CHARTAE
ANGLOSAXONICAE.

JOHN RICHARDSON, Esq. F.S.A.

Member's Copy.

CODEX DIPLOMATICUS

AEVI SAXONICI,

OPERA

JOHANNIS M. KEMBLE.

TOMUS IV.

LONDINI:
SUMPTIBUS SOCIETATIS.
M.DCCC.XLVI.

LONDON:
PRINTED BY S. & J. BENTLEY, WILSON, AND FLEY.
Bangor House, Shoe Lane.

CODEX DIPLOMATICUS AEVI SAXONICI.

TOM. IV.

WITH the close of the Fourth volume of this work we arrive at the reign of Harald, and the Norman conquest of England; an event which our contemporary forefathers could only regard as deplorable, but which we must look back upon with gratitude and pride, as the remote origin of our own peculiar character and power. It is hardly possible to compare the signatures to the charters contained respectively in this and in the previous volumes, without seeing how widely a foreign element had become predominant: the Scandinavians of Ingwar, Guðorm, Swegen, and Cnut, successively prepared the way for the descendants of other Scandinavians under William; and the Saxon national character, like the national dynasty, was too weak to offer a successful resistance. Defeated, yet still holding a portion of its domain with unabated perseverance, yielding somewhat in one place to break out with unshaken obstinacy at another, it accommodated itself partially to the peculiar habits of each successive invader; till, after the closing scenes of the great drama commenced at Hastings, it ceased to exist as a national character; and the beaten, ruined, and demoralized Anglosaxon found himself launched in a new career of honour, and rising into all the might and dignity of an Englishman. Let us reflect that defeats upon the Thames

and Avon were probably necessary preliminaries to victories upon the Sutlej.

The following documents will repay comparison with the record in Domesday; they extend beyond the very day on which (in the language of that instrument) Eádweard was "alive and dead," and they prepare us for the names of those tenants whom we afterwards find as subjects of William. We learn in some degree from them, who lost life and land in the unfortunate attempt to repulse the invader, or in the ill-considered resistance which was afterwards from time to time offered to his authority. Several, addressed to the Ealdormen, Sheriffs, or other officers of the counties, supply valuable information with regard to judicial proceedings, and other branches of the public service.

In this volume any expression of opinion as to the genuineness of particular documents has been for the most part avoided, and I do not mean to pledge myself to the authority of every charter which appears here without an asterisk. There are difficulties at this late time which are not found, in the same measure, at earlier periods, and the canons laid down in the preface to the First volume become for the most part inapplicable in the Fourth. Indeed, almost the only test that can be successfully applied is that of anachronism; and it is probable that, if, at a later period forgery were resorted to, for the purpose of establishing or defending claims to land, the date and form assigned to the false documents would have been those of Eádweard's reign. It is therefore fortunate that the number of instruments in the vernacular tongue, contained in this volume, is comparatively large, inasmuch as these bear along with themselves the surest test of authenticity: the language is, as might be expected from the sources, of very various degrees of impurity, but the genuine forms are

not to be mistaken, and cannot be unrecognized, in spite of the careless transcribers of monastic chartularies. The documents drawn up wholly, or for the most part, in Anglosaxon, amount to more than half of the whole number contained in the volume; a much larger proportion than prevailed in the three preceding volumes. They are rubricked under the following numbers: 731, 732, 735, 737, 738, 745, 753, 755, 758, 759, 766, 768, 773, 782, 788, 789, 790, 799, 802, 803, 804, 820, 821, 822, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 904, 917, 918, 921, 922, 923, 924, 925, 929, 931, 933, 934, 935, 936, 937, 940, 942, 943, 944, 946, 947, 949, 953, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 965, 967, 970, 972, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980.

Thus, of two hundred and fifty-four charters, one hundred and thirty-seven are in Saxon, more or less pure. Several of these, being wills, settlements, or records of services due, and covenants entered into, are of the utmost value, from the light they throw upon the private life of our forefathers.

It now remains to complete the collection by publishing the omitted charters, the series of which will commence again with the seventh century. This will be done in the next succeeding volumes.

LIST OF THE DOCUMENTS

CONTAINED IN THIS VOLUME.

No.	Name.	Date.	Authorities.
744.	Cnut	1031	MS. Cott. Aug. II. 69.
745.	Cnut	1032	
746.	Cnut	1032	MS. Cott. Claud. B. VI. fol. 107, b. MS. Cott. Claud. C. IX. fol. 127, b.
747.	Cnut	1032	Gul. Meld. edit. Hearne. p. 88.
748.	Cnut	1032	Gale. Vet. Script. I. p. 58.
749.	Cnut	1033	Reg. Alb. pen. Dec. et Cap. Eborac. T. A. I. fol. 59, b.
750.	Cnut	1033	Cod. Winton. fol. 113, b.
751.	Cnut	1033	MS. Cott. Claud. B. VI. fol. 107.
752.	Cnut	1033	Cod. Winton. fol. 38, b.
753.	Cnut	1035	Cod. Winton. fol. 114.
754.	Æðelnoð	1020—1038	Chart. Ant. Cantuar. R. 17. Somners. Antiq. Cant. App. p. 43.
755.	Eanwen	Before 1038	Hickes. Dissert. Epist. p. 2.
756.	Cnut	No date.	MS. Cott. Claud. D. X. fol. 57.
757.	Cnut	No date.	MS. Cott. Vesp. B. XXIV. fol. 30.
758.	Harald Hâranfôt	1038	MS. Cott. Aug. II. 90.
759.	Bishop Ælfric . .	No date.	MS. Cott. Aug. II. 85. MS. Bibl. Publ. Cant. Ff. 2. 33. f. 48.
760.	Bishop Lyfing	1038	Smith. Beda. App. p. 779.
761.	Hardacnut . . .	1038—1039	MS. Bibl. Publ. Cant. Ff. 2. 33. f. 21. MS. Harl. 358, f. 45, b. MS. Lansd. 447. f. 24, b.
762.	Hardacnut	1042	MS. Cott. Claud. B. VI. f. 109, b. MS. Cott. Claud. C. IX. f. 128.
763.	Hardacnut	1042	Cod. Winton. fol. 109. MS. Harl. 596. fol. 19, b.
764.	Bishop Lyfing	1042	Smith. Beda. App. p. 780.
765.	Bishop Lyfing	1042	Smith. Beda. App. p. 781.

No.	Name.	Date.	Authorities.
766.	Leofric and Godgyfu	No date.	MS. Cott. Tib. A. XIII. fol. 180.
767.	Eadweard	1043	MS. Cott. Claud. B. VI. fol. 16, b.
768.	Ælfwine	1038—1044	Cod. Winton. fol. 41, b.
769.	Eadweard	1038—1044	MS. Cott. Aug. II. 68.
770.	Eadweard	1044	MS. Cott. Aug. II. 59.
771.	Eadweard	1044	Cart. Ant. in Arc. Lond. T. No. 10.
772.	Eadweard	1044	MS. in the possession of the Earl of Ilchester.
773.	Ægelric	1044	MS. Cott. Aug. II. 70. Reg. C.C. Cantuar. C. v. f. 11.
774.	Eadweard	1044	Cod. Winton. fol. 26, b.
775.	Eadweard	1044	Cod. Winton. fol. 43.
776.	Eadweard	1045	Cod. Winton. fol. 64, b.
777.	Bishop Lyfing	1045	Smith. Beda. App. p. 781.
778.	Eadweard	1045	MS. Harl. 436. fol. 53, b.
779.	Eadweard	1045	MS. Cott. Aug. II. 58. MS. Cott. Faust. A. III. fol. 30.
780.	Eadweard	1045	Cod. Winton. fol. 79.
781.	Eadweard	1045	Cott. Ch. VIII. 9. Cod. Winton. f. 77, b.
782.	Wulfgyð	1046	Reg. C.C. Cantuar. C. v. fol. 11.
783.	Eadweard	1046	Cod. Winton. fol. 112, b. Cott. Ch. XII. 76.
784.	Eadweard	1046	MS. Soc. Ant. LX. fol. 32.
785.	Eadweard	1044—1047	MS. Cott. Galba. E. II. fol. 30. MS. Lansd. 447. fol. 15, b.
786.	Eadweard	1049	Cod. Winton. f. 109, b.
787.	Eadweard	1049	C.C.C. Ch. Ant. C. 1281.
788.	Đurstan	1049	MS. Cott. Aug. II. 34.
789.	Godric	1038—1050	MS. Cott. Aug. II. 35.

No.	Name.	Date.	Authorities.
811.	Eadweard	1061	MS. C.C.C. Cantab. cxi. fol. 90.
812.	Eadweard	1062	MS. Cott. Vit. A. xiii. fol. 50, b.
813.	Eadweard	1062	MS. Cott. Tib. C. ix. fol. 48.
814.	Eadweard	1063	Collect. Topog. i. p. 63.
815.	Eadweard	1065	Mag. Reg. Alb. pen. Dec. et Cap. Ebor. fol. 60.
816.	Eadweard . . .	May 20, 1065	MS. Cott. Tib. E. viii. fol. 250.
817.	Eadweard	1065	Ex Reg. Meld. Scacc. Reg. Rem. West. cart. 42. Ch. Ant. in Arc. Lond. Q. No. 1. MS. Harl. 6748. fol. 5, b. MS. Lansd. 417. f. 21.
818.	Godgyfu	1060—1066	Ex Reg. de Eynesham, penes Dec. et Cap. Eccl. Cath. Oxon. N. Mon. iii. p. 14.
819.	Eadweard	1060—1066	MS. Soc. Ant. lx. fol. 26.
820.	Stigand	1060—1066	Cod. Winton. fol. 94.
821.	Wulfwold	1060—1066	MS. C.C.C. Cantab. cxi. f. 92.
822.	Ælfwig	1060—1066	MS. C.C.C. Cantab. cxi. f. 74.
823.	Ealdred	1062—1066	MS. Cott. Tib. A. xiii. fol. 176.
824.	Eadweard	1066	MS. Cott. Faust. A. iii. fol. 25, b.
825.	Eadweard	1066	MS. Cott. Faust. A. iii fol. 31, b.
826.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Faust. A. iii. f. 107.
827.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Faust. A. iii. f. 106.
828.	Eadweard	1066	MS. Cott. Faust. A. iii. f. 105, b.
829.	Eadweard	1066	MS. Cott. Faust. A. iii. fol. 109, b.
830.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Faust. A. iii. f. 112.
831.	Eadweard . . .	No date.	MS. Harl. 84. fol. 99, b. Ch. Ant. in Arc. Lond. I. No. 12.

No.	Name.	Date.	Authorities.
832.	Eadweard . . .	No date.	MS. Bibl. Publ. Cant. Ff. 2. 33. fol. 22. MS. Bibl. Publ. Cant. Ee. 3. 60. fol. 127. MS. Harl. 743. fol. 59.
833.	Eadweard . . .	No date.	MS. Rawlinson. 329. fol. 118, b.
834.	Eadweard . . .	No date.	Hickes. Thes. I. p. 162, note.
835.	Eadweard . . .	No date.	MS. Harl. 6968. fol. 7.
836.	Eadweard . . .	No date.	MS. Harl. 6968. fol. 6.
837.	Eadweard . . .	No date.	MS. Harl. 6968. fol. 6.
838.	Eadweard . . .	No date.	MS. Harl. 6968. f. 6.
839.	Eadweard . . .	No date.	MS. Harl. 6968. fol. 6.
840.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Claud. B. VI. f. 114. MS. Cott. Claud. C. IX. f. 130.
841.	Eadweard . . .	No date.	Ch. 8. Edw. II. No. 5. N. Mon. III. p. 56.
842.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Faust. A. III. fol. 109, b.
843.	Eadweard . . .	No date.	Autog. in Bibl. Cott. Hickes. Thes. I. p. 158. MS. Cott. Faust. A. III. f. 108, b.
844.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Vit. A. XIII. f. 50.
845.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Faust. A. III. f. 105.
846.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Faust. A. III. f. 105.
847.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Claud. A. III. f. 4, b.
848.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Vit. A. XIII. f. 49, b.
849.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Vit. A. XIII. f. 49.
850.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Vit. A. XIII. f. 49. Ch. Ant. in Arc. Lond. D. No 7. MS. Harl. 84. fol. 41.
851.	Eadweard . . .	No date.	MS. Bibl. Publ. Cant. Ff. 2. 33. fol. 23.
852.	Eadweard . . .	No date.	MS. Bibl. Publ. Cant. Ff. 2. 33. fol. 23.

No.	Name.	Date.	Authorities.
853.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Otho. B. XIV. f. 257, b. Ch. 8 Edw. II. No. 5. per Inspex. MS. Add. Brit. Mus. 4936. fol. 179, b. MS. Reg. Scacc. Rem.
854.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Claud. D. x. fol. 63, b, and 177.
855.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Faust. A. III. f. 104.
856.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Vit. A. XIII. f. 49, b.
857.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Faust. A. III. fol. 111, b, and 110, b.
858.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Faust. A. III. f. 108.
859.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Faust. A. III. fol. 107, b.
860.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Faust. A. III. f. 105.
861.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Faust. A. III. fol. 110, b.
862.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Faust. A. III. f. 103.
863.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Faust. A. III. f. 109.
864.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Faust. A. III. fol. 106, b.
865.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Faust. A. III. fol. 103, b.
866.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Aug. II. 81.
867.	Eadweard . . .	No date.	MS. Rawlinson. 329. f. 118. N. Mon. VI. part. 3. p. 1212.
868.	Eadweard . . .	No date.	MS. Bibl. Publ. Cant. Ff. 2. 33. fol. 22, b.
869.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Faust. A. III. f. 107.
870.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Faust. A. III. f. 108. Autog. in Arc. Ecc. S. Pet. Westm.
871.	Eadweard . . .	No date.	Ch. 8 Edw. II. No. 5. per Inspex. N. Mon. III. p. 56.
872.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Faust. A. III. f. 111.

No.	Name.	Date.	Authorities.
873.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Faust. A. III. f. 109.
874.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Aug. II. 49. MS. Harl. 638. fol. 14. MS. Bibl. Publ. Cant. Ff. 2. 33. fol. 22, b.
875.	Eadweard . . .	No date.	MS. Harl. 638. fol. 14. MS. Bibl. Publ. Cant. Ff. 2. 33. fol. 23.
876.	Eadweard . . .	No date.	MS. Bibl. Publ. Cant. Ff. 2. 33. fol. 23, b.
877.	Eadweard . . .	No date.	MS. Bibl. Publ. Cant. Ff. 2. 33. fol. 23.
878.	Eadweard . . .	No date.	MS. Bibl. Publ. Cant. Ff. 2. 33. fol. 23.
879.	Eadweard . . .	No date.	MS. Bibl. Publ. Cant. Ff. 2. 33. fol. 23.
880.	Eadweard . . .	No date.	MS. Bibl. Publ. Cant. Ff. 2. 33. fol. 23.
881.	Eadweard . . .	No date.	MS. Bibl. Publ. Cant. Ff. 2. 33. fol. 22, b.
882.	Eadweard . . .	No date.	MS. Bibl. Publ. Cant. Ff. 2. 33. fol. 22, b.
883.	Eadweard . . .	No date.	MS. Bibl. Publ. Cant. Ff. 2. 33. fol. 22.
884.	Eadweard . . .	No date.	MS. Bibl. Publ. Cant. Ff. 2. 33. fol. 22, b. MS. Harl. 743. fol. 59, b.
885.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Tib. A. VI. f. 121, b.
886.	Eadweard . . .	No date.	Autog. in Arch. Ecc. Wig. Hickes. Gram. I. p. 141. MS. Cott. Faust. A. III. fol. 104, b.
887.	Eadweard . . .	No date.	Reg. B. pen. Dec. et Cap. S. Paul. fol. 21, b. MS. Lansd. 446. fol. 91.
888.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Claud. B. VI. f. 114. MS. Cott. Claud. C. IX. f. 130.
889.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Faust. A. III. fol. 111, b, and 110.
890.	Eadweard . . .	No date.	MS. Harl. 85. fol. 373. Ch. Ant. in Arc. Loud. EE. No. 1.
891.	Eadweard . . .	No date.	Cod. Winton. fol. 5.

No.	Name.	Date.	Authorities.
892.	Eadweard . . .	No date.	MS. Bibl. Publ. Cant. Ff. 2. 33. fol. 22, b.
893.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Aug. II. 80. MS. Reg. Alb. pen. Dec. et Cap. Ebor. fol. 61, b.
894.	Eadweard . . .	No date.	MS. Bibl. Publ. Cant. Ff. 2. 33. fol. 22, b.
895.	Eadweard . . .	No date.	MS. Bibl. Publ. Cant. Ff. 2. 33. fol. 22. MS. Harl. 743. fol. 59, b.
896.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Claud. A. III. fol. 5, b.
897.	After Eadweard . .	No date.	Cod. Winton. fol. 25.
898.	Æðelstan . . .	No date.	Ex Autog. Bibl. Cott. Hickes. Thes. Pref. I. p. xxi.
899.	Eadweard . . .	No date.	MS. Harl. 2115. fol. 143, b.
900.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Vesp. B. xx. f. 277. MS. Cott. Claud. D. x. f. 63. MS. Cott. Julius. D. II. f. 90.
901.	Eadweard . . .	No date.	MS. Lansd. 417. fol. 9, b.
902.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Claud. D. x. f. 57.
903.	Eadweard . . .	No date.	MS. Reg. Scacc. Rem. West.
904.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Otho. B. XIV. f. 257. MS. Reg. Scacc. Rem. West.
905.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cole. XLV. p. 33.
906.	Eadweard . . .	No date.	MS. Reg. Scacc. Rem. West.
907.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Tib. A. VI. f. 120. Ch. Ant. in Arc. Lond. B. No. 12. MS. Harl. 6598. fol. 27. MS. Cott. Tit. A. I. fol. 22. Ch. Ant. in Arc. Lond. II. No. 2.
908.	Eadweard . . .	No date.	MS. Soc. Ant. LX. fol. 64.
909.	Eadweard . . .	No date.	Reg. C.C. Cant. A. No. 235. MS. Harl. 1757. fol. 172.
910.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cole. XLV. p. 83.
911.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Vesp. B. XXIV. fol. 26, b.

No.	Name.	Date.	Authorities.
912.	Eadweard . . .	No date.	MS. Cott. Vesp. B. XXIV. fol. 36.
913.	Eadweard . . .	No date.	Ex Reg. B. pen. Dec. et Cap. S. Paul. fol. 21, b.
914.	Eadweard . . .	No date.	Autog. S. Michael. in Norm. N. Mon. VI. p. 989.
915.	Eadweard . . .	No date.	MS. Harl. 743. fol. 8. and fol. 59. MS. Harl. 645. fol. 125, b. and 143, b.
916.	Eadweard . . .	. . 1043	MS. Lansd. 400. fol. 92. Ex Reg. Scacc. Reg. Rem. West. fol. 75.
917.	Eadgið . . .	No date.	MS. Harl. 6968. fol. 9.
918.	Eadgið . . .	No date.	MS. Harl. 6968. fol. 6.
919.	Eadnoð . . .	No date.	MS. Harl. 311. fol. 19. MS. Reg. Scacc. Reg. Rem. West.
920.	Eadwine . . .	No date.	MS. Cott. Nero D. I. f. 150, b.
921.	Eadwine . . .	No date.	MS. Bibl. Publ. Cantab. Ff. 2. 33. fol. 45.
922.	Eadwine . . .	No date.	Cod. Winton. f. 114, b.
923.	Ealdred . . .	. 1049—1058	Autog. Ecc. Wig. MS. Harl. 4660. fol. 15.
924.	Fulder . . .	No date.	Harl. Ch. 83. A. 3.
925.	Geatfled and others .	No date.	MS. Cott. Dom. VII. f. 43. MS. Chart. S. Nic. Pri. Exeter.
926.	Gyða . . .	No date.	Collect. Topog. I. p. 386.
927.	Wælðeof . . .	. 1066—1069	MS. Soc. Ant. LX. fol. 28, b.
928.	Godric . . .	No date.	MS. Harl. 311. fol. 18.
929.	Godwine and Leofwine .	No date.	MS. Harl. 311. fol. 29, b. MS. Text. Roff. f. 155.
930.	Godwine . . .	No date.	Collect. Topog. IV. p. 143.
931.	Leofgifu . . .	No date.	MS. Bibl. Publ. Cant. Ff. 2. 33. fol. 45.
932.	Leoflæd . . .	No date.	Gale. Vet. Script. III. p. 507.
933.	Leofnoð . . .	No date.	MS. C.C.C. Cantab. CXI. f. 8.
934.	Ægelsige . . .	No date.	MS. C.C.C. Cantab. CXI. f. 8.

No.	Name.	Date.	Authorities.
935.	Ægelsige . . .	No date.	MS. C.C.C. Cantab. CXI. f. 8.
936.	Godwig . . .	No date.	MS. C.C.C. Cantab. CXI. f. 8.
937.	Ælfsige . . .	No date.	MS. C.C.C. Cantab. CXI. f. 8.
938.	Leofric . . .	No date.	MS. Cott. Vesp. B. XXIV. fol. 26.
939.	Leofric . . .	No date.	MS. Lansd. 400. fol. 91. MS. Reg. Covent. in Scacc. Rem. Reg. fol. 75.
940.	Leofric . . .	No date.	MS. Harl. 258. fol. 125, b. MS. Bibl. Bodl. Auct. D. 2. 16. fol. 1.
941.	Lyfing . . .	No date.	MS. Cott. Vesp. B. XXIV. f. 27.
942.	Orcy . . .	No date.	MS. in the possession of the Earl of Ilchester.
943.	Ordnoð . . .	No date.	Cod. Winton. fol. 59, b.
944.	Ordric . . .	No date.	MS. Bibl. Publ. Cant. Ee. 3. 60. fol. 161.
945.	Oswulf and Æðelgyð .	No date.	MS. Cott. Nero, D. I. fol. 150, b.
946.	Sigflæd . . .	No date.	MS. Bibl. Publ. Cant. Ff. 2. 33. fol. 49, b.
947.	Sigflæd . . .	No date.	MS. Bibl. Publ. Cant. Ff. 2. 33. fol. 49, b.
948.	Bishop Siweard . .	. After 1058	MS. Cott. Claud. B. VI. f. 112.
949.	Bishop Stigand . .	. 1049—1052	Cod. Winton. fol. 74, b.
950.	Toua . . .	. 1049—1052	MS. Cott. Nero, D. I. fol. 150, b.
951.	Wihburh . . .	No date.	MS. Cott. Tib. A. XIII. fol. 150, b.
952.	Wigferð . . .	No date.	MS. Cott. Tib. A. XIII. fol. 153, b.
953.	Ulf . . .	. About 1066	MS. Soc. Ant. LX. fol. 50, b.
954.	Wulf . . .	No date.	MS. Cott. Nero. D. I. fol. 150, b.
955.	Wulfgyfu . . .	No date	MS. Harl. 311. ff. 14, b. and 20.
956.	Bishop Wulfwig . .	. . 1052	MS. Cott. Vesp. B. XV. f. 6. MS. Harl. 258, fol. 3.
957.	Bishop Ðeodred . .	No date.	MS. Bibl. Publ. Cantab. Ff. 2. 33. fol. 48.

CHARTAE ANGLOSAXONICAE.

DCCXXVII.

CNUT, 1018.

✠ Ego denique imperator Knuto, a Christo rege regum, regiminis Anglici in insula potitus, audiens beneficia praedecessorum meorum regum, scilicet regalia priuilegia, similiter cernens libertatem monasteriorum intra Cantiam positorum, archipraesulisque piissimi Liuingi admonitione, placuit cordi amborum praesentem chartulam corroborare; uidelicet, aecclesia saluatoris in Dorobernia sita, omnium aecclesiarum regni Angligeni mater et domina, cum omnibus ad illam pertinentibus, sit libera, nec quisquam hominum in ea et rebus suis aliquid iuris uel consuetudinis praeter archiepiscopum et monachos ibidem deo famulantes, exigat uel obtineat. In sempiternum hoc nostrum decretum inuiolabile tempore meo et successorum meorum pro spe salutis aeternae, stabile perseueret. His testibus quorum signa subtus annotantur.

Ego Knuto gubernator Anglici orbis propria manu confirmo ✠. Ego Liuingus metropolitanus archipraesul libenter annuo ✠. Ego Emma regina signo crucis confirmo ✠. Ego Wolstanus Eboracensis consolidaui ✠. Ego Ealdelmus episcopus gratum habens ✠. Ego Ælfgarus episcopus concedo ✠. Ego Leofricus episcopus confirmo ✠. Ego Haldenne princeps regis [dono] pro uiribus assensum praebeo ✠. Et ego Turkillus dux concedo ✠. Facta est autem ista concessio anno dominicae incarnationis, millesimo .XVIII.

DCCXXVIII.

CNUT, 1018.

✠ In nomine sanctae trinitatis! Cum mundi cursus uario, ut cotidie cernimus, incertoque discrimine tendat ad calcem, cuique mortalium opus est, ut sic caducam peragat uitam, ut quandoque possit dei adiutus [beneficio] possidere perpetuam, et quamdiu uitae istius utitur aura cuncta quae iusto statuuntur examine certis apicum lineis inserere, ne forte subsequentibus ueniant in obliuionem, et sic a iunioribus paruipendatur institutio seniorum. Quapropter ego Cnut rex subthronizatus Angligenum, cuidam meo fidelissimo episcopo, qui noto uocitamine nuncupatur Burhwold, condono in aeternae ius haereditatis, quandam telluris particulam, cassatas scilicet quatuor, in duobus locis diuisas, ubi ab incolis dicitur Landerhtun, et terra aliud Tinieltun; ut habeat quamdiu uitalis spiritus in hac aerumnosa uita fragile corpus aluerit; et post obitum eius terram Landerhtun commendat pro anima eius et regis sancto Germano in perpetuam libertatem; et Tinieltun faciat episcopus quod sibi uisum fuerit. Maneatque, prout iam praedixeram, donum istud ab omni saeculari seruitio exinanitum, cum omnibus ad se rite pertinentibus, campis, siluis, pascuis, pratis, excepta expeditione tantum si necessitas coegerit, et captio furum, libertatem teneat ut superius titulatur. Hanc uero meam donationem, quod opto absit a fidelium mentibus, minuentibus atque frangentibus, fiat pars illorum cum illis de quibus e contra fatur, ‘ Discedite a me maledicti in ignem aeternum,’ et caetera; nisi hic prius satisfaciant ante mortem. Istis terminis ista terra hinc inde gyratur, etc. Anno dominicae incarnationis millesimo octodecimo scripta est huius munificentiae syngrapha, his testibus consentientibus quorum nomina inferius caraxata esse uidentur.

✠ Ego Cnut totius Britanniae monarchus meae largitatis donum agiae crucis taumate roboraui. ✠ Ego Liuingus Dorobernensis aecclesiae episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Wlfstan Eboracensis aecclesiae archiepiscopus signo sanctae crucis subscripsi. ✠ Ego Ælfgyfa regina humillima adiuui. ✠ Ego Ælfsinus episcopus non renui. ✠ Ego Brihtwold episcopus adquieui. ✠ Ego Æðelwine episcopus confirmaui. ✠ Ego Brihtwine episcopus consilium dedi. ✠ Ego Eadnoð episcopus consolidaui. ✠ Ego Burhwold episcopus conclusi. ✠ Ðurcil dux. ✠ Yrric dux. ✠ Egillaf dux. ✠ Ranig dux. ✠ Æðelweard dux. ✠ Godwine dux. ✠ Brihtrig abbas. ✠ Æðelsige abbas. ✠ Brihtmær abbas. ✠ Ælfsige abbas. ✠ Æluere abbas. ✠ Æðelwold abbas. ✠ Ðored minister. ✠ Aslac minister. ✠ Tobi minister. ✠ Ælfgar minister. ✠ Odda minister. ✠ Ælfgar minister.

DCCXXIX.

CNUT, 1019.

✠ Rector altipolorum culmine atque architector summae fabricae aethereae aulae, ex nihilo quidem cuncta creauit, coelum scilicet et terram et omnia quae in eis sunt, candida quidem angelica agmina, solem, lunam, lucidaque astra, et caetera quae super firmamento sunt; mundi autem fabricam inenarrabili disponens ordine, ut Genesis testatur, ‘Et hominem sexto die formauit ad similitudinem suam,’ Adam, uidelicet, quadriformi plasmatum materia, unde nunc constat genus humanum quae in terris mouetur et ima terra laruarica latibula, ubi et Lucifer cum decimo ordine per superbiam de coelo ruit. Sed et hoc inuidet pestifer Chelidrus prothoplaustum a deo conditum intellexerat ut hoc impleret, a quo ipse miser et satellites illius de coelo proiecti sunt. Heu !

quidem boni creati sunt, sed miserabiliter decepti. Ideoque inuidus Zabulus totis uiribus homini inuidet, suadet mulieri, mulier uiro, per suasionem atque per inobedientiam ambo decepti sunt fraudulenter per gustum pomi ligni uetiti, atque ab amoenitate Paradisi deiecti sunt in hoc aerumpnoso saeculo, et letum sibi ac posteris suis promeruerunt, atque in tetrum abyssi demersi sunt. Sed hoc misericors et piissimus pater indoluit perire tandiu nobilem creaturam sui imaginem; misertus est generi humano, misit nobis in tempore, id est, post quinque millia annorum proprium filium suum, ut mundum perditum iterum renouaret; ut sicut mulier genuit mortem in mundo, ita per mulierem enixa est nobis uita in mundo, et sicut per delictum Adae omnes corruimus, ita per obedientiam Christi omnes surreximus, et sicut mors per lignum intrauit, ita et uita per lignum sanctae crucis uenit, et antiquum inimicum superauit, et fortis fortem alligauit et in imo barathro retrusit; iuste periit qui iniuste decepit, atque omnes antiquas sanctas turmas a fauce pessimi leonis eripuit, et ouem perditam in humeris posuit, et ad antiquam patriam reduxit, et decimum ordinem impleuit. Unde ego Cnhut rex Anglorum caeterarumque gentium persistentium in circuitu, patefacio omnibus hanc cartulam legentibus et auscultantibus, quod Æðelbertus dux reuelauit mihi, quod mei praepositi in Defonia prouincia imponebant iugum seruitutis praediis sanctae aecclesiae dei et eius genitricis Mariae, omniumque sanctorum quae est in Exencestria, diruto monasterio a paganis et crematis priuilegiis quae antiqui reges concesserant supradicto coenobio. Quamobrem ego Cnhut, deo fauente, totius Albionis primicerius, pro petitione supradicti ducis, et pro remedio animae meae mearumque culparum emendatione atque incolumitate mei regni, hanc cartulam concedo Æðelwoldo abbati eiusque fratribus, et suis successoribus in supradicto

monasterio commorantibus ad perpetuam libertatem, ut liberum permaneat ipsum monasterium cum omnibus praediis illi concessis, et cum omnibus rebus ad eum rite pertinentibus, id est, campis, pratis, pascuis, siluis, uenationibus, piscariis, ab omni regali et saeculari grauedine maiore aut minore, exceptis assiduis orationibus, nisi sola expeditione et pontis constructione; et si aliquid pro expeditione, aut pro aliquo regali tributo reddatur, detur monasterio. Quicunque ergo hoc donum uel hanc nostram libertatem augere uel multiplicare uoluerit, amplificet deus bona illius in regione uiuentium, paceque nostra conglutinata uigens et florens, atque inter agmina beatitudinis tripudia succedat, qui nostrae donationis muneri consentiat. Si quis uero tam epilenticus philargyriae seductus amentia, quod non optamus, hanc nostrae eleemosynae dapsilitatem ausu temerario infringere tentauerit, sit ipse alienatus a consortio sanctae dei aecclesiae, necnon et a participatione sacrosancti corporis et sanguinis Ihesu Christi filii dei, per quem totus terrarum orbis ab antiquo humani generis inimico liberatus est, et cum Iuda Christi proditore sinistra in parte deputatus, nisi prius hic digna satisfactione humilis poenituerit, quod contra sanctam dei aecclesiam rebellis agere praesumpsit, nec in uita hac practica ueniam, nec in theorica requiem apostata obtineat ullam, sed aeternis barathri incendiis trusus iugiter miserrimus crucietur. Anno dominicae incarnationis .M°.XIX°. indictione .II. scripta est huius munificentiae syngrapha, hiis testibus consentientibus quorum inferius nomina secundum uniuscuiusque dignitatem utriusque ordinis decusatim, domino disponente, carraxantur.

✠ Ego Cnhut Britanniae Anglorum monarchus hoc taumate donum agiae crucis roboraui. ✠ Ego Lyuing Dorouernensis basilicae primas huic regali dono assensum praebui. ✠ Ego Wulfstanus Eboracensis cathedrae archipontifex signum sanctae crucis laetus

impressi. ✠ Ego Ælfsige episcopus praebui. ✠ Ego Godwyne episcopus consensi. ✠ Ego Ælfwine episcopus adquieui. ✠ Ego Leofsige episcopus annui. ✠ Ego Ælfsige episcopus assensi. ✠ Ego Brichtwolf episcopus iussi. ✠ Ego Æðelfred episcopus roboraui. ✠ Ego Æðelwine episcopus praebui. ✠ Ego Eadnoð episcopus subscripsi. ✠ Ego Brihtwolf episcopus impressi. ✠ Ego Ðurcil dux. ✠ Ego Hacun dux. ✠ Ego Leouuine dux. ✠ Ego Halfdan dux. ✠ Ego Yric dux. ✠ Ego Æðelred dux. ✠ Ego Eilaf dux. ✠ Ego Godwine dux. ✠ Ego Haram dux. ✠ Ego Syhrod dux. ✠ Ego Brihtrig abbas. ✠ Ego Ælfsige abbas. ✠ Ego Ælfstan abbas. ✠ Ego Ælfhere abbas. ✠ Ego Leofric abbas. ✠ Ego Æðelwold abbas. ✠ Ego Germanus abbas. ✠ Ego Æðeric abbas. ✠ Ego Aua abbas. ✠ Ego Æðelwine abbas. ✠ Ego Luxihs abbas. ✠ Ego Ælfnoð abbas. ✠ Ego Filnoð abbas. ✠ Ego Ælfwine minister. ✠ Ego Haldan minister. ✠ Ego Swesa minister. ✠ Ego Leofric minister. ✠ Ego Ælfgar minister. ✠ Ego Odda minister. ✠ Ego Ælfwig minister. ✠ Ego Eadwig minister. ✠ Ego Osferð minister. ✠ Ego Leofsige minister. ✠ Ego Eadsið minister. ✠ Ego Ælfgar minister. ✠ Ego Ælfrich minister. ✠ Æðelmar minister. ✠ Eadwyne minister. ✠ Leofnoð minister. ✠ Wulfsighe minister. ✠ Eadwig minister. ✠ Wyne minister. ✠ Ælua minister. ✠ Æðelwine minister. ✠ Sewlf minister. ✠ Ælfric minister. ✠ Sodda minister. ✠ Æðelnoð minister. ✠ Æðelmar minister.

DCCXXX.

CNUT, 1019.

✠ In trino supernae deitatis nomine! Uniuersarum conditor gubernatorque rerum, ex nichilo cuncta

quicquid usquam est, aut in superis summum, quodue caeteris amoenum ineffabili maiestatis suae imperio facta fore fecit. Coelum quippe ut ueridici stoma prophetae perite profert domino, tellurem, scilicet, filiis hominum diuisit; postquam uero protoplaustus amaro uetiti gustamine mali praeceptum heriale in obliuionis transgressum praeteriens negligenter floccipendit, foelicemque Paradisiacae iocunditatis uetustatem lugubriter amisit, ignoratur hucusque quid pro dolor mali, quid moestitiae, quid moeroris, quid angoris, quidue doloris humanum perpessum sit genus, ob illud quod antecessores fecerant scelus. Sed tandem omnicreantis pia domini clementia mortalibus benigniter misericorditerque permisit, quatinus terrenis mundi pragmatibus coelita mercari ualeant tripudia, atque qui per boni operis fructum peruenerit et in aeuum foelix sine fine manebit. Huius amandae foelicitatis gloria cordetenus ineffabili delectatus, ego Knut telluris Britanniae totius largiflua dei gratia subpetente subtronizatus rex ac rector, cuidam meo ministro, appellamine Agemund, aeternam in haereditatem sub potestatis meae regimine, aliquam impendo terrenae particulam mansionis, scilicet .xvi. cassatos ab incolis estimatam, in loci ipsius habitamine quod regionis illius accolae Cheselburne nomine solito nuncupant in cosmo, scedulamque istam illi adnotare mandaui, quatinus calcetenus praefatum rus possideat; postque se cuicumque uoluerit liberaliter iure relinquat haereditario. Maneat igitur hoc meum inmobile donum aeterna libertate iocundum, cum omnibus quae ad ipsa loca pertinere dinoscuntur, tam in notis causis quam ignotis, in magnis et in modicis, campis, pratis, pascuis, communi labore excepto, expeditione, pontis arcisue munitione. Sed tamen torpentes auaritiae incessus omnimodo in nomine agii saluatoris ab omnibus interdico, eo uidelicet tenore, ut meum donum corroboratum sit; etiam si quis alium antiquum libellum

in propatulo protulerit, nec sibi nec aliis proficiat, sed in sempiterno graphio deleatur, et cum iustis non scribatur. Si qui denique, mihi non optanti, hanc libertatis cartam philargyriae liuore depressi uiolare satagerint, cum tetrae tortionis agminibus delapsi uocem audiant examinationis ymera districti arbitris sibi horribiliter dicentis, 'Discedite a me maledicti in ignem aeternum,' ubi cum zabulicis gehennarum parasitis ferreis sartaginibus crudeli torqueantur in poena, si non ante mortem digna hoc emendauerint poenitentia. Praefata igitur tellus undique hiis limitibus circumgyrari uidetur. Ærest of Bertes welle on ðâre ealde dîches hêued; of ðâre dîch on flexcumbes hêuede; on ðane ealde paðe; of ðane paðe on ða ellen þirnen; of ðâre þirnen on deuelisc streâm; anlang streâmes on ðone hwîten welle; of ðane welle on ðane bergh ûppen môrhelle; of ðane berghe on ða ealde berig; of ðane bery on ðane rugen bergh; of ðane bergh on sebergh; of seberghe on horðiuel; of horðiuele on neðan pôl; of ðane pôle inne ða þornen; of ðâre þyrnen on ðane þorn ûp an Grêtindûne; of ðane þorne on ðo stâncysten on holencumbe; of ðane stâncyste on blâcmanne bergh; of ðane berghe be ânne hêfden on hippe pað; of ðane paðe on Cheselburne on shete bergh; of ðane berghe on brâden bergh; of brâde berghe on ðâre dîches hirne; of ðêre hirne on þorndûnes cnep; of ðane cneppe on ðane greâte hlinc; of ðâre linke on bûrestowe on ðat ealden reshbed; of ðane bedde bi streâme in ðane miliere; of ðane miliere on ðo apeltren; of ðâre apeltren on ðâre hâren torre on hiwisc bergh; of ðane berghe on liscbrôc; ûppe be brôke on ða sticelen lane; of ðâre lane on ðo twêie pettes; of ðone petten on ðane hordþiuel; of ðane þiuel on ðane bergh; of ðane bergh on ânne þornstub; of ðane stubbe on ðane snieren fyrsgâran; of ðân gâran eft on Bertes welle. Scripta uero est haec cartula anno dominicae incarnationis

.M°.XIX^mo^. indictione .II^a^. hiis testibus consentientibus quorum nomina infra carraxantur.

Ego Knut gratia dei praestante rex hoc donum firmaui sigilloque agiae crucis impressi ✠. Ego Leuing archiepiscopus regis munificentiam Christi crucis uexillo praetitulaui ✠. Ælfgiue thoro consecrata regio hanc donationem sublimaui ✠. Ego Ælfsige episcopus confirmaui ✠. Ego Brihtwine episcopus conscripsi ✠. Ego Brihtwold episcopus corroboraui ✠. Ego Æðelwine episcopus consolidaui ✠. Ego Wine episcopus consensi ✠. Ego Buruhwold episcopus non renui ✠. Ego Đurkil dux ✠. Ego Godwine dux ✠. Ego Yrc dux ✠. Ego Æðelred dux ✠. Ego Eilaf dux ✠. Ego Hacun dux ✠. Ego Brihwig abbas ✠. Ego Brihtmer abbas ✠. Ego Ælfuere abbas ✠. Ego Ælfnoð abbas ✠. Ego Ælfstan abbas ✠. Ego Brichtnoð abbas ✠. Ego Æðelwold abbas ✠. Ego Acun minister ✠. Ego Hastin minister ✠. Ego Aslac minister ✠. Ego Toga minister ✠. Ego Boui minister ✠. Ego Toui minister ✠. Ego Kærl minister ✠. Ego Æðelmer minister ✠. Ego Ælfget minister ✠. Ego Brichtric minister ✠. Ego Siward minister ✠. Ego Eadmund minister ✠. Ego Brichtrich minister ✠.

DCCXXXI.

CNUT, 1013—1020.

✠ CNUT cing grēt Lyfing arcebisceop and Godwine bisceop, and Ælmǣr abbod, and Æðelwine scīrman, and Æðelrīc, and ealle mīne þegnas twelfhynde and twihynde freōndlīce; and ic cȳðe eow ðæt se arcebisceop spæc tō me ymbe Christes circean freols, ðæt heō hæfð nū læsse munde, ðone hiō hwīlan ǣr hæfde; ðā lȳfde ic him ðæt [he] mōste niwan freols settan

on mīnan naman; ðā cwæð he tō me ðæt he freolsas genoge hæfde gif hī āht forstōdan; ðā nam ic me sylf ða freolsas and gelede hī ūppan Christes āgen weorod on ðæs arcebisceopes gewitnysse, and on Đurkilles eorles, and on manegra gōddra manna ðe me mid wǣron, tō ðān ylcan foreweardan ðe hit Æðelbyrht cing gefreode, and ealle mīne foregencgan, ðæt næfre nān man ne sȳ swā dyrsti, sȳ he gehādode, sȳ he lǣwode, ðæt ǣnig ðāra þinga gelytlie ðe on ðām freolse stænt. Gyf hit hwā ðenne dō, sȳ his lif hēr gescert and his wunung on helle grunde, būtan he hit ðe stīðlīcor gebēte ǣr his ende be ðæs arcebisceopes tǣcunge.

DCCXXXII.

GODWINE, 1016—1020.

✠ Her swutelað on ðysan gewrite ða foreward ðe Godwine worhte wið Byrhtrīc ðā he his dohter āwogode. Ðæt is ǣrest ðæt he gæf hire ānes pundes gewihta goldes, wið ðone ðe heō his spæce underfenge, and he geūðe hire ðæs landes æt Strǣte mid eallan ðon ðe ðǣrtō hērð, and on Būrwaramersce ōðer healf hund æcera, and ðǣrtō þrittig oxna and twentig cūna, and tyn hors, and tyn þeōwmen. Ðis wæs gespecen æt Cincgestūne beforan Cnute cincge on Lyfinges arcebiscopes gewitnesse, and on ðæs hiredes æt Cristes circan, and Ælfmēres abbodes and ðæs hiredes æt sancte Augustine, and Æðelwines scīregerēfan and Siredes ealdan, and Godwines Wulfeāges sunu, and Ælfsige cild, and Eādmēr æt Būrhām and Godwine Wulfstānes sunu, and Kar[l] ðæs cincges cniht. And ðā man ðæt mǣdan fette æt Byrhtlingan, ðā eōde ðyses calles on borh Ælfgār Syredes sunu, and Frerð preōst on Folcestāne, and of Doferan Leōfwine preōst, and Wulfsige preōst, and Eādræd Eādelmes sunu, and Leōfwine Wærelmes sunu, and Cen-

wold Rust, and Leófwine Godwines sunu æt Hortúne, and Leófwine se reáde, and Godwine Eádgeofe sunu, and Leófsunu his bróðer. And swá hwæðer heora læng libbe fó tó eallan ǽ[h]tan ge on ðám lande ðe ic heom gæf, ge o[n] ǽlcon þingan. Ðyssa þinga is gecnǽwe ǽlc dohtig man on Kænt and on Súð-Sexan, on þegenan and on ceorlan; and ðyssa gewrita synd þreó, án is æt Cristes cyrcan, óðer æt sancte Augustine, and þridde hæfð Byrhtríc self.

DCCXXXIII.

ÆLFSIGE, before 1022.

✠ Hic comprobatur quod Ælfsius abbas de Burch quartam partem stagni de Witelesmere cum omnibus aquis et paludibus in circuitu attinentibus emit ab optimate regis nomine Ðored, data, scilicet, ei terra de Ouertune et pecunia quantum eis conuenerat; sicque adiunxit istam partem eiusdem stagni illi parti quam deo amabilis praesul Æðeluuoldus summopere acquisierat ipsi monasterio in Burch, quod gratia principis apostolorum Petri eximie dilexit, et pro posse restaurauit, maxime quia a primordio Anglicae christianitatis regio et apostolico priuilegio illud sublimiter institutum perpenderat; quique ad ipsum quicquid potuit rerum et possessionum perpetualiter contulit et perenni libertate in uniuersis rebus suis descripto priuilegio sub glorioso rege Eadgaro stabiliuit, atque insuper plures diuersarum terrarum cartas eidem aecclesiae ingessit. Praedicta ergo emptio stagni ita confirmata est Lundoniae coram rege Cunut libenter annuente simulque episcopis atque omnibus primatibus collaudantibus et tam uenditore quam emptore praesentialiter postulantibus quatinus hae duae partes, hoc est tota medietas ipsius stagni, cum omnibus adiacentibus aquis et paludibus ut dictum est, nun-

quam a praefati monasterii haereditate separentur, sed ibidem solida et perpetua beati Petri ditione possideantur. Quod si quis unquam transgredi praesumpserit, separetur a deo et omnibus electis eius, et daemonum collegio in aeternas poenas societur. Huius pacti summi testes affuerunt archiepiscopus Æðelnoðus Cantuariae, et archiepiscopus Eboracensis Wlfstanus, et dioceseos pontifex Æðelricus, cum ipso, scilicet, rege Cunut et regina Emma et magna principum ac patriae curia. Hic autem ipsarum aquarum uel paludum terminus describitur ne quis ignorantia laedatur, quomodo stagnum quod uocatur Witelesmere cum suis piscariis, paludibus, et aquis terminatur. In septentrionali parte stagni est aqua nomine Merelade exiens de amne Nen, ubi terminus septentrionalis est ipsius stagni; haec uero cum suis paludibus illi adiacet, habens in fine piscarium unum quod dicitur Æðemuðe. In orientali parte illius sunt duo stagna quae uocantur Wellepol et Trendmære; inter haec stagna est aqua angusta duorum stadiorum longa quae uocatur Trendmære bece, habens in se duo piscaria; est etiam ibi aqua angusta unius miliarii longa quae uocatur Falet, habens in se unum piscarium; in illa parte inter Witlesmere et Kyngesdelf ubi terminus est orientalis, est spatium paludis trium miliariorum in latitudine, habens in se aquam angustam quae uocatur Ihescuf et siluam quae dicitur Ragreholt. In australi uero parte illius est aqua angusta trium stadiorum longa quae uocatur Scælfremære bece habens in se duo piscaria, in cuius fine est stagnum quod uocatur Scelfremære, habens ad suam australem plagam aquam angustam, quae uocatur Ubbemærelade dimidii miliarii longa. In huius etiam capite id est in fine stagni est unum piscarium; ad huius aquae medietatem in longitudine est locus e contra in palude qui uocatur Ealduuines baruue, ubi australis est terminus. In occidentali autem parte

illius est aqua angusta duorum stadiorum longa, quae uocatur Trendmære bece habens in se unum piscarium, in cuius fine est stagnum quod dicitur Westrendmære. Sunt in illa parte etiam aquae quarum nomina sunt Dreigmære, Wellepol, Wiðibuscemære, Langemære, Heninges, et Musclemære; est etiam ibi aqua unius miliarii longa usque ad terram [quae] Deop bece uocatur, habens in se unum piscarium; in huius aquae fine est terminus occidentalis paludum et aquarum ad Witlesmære pertinentium.

DCCXXXIV.

CNUT, 1022.

✠ In nomine Christi saluatoris mundi imperpetuum regnantis, cuius sunt dispositione uniuersi ordines et potestates tocius dignitatis et principatus ordinati, qui iure cunctis principatur et dominatur utpote creator omnium! Ego Cnut rex tocius gentis Angligenae, eius amore prouocatus, et uenerabilis orientalis episcopi Ælfwini, et abbatis Leofrici monasterii Elyensis, et fratrum eorumdem petitionibus incitatus; ac pro remedio animae meae feci commutationem, apud abbatem eiusdem monasterii Leoffricum, scilicet, dando eis reciproca uicissitudine uillam quae proprio notamine appellatur Dictone, cum omnibus ad se iure attinentibus in longitudine et latitudine, ut michi in potestate stetit, accipiens quoque pro ea uillam siluosam uocabulo Cheaflea, cum omnibus quae ad eam attingunt, in pratis, in pascuis, in siluis, et in quibuslibet negotiis. Facta est haec commutatio anno incarnationis dominicae .M.XXII. indictione quinta, epactae quindecim, concurrentes septem, die festiuitatis sanctae Æðeldredae reginae et uirginis, quae sanctis suis meritis cum sororibus suis, uidelicet, Wyðburh, Sexburh, et filiae Sexburgis, Eormenild, illud

monasterium patrocinatur et regit. Si quis hanc nostram placitam uicissitudinem malo molimine machinatur mutare absque uoluntate seruorum dei in monasterio illo inhabitantium, sit pars eius cum diabolo, participium sumens de omnibus poenis eius aeternaliter, nec contingat ei perpetualiter uicissitudo, cuius uicissitudine possit sibi gaudium aliquod in hoc saeculo, uel in futuro sperare. Hiis astipulantibus fulcitur haec commutatio.

In primis. Ego Cnut basileus totius Albionis gentis cum uiuifico signo crucis corroboraui aeque perenniter uolo ut inuiolabiliter ab omnibus fidelibus roboretur ✠. Ego Ælfgifu regina praescripti regis cum omni alacritate mentis hoc sanciui ut perpetualiter inconcussum sit ✠. Ego Wlfstanus archiepiscopus Eboracensis ciuitatis apostolica auctoritate firmaui ✠. Ego Æðelnoðus modernus archipraesul Cantuariorum cum principalitate et decreto Petri principis apostolorum confirmaui ✠. Ego Gerbrandus Roscylde parochiae Danorum gentis confirmaui ✠. Ego Brihtwoldus episcopus confirmaui ✠. Ego Ælfsinus episcopus corroboraui ✠. Ego Eadricus episcopus consolidaui ✠. Ego Ælmerus episcopus consignaui ✠. Ego Leofsinus episcopus affirmaui ✠. Ego Æðelwinus episcopus consensi ✠. Ego Bryhtwinus episcopus stabiliui ✠. Ego Ælfwig episcopus sanciui ✠. Ego Godwinus episcopus corroboraui ✠. [Ego Ælfwinus Orientalium Anglorum episcopus qui hanc uicissitudinem petiui ut fieret cum consensu eiusdem regis Cnut corroborando sanciui ✠. Ego Bryhtwig abbas ✠. Ego Ælfsige abbas ✠. Ego Æluere abbas ✠. Ego Æðelwinus abbas ✠. Ego Ælmerus abbas ✠. Ego Ælfweardus abbas ✠. Ego Leofwinus abbas ✠. Ego Æðelstanus abbas ✠. Ego Yric comes assentiendo corroboraui ✠. Ego Eglaf comes ratum duxi stabilire sapientum decretum ✠. Ego Godwine comes quod dominus meus rex

statuit confirmo ✠. Ego Godricus minister ✠. Ego Æðelwinus minister ✠. Ego Đurstanus minister ✠. Ego Đrumm minister ✠. Ego Wulfricus minister ✠. Ego Ælfwinus satrapa ✠. Ego Ælfwig satrapa ✠. Ego Ælfricus satrapa ✠. Ego Godwinus satrapa ✠. Ego Ælfweardus satrapa ✠.]

DCCXXXV.

* CNUT, 1020—1023.

✠ In nomine poliarchis Ihesu Christi saluatoris mundi totiusque creaturae creatoris, cuius diuino dominatui quaeque dominationes debito seruitio subnixe deseruiunt, cuius etiam omnipotentatui uniuersi potentatus obsecundari examussim properant, quia bonitas eius bonitas est incomprehensibilis et miseratio interminabilis, dapsilitas bonitatis ineffabilis, longanimitas quoque super prauorum nequitias quantitatis prolixitate cuiuslibet longior, qui cotidianis admonitionibus religiosam conuersationem ducentes monet, ut pie sectando iustitiae culturam non eam deserendo linquant, quin potius perseuerabili instantia in eius cultura, ut permaneant paterno affectu hortatur, qui nihilominus eadem affectione mandet peccatoribus ut resipiscant a suis iniquitatibus conuertentes, quia eorum execratur mortem! Eius amoris stimulo et fide suffultus, cuius largiflua miseratione, ego Cnut rex totius Albionis insulae aliarumque nationum plurimarum in cathedra regali promotus, cum consilio et decreto archiepiscoporum, episcoporum, abbatum, comitum, aliorumque omnium meorum fidelium, elegi sanciendum atque perpeti stabilimento ab omnibus confirmandum, ut monasterium quod Beadriches worðe nuncupatur sit per omne aeuum monachorum gregibus deputatum ad inhabitandum, et ab omni dominatione omnium episcopo-

rum comitatus illius funditus liberum, ut in eo domino seruientes monachi sine ulla inquietudine pro statu regni dominum praeualeant precari. Placuit etiam in hanc optionis electionem roborare priuilegio isto in quo uidere praecepi libertatis donum, quod iam olim Eadmundus rex Occidentalium Saxonum largitus est suo aequiuoco, pro nanciscenda eius gratia et mercede aeterna, scilicet, Eadmundo regi et martyri, quod bono uoto augere cupimus, quatinus eius promereri precibus merear portionem eius beatitudinis post huius uitae cursum, tali libertate concedo fundo frui illi, in quo idem sanctus pausat, ut quotiens populus uniuersus persoluit censum Danis, uel ad naues seu ad arma, persoluant inhabitantes in ipso fundo eadem ad usus quos elegerint fratres illius loci. Sitque nobis remedio hoc mihi quippe aeque reginae meae Ælfgife ac filiis nostris, omnibusque qui pridem ei hoc contulerunt. Huic libertati concedo additamentum, scilicet, maritimos pisces, qui mihi contingere debeant annualiter per thelonii lucrum et piscationem quam Ulfkitel habuit in Welle, et omnia iura quarumcunque causarum in uillis quae monasterio adiacent et quae adiiciendae sunt per gratiam dei. Dedi, quoque regina mea assensu concedens ei, pro sua eleemosyna dare .IIII^or^. millia anguillarum cum muneribus quae pertinent ad illas pro annuali censu in uilla quae cognominatur lakingheðe. Si quislibet, quod absit, istam libertatem quolibet conatu nititur seruitutis iugo subigere, uel praua intentione transmutare, ut rursus clericos in eo collocet loco, sit addictus captiuitati aeternae carens sempiterna libertate, et mancipatus seruitio diaboli eiusque consortio sit inextricabilibus habenis constitutus, nisi satisfactio eius erratui subueniat, quod prorsus optamus.

✠ Ego Cnut rex gentis Anglorum aliarumque nationum nihilominus hoc priuilegium iussi componere et

compositum cum signo dominicae crucis confirmando inpressi. ✠ Ego Ælgifa regina omni alacritate mentis hoc confirmaui. ✠ Ego Wlfstanus archiepiscopus consensi. ✠ Ego Æðelnoðus archiepiscopus confirmaui. ✠ Ego Godwinus episcopus corroboraui. ✠ Ego Ælfwinus episcopus assensum dedi. ✠ Ego Ælfsinus episcopus consignaui. ✠ Ego Æð[el]ricus episcopus conclusi. ✠ Ego Ælfwinus episcopus roboraui. ✠ Ego Brihtwaldus episcopus. ✠ Ego Iric dux. ✠ Ego Godwinus dux. ✠ Ego Ulf dux. ✠ Ego Eglaf dux. ✠ Ego Hakun dux. ✠ Ego Leofwinus dux. ✠ Ego Godricus dux. ✠ Ego Ælfwinus abbas. ✠ Ego Leofwinus abbas. ✠ Ego Wlfredus abbas. ✠ Ego Oskitellus abbas. ✠ Ego Leofricus abbas. ✠ Ego Ælfwardus abbas. ✠ Ego Æðelstanus abbas. ✠ Ego Oslacus miles. ✠ Ego Ðord miles. ✠ Ego Ðurkil miles. ✠ Ego Ðrim miles. ✠ Ego Broðor miles. ✠ Ego Ælfricus miles. ✠ Ego Ælwinus miles. ✠ Ego Ælfwinus. ✠ Ego Ælfricus. ✠ Ego Leofsius. ✠ Ego Leofricus. ✠ Ego Ælfricus. ✠ Ego Leofricus.

Idem Anglice interpretatum et eidem cartae principali insertum.

In ælmichtin drichtines name! Ic Cnut kyng kîðe alle manne ða wed ðat ic mid mîne rêdgiuen rêd habbe for mîne sâule þearfe, and for alle mîne þêdschipes sendfulnesse; ðat is, ðat ic an êce fredômes ðân hâlegen kinge seint Eâdmund sô forð sô he firmest hauede intô ðêre stowe ðat he on resteð, and so wille ic ðat se fredôm stonde on his welde unâwend bûten âlkes bisschopes anwelde ðêre schîre êkilîke fre; and sô fele sîðe sô men gildeð hire geld ôðer tô schipgeld, gelde se tûnschipe sô ôðere men dôn tô ðêre moneke nêde ðe ðêr binnen schulen for hûs þêwien, and we

curan ðat it nefre ne schulde âni man wenden tố ốðre Godes manne, bûten he wolde ben âschired from Godis manne and alle hise hâlegen. And ic an ðo monekes tố fốde al ðat fischnốðe ðat Wlfketel âichte at Welle and mîn gouelfisch ðe me ârist be sêlonde; and mîn quen Ælgiue an ðen hâlegen four þûsend ele mid hire lốốc ðe ðêrtố bireð at lakinghêðe; and ic an hem alle here tûne sốcne of alle hire lond ðe he nû habben and get bigeten schulen on Godes este.

DCCXXXVI.

CNUT, 1021—1023.

☧ Regnante dño nr̃o ih̃u xp̃o impp&uũ quã-obrem summopere —. festinandum ad amoenia arua la&itię ubi ymnidicę iubilationis organa angelica dulcissimaq. odoramina flagrantia[1] rosarũ a iustis idoneisq. capiunt^r naribus· Ergo ꝑdigiis manifestissimis sine aliq^a inťcapedine demonstrat^r quod ea quę sepissime arbitrant^r r&ineri cũ gaudio agillime transeunt sine la&itia· Quaꝑpť ego Cnut . basileon angelsaxonũ disponente clementia creantis partem aliq^am telluris mei meo dilectissimo familiarissimoq. monacho nomine Æuic . in loco quẽ solicole noto nuncupant nomine . æt niwanham . quinq. cassaturas pp&im concedo· Quaten⁹ possideat & fruatur cũ om̃ibꝫ utensilibꝫ suis . pascuis . pratis . siluis . & post se cuicũq. uoluerit . heredi sine ullo obstaculo derelinquat· Istud ergo donũ ut iam predixerã maneat ab om̃i seruitio seculari pr&er arcis munim̃ & pontis expeditionẽ· Precipimus u^o in nõe saluatoris . ut si in postmodũ quisquis alios libellos ꝑtulerit nichil omnino cont^a istũ p̃ualeant . sed sint condempnati & anathematizati & ad nichilũ redacti . & iste semp firm⁹ stabilisq. pmaneat

[1] Sic MS.

ad utilitatẽ se possidentis· Si q^is autẽ tetri dęmonis fastu instinctus hoc nr̃m decretũ infringere uoluerit. sit ipse a sc̃ę đi aeccłae consortio separat^9. & infernalibꝫ æternalit̃ flammis cũ iuda xp̃i ꝓditore cruciandus. nisi hic prius digna satisfactione pęnituerit quod cont^a nr̃m decr&um deliquit· His limitibꝫ prephatũ rus circumgyratur· ✠ Ðis syndon þa landgemæra innto niwanhã. Ærest on þa dic þe ælfric biscop let dician. of þære dic on þæne cyric pæð. andlang pæþes on ðæne bradan weg. andlang weges on helmstanes lege. of ðære lege betwux þã twã wegũ on ðæne stócc. of ðam stocce on ða dic. of ðære dic on ðone broc. andlang broces on ꝥ fule sic. of ðæs sices heafdon into þæm pytte. of ðam pytte on þa dic. andlang dice on ðone wyll. of ðam wylle on ðæne pæð. of ðam pæþe on ðæne mær pytt. of ðam pytte andlang fyrh on þa heafda. andlang heafda on ðæne grenan pæð. andlang pæþes eft on ða heafda. andlang heafda norð on ðone stybb. of ðam stybbe on ða stræt. andlang stræt on þa mær furh. andlang fyrh to þã west heafdon. of ðam heafdon norðriht on ðæne wyll. on þã wylle into dræghæma gemære. andlang gemæres on þa hæþenan byrgelsas. of ðam byrgelson andlang pæþes on hindehlyp. of hindehlype andlang pæþæs on þa wyrtwalan. of ðam wyrtwalan on heort sole. of heort sole on ðone smeþan hlæw. of ðam hlæwe on ða furh. andlang fyrh on ða wyrtwale. swa be ðære wyrtwale on wiðig wylle. of ðære wylle on þæne stodfald þanon on þæm haran pæð andlang pæþes on ðæne mær ðorn. þanon suðriht on ðæne heafod æcer. of ðam heafdon on ðæne weg. of ðam wege on ða buttucas. of ðam buttucon on ðone broc. andlang broces on ꝥ reada clif. of ðã clife on þa furh andlang fyrh on leofsunes heafod æcer syððan æft̃ doddafordung gemære on ða port stræt. of ðære stræt suðriht on þæne mere. of ðã mere on ðone broc. ⁊ swa eft upp andlang broces on fearn-

hylles sic andlang sices be eofordunenga gemære on þa stræt. andlang stræt wiðutan ða wyrtwalan þanon on þa dic þe we ær onfengon. ⁊ an myln binnan doddafordinga land score. ⁊ of rotaby innto niwanhā twa hund swina mæsten. ⁊ wuduræden loca hwæs man beþurfe. His testibʒ consentientibʒ quoꝝ hic inferius nomina caraxari uidentʳ.

✠ Ego cnut totius brittannię monarchus meę largitatis donū agyę crucis taumate roboraui·

✠ Ego ælfgiuu regina stabilitatē testimonii confirmaui·

✠ Ego æþelnoð dorobernensis æcclæ archipresul adquieui·

✠ Ego wulfstan eboracensis aecclesię archipresul consignaui·

✠ Ego Æþericus eps̄ in nōe saluatoris iubente rege sub testimonio optimatū hanc scedulā dictitando pscribere iussi·

✠ Ego Godwine eps̄ adquieui·

✠ Ego Bryhtwold eps̄ subscripsi·

✠ Ego Ælfsige eps̄ adstipulaui·

✠ Ego leofsige eps̄ consolidaui·

✠ Ego Ælmær eps̄ testificaui·

✠ Ego Æþelwine eps̄ non rennui·

✠ Ego Ælfwine eps̄ corroboraui·

✠ Ego Æþe[l]stan eps̄. collaudaui·

✠ Ego Godwine dux·	✠ Ego Ælfsige abbas
✠ Ego Yric dux·	✠ Ego Æþelwine abb̄·
✠ Ego Eghlaf dux·	✠ Ego Leofsige abb̄·
✠ Ego Leofwine dux·	✠ Ego Ælfward abb̄·
✠ Ego Leofric miles·	✠ Ego Leofwine abb̄·
✠ Ego Ælfwine miles·	✠ Ego Eadric abb̄·
✠ Ego Ceolric miles·	✠ Ego Eadnoð abb̄·
✠ Ego Æþelwine miles·	✠ Ego Brihtwig abb̄·

Dorso. Into niwanham.

DCCXXXVII.

*CNUT, 1023.

✠ In nomine dei summi et saluatoris nostri Ihesu Christi! Certis adstipulationibus nos sancti patres frequentatiuis orationibus admonent, ut deum quem diligimus et credimus intima mentis affectione cum bonorum operum diligentia incessanter eum timeamus et amemus, quia retributionem omnium actuum nostrorum in die examinationis iuxta uniuscuiusque meritum reddet! Ideoque subtilissima mentis certatione illum imitari satagamus, licet mortalis uitae pondere pressi et labentibus huius saeculi possessionibus simul infoecati, tamen miserationis eius largitate caducis opibus aeterna coelestis uitae praemia mercari queamus. Quapropter ego Cnut diuina fauente gratia Anglorum caeterarumque adiacentium insularum basileus, propriis manibus meis capitis mei [auream] coronam pono super altare Christi in Dorobernia ad opus eiusdem aecclesiae, et concedo eidem aecclesiae ad uictum monachorum portum de Sanduuic et omnes exitus eiusdem aquae ab utraque parte fluminis cuiuscumque terra sit, a Pipernæsse usque ad Mearcesfleote, ita ut natante naue in flumine cum plenum fuerit quam longius de naui potest securis paruula quam Angli uocant taper-eax super terram proiici, ministri aecclesiae Christi rectitudines accipiant, nullusque omnino homo habet aliquam consuetudinem in eodem portu, exceptis monachis aecclesiae Christi. Eorum autem est nauicula et transfretatio portus et theloneum omnium nauium cuiuscumque sit et undecumque ueniat quae ad praedictum portum et ad Sanduuic uenerint. Si quid autem in magno mari extra portum quantum mare plus se retraxerit, et adhuc statura unius hominis tenentis lignum quod Angli nominant spreot et tendentis ante se quantum potest, monachorum est. Quic-

quid etiam ex hac parte medietatis maris inuentum et delatum ad Sanduuic fuerit, siue sit uestimentum, siue rete, arma, ferrum, aurum, argentum, medietas monachorum erit, alia pars remanebit inuentoribus. Quod si aliter deinceps quilibet codicellulus emerserit qui priscae tempestatis stilo digestus huic nostrae confirmationi uisus fuerit aliquatenus refragari, illius modi litteraturae membranula suricum morsibus conrodenda, aut certe potius igniuomi uaporis incendio comburenda adnichiletur, eiusque praesentator cuiuscumque extiterit personae, pro purgamento fauillae deputetur, et ignominiosissima confusione subsannetur, et ab omnibus in circuitu praesentibus uni animo detestetur. Huiusque priuilegii rata confirmatio semper inposterum praeualeat, et tam dei omnipotentis auctoritate quam mea simul et omnium concorditer optimatum corroboratione confirmata contra uniuersa refragatorum cogitamenta cunctis succedentibus aeui temporibus stabilis et inconcussa, columnaris status similitudine, perseuerantissimo iure consolidetur. Si autem, quod non optamus, aliquis tumido supercilio inflatus hanc nostram corroborationem infringere uel minuere temptauerit, nouerit se anathematizatum esse a deo et sanctis eius, ni ante mortem digna satisfactione emendauerit quod iniuste deliquit. Scripta est haec scedula anno ab incarnatione domini nostri Ihesu Christi millesimo .XXIII°. his testibus concordantibus quorum onomata inferius lucide karaxantur.

✠ Ego Cnut rex Anglorum hanc litteraturae confirmationem indeclinabiliter confirmo. ✠ Ego Æðelnoðus Dorobernicus archipraesul hanc praerogatiuam uexillo sancto confirmaui. ✠ Ego Ælfricus Eboracensis aecclesiae archiepiscopus eiusdem regis beneuolentiam cum sanctae crucis signo corroboro. ✠ Ego Ælfwinus Lundoniensis aecclesiae pontifex consensi. ✠ Ego Ælfsinus Wentoniae episcopus assensum praebui. ✠ Ego Byrhtwoldus Coruiniensis aeccle-

siae episcopus condonaui. ✠ Ego Æðelricus Dorcensis aecclesiae episcopus consolidaui. ✠ Ego Ælmær bisceop. ✠ Ego Godwine bisceop. ✠ Ego Bryhtwine bisceop. ✠ Ego Æðelstan bisceop. ✠ Ego Ælmær abbod. ✠ Ego Brihtmær abbod. ✠ Ego Brihtwig abbod. ✠ Ego Wulnoð abbod. ✠ Ego Godwine dux. ✠ Ego Eglaf dux. ✠ Ego Ðrym dux. ✠ Ego Yric dux. ✠ Ego Ðord minister. ✠ Ego Agemund minister. ✠ Ego Ægelric minister. ✠ Ego Ælfwine minister. ✠ Ego Brihtric minister. ✠ Ego Leofric minister. ✠ Ego Siræd minister. ✠ Ego Godwine minister. ✠ Ego Eadmær minister.

✠ On ðas hêgestes Godes and ûres hlâuordes hǽlendes Christes naman! Ure hâlige and ûre rihtwise fæderes mid sôðre gefǽstnunge and mid gelomrǽdre mênunge ûs gemênegið, ðæt we ðone ælmihti God ðe we luuiað and we on belêuað mid inweardre gelustfulnesse ûre heorten and mid geornfulnesse gôdre wurke unatirendlîce ondrǽden and luuian, forði ðe he scel geldan edleân ealre ûre weorke on dômes dæge æfter ǽghwilces mannes earnunge, and forði mid ðâm hêhlicastan gewinne ûres modes swinke we him tô gefolgienne, þeâhðe we gesǽmde beôn mid ðâre berdene ðæs deâdlîces liues, and ðâre gewitendre ǽhte ðises middaneardes beôn âwemde, þeâhhwæðere we magen gebecgen ða êce mêden ðâs heouenlîces liues mid ðâm riôsenden welan; and forði ic Cnut þurh Godes geue Ænglelandes kining and ealre ðâre eglande ðe ðǽrtô licgeð, legge ûp an Christes weouod inne Cantwarebyrig mînes heouodes kinehelm mid mînen âgenen handen tô ðâs ilcen menstres freme, and ic ann ðâm ilikan menstre tô ðâre munece bigleoue ða hæuene on Sandwîc and ealle ða lændinge and ða gehrihte of ðâm ilkan wætere, of ǽgðer healue ðâs streâmes, âge land se ðe hit âge, fram Pipernæsse tô Mærcesfleôte, swâ

ðæt ðonne hit bið full flôd, and ðæt scip bið âflote swâ feorr swâ mæg ân taper-æx beôn geworpen ût of ðâm scipe ûp on ðæt land, ða gereflanges of Christes circean underfôn ða gerihte; ne næfre nân man an ânes kennes wîsan næfð nǣnne anweald on ðâre ilikere hæuene bûtan ða munekes of Christes circean; and heora is ðæt scip and se ouerfæreld ðâre hæuene and se tolne of ealle scipen bi ðâs ðe hit beô and cume ðanon ðe hit cume, ðe tô ðâre ilikare hæuene æt Sandwîc cumð; and gif âht is in ðâre micelre sǣ wiðûtan ðâre hæuene, swâ micel swâ seô sǣ heô mǣst wiðteôhð and git ânes mannes længe ðe healt ǣnne spreot on his hand, and strecð hine swâ feor swâ he mæg âræcen intô ðâre sǣ, ðæt is ðâre muneke; and eal ðæt ðe of ðâs healue ðâre middelsǣ wurð gefunden and tô Sandwîc gebroht, bi hit scrûd, bi hit net, oððe wæpne, oððe îsen, gold oððe seoluer, ðæt healue dǣl sceal biôn ðâre muneke, and ðæt ôðer dǣl scel belîuan ðâm ðe hit findæð. And gif ǣnig ôðer gewrit heoneforð wurð forðgebroht, ðe beô heortôforen gemaked ðe on ǣniges kinnes wîsen beô geðûht ðissere ûre gefæstnunge tô wiðcweðene, ðæt gewrit beô geworpen mûsen tô gnagene, oððe on fere tô forbærnenne and se ðe hit forðbrængð beô, swilces hâdes swilc he beô, biô he gehealden for æscegeswap, and mid ealre ðâre unwurðreste scame beô he gescænt, and of eallan ðân mannen ðe ðǣr gehænde beôð mid âne mode wurðe he gescuned. And seô strange gefæstnunge ðissere landbôc æfremâ heoneforð beô gestranged, and ǣgðer mid ðæs ælmihtiges Godes ealderdôme and mîre and ealre mînre þegene gefæstnunge tôgænes ealre ðâre wiðcweðendre smæigunge on êcnesse staðelfæst and unâwægendlîc mid þurhwuniende rihte beô gefæstned. And gif ǣnig is ðæt gewilnað oððe tô brekenne oððe tô gelitligene mid tôðundene modignesse ðâs ûre gefæstnunge, wite he hine selfne âmansumod fram Gode and fram eallen his hâlgan, bûtan he tôforan ðâm

deáðe mid wurðe behriwsunge gebéte ðæt he unrihtwíslíce forgelte. Ðeos landbóc wæs gewriten on ðán þúsende and þri and twentehte gære fram úres hláuordes hǽlendes Christes ákennednesse, mid ðáre geðwærunge ðissere manne ðe here naman héræfter beóð gewritene.

✠ Ic Cnut se kining of Ænglelande ðás gefæstnunge of ðisen gewrite unáwendedlíce gefæstni. ✠ Ic Æðelnóð erecebisceop of Cantwareberig ðás sundergeoue mid ðám hálige tácne getremde. ✠ Ic Ælfríc se ercebisceop of Euerwíc ðás ilkes kinges gódne wille mid ðám hálegen róde tácne gefæstni. ✠ Ic Ælfwine se bisceop of Lundene geðwærðe. ✠ Ic Ælfwine bisceop of Winccestre gæf geðwærunge. ✠ Ic Brihwald bisceop Coruiniensis aecclesiae geðwærde. ✠ Ic Ægelríc bisceop of Dorsætscíre gefæstnede. ✠ Ic Ælmér bisceop. ✠ Ic Godwine bisceop. ✠ Ic Brihtwine bisceop. ✠ Ic Æðelstán bisceop. ✠ Ic Ælmǽr abbod. ✠ Ic Brihtmǽr abbod. ✠ Ic Brihtwine abbod. ✠ Ic Wulnóð abbod. ✠ Ic Godwine eorl. ✠ Ic Ægeláf eorl. ✠ Ic Ðrim eorl. ✠ Ic Yric eorl. ✠ Ic Ðord minister. ✠ Ic Agemund minister. ✠ Ic Ægelríc minister. ✠ Ic Ælfwine minister. ✠ Ic Brihtríc minister. ✠ Ic Leófríc minister. ✠ Ic Siræd minister. ✠ Ic Godwine minister. ✠ Ic Eádmǽr minister.

DCCXXXVIII.

WULFRÎC, 1023.

✠ Her swutelað on ðisum gewrite ymb ða forwerda ðe Wulfríc and se arcebisceop geworhtan ðá he begeat ðæs arcebisceopes swuster him tó wífe. Ðæt is, ðæt he behét hyre ðæt land æt Ealretúne and æt Ribbedforda hire dæg, and behét hire ðæt land æt Cnihtewícan, ðæt he wolde hit hire begytan þreora

manna dæg æt ðâm hirede on Wincelcumbe, and sealde hyre ðæt land æt Eanulfintûne tô gyfenne and tô syllenne ðâm ðe hire leôfest wǽre on dæge and æfter dæge, ðǽr hire leôfest wǽre; and behǽt hire .l. mances goldes, and .xxx. manna and .xxx. horsa. Nû wæs ðyses tô gewitnesse, Wulfstân arcebisceop, and Leôfwine ealdorman, and Æðelstân bisceop, and Ælfword abbud, and Britêh munuc, and manig gôd man tô eâcan heom, ǽgðer ge hâdode ge leawede, ðæt ðâs forewearda ðûs geworhte wǽran. Nû syndon tô ðysam forewordan twâ gewrita, ôðer mid ðâm arcebisceope on Wigereceastre, and ôðer mid Æðelstâne bisceop on Herforda.

DCCXXXIX.

CNUT, 1023.

✠ Regnante Christo Ihesu saluatore nostro in aeternum, cuius nutu omnium ordinum potestates et omnia iura disponuntur regnorum! Anno incarnationis eiusdem Ihesu Christi millesimo .xxiii°. indictione .vi. ego Cnut rex Anglorum deuoto mihi ministro qui Leofwine nomine et Bondan sunu appellatur cognomine hanc cartulam haereditariam ad uillam quae .vii^tem^. cassatorum continens capacitatem Hanningtun dicitur scribi praecepi, ut hoc donum meum semper inuiolabile et incommutabile permaneat. Uir quippe praedictus hanc terram ab Æðelredo rege puri auri pondere libram argenti pensantem in ius sibi comparauit perpetuum; idcirco regia auctoritate decerno ut quod a priore rege comparatum et a me donatum est, nullis umquam mutetur temporibus. Quapropter si quisquam uirum praenominatum libertate spoliauerit ista, maledictus et dampnatus a deo et omnibus sanctis sine fine permaneat, nisi facinus suum digna aboleuerit poenitudine. Concessi quoque ut haec

terra ab omni seruitio alieni domini iugiter libera fiat, excepto expeditione, et pontis arcisue constructione. Ecce praefatae limites terrae Anglico notantur hic eloquio. Ðis sind ða landgæmǽræ tó Hanitúne. Ðæt is, ǽrest on eama sól; of eama sólæ on Tis leá; of Tis leá on wæcha hric; of weca hricg on byrig weg; forð bæ byrig wæge on Ælfwines mearcæ; forð bæ Ælfwines mearcæ on lufæ hammas; of lufe hamman on dod holcan; of dod holcan on dúnlæáge gæt; of dúnleáge geatæ on grǽnlǽgæ; of grénlége on ywyrstæ stigele; of ðǽre stigele on Hæringæs gæt; of Hæringes geatæ tó hæselholtæ; forð bæ hæselholtæ on collpytt; of collpyttæ on swealewan hlypan; of swealewan hlypan on hrittan wæg; forð bæ hrittan wæge tó bæcce funtan; of bæccæ funtan on ða riscæan; of ðǽre riscean on sagelmǽre on ðæt hæccgeat; of ðám hæccgetæ tó twybyce; of twybycæ tó swínhamman; of swýnhamman tó ðǽre hwítan díc; of ðǽre hwítan díc tó ðǽra geburna mærcæ; forð bæ ðǽre merce on wudacotan; of wudacotan tó swacan hlypan; of swacan hlypan æft tó hrihtan wegæ.

✠ Ego Cnut rex hoc donum meum ad remedium animae meae confirmaui. ✠ Ego Ælfgyuu regina hanc regiam dapsilitatem collaudaui. ✠ Ego Æðelnoð archiepiscopus. ✠ Ego Ælfsinus episcopus. ✠ Ego Byrhtwold episcopus. ✠ Ego Ælmær episcopus. ✠ Ego Æðelric episcopus. ✠ Ego Byrhtwine episcopus. ✠ Ego Byrhtwy abbas. ✠ Ego Byrhtmer abbas. ✠ Ego Æðelwinæ abbas. ✠ Ego Æluere abbas. ✠ Ego Æðelweard abbas. ✠ Ego Ælfsige abbas. ✠ Ego Godwine dux. ✠ Ego Ælaf dux. ✠ Ego Yrik dux. ✠ Ego Hakun dux. ✠ Ego Hrani dux. ✠ Ego Siræd dux. ✠ Ego Leofric minister. ✠ Ego Ælfwine minister. ✠ Ego Ælfgar minister. ✠ Ego Ðureð minister. ✠ Ego Ðurkill minister. ✠ Ego Ðoreð minister. Benedictio sanctae et indiuiduae trinitatis cum omnibus

consentientibus huic priuilegio; contradicentibus aeterna adsit maledictio.

Rubric. Đis is ðāra .vii. hida bōc tō Hanitūne ðe Cnut cing gebōcode Leōfwine Bondan sunu on ēce yrfæ.

DCCXL.

CNUT, 1021—1024.

✠ Christo omnipotenti, qui est omnium regum rex, omnino persoluendae sunt gratiarum actiones pro omnibus indebitis beneficiis, quibus hominibus sua sola pietate intercedente suffragatur nullis nostris promerentibus meritis. Ne ergo simus ingrati beneficiorum tantorum eius cuique magnopere studendum est nostrum, ut aliquid conferamus ei cuius sunt omnia et qui nobis non habita contulit habere cuique non possumus dare nisi propria et de suo proprio tribuit nobis mercari, et in usus proprios uti quae minime proprio usu potuimus habere, nisi eius tribueret gratia, scilicet, regni coelorum coelicolarum contubernium. Eius quippe largiflua bonitate regia dignitate subtronizatus, ego Knuð rex Angligenae nationis, pro nanciscendo eius inmensitatis misericordiae dono, concedo sibi de suo proprio quae mihi gratuito concessit, uillam noto nomine con-gnominato Horningga, cum pascuis, siluis, atque confinibus sibi rite subteriacentibus, scilicet, Ludham cum pertinentiis, Netheshird cum suis pertinentiis. Est denique nostrum donum a Christo nobis collatum cui dantes foenoratum exposcimus, ut rursum suae largitionis donationem accipere dignetur a nobis omni intentionis affectu oblatam, quatinus possimus per sua sibi data consequi, quae a nobis non possunt possideri nisi a se collata. Si quisquam, quod absit, a diaboli incitatione fuerit inflatus, ut deo omnium rerum possidenti suum temptauerit,

quod nobis sibi concessit tribuere, abstrahere ui uel fraude qualibet utinam remaneat nobis ad gratiam eius quae concessimus, et sit ei adinteritus aeternae dampnationis qui prauae mentis annisu hoc alio transferre conatur, nisi plenitudo satisfactionis eius subueniat.

✠ Ego Knuð rex hanc donationem Christo contuli pro consequendo praemio coelestis haereditatis. ✠ Ego Ælgifu regina hanc regiam donationem augendo confirmaui. ✠ Ego Wlstanus archiepiscopus corroboraui. ✠ Ego Æðelnoðus archiepiscopus confirmaui. ✠ Ego Godwinus episcopus corroboraui. ✠ Ego Ælfwinus episcopus assensum dedi. ✠ Ego Ælfsinus episcopus consignaui. ✠ Ego Æðericus episcopus conclusi. ✠ Ego Ælfwius episcopus corroboraui. ✠ Ego Brihtwaldus episcopus consensi. ✠ Ego Huc dux. ✠ Ego Godwine dux. ✠ Ego Ulf dux. ✠ Ego Eglaf dux. ✠ Ego Hacun dux. ✠ Ego Leofwine dux. ✠ Ego Godric dux. ✠ Ego Brihtwig abbas. ✠ Ego Leofric. ✠ Ego Ælfward. ✠ Ego Æðelstan.

An ealwealdendes drihtnes naman ðe ealle þing geworhte and him silfum tô anwealde hilt and syld ðâm ðe is willa is. Ic Knut of his âgenum ðe he for his gôdnisse, bûtan mînre geearnunge, me forgifen hafð ; ic sylle for mînre sâule alfderdnisse ðat land at Horninggen, mid felda and wudu swâ forð swâ ða landgemǣru tǣcað intô Holme ðâm Godes þeôwum tô þearfe on êce yrfe.

DCCXLI.

CNUT, 1024.

☧ MUNDANIS cladibus ista erumpnosa uita [tam uar]iis defectibus ita lacescendo tabescit ac deficit ut inmaturę mortis occiduis casibus

heu pro dolor quamplurimi aeternum trahantur ad interitum. Sed n[obis cu]nctis elaborandum omnibus notis extat sane sapientibus ut spurcitias belial euitantes. theoricę uitae amoenissima consequi mereamur contubern[ia. Quamo]brem ego Cnut annuente ac fauente dei omnipotentis clementia totius anglorum basileus ceterarumque nationum in circuitu degentium regens atque [gubernans q]uandam ruris particulam .VII. scilicet terrę mansas eo in loco ubi ruricolę terrę illius nomen indidere æt Porteshamme. meo ministro quem noti atque a[mici Orcy uoc]itare solent pro eius amabili fidelitate libenti animo libertate perpetua largitus sum. quatinus ille habeat atque perpetualiter possideat quamdiu uita[le suum st]amen uiguerit. Cumq: dissolutionem sui corporis imminere cognouerit. cuicunque sibi libuerit heredi iure hereditario in aeternam possessionem derelinqu[at. Sit autem] haec prenominata uillula libera cum omnibus ad illam rite pertinentibus. in campis ac pascuis pratis aquarumq: cursibus. rebus tantummodo tribus excepti[s expeditione] uidelicet pontis arcisue recuperatione. Si autem tempore contigerit aliquo quempiam hominum aliquē antiquiorē librū contra istius libri libertatem produ[cere irritum] conputetur. isto ꝑ omnia in sua stabilitate permanente atque uigente. Si quis autem quod non optamus nostrę munificentiae donum peruertere conamine s[uo praesumpserit] collegio priuatus perpetuae felicitatis. erumpnam hauriat atrocissime calamitatis. mortis nisi ante terminum presumptionem hanc temerariam legali [satisfactione] emendare studuerit.

✠ His uero uocabulis diuulgari uidentur termini agrorum, uidelicet, praedictorum. Ærest of Mylebroce on Cuceles hylle. of Cuceles [hylle on holun. of] holun on Motbeorh. of Motbeorge on þe stræt. of ðære stræt on ðone caldan wæg ðurh ðone graf ⁊ swa on ðone smalan pæð ofer ða stræt on þone caldan weg

⁊ swa andlang weges on Atange . . . . b earh . ⁊ swa on ætstealles beorh . of ðam beorge suþ on ða ealdan wale . swa on corf getes westran cotan . of ðam cotan suþ be wale on ðære dice hyrnan . ⁊ swa west be dic on oþre hyrnan swa suþ be dic on ðære mæde hyrnan . ⁊ ðær west be dic on oþre mæde hyrnan . ⁊ swa suþ andlang dic on halgan wyl . of halgan wylle west be dic on ða clæian lane . of ðære clæian lane on Mylebroc adun be streame eft of Myle-broce on Cuceles hylle :.

✠ Acta est autem haec prefata donatio anno dominicae incarnationis .MXXIIII. indictioñ .VII. horum consilio et testimonio quorum nomina hic infra habentur.

✠ Ego Cnut rex anglorum alme crucis signaculo hanc munificentiam consignaui.

✠ Ego æþelnoð archiep̄.
✠ Ego ælfsie ep̄s.
✠ Ego byrhtwold ep̄s.
✠ Ego ælfmær ep̄s.
✠ Ego byrhtwi ep̄s.
✠ Ego godwine dux.
✠ Ego eglaf dux.
✠ Ego hacun dux.

✠ Ego byrhtmær ab̄b̄.
✠ Ego æþelwerd ab̄b̄.
✠ Ego aðelwold ab̄b̄.
✠ Ego ælfwi ab̄b̄.
✠ Ego lyfing ab̄b̄.
✠ Ego eadsie pr̄b̄.
✠ Ego eadwold pr̄b̄.
✠ Ego ælfwine pr̄b̄.

✠ Ego ðorð miñ.
✠ Ego agemund miñ.
✠ Ego þorð miñ.
✠ Ego leofwine miñ.
✠ Ego þurcyl hoga miñ.
✠ Ego karl miñ.
✠ Ego toui hwita miñ.
✠ Ego byrhsie miñ.
✠ Ego kartoca miñ.
✠ Ego toui reada miñ.

✠ Ego broðor miñ.
✠ Ego ælfget miñ.
✠ Ego boui miñ.
✠ Ego þurgod miñ.
✠ Ego æþelmær miñ.
✠ Ego byrhtric miñ.
✠ Ego sigewerd miñ.
✠ Ego winhus miñ.
✠ Ego wulfnoð miñ.
✠ Ego þurstan miñ.

DCCXLII.

HEALÐEGEN SCEARPA, 1026.

✠ In nomine domini nostri Ihesu Christi, anno dominicae incarnationis millesimo .xxvi°. Ego Healðegen Scearpa do Saltuuda per concessionem domini mei regis Cnut aecclesiae Christi Cantuariae Christo ibi seruientibus monachis ad uictum eorum pro remedio animae meae, et pro salute animae Leofedæge uxoris meae, proque absolutione animae Leoflæde quae ante me eandem uillam eidem aecclesiae Christi in Dorobernia concessit. Si quis, quod non optamus, hanc nostram donationem infringere temptauerit, sit pars et societas eius cum Iuda qui pro auaritia sua tradidit ueritatem quae est Christus, nisi plena satisfactione reconcilietur deo et hominibus.

✠ Ego Cnut rex signo sanctae crucis Christi roboraui et subscripsi. ✠ Ego Ælfgifa regina consensi et subscripsi. ✠ Ego Ægelnoðus archiepiscopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Wlstanus archiepiscopus Eboracae ciuitatis consensi et subscripsi. ✠ Ego Æluuinus episcopus Uuentoniensis consensi et subscripsi. ✠ Ego Merehuuit episcopus Uuellensis consensi et subscripsi. ✠ Ego Grimcytel episcopus Australium Saxonum consensi et subscripsi. ✠ Ego Brihtuualdus episcopus Scirburnensis. ✠ Ego Goduuinus þegen consensi et subscripsi. ✠ Ego Siuuardus dux consensi et subscripsi. ✠ Ego Ealgar dux consensi et subscripsi. ✠ Ego Ðurcyllus dux consensi et subscripsi. ✠ Ego Leofricus dux consensi et subscripsi. ✠ Ego Suuegen dux consensi et subscripsi. ✠ Ego Tosti dux consensi et subscripsi. ✠ Ego Eadredus dux consensi et subscripsi. ✠ Ego Egberhtus minister consensi et subscripsi. ✠ Ego Brihtnoðus minister consensi et subscripsi. ✠ Ego Æðeluulf minister consensi et subscripsi. ✠ Ego Ealdred consensi et subscripsi.

DCCXLIII.

CNUT, 1026.

✠ Cum mundi cursus, uario, ut cotidie cernimus, incertoque discrimine tendat ad calcem, cuique mortalium opus est ut sic caducam peragat uitam ut quandoque possit dei adiutus beneficio possidere perpetuam, et quamdiu uitae istius utitur aura cuncta quae isto statuuntur examine, certis apicum lineis inserere, ne forte subsequentibus ueniant in obliuionem, et sic a iunioribus paruipendatur institutio seniorum. Quapropter ego Cnut rex subthronizatus Angligenum, cuidam meo uenerabili episcopo qui noto uocitamine nuncupatur Lufinc, condono in aeternae haereditatis ius, quandam telluris particulam, cassatas scilicet .v. in loco ubi dicitur Worði, ut habeat ac possideat praedictam donationem secundum meam regalem dignitatem, quamdiu uiuat; et post se cuicumque uoluerit haeredi derelinquat in aeternam haereditatem. Praedictum autem munificentiae donum mundiali iugo libertatem habeat quamdiu christianitas in gente Anglorum uigeat; tali autem tenore largiendo concessi ut omnia utensilia quae pertinere cum rectitudine dinoscuntur, tam in magnis quam in modicis rebus, campis, pascuis, pratis, siluis, excepto istis tribus quod communiter omnibus condictum est, expeditione, pontis arcisue co-aedificatione, habeat et possideat cum mentis alacritate sicut superius praenotatum est; proscribimus autem per has apices quas perpetualiter liberas esse cupimus sub attestatione sanctae et indiuiduae trinitatis omnes antiquiores testamentorum litteras huius praedii, et ad nichilum dampnamus, sint in cuiuscunque custodia qui sint uel umquam fuerint repertae. Qui autem hoc nostrae munificentiae donum augere uoluerit, adaugeat illi deus gaudia semper mansura. Si quis uero, quod non optamus, bohemotico instinctu tempore succedenti

hoc infringere uel in aliud quam constituimus permutare conatus fuerit, sciat se tali pro reatu a numero secerni beatorum, ni ante obitum congrua oboleuerit poenitudine tale delictum. His metis praedicta telluris particula undique gyratur circumcincta. Ðis sind ðēra .v. hida landgemǣro æt Wurðige ðæ Cnut cing hēt gebōcian Lyfince bisceope on ǣce yrfæ. Ærest on Beoccing mǣde; fram Beoccing mǣde on ða gewrincloda dīc tō wassa dīc dūne ende; ðonne tō deōpan dæne; ðanon tō wītan dīc; ðonne fram hwītan dīc tō ænta dīc; of ænta dīc tō ðǣre rōde; of ðǣre tō ðām swalan wege; ðanan tō ðǣre hāran apeldran; fram ðǣra hāran apeldran tō stapol þornæ; ðonnæ tō ðǣre bæce; fram ðǣræ bæcæ ūtt on Icenan ādūn on streām; æft on Beoccing mǣde. Acta est haec praefata donatio, anno ab incarnatione domini nostri Ihesu Christi millesimo .XXVI. indictione .IX.

✠ Ego Cnut Brittanniae totius Anglorum monarchus hoc agiae crucis taumate roboraui. ✠ Ego Æðelnoð Dorobernensis aecclesiae archiepiscopus eiusdem regis principatum et beneuolentiam sub sigillo sanctae crucis conclusi. ✠ Ego Ælfgyfo regina humillima adiuui. ✠ Ego Ælmer episcopus dictando titulaui. ✠ Ego Ælfsige episcopus assensum praebui. ✠ Ego Brychtwold episcopus dignum duxi. ✠ Ego Byrihtwig episcopus confirmaui. ✠ Ego Lyfing episcopus consolidaui. ✠ Ego Bryhtmer episcopus conclusi. ✠ Ego Godwine dux. ✠ Ego Hakun dux. ✠ Ego Wrytsleof dux. ✠ Ego Hrani dux. ✠ Ego Sihtric dux. ✠ Ego Æðelsige abbas. ✠ Ego Byrhtmer abbas. ✠ Ego Æðelwerd abbas. ✠ Ego Ælfhere abbas. ✠ Ego Æðelnoð abbas. ✠ Ego Kynsige presbyter. ✠ Ego Leofstan presbyter. ✠ Ego Wunsige presbyter. ✠ Ego Toui minister. ✠ Ego Osgod minister. ✠ Ego Ðorð minister. ✠ Ego Odda minister. ✠ Ego Ælfwine minister. ✠ Ego Ælfgar minister. ✠ Ego Godwine minister. ✠ Ego Leofric

minister. ✠ Ego Byrhtric minister. ✠ Ego Ælfgar minister. ✠ Ego Æffa minister. ✠ Ego Eadric minister. ✠ Ego Ælfric minister. ✠ Ego Leofsige minister. ✠ Ego Wunsige minister.

Rubric. Ðis is ðâra .v. hida bôc tô Worðiæ ðæ Cnut cing gebôcode Lyfinge bisceope on êce yrfe.

DCCXLIV.

CNUT, 1031.

In altithroni onomate qui nos qui uoluit creauit plasmate. Ego. Cnut. rex totius albionis cęterarumq: gentiū triuiatim ꝑsistentiū basileus dum plerumq: cogitarem de huius caduci sęculi reb₃ quomodo supni arbitris examine cuncta quę uidentʳ uana & labilia rite censentur. Uerbi gratia quę quasi tenuis uenti flatꝰ. Aut fumigantis ignis uapor ad nihilum redacta euanescunt. secundū illud quod p̃co gentiū in sacris scripturū paginis clara ꝓmulgat predicatione. Dicens omnia que uidentʳ temporalia sunt. Quę autē non uidentʳ &erna. Idcirco quandā rusculi particulā dimedie uidelic& manse in loco qui a solicolis. mæwi. uocitatʳ nomine. Cuidā fideli ministro nomine. æþeric. Libens ꝑpetualiter in &ernā hereditātē concedo. Quatenus cuicumq: post fragilis uite curriculum uoluerit heredi. Liberā habeat cum omnib₃ ad se rite ꝑtinentib₃ ęternaliter in ius ꝓpriū potestatē tradendi. Sit autē p̃dictum rus omni terrenę seruitutis iugo liberū trib₃ exceptis rata uidelic& expeditione pontis arcisue restauratione. Nunc uero pace nr̃a conglutinata uigens & florens inter agmina scā ęterne beatitudinis tripudia succedat qui nr̃e donationis muniri[1] consentiat. Si quis uero non ꝑhorrescat euertere machinans nr̃m decretum. Sciat se corruentē in ꝓfundum barathrū ęterni orci & ęternalit̃ lętalis laquei in diris flammis cruciatum. Acta est autē hęc mea donatio. Anno ab incarnatione dn̄i nr̄i ih̄u xp̄i. Millesimo

[1] Sic MS. for muneri.

.XXXI. Indictione .IIII. Istis terminis p̃dicta tellus circumgyrata esse uidetʳ. Ðis is þære healfan hide landgemæro æt mæwi ærest on cleaca þoñ adun on mæwi of ǣlbrōc þonne on ǣlbrōc of þone æwylman þonne east on gerihte to þã merc stane of þam merc stane to þam blacan pytte ⁊ þan[ne] on gerihte to odda wylle adun on odda wylles lace to þan ford lace upp on stream to þã æwylman þanon eastrihte to boc sǣtena hig wege þonne ût on þone hig weg tō þam cyric wege þanon on gerihte tō þã mere of þã mere to edswyþe torre fram edswyðe torre on gerihte eft on cleaca. Huius namq: nr̃ę munificentię testes extiter̃ quoꝝ inferius nomina decusatim dño disponente carraxantur.

✠ Ego Cnut brittannię totius angloꝝ monarchus hoc agię crucis taumate roboraui.

✠ Ego æþelnoð eboracensis basilicę primas insegnis hoc donũ regale confirmaui.

✠ Ego ælfgifo reg[i]na humillima adiuui.

✠ Ego ælfsige ep̃s assensum prebui.

✠ Ego byrhtwold ep̃s dictando titulaui.

✠ Ego byrhtwig ep̃s dignum duxi.

✠ Ego ælmær ep̃s confirmaui.

✠ Ego lyfinc ep̃s consolidaui.

✠ Ego æþelric ep̃s consensi.

✠ Ego byrhtwine ep̃s conclusi.

Ego godwine Dux.	Ego osgod mĩn ·:
Ego hacun Dux.	Ego toui mĩn ·:
Ego sihtric Dux.	Ego odda mĩn ·:
Ego hrani Dux.	Ego ordgær mĩn ·:
Ego brihtmær abb̃.	Ego æþelmær mĩn ·:
Ego æþelwerd abb̃.	Ego leofsige mĩn ·:
Ego ælfere abb̃.	Ego eadmær mĩn ·:
Ego æþelwine abb̃.	Ego eadsige mĩn ·:

Dorso. þis is þære healf[an hide] landboc to mæwi þe cnut cing het gebocian æþerice his þegene on ece yrfe.

DCCXLV.

CNUT, 1032.

✠ Her swutelað on ðysan gewrite hú Cnut cyncg and Ælfgifu seó hlǽfdige geúðan Eádsige heora preóste ðá he gecyrde tó munece ðæt he móste áteón ðæt land æt Apoldre swá him sylfan leófast wǽre. Ðá sealde he hit intó Cristes cyrican ðám Godes þeówum for his sáwle, and he hit gebohte ðæt æt ðám hirede his dæg and Eádwines mid feower pundum, on ðat forwyrd ðæt man gelǽste ǽlce geare intó Cristes cyrican .III. wæga cǽses of ðám lande, and þreó gebind ǽles; and æfter his dæg and Eádwines gange ðæt land intó Cristes cyrican, mid mete and mid mannum eal swá hit ðænne gegódod sý for Eádsiges sáwle; and he gebohte ðæt land æt Werhornan æt ðám hirede his dæge and Eádwines eác mid feower pundan; ðænne gǽð ðæt land forð mid ðám óðran, æfter his dæge and Eádwines intó Cristes cyrican, mid ðǽre tilðe ðe ðár ðænne on sý, and ðæt land on his dæg æt Berwícan, ðe he ge-earnode æt his hláforde Cnute cynge; and he ge-unn eác ðæs landes æt Orpedingtúne on his dæge for his sáwle intó Cristes cyrican ðám Godes þeówum tó scrúd-land ðe he gebohte mid hundeahtigum marcan hwítes seolfres be hustinges gewihte; and he ge-un eác ðæs landes æt Palstre and æt Wihtríceshamme æfter his dæge and Eádwines forð mid ðám óðrum ðám Godes þeówum tó fóstorlande for his sáwle. Ðises cwides he ge-unn ðám hirede tó ðám forwyrdan ðæt hí æfre hine wel healdan, and him holde beón on life and æfter life; and gif hí mid ǽnegan unrǽde wið hine ðás forwyrd tóbrecen, ðonne stande hit on his ágenan gewealde hú he síððan his ágen áteón wille. Ðises is tó gewitnesse.

Cnut cyng and Ælfgyfu seó hlǽfdige, and Æðel-

nóð arcebiscop, and Ælfstân abbud, and se hired æt sancte Augustine, and Brihtrîc geónga, and Æðelrîc bigenga, and Ðorð Ðurcylles nefa, and Tofi, and Ælfwine preóst, and Eádwold preóst, and ealle ðæs cynges rǽdesmen. And ðissa gewrita syndon .III. ân is æt Cristes cyrican, and ân æt sancte Augustine, and ân hæfð Eádsige mid him sylfan.

DCCXLVI.

CNUT, 1032.

✠ Pax et uictoria apostolicae fidei in perpetuum cultoribus! Aecclesiae uero catholicae auctoritas iugis et indefessa optamus ut permaneat; ad sacra autem sanctuaria in domini gazophylacio diuersa iubentur iactari ac offerri munuscula, quia regi nato coelorum ut scriptum est, 'Reges terrae optulerunt munera.' Unde ego Cnut eius gratuita miseratione et inolita benignitate totius Albionis basileus, paruam ruris particulam quod ab huius patriae incolis Linford nuncupatur, duorum, uidelicet, manentium quantitatem quoddamque monasteriolum in honore sancti Martini praesulis consecratum cum adiacenti praediolo in urbe quae famoso nomine Oxanaford nuncupatur, domino nostro Ihesu Christo eiusque genitrici semperque uirgini Mariae ad usus monachorum loco qui celebri Abbandun uocitatur onomate, aeterna largitus sum haereditate; in nomine sanctae trinitatis et indiuiduae unitatis praecipiens, ut nullus alicuius personae hominum praefatam donationem a praedicto coenobio auferre praesumat. Haec autem ruris particula libera ut maneat praecipio, causis tribus segregatis, expeditione, scilicet, hostili, fundatione arcis regiae pontisque restauratione. Si quis uero inuidus ignicomis philargyriae flammis accensus huic ueridico libellulo alium circum-atramentatum cupiditatis fallacia libel-

lum superimponere conatus fuerit, sit anathema maranatha, hoc est, alienatio a consortio christianorum, donec resipiscens poeniteat quod in inuidiae fallacis liuore probarat. Praedicta igitur terra a circum-manentibus incolis ita dicitur esse determinata. Ærest of Eoccan eást andlang ðǽre ealdan díc on ða lámpyttes; of ðám pyttan ést be gemǽre on byttman díc; of ðǽre díc ést be gemǽre on cyll riðe; andlang cyll riðe tó bottan ige; of bottan ige be Leófríces gemǽre tó Winagáres stapule; of ðám stapule tó Wihtlufe hamme westwerdon; eft on Eoccan. Ðisne landsplot becwæð Æðelwine intó Abbendúne and ðone hagan on Oxnaforda ðe he sylf onsæt on mycelre gewitnysse. Acta est ergo haec cartula anno dominicae incarnationis .XXXII. post mille, indictione .XV. Et ut haec scedula inuiolabilis firmitatis soliditatem obtinere possit,

Ego Cnut regali dextera eandem uexillo sanctae crucis ✠ corroboro manibus quod omnium mihi subiectorum confirmare praecipio. Ego Ælfgyfa praedicti regis conlaterana istud datum uenerandae crucis uexillo ✠ consolidaui. ✠ Ego Æðelnoð Dorobernensis aecclesiae archiepiscopus regium munus gabulo sanctae crucis confirmaui. ✠ Ego Ælfric Eboracae ciuitatis archiepiscopus huius munificentiae dapsilitatem signo adorandae crucis stabiliui. ✠ Ego Æðelsie episcopus adquieui. ✠ Ego Byrhtuuold episcopus adiuui. ✠ Ego Æðelric episcopus consensi. ✠ Ego Æðeric episcopus non renui. ✠ Ego Lyfing episcopus conclusi. ✠ Ego Byrhtwig episcopus faui. ✠ Ego Æðeluueard abbas. ✠ Ego Ælfuuine abbas. ✠ Ego Siuueard abbas. ✠ Ego Æðeluueard abbas. ✠ Ego Ælfuuine presbyter. ✠ Ego Eaduuold presbyter. ✠ Ego Goduuine dux. ✠ Ego Leofric dux. ✠ Ego Siuuard minister. ✠ Ego Harold minister. ✠ Ego Ælfuuine minister. ✠ Ego Ælfgar minister. ✠ Ego Tofig minister. ✠ Ego Osgod minister. ✠

Ego Đuryd minister. ✠ Ego Leofuuine minister.
✠ Ego Ælfwig minister. ✠ Ego Tofig minister.
✠ Ego Karl minister. ✠ Ego Lyfing praefectus.
✠ Ego Ælfstan minister. ✠ Ego Đurkyl minister.
✠ Ego Ælfgar minister. ✠ Ego Ceolric minister.

DCCXLVII.

* CNUT, 1032.

✠ Regnante in perpetuum domino, qui sua ineffabili potentia omnia disponit atque gubernat, uicesque temporum hominumque mirabiliter discernens, terminumque incertum, prout uult aequanimiter imponens, et de secretis naturae mysteriis misericorditer docet, ut de fugitiuis et sine dubio transitoriis mansura regna dei suffragio adipiscenda sunt! Quapropter ego Cnut rex Anglorum caeterarumque gentium in circuitu persistentium gubernator et rector, cum consilio et decreto Æðelnoti simulque cunctorum dei sacerdotum, et consensu optimatum meorum, ob amorem coelestis regni, et peccaminum meorum remissionem, et anima fratris mei regis Eadmundi, concedo aecclesiae sanctae dei genitricis semperque uirginis Mariae Glastoniae, iura et consuetudines in omni regno meo, et omnes forisfacturas omnium terrarum suarum, et sint terrae eius sibi liberae et solutae ab omni calumpnia et inquietatione sicuti meae michi habentur. Uerum illud praecipue ex omnipotentis patris et filii et spiritus sancti auctoritate et perpetuae uirginis interdictione prohibeo, et uniuersis regni mei praepositis et primatibus super suam salutem praecipio, ut nullus omnino illam insulam intrare audeat, cuiuscumque ordinis sit aut dignitatis; set omnia tam in aecclesiasticis quam in saecularibus causis tantummodo abbatis iudicium et conuentus expectent, sicuti praedecessores mei sanxerunt et priuilegiis confirma-

uerunt, Kentwines, Ines, Cuðredus, Ælfredus, Eadwardus, Eadmundus, et incomparabilis Eadgarus. Si quis autem quouis deinceps tempore sub aliqua occasione interrumpere aut irritum facere huius priuilegii testimonium nisus fuerit, sit a consortio piorum ultimi examinis uentilabro dispertitus. Si quis uero beneuola intentione haec facere, probare, et defendere statuerit, beatissimae dei genitricis Mariae et omnium sanctorum intercessione, amplificet deus portionem eius in terra uiuentium. Scripta est huius priuilegii donatio et promulgata in lignea basilica sub praesentia regis Cnutonis, anno ab incarnatione domini .M.XXXII.

DCCXLVIII.

* CNUT, 1032.

✠ Cnutus rex totius Angliae et Danmarchiae et Norwagiae et magnae partis Swauorum, omnibus prouinciis, nationibus, et populis meae potestati subiectis, tam minoribus quam maioribus, salutem! Cum terram Angliae progenitores mei et parentes duris extortionibus et diris depraedationibus saepius oppresserunt, et, fateor, innocentem sanguinem frequenter in ea effuderunt; studium meum a principio regni fuit, et semper erit in futurum, tam poenas coeli quam poenas saeculi, propter haec mea peccata et parentum meorum satisfacere; et statum totius sanctae matris aecclesiae, et uniuscuiusque monasterii sub imperio meo constituti, cum in aliquo meo patrocinio indiguerint, deuotione debita emendare; omnesque sanctos dei, per haec et alia bona opera mihi in meis necessitatibus reddere benignos, ac deprecationibus meis fauorabiles et placatos. Ideo in arras huius meae satisfactionis offero sancto Guðlaco de Croyland, et caeteris sanctis eiusdem loci de substantia mea unum

calicem, confirmans Brihtmero abbati et monachis suis totum monasterium suum Croylandiae cum insula circumiacente et duobus mariscis adiacentibus, scilicet, Alderlound et Goggislound, eisdem terminis et limitibus quibus in chirographo inclyti quondam regis Eadredi restauratoris sui, dicta insula dictique duo marisci satis aperte describuntur. Confirmo etiam omnes aecclesias et capellas, terras et tenementa, libertates et priuilegia in eiusdem regis chirographo contenta, cum quibus omnibus dictus rex Eadredus dictum monasterium Croylandiae ad honorem dei et sancti Guðlaci confessoris sui corporaliter in eo requiescentis dotauit, donauit, ditauit, et suo chirographo confirmauit. Nullusque hominum meorum audeat amodo dictos monachos inquietare, uel in aliquo conturbare pro praedictis. Quod si quis facere praesumpserit uel tentauerit usurpare, uel gladii mei sentiet aciem, uel gladii poenam sacrilegis debitam subibit absque omni remissione et redemptione puniendus, iuxta modum et mensuram iniuriae dictis monachis irrogatae.

✠ Ego Cnutus rex anno dominicae incarnationis millesimo tricesimo secundo Londoniis istud meum chirographum signo sanctae crucis confirmaui ✠. Ego Ægelnoðus archiepiscopus Doroberniae signo sanctissimae crucis confirmaui ✠. Ego Ælfricus archiepiscopus Eboracae hoc regis chirographum affirmaui ✠. Ego Leffius Wicciorum episcopus consignaui ✠. Ego Ælfwardus Londoniae episcopus collaudaui ✠. Ego Brihtmerus Lichefeldensis episcopus constabiliui ✠. Ego Brichtegus abbas Persorensis communiui ✠. Ego Wulfnoðus abbas Westmonasterii signaui ✠. Ego Oswius abbas Đorneiensis approbaui ✠. Ego Godwinus comes consensi ✠. Ego Leofricus comes concessi ✠. Ego Eadwinus frater Leofrici [comitis] affui ✠. Ego Haroldus filius Godwini comitis interfui ✠. Ego Ælfgarus filius

Leofrici comitis astiti ✠. Ego Turkillus minister regis audiui ✠. Ego Ælfgetus minister regis aspexi ✠.

DCCXLIX.

CNUT, 1033.

✠ In nomine dei uiui et ueri domini nostri Ihesu Christi mundi redemptoris! Anno uero dominicae incarnationis .M.XXXIII. ego Cnut omnipotentis dei disponente clementia, Angligenarum omniumque gentium secus habitantium rex, hanc scedulam ducitare promisi, non immemor quomodo et quam mirabiliter omnia supernus rector firmae rationis serie gubernat atque custodit, ceu omnibus sapientibus notum ac manifestum constat, quod quosdam nutu mirifico interdum exaltat, quosdam iterum sicut stipulam uento raptam fortunali euentu illico depellit. Et iccirco quoddam regni mei rus meorum optimatum testimonio cuidam uenerabili uiro meo archiepiscopo Ælfrico, uidelicet, Eborum aecclesiae, id est .XLIII. cassatos loco qui celebri æt Partingtune nuncupatur uocabulo, pro redemptione animae meae patrisque mei, omniumue propinquitate mihi coniunctorum, perpetua largitus sum haereditate, atque omnibus suis successoribus, ut terram iam praefatam, meo scilicet ouante consensu, tramitibus suae possideat uitae; deinceps namque sibi succedenti digno haeredi quemcumque deus eligeret derelinquat, ceu praedixi, in aeternam haereditatem. Maneat igitur meum hoc inuiolabile donum aeterna libertate iocundum, cum omnibus quae ad ipsum locum pertinere dinoscuntur, tam in magnis quam in modicis rebus, campis, pascuis et pratis, excepto communi labore expeditione, pontis arcisue co-aedificatione. Si qui denique, mihi non optanti, hanc libertatis cartam liuore depressi uiolare satage-

rint, agminibus tetrae caliginis lapsi uocem audiant examinationis die arbitris sibi dicentis, 'Discedite a me maledicti in ignem aeternum,' ubi cum daemonibus ferreis sartaginibus crudeli torqueantur in poena, si non ante mortem digna hoc emendauerint poenitentia. His terminis circumdatur praedicta tellus. Đis sind ðа landes marc, etc. Haec, uidelicet, donatio facta est anno dominicae incarnationis .M.XXXIII. hiis testibus consentientibus quorum nomina subnotata recensentur.

✠ Ego Cnut rex Anglorum hanc donationem libenti animo dedi. ✠ Ego Ælugiua regina consensi. ✠ Ego Æðelnoð archiepiscopus confirmaui. ✠ Ego Ælfric archiepiscopus corroboraui. ✠ Ego Ælfwine episcopus. ✠ Æðelric Brihtmer episcopus. ✠ Æðelstan episcopus. ✠ Ego Godewine dux. ✠ Ego Leofric dux. ✠ Siward dux. ✠ Ælfwine dux. ✠ Osgod Clapa. ✠ Toui Pruda. ✠ Đurcyl. ✠ Harald. ✠ Đord. ✠ Halfden. ✠ Godric. ✠ Ælfric. ✠ Rold. ✠ Swane. ✠ Orm. ✠ Ulfkitel. ✠ Forna. ✠ Godwine. ✠ Faryem. ✠ Ketel. ✠ Merseat. ✠ Gamal. ✠ Basins. ✠ Orm.

Rubric. Concessio Cnut regis facta beato Petro tempore Ælfrici archiepiscopi Eborum super .XLIII. cassatos in Patringtona.

DCCL.

CNUT, 1033.

✠ INEDICIBILI dispensatione diuinae pietatis secundum omnipotentiam clementiae suae propitiante iustoque moderamine superna ac infima clementissime regente nobis terrigenis duntaxat dignatus est temporalia ac transitoria impertire, quatinus per ea quae conspiciuntur praesentia et caduca supernae miserationis suffragante gratia ualeamus cum coetibus

angelicis aeternis potiri praemiis. Quapropter ego Cnut misericordia dei basileus, omnis Britanniae regimen adeptus, ad promerenda tantae foelicitatis gaudia quae religiosorum actuum salutari distributione adquiritur, libuit mihi benigna mente tribuere coenobio beatorum apostolorum Petri et Pauli quod in Wentana urbe habetur et Uetus nuncupatur quoddam rus quod uulgo uocitatur Hylle, cum tribus mansis et omnibus ad hoc iure pertinentibus in perpetuam cleronomiam. Existat autem praefatum rus absolutum ab omni famulatu, ternis exceptis negotiis, scilicet, auxilio expeditionis, reparatione pontis, et renouatione arcis. Si quis uero peruersus malignitate sua huius doni largitatem euertere aut infringere temptauerit, maledictionem perennis accipiat dampnationis et consors fiat Beelzebub in tartareis flammis, ni resipuerit et satisfactione correxerit. His autem limitibus cingitur praedicta tellus. Ðis syndan ðǽre þryre hida landgemǽre æt Hylle. Of ðâm ealdan hornforda sûð on ðone herpeð; of ðâm herpaðe west on ða lange rêwe on ðone stân; of ðon stâne west be wyrtrum on fiducforda; of fiducforda âdûn on ðone streám; of ðân streáme on norðeward efsleá; of efsleá on hrumwyll; of hrumwylle on hudecumes heáfod; of hudecumes heáfde âdûn on ealda tân; swâ anlang streámes on ealda hornford. Anno ab incarnatione domini .M.XXXIII. haec regalis concessio atque donatio facta est, sub astipulatione primatum quorum nomina hic caraxata sunt.

✠ Ego Cnut rex Anglorum cum regina mea Ælfgyfu propriam donationem regali stabilimento confirmo. ✠ Ego Æðelnoðus archiepiscopus perhibeo testimonium. ✠ Ego Ælfricus archiepiscopus consentio. ✠ Ego Ælfsinus episcopus confirmo. ✠ Ego Godwinus comes assigno. ✠ Ego Leofricus comes affirmo. ✠ Ego Osgod minister.

DCCLI.

CNUT, 1033.

✠ Confirmat nos sacrae auctoritatis scriptura, dicens, 'Nudus egressus sum de utero matris meae, et nudus reuertar illuc;' et iterum, 'Nichil intulimus in hunc mundum, uerum nec auferre ab eo quid poterimus!' Quapropter lubrici potentatus non immemor, ego Cnut, Christo conferente, rex et primicerius tocius Albionis regni fastigium humili praesidens animo, ob remunerationem maioris praemii aliquantulam ruris particulam tribus comparatam cassatis in loco cui uocabulum certa astipulatione Mytun profertur, ad aecclesiam beatae Mariae genitricis dei ac domini nostri Ihesu Christi in loco qui Abbendun dicitur, Siwardo abbati fratribusque ibidem deo seruientibus libenter concedo, obsecrans et praecipiens in nomine Christi ut nemo successorum nostrorum superioris uel inferioris gradus hoc nostrae deuotionis donum aliquo temeritatis aliquatenus instinctu disrumpat. Sit autem praedictum rus omni terrenae seruitutis iugo liberum, tribus exceptis, rata, uidelicet, expeditione, pontis arcisue restauratione. Si quis igitur hanc nostram donationem in aliud quam constituimus transferre uoluerit, priuatus consortio sanctae dei aecclesiae aeternis barathri incendiis iugiter puniatur, si non satisfactione emendauerit congrua quod contra nostrum deliquit decretum. Si quis uero inuidus igniuomis philargyriae flammis accensus, huic ueridico libellulo alium circum-atramentatum cupiditatis fallatia libellum superimponere conatus fuerit, sit anathema maranatha, hoc est, alienatio a consortio christianorum, donec resipiscens poeniteat quod in inuidiae fallacis liuore probarat. His metis praefatum rus hinc inde gyratur. Ðis sind ðâra .III. hida landgemǽra æt Mytúne. Ærest on leomenan â be healfon streáme;

swâ of leomanan on doddan lǽw; of ðâm lǽwe on ðone hâran þorn; of ðâm þorne on ðone brâdan mére; of ðâm mére on tæceles brôc; â be healfon streâme on Auene; andlang Auene â be healfon streâme eft on leomene. Anno dominicae incarnationis .XXXIII. post mille, indictione .I. scripta est carta, hiis testibus consentientibus quorum inferius nomina caraxantur.

✠ Ego Cnut regali dextera eandem uexillo sanctae crucis corroboro manibusque omnium mihi subiectorum confirmare praecipio. ✠ Ego Ælfgyfa praedicti regis conlaterana istud datum uenerandae crucis uexillo consolidaui. ✠ Ego Æðelnoð Dorobernensis aecclesiae archiepiscopus regium munus gabulo sanctae crucis confirmaui. ✠ Ego Ælfric Eboracae ciuitatis archiepiscopus huius munificentiae dapsilitatem signo adorandae crucis stabiliui. ✠ Ego Brihtuuold episcopus adquieui. ✠ Ego Ælfuuine episcopus adquieui. ✠ Ego Æðelric episcopus adiuui. ✠ Ego Bryhtmer episcopus consensi. ✠ Ego Bryhtheh episcopus non renui. ✠ Ego Æðeluuard abbas. ✠ Ego Ælfuuine abbas. ✠ Ego Ælfuuard abbas. ✠ Ego Stigand presbyter. ✠ Ego Eaduuold presbyter. ✠ Ego Goduuine dux. ✠ Ego Leofric dux. ✠ Ego Ælfuuine minister. ✠ Ego Tofig minister. ✠ Ego Osgod minister. ✠ Ego Đured minister. ✠ Ego Leofuuine minister. ✠ Ego Tokig miles. ✠ Ego Godric praefectus. ✠ Ego Tofyg. ✠ Ego Ælfuuard praefectus. ✠ Ego Ouuine. ✠ Ego Tofig. ✠ Ego Osmund praefectus. ✠ Ego Karl miles. ✠ Ego Ulf miles.

DCCLII.

CNUT, 1033.

✠ Christi omnipotentis dei largiflua bonitas omnino laudanda omnique est laude praeferenda, quae nullo bonitatis termino ualet concludi, utpote idem deus ipse sit suae bonitatis bonitas, distribuens gratis non tantum dignis uerum etiam indignis participium bonitatis suae; est quippe rex regum omniumque subsistentium uisibilium atque inuisibilium creator et suae creationis discretissimus dispositor, disponens omnia sibi libito uti competit diuinae dominationi eius; nam quosdam libero arbitrio quibusdam praeficit dignitate huius saeculi et opibus diuersis, quibus rursum mandat ut ipsi eorum inopiam sua sufficientia releuare debeant qui minus abundant saecularibus negociis, et pro hoc possint maiori mercede ab eo donari. Unde ego Cnut rex Anglicae nationis eius ammonitione prouocatus, pro adipiscenda remunerationis mercede, dono cuidam familiari duci meo Godwino pro fideli obsequio quo michi fideliter obsecundatur .x. scilicet, mansas in loco quem solicolae illius uocant Polhematun ut eas quoad uiuit libere possideat; et post mortem det sibi placito cuicumque elegerit. Sit itaque rurisculum illud ab omni mundiali seruitio liberum, excepto communi seruitio, hoc est, arcis recuperatione, et pontis restauratione, ac expeditione in hostes patriae. Si quispiam quoquomodo malae mentis conamine hoc meum donatiuum donum infringere uel abripere per uiolentiam uoluerit, priuatus consortio dei qui nos imperat iuniorum nostrorum necessitatibus subuenire pro suo amore, constringatur et obligetur inextricabilium nodorum habenis perpetuae dampnationis, nisi resipiscat et poenitentiae uenia deleat. Ðis synd ðâra .x. hida landgemǽra tó Polhêmatúne. Ðæt is ðonne, ǽrest of þrim beorgan on

cobban dene; ðæt on sūðlēge eāstewearde; of sūðlēge on beānleāge; of beānleāge on þistelleāge; of þistelleāge andlang strēt ðæt on Terstān; of Terstān ūpp on ðone gemēnan þorn; ðonne on enta hlēwe on fecces wuda eāsteweardne; of fecces wuda on bosen hangran; of bosen hangran on ða strēt; andlang strēt on ðone wulfpyt; of ðām wulfpytte sȳð andlang dene be ðæs cynges gemǣre; of ðæs cynges gemǣre on ðone herepað; of ðām herepaðe ūpp on ceabban dūne; andlang dūne on cealcriðe; of cealcriðe on hecenes hangran andlang mearce on norðeweardne sæwwe leā; andlang sæwwe leā on ða strēt innan sūðleā; of ðǣre strēte swā on weasteweardan þutinga scylf; ðæt be repple on eāsteweardne cobbeleā; swā eft tō þrym beorgam. Anno ab incarnatione domini millesimo .XXXIII. haec regalis concessio atque donatio facta est, sub astipulatione primatum quorum nomina hic caraxata sunt.

✠ Ego Cnut rex Anglorum cum regina mea Ælfgyfu propriam donationem regali stabilimento confirmo. ✠ Ego Æðelnoðus archiepiscopus perhibeo testimonium. ✠ Ego Ælfricus archiepiscopus consentio. ✠ Ego Ælfwigus episcopus assentio. ✠ Ego Bryctwoldus episcopus consentio. ✠ Ego Ælfwinus episcopus affirmo. ✠ Ego Æðericus episcopus corroboro. ✠ Ego Æðelstanus episcopus astipulor. ✠ Ego Brytwigus episcopus consentio. ✠ Ego Leouingus episcopus confirmo. ✠ Ego Godwinus comes assigno. ✠ Ego Leofricus comes consentio. ✠ Ego Ælfwine minister. ✠ Ego Odda minister. ✠ Ego Æðwine minister. ✠ Ego Ælfgar minister. ✠ Ego Touig minister. ✠ Ego Ceolsige minister. ✠ Ego Osgod minister.

Rubric. Ðis is ðāra .x. hida bōc æt Polhēmatūn ðe Cnut cing gebōcodæ Godwine urlæ on ēce yrfæ.

DCCLIII.

* CNUT, 1035.

✠ Ego Cnut rex per dei gratiam totius Angliae regni atque Danorum pontificibus meis reuelo et ducibus meis optimatibus cum eis etiam insimul Danis et Anglis, quod ad monasterium uetus quod est in Wintonia aeternaliter concedo, Christi ad laudem, sanctoque Petro atque Paulo sanctisque inibi quiescentibus quatinus monasterium illud liberum permaneat ab omni seruitio saeculari, exceptis operibus illis quae cunctis populis communia sunt, scilicet, expeditione siue sit in nauali collectione siue in pedestri, pontisque instauratione, murique fabrica, et quicquid interea ab omnibus generaliter pernecessarium fuerit; uiguit autem libertas ista longo tempore ad praedictum monasterium in diebus priorum regum qui ante nos regnauerunt. Proinde generaliter omnibus diuulgo augmentum quod huic libertati adiicere curaui, pro animae meae redemptione omniumque ante uel post me regnantium regum, id sunt scelera quae dicuntur Anglice hamsocne and forsteallas and myndbrycas omnisque correctio siue magni siue parui super uniuersos quibus obedire debent qui monasterio illo ad manum dei praesunt. Nunc ergo annuo et concedo hanc libertatem domino meo qui bona mihi plurima concessit quibus in hoc saeculo perfunctus sum, et beato Petro qui potestatem habet in coelo et in terra ligandi itemque soluendi ad aeternum incolum contra crimina quaeque nefaria. Proinde praecipio per magnam maiestatem dei ut nullus successorum meorum hanc commutare praesumat libertatem. Si quis forte per quamlibet temeritatem aut per diabolicam instigationem hanc libertatem perfringere uoluerit siue hanc institutionem in aliud mutare praesumpserit, sit maledictus omnibus maledictionibus quae in uniuersis

sanctis ascriptae sunt libris, sitque segregatus a communione domini nostri Ihesu Christi omniumque sanctorum suorum, ligatusque perseueret quamdiu uixerit eisdem uinculis quae per seipsum dominus suis tradidit apostolis Petro atque Paulo; et post maledictum exitum suum crucietur iugiter in profundissimo puteo ardeatque in inferno cum diabolo et cum maledictis spiritibus secum sine fine habitantibus, nisi ante mortem suam emendauerit quod iniuste commiserat.

[1]Cnut cing þurh Godes gyfe ealles Englelandes and ealre Dene cýðe mínan biscopan and mínum eorlum and eallan mínan þegnan ǽgðer ge Deniscan ge Engliscan hwǽs ic gean intó Ealdan mynstre on Winceastre, Gode tó lufe and sancte Petre and sancte Paule and ðám hálgan ðe ðǽr binnan restað; ðæt is, ðæt ic wylle ðæt ðæt mynster síg frig ǽlces woruldlícan weorces búton ðám ðe eallum folce gæméne is, ðæt is fyrdfara síg hit on scipfyrde síg hit on landfyrde, and bryggeweorc and wealgewuorc, and lóc hwet síg gemǽne neód ealles folces. Nú stód ðis ǽr intó ðám mynstre on ðáræ cininga dagum, ðe ús ætforan wǽre. Nú switelige ic hér on ðisan gewrite hwæt se eáca is ðe ic ðǽrtó geunnen hæbbe mýnre sáwle tó onlýsednesse and ealra mínra forgenga and efterfyliendra, ðet syndan hámsócne and forsteallas and myndbræcas and ǽlces wítes smales and greátes ofer eallæ ða men ðe ðám ealdre hýran sculan ðe ðæt mynster bewát Godes handa. Nú gean ic ðyse frylsas míne dryhtene tó wyrðmynte ðe me ealla ða gód forgeaf ðæ ic on ðyssere worulde gebiden habbe, and ðám eádigan sancte Petre ðe ða myhta hæfð on heofenan and on eorðan tó gewrýðenne and eft tó onlýsenne ða fæstan cnotten fyranlícra synna. Gyf hwá ðonne þurð ǽnige dyrstnysse oððe þurð deófles láre ðysne freols ábrecan wylle, oððe ðás gesetednysse on

[1] The same Charter in Anglosaxon.

óðer áwendan durre, síg he áwyrged mid eallan ðán áwyrgednyssan ðæ synd áwritene on eallan hálgan bócan, and síg he áscyred fram úres drihtnes gemánan and ealre his hálgana, and sýg he gebunden ða hwíle ðe he libbe on ðissan life mid ðám ylcan bendan ðe God elmihtig þurh hine sylfne betǽhte his hálgan apostolan Petre and Paule; and efter his áwyrgedan forðsíge ligce he æfre on helle grundleásan pytte and byrne he on ðám écan fýre mid deófle and mid ðám áwyrgedum gástan ðe him midwuniað æfre búton ende, búton he hit ǽr his forðsíðe gebéte. Haec siquidem libertas renouata fuit anno dominicae incarnationis .M.XXXV. omnibus Anglorum episcopis et ducibus, abbatibus et principibus consentientibus atque maledictionem aeternam imponentibus huic libertati uiolatoribus; pacem quoque et uitam aeternam optantes huic ipsi libertati piis fautoribus, quorum seniorum et principum uocabula stilus praesens hoc ordine luculenter demonstrat.

✠ Ego Cnut rex Anglorum multarumque in circuitu adiacentium insularum nationum hoc nostrae donum renouationis hac scedula demonstrari congruum duxi. ✠ Ego Ælfgyfu regina eiusdem regis donationem ouanter diuulgaui. ✠ Ego Æðelnoðus Dorouernensis aecclesiae archiepiscopus confirmaui. ✠ Ego Ælfricus archiepiscopus Eboracensis aecclesiae corroboraui. ✠ Ego Ælfwinus Wintoniensis aecclesiae episcopus conscripsi. ✠ Ego Ælfwius Lundoniensis aecclesiae episcopus consolidaui. ✠ Ego Bryhtwoldus Wiltoniensis aecclesiae episcopus consigillaui. ✠ Ego Godwinus dux. ✠ Ego Leofric dux. ✠ Ego Asgod minister. ✠ Ego Ælfwine minister. ✠ Ego Ðurcil minister. ✠ Ego Ordgar minister.

DCCLIV.

* ÆÐELNÔÐ, 1020—1038.

✠ In nomine domini nostri Ihesu Christi! Ego Ægelnoðus peccator, seruus seruorum dei, et minister aecclesiae Christi, Anglorum quoque licet indignus archiepiscopus, notum uolo esse omnibus nostrae mortalitatis successoribus, quod quandam terram dominicam sanctae Mariae Raculfensis monasterii .L. scilicet, agros in praestariam annuo duobus ministris meis Ælfwoldo et Eadredo, ex consensu fratris nostri Guichardi decani eiusdem aecclesiae sanctae matris dei, ut illam terram habeant non longius quam ipsi placuerit decano uel eius successori. Quamdiu uero eam tenuerint singulis annis dent in ipso monasterio deo famulantibus rectam decimam frugum et omnium pecorum quae in ipsa terra nutriunt, et pro censu .L. denarios, et de subiectis pascuis .I. pensam caseorum; et si quid fracturae contigerit. Ubi uero eidem fratri nostro decano uel eius successori uisum fuerit ut illam terram possint fructificare dominicatui suo, recedant ab ea absque querela et contradictione, quia dominica est sanctae Mariae, nec eam sibi uel posteris suis ullo modo possunt defendere; quod si praesumpserint, et ipsi et fautores sui iram dei et excommunicationem omnium dei fidelium incurrant, et legem patriae domino suo soluant. Huius praestariae traditionis testes sunt fratres eiusdem monasterii et quidam milites mei qui subter sunt ordinate descripti.

✠ Ego Guichardus subscripsi. ✠ Ego Fresnotus monachus subannotaui. ✠ Ego Tancradus monachus recognoui. ✠ Ego Milo monachus assignaui. ✠ Ego Siward miles contestificaui. ✠ Ego Godric miles testis fui. ✠ Ego Wluui miles. ✠ Ego Wlsige miles. ✠ Ego Radwine miles. ✠ Ego Ordnoð miles. ✠ Ego Ælfric miles. ✠ Ego Osward miles.

✠ Ego Ælfhelm miles. ✠ Ego Lefsona miles. ✠ Ego Ælfric miles. ✠ Ego Sibriht miles. ✠ Ego Ælfwine miles. ✠ Ego Haimericus presbyter iubente domino Ægelnoðo archiepiscopo hanc cartulam conscripsi die natiuitatis sancti Iohannis baptistae.

DCCLV.

EÂNWÊNE, before 1038.

✠ Her swutelað on ðissum gewrite ðæt ân scîrgemôt sæt æt Ægelnôðes stâne be Cnutes dæge cinges. Ðǽr sǽton Æðelstân biscop, and Rânig ealdorman, and Eâdwine ðæs ealdormannes [sunu], and Leôfwine Wulfsiges sunu, and Đurcil Hwîta, and Tofig Prûda com ðǽr on ðæs cinges ǽrende; and ðǽr wæs Bryning scîrgerêfa, and Ægelweard æt Frome, and Leôfwine æt Frome, and Gôdrîc æt Stoce, and ealle ða þegnas on Herefordscîre. Ðâ com ðǽr farende tô ðâm gemôte Eâdwine Eânwêne sunu, and spæc ðǽr on his âgene môdor æfter sumon dǽle landes, ðæt wæs Weolintûn, and Cyrdes leâh. Ðâ âcsode ðe bisceop hwâ sceôlde andswerian for his môdor; ðâ andsweorode Đurcil Hwîta and sæde ðæt he sceôlde gif he ða talu cûðe. Ðâ he ða talu nâ ne cûðe, ðâ sceâwode man þreô þegnas of ðâm gemôte [ða sceôldon rîdan] ðǽr ðǽr heô wæs, and ðæt wæs æt Fæliglǽh, ðæt wæs Leôfwine æt Frome, and Ægelsig ðe reâda and Winsig scægðman. And ðâ ðâ heô tô hire comon, ðâ âcsodon heô hwylce talu heô hæfde ymbe ða land ðe hire sunu æfter spæc. Ðâ sæde heô ðæt heô nân land hæfde ðe him âht tô gebyrede, and gebealh heô swîðe eorlîce wið hire suna and gecleopade ðâ Leôflǽde hire magan tô hire, Đurcilles wîf, and beforan heom tô hire ðûs cwæð: Hêr sit Leôflǽd mîn mǽge, ðe ic geann ǽgðer ge mînes landes, ge mînes goldes, ge hrægles, ge reâfes, ge ealles ðe ic âh,

æfter mīnon dæge. And heō sȳððan tō ðām þegnon cwæð: Dōð þegnlīce and wel! Abeōdað mīne ǣrende tō ðām gemōte beforan eallum ðām gōdan mannum, and cȳðað heom hwǣm ic mīnes landes geunnen hæbbe, and ealre mīnre ǣhte; and mīnan āgenan suna nǣfre nān þing; and biddað heom beōn ðisses tō gewitnesse. And heō ðā swǣ dydon; ridon tō ðām gemōte and cȳðdon eallon ðām gōdan mannum hwæt heō on heom geled hæfde. Ðā āstōd Ðurcil Hwīta ūp on ðām gemōte and bæd ealle ða þægnas syllan his wīfe ða landes clǣne ðe hire mage hire geūðe, and heō swā dydon; and Ðurcil rād ðā tō sancte Æðelberhtes mynstre, be ealles ðæs folces leāfe and gewitnesse, and let settan on āne Cristes bōc.

DCCLVI.

*CNUT.

✠ Ego Knut per dei misericordiam basileus, Ægelnoðo archiepiscopo et omnibus episcopis, abbatibus, comitibus, uicecomitibus, et omnibus fidelibus totius Angliae, salutem et amicitiam! Sciatis me dedisse deo ac sancto Augustino et fratribus, ut habeant eorum saca et socna, et pacis fracturam, et pugnam in domo factam, et uiae assaltus, et latrones in terra sua captos, latronumque susceptionem uel pastionem super illorum proprios homines infra ciuitatem et extra, theloneumque suum in terra et in aqua, atque consuetudinem quae dicitur theames, et super omnes allodiarios quos eis habeo datos. Nec uolo consentire ut aliquis in aliqua re de hiis se intromittat, nisi eorum praepositi quibus ipsi haec commendauerint, quia habeo has consuetudines deo datas et sancto Augustino, pro redemptione animae meae et successorum meorum, ita ut eas libere et pleniter habeant et possideant imperpetuum. Et qui hanc donationem

meam infringere uel irritam facere temptauerit, a deo omnipotente et omni sancta aecclesia excommunicatus sit. Amen.

DCCLVII.

* CNUT.

✠ Cnut rex salutat Leofsinum episcopum et Hacun comitem et Leouricum uicecomitem et omnes barones in Wireceastrescire amicabiliter; et ego manifesto uobis quod ipse concedo Brihtwino meo baroni illas quinque hidas apud Beningwurðe in suis diebus, propterea quod ipsa terra ad meam manum fuit forisfacta; nunc habet ipse meam amicitiam adquisitam sicut nos concordauimus, ea conuentione, ut post suos dies eat ipsa terra in sancto monasterio de Eouesham illis dei seruis ad uictum semper imperpetuum. Et si quis hoc peruerterit, habeat sibi cum deo iudicium et cum sancta Maria, et cum omnibus sanctis ante deum in die iudicii. Uale!

DCCLVIII.

HAROLD HARANFÔT, 1038.

Her kyþ on þison gewrite ꝥ harold king. let be ridan sandwic of xp̄es cyrcean him sylfan to handa. ⁊ hæfde hit him wel neh twelf monað. ⁊ twegen hæringc timan swa þeah fullice. eall ongean godes willan. ⁊ agen ealra þara halgena þe restað innon xp̄es cyrcean swa swa hit him syððan sorhlice þæræfter agiode. ⁊ amanc þisan siðe wearð ælfstan abƀ. æt sc̄c A. ⁊ begeat mid his smeh wrencan. ⁊ mid his golde. ⁊ seolfre eall dyrnunga æt steorran þe þa wæs þæs kinges rædesmann ꝥ hĩ gewearð se þridda penig of þære tolne on sandwic þa gerædde eadsige

arceƀ þa he þis wiste . ⁊ eall se hired æt xp̃es cyrc̃ betweonan heom ꝥ man sende ælfgar munuc of xp̃es cyrc̃ to harolde kingce . ⁊ wæs se king þa binnan oxanaforde swyþe geseocled . swa ꝥ he læg orwenæ his lifes . þa wæs lyfingc ƀ of defenanscire . mid þam kincge . ⁊ þancred munuc mid him . þa com cristes cyrc̃ sand to þã ƀ . ⁊ he forð þa to þam kincge . ⁊ ælfgar munuc mid hĩ . ⁊ oswerd æt hergerdes hã . ⁊ þancred . ⁊ sædon þã kinge . ꝥ he hæfde swyðe agylt wið crist ꝥ he æfre sceolde niman ænig þing . of xp̃es cyrc̃ þe his foragengceon dydon þider inn . sædon þã kinge þa embe sandwic ꝥ hit wæs hĩ to handa geriden . þa læg se king ⁊ asweartode eall . mid þare sage . ⁊ swor syþþan under god ælmihtine ⁊ under ealle halgan þarto ꝥ hit næfre næs . na his rǽd na his dæd . ꝥ man sceolde æfre sandwic don ut of xp̃es cyrc̃ . þa wæs soðlice gesyne . ꝥ hit wæs oðra manna g̃þeaht næs na haroldes kinges . ⁊ soðlice ælfstanes abbodes ræd wæs mid þã mannan þe hit of xp̃es cyrc̃ ut geræddon . þa sende harold king ælfgar munuc agen to þã arceƀ eadsige . ⁊ to eallon xp̃es cyrc̃ munecan . ⁊ grette hig ealle godes gretincge ⁊ his . ⁊ het ꝥ hig sceoldan habban sandwic into xpes cyrc̃ . swa full . ⁊ swa forð swa hig hit æfre hæfdon on ænies kinges dæge . ge on gafole . ge on streame . ge on strande . ge on witun . ge on eallon þã þingan þe hit æfre ænig king fyrmest hæfde æt foran hĩ . þa ælfstan aƀƀ . þis ofaxode þa com he to eadsige arceƀ . ⁊ bæd hine fultumes to þã hirode embe þone . þriddan penig . ⁊ hi begen þa to eallon gebroþran ⁊ bædon þone hired ꝥ ælfstan aƀƀ moste beon þæs þriddan peniges wurðe of þære tolne . ⁊ gyfan þã hirede .x. p̃d . ac hy forwyrndon heom ealle togædere endemes . ꝥ he hit na sceolde næfre gebidan . ⁊ wæs þeah eadsige arceƀ swiðor his fultum þoñ þæs hiredes . ⁊ þa he ne mihte na forð her mid þa gyrnde he ꝥ he moste macian fornan gen mildryþe

æker ænne hwerf wið þone wodan to werianne. ac eall se hired him forwyrnde þæs forð ût mid ealle. ⁊ se arceƀ eadsige let hit eall to heora agene ræde. þa geweарð se aƀƀ ælfstan æt. mid micelan fultume. ⁊ let delfon æt hyppeles fleote an mycel gedelf. ⁊ wolde ꝥ scip ryne sceolde þærinne licgean eall swa hig dydon on sandwic. ac hĩ na speow nan þingc þæron. for þam he swingð eall on idel þe swincð ongean xp̃es willan. ⁊ se aƀƀ let hit eall þus. ⁊ se hired fengc to heora agenan. on godes gewitnesse. ⁊ sc̃a marian ⁊ ealra þara halgena þe restað innan xp̃es cyrcean. ⁊ æt sc̃e augustine. þis is eall soð gelyfe se þe wylle. na gebad ælfstan aƀƀ næfre on nanan oþre wisan þone þriddan penig of sandwic. Godes bletsung si mid us eallon a on ecnysse. amen.

DCCLIX.

BISHOP ÆLFRÎC.

✠ her swytelað on þissũ gewrite hu ælfric ƀ wille his are beteôn þe he under gode geernode ⁊ under cnute kyncge his leofue laforde ⁊ siþþan hæfð rihtlice gehealdan under haralde cyncge; ꝥ is þonne ærest ꝥ ic gean ꝥ land et wilrincgawerþa into sc̃e eadmunde for mira saule ⁊ for minas lafordas. swa ful ⁊ swa forð swa he hit me to handa let[1]. ⁊ ic gean ꝥ land æt hunstanes tune be æstan broke ⁊ mid þan lande et holme into sc̃e eadmunde. ⁊ ic wille ꝥ þa munecas on byrig sellan syxtig punde for þan lande et Tices welle ⁊ et doccyncge ⁊ ꝥ þerto gehêrað[2]. ⁊ ic gean leofstane dæcane þæt land et grimas tune swa ful ⁊ swa forð swa ic hit ahte. ⁊ ic gean mine cynelaforde haralde .II. marc gol. ⁊ ic gean mire hlefdigen an marc gol. ⁊ gelæste man ægelrice .IIII. pund mire fat

[1] MS. Cantab. bot. [2] MS. Cantab. gebirað.

fylre. ⁊ sela man mina cnihtas þa mina stiwardas witan .xxxx. punda. ⁊ fif pund into elig. ⁊ fif pund into holm. and fif pund wulfwarde muneke minne mæge. ⁊ fif pund ælffæh min fesæmestre[1]. ⁊ ic wille ꝥ man sella ꝥ land et walsingaham swa man derast mage. ⁊ gelesta man ꝥ feoh swa ic gewissod hæbbe. ⁊ ic wille ꝥ man selle ꝥ land et fersafeld swa man derast mæge. ⁊ recna man iungerebrun ān marc gol. ⁊ mid þan laue scytte man mina borgas. ⁊ ic gean ælfwine minan preoste et walsingaham .xxx. akera et eggemæra. ⁊ uui prouast habba þone ofar æcan[2]. ⁊ ic gean ædwine muneke þa mylne et geeysæte þe ringware ahte. ⁊ ic gean ælfwig preoste. ꝥ land et rygedune[3] þe ic bohte to leofwenne. ⁊ ic gean ꝥ myln þe wulnoð ahte into sc̃e eadmunde. ⁊ ic gean sibriht ꝥ land þe ic gebohte on mulantune. ⁊ ic gean ꝥ fen þe þurlac me sealde into ælmham þa preostas to foddan; ⁊ ic gean into hoxne. þà preostas. an þusend werð fen. and ic gean ꝥ fen þe ælfric me sealde into holme. ⁊ ic gean þon hage binnon norðwic for mire saule ⁊ for ealra þe hit me geuðon into sc̃e eadmunde. ⁊ ic gean þan hage into sc̃e p&re binnon lunden. ⁊ ic gean iungrebrun ꝥ healfe þusend fen.

DCCLX.

BISHOP LYFING, 1038.

✠ ANNO dominicae incarnationis .M.XXXVIII. indictione .VI. Ego Lyfingus superni rectoris fultus iuuamine Wiogerna ciuitate aecclesiae, cum licentia Haroldi regis, ac Leofrici ducis Merciorum, meo fideli homini qui a gnosticis noto Æðelr . . . . nuncupatur uocabulo ob eius fidele obsequium, quandam ruris particulam .V. uidelicet mansas, in loco quem illius terrae

[1] MS. Cantab. sestemaistre. [2] MS. Cantab. aker.
[3] MS. Cantab. Weydone.

solicolae Hylcromban et Bocctun uocitant, libenti concedo animo, cum omnibus ad se rite pertinentibus, ut ipse, uita comite, fideliter perfruatur; et post uitae suae terminum duobus quibus uoluerit cleronomis derelinquat; quibus etiam ex hac uita migratis, rus praedictum ad usum primatis aecclesiae in Wiogerna ciuitate restituatur immune. Sit autem praedicta terra libera ab omni saeculari negotio, tribus exceptis, id est, expeditione, pontis arcisue aedificatione; sed et his confiniis praefata circumcincta habetur.

✠ Ego Harald rex hanc praefatam donationem concessi. ✠ Ego Ælfric Christi largitione archiepiscopus carractere sanctae crucis consignaui. ✠ Ego Lyfing episcopus dignum duxi. ✠ Ego Æðelstan episcopus confirmaui. ✠ Ego Duduc episcopus titulaui. ✠ Ego Godwine dux. ✠ Ego Leofric dux. ✠ Ego Ðuni dux. ✠ Ego Odda miles. ✠ Ego Bryhtric miles. ✠ Ego Eadwine miles.

DCCLXI.

* HARDACNUT, 1038—1039.

✠ In nomine sanctae trinitatis et indiuiduae unitatis! Descriptio immunitatis Hardcnut Anglorum regis, super monasterio sancti Eadmundi martyris. Quum diuina scriptura multis in locis attestante liquet omnino cursum praesentis uitae in ualle lacrimarum constitutum fore, perspecta uolubili rota transeuntis mundi nulli cuiuslibet scientiae perspicaci uigore pollenti hic inuestiganda est aut appetenda foelicitas ueri gaudii, cum quantalibet dignitas carnis nostrae non tantum calcabili foeno comparata assimiletur prophetica uoce, uerum etiam eius momentaneo flori quo nil in uniuersitate rerum materialium uisibili fragilius aut labilius inuenitur haberi. Cum ergo ita se rei ueritatem proculdubio liqueat habere, adeo proh do-

lor, hebetate mentis inuoluimur caeca caligine, ut odio digna amplecti sollicite studeamus et quae diligenda merito forent omnino uitemus et postponamus, dum relinquenda iugiter tenere concupiscimus, et ad perpetuitatem coelestis gloriae ad quam diuina admonitione sanctorumque patrum crebra institutione inuitamur cotidie, nullius affectu desiderii satagimus anhelare. In cuius rei serie si quis uoluerit perspicaci diligentia animaduertere, quamplurima nobis comperiet aduersa digne peruenire, dum irretiti transitoria pompa ambitionis mundanae salubria animarum nostrarum remedia et utilitatem praesumimus uitare et fugere, ponderosaeque carnis superati proh nefas fragilitate; sed iuxta uocis dominicae testimonium, 'In quo ualeat perficere aliquis hominum lucrator uniuersarum mundanarum rerum si contigerit animae suae pati mortale detrimentum.' Quinetiam expediret ualde meditari iugiter et recolere uerba exhortationis dominicae quibus conscientiarum testis ipse conuertentibus ad eum se permittit appropinquare et non deesse, interminans ab eo elongantes de terra uiuentium delendos fore; quod si nil est dulcius, iocundius, atque foelicius quam cum eodem domino regnare perpetualiter in coelestibus, facile e contrario agnosci datur prorsus nil esse difficilius, miserius atque lugubrius, quam cum diabolo membrisque eius suppliciis addiici gehennalibus, cuius exactionis si effugere conamur passionem, ne pigeat euangelicis uerbis mentis sollicitam adhibere intentionem, cuius instigamur salutifera admonitione, non solum tales de mammona iniquitatis nobis amicos praeparare, quorum fulti auxilii leuamine corporaliter hinc deficientes recipi mereamur in aeternam beatitudinem; sed etiam sanctam aecclesiam nostrarum facultatum quantitate ditare, et quieti domino famulantium inibi prouidere. Si uero id necessarium fore credatur christianae fidei inpressione insignitis omnibus pro facultate uirium deuotius insudare de-

beant hiis ac huiusmodi similibus caeterorum bonorum operum exercitiis et fructibus, cum praecipue tam bonae deuotionis liberalis munificentia nobis inesse debet regibus, quorum ditioni, non quorumlibet meritorum qualitate, sed solius diuinae clementiae prouidentia et dispositione ad regendum concessus est subiectus populus et ad tuendum a malis imminentibus sexus utriusque ordo aecclesiasticus. Denique quoniam iuxta quantitatem commissi talenti durius nos esse exigendos non ignoramus in conspectu iudicis adorandi et tremendi, et pro cursu transactae uitae adepturos locum remunerationis aut poenae, ideo expedit ut in suscepti officii cura ita strenue uigilare studeamus, quatinus hic cum fructu bonorum operum tranquilla pace degentes de triumphoque sanctae dei aecclesiae hostium et nostrorum gaudentes ab eodem domino ditari mereamur auditu, 'Boni euge,' et perpetualiter foueri in promissa sanctorum consortio requie. Cuius adeptionis ardore inhianter succensus, ego Hardcnut rex Anglorum uocatus gratum mecum duxi notificare omnibus, tam praesentibus quam futuris, utriusque sexus fidelibus, praecellentissimum Cnut genitorem meum cum assensu, laude et consilio suorum archiepiscoporum, episcoporum, abbatum, monachorum, clericorum, et regni sui deuotorum procerum, et caeterorum minoris ordinis gregariorum militum, sicut in ordine eiusdem continetur regalis praecepti, eo tenore constituisse monachos in loco sancti Eadmundi, uti nulli regum aut hominum unquam in futuro liceat ponere inibi ordinem alium. Quo uitalibus auris exempto, meque in eiusdem regni solio diuina opitulante clementia substituto, et Londoniae praesidenti in generali curiae placito, Ægelnoðus Cantuariensis archiepiscopus, cum eiusdem comitatus praesule, Ælfrido nomine, et cum praefati sancti uiri uocato abbate, in praesentia mea palam astitit, et utrumque a me cum eisdem petiit, ut descriptam prius a uenerabili patre

meo, ut dixi, eiusdem loci confirmationem propriae firmitatis auctoritate roborarem, et quod adhuc supererat perficere minime differrem; ad haec me quid sibi uellet, et quo tenderet huius rationis prolatio requirente; illi e contra indicauerunt repente se id uelle a nostrae principalitate serenitatis ab omnibusque aecclesiasticis personis atque proceribus ibidem congregatis humiliter petere, quatinus pro remedio animae patris et matris atque meae, et prospera regni stabilitate nostri, hanc libertatis inmunitatem sancti Eadmundi loco eiusque habitatoribus dignarer concedere, ne inibi famulantes domino coenobitae pastorum aecclesiasticorum aut ad se pertinentium personarum ullo deinceps tempore quaterentur seu inpedirentur molestia aut oppressione. Dixerunt igitur se id pluribus modis quamdiu uitalibus auris fruerentur uelle fieri, tum quoniam ipsi ambo interfuerunt paternae confirmationi, tum quia meritis praefati sancti pro petito beneficio huiusmodi sperabant a domino mihi sibique perpetuam remunerationem prouenire, tum quia uerebantur ne peruersioris intentionis et animi nostri successores sentirentur et inuenirentur atque sui; quo patefacto nostro generaliter auditui, licet non potior esset eis uoluntas petendi, quam mihi desiderium exequendi, tamen perquisito inde consilio communi, uniuersali concordia inprimis a deuotissima matre mea Ymma, deinde ab omnibus opportunum responsum accepi, hoc probabile, utile, dignumque effectum esse a nullo eorum abnegari posse. Quapropter dei omnipotentis succensus amore, et eiusdem martyris patrocinio gaudens et honore, cum fauore laudeque aecclesiasticorum pastorum mundanorumque principum taliter descriptum constituo roboroque praeceptum, ut nullus archiepiscoporum aut episcoporum, aut aliqua secundi ordinis eorum disciplinatui adhaerentium personarum audens, quoquomodo huius nostrae constitutionis uiolare iudicium praesumat quicquam consuetudinis siue dominationis amo-

do in eodem monasterio et uilla super monachos, clericos, aut laicos proclamare, usurpare, iustitiam aliquam facere, aut missas celebrare, nisi monitus fuerit ab ipsius loci abbate, aut ipsi abbati pro homicidio aut adulterio placuerit aliquem suorum ad eum mittere. Si quis uero posterorum, quod non optamus futurum, hoc aggressus fuerit temere calumpniari aut infringere decretum, praesentium aecclesiasticorum prolatae excommunicationi subiaceat, et cum Iuda traditore ignis Tartarei poenas indesinenter luat et sustineat et insuper regio fisco .xxx. auri talenta persoluat. Et super conseruatores domini ueniat benedictio, adiutorium, et consolatio uitae, et rerum congrua tranquillitas, corporis et mentis iugis protectio salus et sanitas, ut et hic prosperam uitam ducant cum fructu deo placitorum operum, atque post carnis obitum perpetuum diuinae contemplationis adepti gaudium foeliciter in sorte maneant et consortio sanctorum.

✠ Ego Hardcnut rex Anglorum aliorumque nationum hoc priuilegium iussi componere et compositum propria manu impressione dominicae crucis confirmaui. ✠ Ego Ymma regina mater ipsius Hardcnut gaudenter assensum praebui. ✠ Ego Ægelnoðus Dorobernensis archiepiscopus signo crucis consignaui. ✠ Ego Ælfricus Eboracensis archiepiscopus consignaui. ✠ Ego Ælfwinus Wintoniensis episcopus consignaui. ✠ Ego Ælfricus Elmhamensis episcopus consignaui. ✠ Ego Lyuingus Wigornensis episcopus consignaui. ✠ Ego Wlsinus Lichefeldensis episcopus consignaui. ✠ Ego Ælfwardus Londoniensis episcopus consignaui. ✠ Ego Brihtwaldus Wiltoniensis episcopus consignaui. ✠ Ego Grimketel Suðsaxoniae episcopus consignaui. ✠ Ego Eadmundus Lyndisfarnensis episcopus consignaui. ✠ Ego Sigeward abbas consignaui. ✠ Ego Elias abbas consignaui. ✠ Ego [Godwinus] comes assensum praebui. ✠ Ego Đuri comes consensi.

✠ Ego Leofricus comes consensi. ✠ Ego Sywardus comes consensi. ✠ Ego Reoni comes consensi.

DCCLXII.

* HARDACNUT, 1042.

✠ Cuncta saeculorum patrimonia incertis nepotum haeredibus relinquuntur, et omnis mundi gloria appropinquante debitae mortis termino, ad nihilum reducta fatescit; huius rei gratia terrenis caducarum rerum possessionibus, semper mansura supernae patriae emolumenta adipiscentes, domino iuuante, lucremur. Quapropter lubrici potentatus non immemor, ego Hardacnut, Christo conferente, rex et primicerius Anglorum atque Danorum, ob remunerationem coelestis praemii, aliquantulam ruris particulam .x. scilicet mansas, loco qui celebri æt Fernbeorgan profertur, ad aecclesiam beatae Mariae genitricis dei ac domini nostri Ihesu Christi, illo in locello qui dicitur Abbendun, ad usus ibidem fratrum deo seruientium libenter concedo; obsecrans et praecipiens in nomine Christi ut nemo successorum nostrorum superioris inferiorisue gradus hoc nostrae deuotionis donum aliquo temeritatis aliquatenus instinctu disrumpat. Si quis ergo alium libellulum falsae cupiditatis atramento praetitulatum contra istum in palam protulerit, nec sibi nec suae proficiat auaritiae, sed a diuino sit inperpetuum perforatus graphiolo, et ipse meo atque meorum interdictu pontificum permaneat anathematizatus, et a christianorum consortio alienatus, insuper a corpore et a sanguine domini sequestratus, et in poenis infernalibus post obitum miserabiliter dampnatus. Et ut praefatae telluris ruricolae inuiolabile robur libertatis semper obtinere ualeant, regali libertate sunt praesepta ab omni saeculari iugo, exceptis trium rerum obsequiis, expeditione scilicet populari, uiatici

fundatione pontis, arcis conditione regalis. Nunc uero dicendum est qualibus uidetur terminis praedicta adesse terra circumcirca determinata. Ðis sindan ðа landgemǽro ðe tó Fernbeorgan gebyrigæð. Of Fernbeorge west on ðone weg tó ðám stánum; of ðán stánum súð on ðone weg oð ða andheáfda; of ðám andheáfdum on ða hlincréwe úp tó ðǽre díc be norðan stódfaldan; ðonne forð on ða díc tó meár-flódan be eástan lilling leá; ðonne forð andlang ðæs súðeran weges oð ðæt lange treów; ðonne forð west on ðone weg ofer beócum tó ðán stáncrundele; ðonne norð on ðone smalan weig wið eástan brocan beorh tó ðán wege ðár eást ligð; ðonne forð on ðone weg tó cytelflódan be westan múles cumbe ðǽr ða weges twisligað; ðonne forð tó Scyldmǽre; ðonne forð on ða furh tó fýrcumbe; andlanges fýrcumbes midde-weardes tó ðǽre dene; ðonne forð on ða denu tó ðǽra wega gemýðan; ðonne forð tó ðám hwítan wege tó ðán háran þornan; ðonne of ðám hwítan wege on Feornbeorh and se leág be éstan catmére ðe ðǽrtó gebyrað, ðæt is on ðone weg ðe lið tó stánleáge; ðonne forð síððan súð on ðone stánihtan weg of stán-méringa gemǽre; ðonne forð on ðone smalan weg tó ðám fúlan wege se hátte Stifincweg, ðæt is catmér-inga gemǽre and ðæs landes tó Feornbeorgen; ðonne forð andlang ðæs weges út on ðone feld; and ðonne ealle ða hangras betweonan ðám wege and ðám ðe tó stánleáge lið gebyriað ealle tó Feornbeorgan. Acta est ergo huius donationis kartula anno dominicae incarnationis .XLII. post mille, indictione [.X.] anno scilicet imperii mei .II. feria lunae, in regali uilla quae Suðtun nuncupatur, sub horum testimonio quorum nomina inferius sunt descripta.

✠ Ego Hardacnut rex meum donum circumquaque praetitulo et circumroboro sanctae crucis signaculo. ✠ Ego Ælfgiua eiusdem regis mater regium munus trophaeo uenerandae crucis corroboro. ✠ Ego Ead-

ward praedicti regis frater uerus testis adesse cupio. ✠ Ego Eadsige Doruernensis aecclesiae archiepiscopus eiusdem regis donationem cum trophaeo agiae crucis consigno. ✠ Ego Ælfric Eboracensis aecclesiae archiepiscopus hilari uultu consentio. ✠ Ego Byrhtwold episcopus confirmo. ✠ Ego Ælfwine episcopus hilari uultu assentio. ✠ Ego Doduca episcopus propria manu firmo. ✠ Ego Byrhtwine episcopus testis adsum fortissimus. ✠ Ego Lufing episcopus laeto corde hoc testificor. ✠ Ego Eadnoð episcopus non renuo. ✠ Ego Æðelstan episcopus uerus testis adesse cupio. ✠ Ego Wulfsige episcopus non denego. ✠ Ego Æðelward abbas. ✠ Ego Ælfuuine abbas. ✠ Ego Siuuard abbas. ✠ Ego Wulfsige abbas. ✠ Ego Ælfuuig abbas. ✠ Ego Eadwold presbyter. ✠ Ego Stigand presbyter. ✠ Ego Ælfuuine presbyter. ✠ Ego Spiritus presbyter. ✠ Ego Hereman presbyter. ✠ Ego Leofric presbyter. ✠ Ego Goduuine dux. ✠ Ego Leofric dux. ✠ Ego Sig dux. ✠ Ego Osgod miles. ✠ Ego Ækig miles. ✠ Ego Tokig miles. ✠ Ego Ordgar praefectus. ✠ Ego Urki minister. ✠ Ego Ælfget minister. ✠ Ego Uulfnoð praefectus. ✠ Ego Karl minister. ✠ Ego Ælfstan minister. ✠ Ego Æðeluuig minister. ✠ Ego Kineuuerd praefectus. ✠ Ego Æðelmar minister. ✠ Ego Tofig minister. ✠ Ego Ælfuuig praefectus. ✠ Ego Æðelric praefectus. ✠ Ego Brihtric minister.

DCCLXIII.

HARDACNUT, 1042.

✠ In nomine altithroni qui cuncta supra simul et in imis gubernat atque regit! Quique sua multimoda potentia omnibus ut uoluerit finem imponit, et de secretis humanae naturae mysteriis docet ut cum his fu-

gitiuis et sine dubio transitoriis possessiunculis, iugiter mansura et aeternaliter regna mercanda dei suffragio adipiscenda sunt. Qua de re ego Harðacnut diuina mihi arridente gratia rex Anglorum, et aeque totius Albionis, aliquam ruris partem, unam uidelicet mansam, illo in loco qui a solicolis Seolescumb est dictus, in perpetuam haereditatem condono Ælfuuino Uuintoniensis ciuitatis episcopo, pro eius amabili subiectione atque obedientia, ut telluris illius partiunculam cum omnibus ad se rite pertinentibus, aeternaliter possideat quamdiu uitam habeat; et post generalem transitum qui cunctis certus constat, cuicumque haeredi uoluerit in perpetuum derelinquat. Terra uero praenominata in omnibus sit libera sibi suisque successoribus, praeter arcis pontisue constructione, expeditionisque adiuuamine. Si quis, quod absit, diabolico inflatus spiritu, hanc meae compositionis ac confirmationis breuiculam demere uel infringere temptauerit, sciat se diuinis carere muneribus, et poenis subiacere perpetuis, nisi citius emendauerit hoc quod contra nostrum decretum deliquit. Et quicumque hoc nostrum stabilire uoluerit donum, omne habeat bonum in saecula saeculorum. Praedicta siquidem tellus his circumcincta clarescit limitibus. Ðis synd ða landgemǽra tó ðǽre hide æt Seólescumbe. Ærest of Seólesburnan andlang ðæs beces; of ðám bece súð andlang ðæs weges on Leófwines dene; of Leófwines dene éast andlang ðæs weges on brádan leá; of ðám leá súð andlang weges on Citware mearce; of Citware mearce west innan Seólescumb. Anno dominicae incarnationis millesimo quadragessimo secundo, indictione decima, uiginti sex epactis occurrentibus, et quatuor concurrentibus adplaudentibus, propalata est haec libertas ad notitiam principum his literis, quorumque principum onomata inferius ita sunt designata.

✠ Ego Harðacnut rex totius Britanniae praefatam meam donationem cum sigillo sanctae crucis regali

stabilimento affirmaui. ✠ Ego Ælfgyfu eiusdem regis mater hanc regalem donationem cum trophaeo agiae crucis ouanter diuulgaui. ✠ Ego Eadsinus archiepiscopus triumphalem agiae crucis trophaeum huic regio muneri gaudenter impressi. ✠ Ego Ælfricus archipraesul hanc territoriam scedulam signo sanctae crucis diligenter adsignare curaui. ✠ Ego Ælfwinus Uuintoniensis episcopus consolidaui. ✠ Ego Beorhtwoldus Uuiltuniensis episcopus coadunaui. ✠ Ego Ælfweardus Lundoniensis episcopus corroboraui. ✠ Ego Lyfingus Cridiensis episcopus confirmaui. ✠ Ego Æðelstanus Herfordensis episcopus consigillaui. ✠ Ego Eadnoðus Dorcensis episcopus conscripsi. ✠ Ego Duduco Uuillensis episcopus consensi. ✠ Ego Grimkillus Australium Saxonum episcopus condixi. ✠ Ego Wulfsinus Licetfeldensis episcopus conclusi. ✠ Ego Brihtwinus Scirburnensis episcopus commodum duxi. ✠ Ego Godwine dux. ✠ Ego Leofric dux. ✠ Ego Siwerd dux. ✠ Ego Ðurig dux. ✠ Ego Ælfwine abbas. ✠ Ego Æðelwerd abbas. ✠ Ego Siwerd abbas. ✠ Ego Leofsige abbas. ✠ Ego Æðelstan abbas. ✠ Ego Ælfstan abbas. ✠ Ego Osgod minister. ✠ Ego Ordgar minister. ✠ Ego Ðurgils minister. ✠ Ego Odda minister. ✠ Ego Brihtric minister. ✠ Ego Carl minister. ✠ Ego Attser minister. ✠ Ego Ðured minister. ✠ Ego Ælfstan minister. ✠ Ego Bryxsige minister.

DCCLXIV.

LYFING, 1042.

✠ Ego Lyfing superni rectoris fultus iuuamine in Wiogorna ciuitate aecclesiae [praesul], cum licentia Heardecnuti regis ac Leofrici ducis Merciorum, meo fideli homini, qui a gnosticis noto Ægelric nuncupa-

tur uocabulo, ob eius fidele obsequium, quandam ruris particulam .II. uidelicet mansas, in loco quem illius terrae solicolae Elmlæh uocitant, libenti concedo animo, cum omnibus ad se rite pertinentibus, ut ipse, uita comite, fideliter perfruatur; et post uitae suae terminum duobus quibus uoluerit cleronomis derelinquat; quibus etiam ex uita migratis, rus praedictum ad usum primatis aecclesiae in Wiogorna ciuitate restituatur inmune. Sit autem praedicta terra libera ab omni saeculari negotio, tribus exceptis, id est, expeditione, pontis arcisue aedificatione. Sed et his confiniis praefata terra circumcincta habetur. Ðis synd ðа landgemǽr intó Elmleá. Ðæt is ðonne, ǽrest of Netelcumbe æfter Wulfríces gemǽre in ðone steort; of ðám steorte andlang weges on fúlan bryc; of fúlan brycce andlang westbróces ongean streám in ealda ford; of ealda forda on halsbróc; of halsbróke intó ðám halan; of ðám halan andlang pohweges innon neóðere hǽma gemǽre; æfter ðám gemǽre in Nottestán; of Nottestáne andlang gemǽre in Byrdingcwícan æfter ðám móre in Wifyrððes mére; of Wifyrððes mére andlang heáfdon on hinhǽma gemǽru; æfter hinhǽma gemǽru in ða ealdan strǽt; ðér ofer ða strǽt æfter ðám gemǽre in saltwyllan; of saltwyllan in segchǽma gemǽr; of segchǽma gemǽru on æschǽma gemǽru intó ðǽre munuca gemǽru úp tó ðǽre hyrstte; of ðǽre hyrstte in pohweg; ðæt on halsbróc; of halsbróke andlang ðæs rycweges innan scírford; of scírforda ofer ðæne stányhta weg ðæt on calcstánes mór; of calcstánes móre ðæt eft innan Netelcumbe.

✠ Ego Heardecnut rex praefatam donationem concessi. ✠ Ego Ælfric Christi largitione archiepiscopus cum carractere sanctae crucis consignaui. ✠ Ego Eatsie archiepiscopus confirmaui. ✠ Ego Lyfing episcopus dignum duxi. ✠ Ego Æðestan episcopus addesco. ✠ Ego Duduc episcopus adnuo.

✠ Ego Ælfweard episcopus. ✠ Ego Godwine dux. ✠ Ego Leofric dux. ✠ Ego Harald dux. ✠ Ego Godwine abbas. ✠ Ego Ælfric abbas. ✠ Ego Ælfwine abbas. ✠ Ego Æðelwine sacerdos. ✠ Ego Eatstan sacerdos. ✠ Ego Wulfwi sacerdos. ✠ Ego Wulfweard sacerdos. ✠ Ego Wilstan sacerdos. ✠ Ego Wulfstan sacerdos. ✠ Ego Leofwine diaconus. ✠ Ego Eadwi diaconus. ✠ Ego Odda miles. ✠ Ego Byrhtric miles. ✠ Ego Ælfric miles. ✠ Ego Byrhtric miles. ✠ Ego Bryhtwine minister. ✠ Ego Leofric minister. ✠ Ego Æðelric minister. ✠ Ego Dodda minister. ✠ Ego Atsere minister. ✠ Ego Ælewi minister. ✠ Ego Eadwi minister. ✠ Ego Ðuri minister. ✠ Ego Wigod minister. ✠ Ego Godric minister.

DCCLXV.

LYFING, 1042.

✠ Anno dominicae incarnationis .m.xlii. indictione .x. Ego Lyfing superni rectoris fultus iuuamine praesul, cum licentia Heardacnuti regis Anglorum, ac consensu Leofrici ducis Merciorum, uni meo fideli qui a gnosticis noto Æðelric nuncupatur uocabulo, ob eius fidele obsequium, quandam ruris particulam .vi. uidelicet mansas, quod solito uocitatur nomine Beonetleag, cum omnibus ad se rite pertinentibus liberaliter concessi, ut ipse uita comite fideliter perfruatur; et post uitae suae terminum duobus quibus uoluerit cleronomis derelinquat; quibus etiam ex hac uita migratis rus praedictum cum omnibus utensilibus ad usum primatis aecclesiae dei in Wiogornaceastre restituatur inmune. Ðis syndon ða landgemǽru tó Beonetleáhge. Of Sǽfern in Bæle; andlang Bæle in Fúlebróc; of Fúlebróce in Sihtfyrð; of Sihtfyrð in ða ealdan róde; andlang ðǽre

ealdan rôde tô ðære niðerbogenan âc; of ðære nyðerbogenan âc eft in ða ealdan rôde; andlang ðære rôde tô þrym gemǣre; of þrym gemǣre in Doferîc; andlang Doferîc eft in Sǣfern. And ða hagan on porte ðǣt is se ordceard æt mǣrdîce on ðe ðǣrtô byriað, ðæt syndon ðâ betweox Ælfrîces smiðes and Eâdwines Æddan sunan, and ǣnne mǣdsplot be eâstan Sæfern forne gean Hyltûn, and twêgen ofnas æt ðǣre sealtwîc.

✠ Ego Lifing episcopus consensi. ✠ Ego Earnwig clericus. ✠ Ego Eatstan presbyter. ✠ Ego Wulfwi presbyter. ✠ Ego Wilstan presbyter. ✠ Ego Wulfstan presbyter. ✠ Ego Wulfwerd presbyter. ✠ Ego Leofwine diaconus. ✠ Ego Ælfstan diaconus. ✠ Ego Ðurkyl diaconus. ✠ Ego Byrhtmær diaconus. ✠ Ego Godric clericus.

DCCLXVI.

LEÔFRÎC AND GODGYFU.

✠ Her swutelað on ðissum gewrite ðæt Leôfrîc eorl and his gebedda habbað geunnen twâ land for Godes lufan and for hyra sâule intô ðǣre hâlgan stowe sancta Marian mynstre æt Wihgraceastre, ðâm gebrôðrum tô bryce intô heora beôdderne, ðe ðǣr dæighwâmlîce Gode þeôwiað, tô ðâm foreweardan ðæt ða gebrôðra beon þingiende for uncrum sâulum; ðæt synd .v. hida landes æt Wulfweardigleâ, and twâ æt Blâcawyllan, and ǣnne hagan on porte, ðæt hit sîg æfre intô heora beôdderne freols, and hit nân man ne geûtige, and gyf ǣnig sŷ ðe hit mid ǣnigan þingan geêcean wylle oððe gôdian, God ǣlmihtig him geunne gesundfull lif and êce mêde. And gyf ǣnig ðonne sŷ ûp âhafen and swâ swîðe grêdig ðissere worulde, and ðâs ûre sylena geûtian wylle, hæbbe he hêr on ðisse life Godes curs and sancta Marian and sancte Oswaldes and ealra

gehâdedra manna, and sŷ he âmansumod on dômes dæige tôforan drihtnes cneôwan fram Gode and fram eallan his hâlgan, and mid Iudan and his gefêran æfre on êce wite cwylmed, bûtan he geswîce and tô rihte gecyrre, and wit synd ðisra landa hald and mund intô ðâm hâlgan mynstre ða hwîle ðe unker lif bið.

✠ Hac inscriptione manifestatur Leofricum comitem et Godgiuam comitissam duas uillas concessisse, gratia diuina inspirante, pro suorum remissione peccatorum, aecclesiae sanctae Mariae in ciuitate Uuigorna, fratribusque ibidem deo seruientibus, ad usum refectorii, quo pro salute animarum suarum intercessores semper existant, scilicet, quinque cassatos terrae apud Uulfordilea, et .II. apud Blakeuuellan, et curtem unum in supradicta ciuitate, et ita, ut hae liberae ad usum eorum refectorii permaneant. Si quis autem hanc nostram donationem largioribus amplificare muneribus studuerit, largiflua diuinae pietatis clementia sua in hoc saeculo adaugeat bona, atque post uitae praesentis cursum, faciat eum haeredem regni coelorum. Quod si uero quisquam, instinctu diabolico elatus, aut rerum cupiditate terrestrium inflatus, haec elemosinarum dona a sancto praedicto loco conatus fuerit abstrahere, excommunicatus sit ab omnipotente deo omnium creatore, et ex parte sanctissimae genitricis Mariae necnon sancti Oswaldi, sanctarumque reliquiarum ibidem quiescentium, et sit illi pars et haereditas in profundo abyssi, et in locis tenebrarum, et cum Iuda Scariothe similem sortiatur poenam gehennae, nisi poenitendo deo et hominibus satisfaciat, et talibus insistere iam amplius cesset.

DCCLXVII.

EÂDWEARD, 1043.

✠ Nichil ergo in hoc saeculo prolixa foelicitate fruitur, nichil diuturna donatione potitur, nichil quod non ad fatalem uitae terminum ueloci cursu tendatur. Ideoque ut orthodoxorum demonstrant paradigmata, sic nobis mundanarum rerum patrimoniae sunt perfruendae ut tamen aeternae patriae emolumentis numquam fraudemur. Quamobrem ego Eadward annuente altithroni moderatoris imperio Anglorum basileus, cuidam ministro meo Ælfstan nominato .x. mansas ubi dicitur æt Seofonhæmtune libens donabo, quatinus habeat atque possideat; ac post se qualicumque libuerit haeredi derelinquat. Sit autem rus praedictum ab omni mundano seruitio liberum, tribus tamen exceptis, uiatici restauratione pontis, arcis constructione regalis, expeditione etiam populari. Si quis uero, quod absit, cupiditatis flamma accensus, hoc nostrum infringere temptauerit donum, sciat se dampnaturum cum filiis perditionis in tartareis tormentis, nisi resipiscens digna satisfactione emendauerit. Nam praedicta ruris particula his metis constat circumcincta. Ærest on ðа hâran apeldran; of ðâre apeldran andlang pinnan rôde; of ðǣre rôde betweox môrsceagan and middelleâ þwyres on ða ealdan dîc; of ðǣre dîc andlang hricges on byde wil; of ðân wille andlang strǣte on hǣgla þorn; of ðân þorne andlang hricges on hodan mêre on gerihte on fîf þornas; of fîf þornon þwyres on ðæne ealdan ellenstyb; of ðân stybbe on ða ealdan dîc; of ðǣre dîc andlang herpaðes ðæt hit cymð be norðan bienhylle in on ðæt slǣd; swâ andlang fura on ðæne smalan weg; swâ andlang weges on ðone wiðig; of ðân wiðige on stânwyl; of ðân wille þwyres on ðæne gâran; of ðân gâran on ðæs brôces bige; of ðân bige on ða ealdan

eorðbyrig; of ðære byrig on ðone ácstyb; of ðán stibbe eft on ða háran apeldran. Scripta est ergo huius regalis doni cartula anno dominicae incarnationis .XLIII. post mille, indictione .XI. his confirmantibus quorum uocabula infra sunt praetitulata, et cernentibus apparent adnotata.

✠ Ego Eadward rex Anglorum meum donum signo crucis confirmaui. ✠ Ego Ælfgyfa praedicti regis mater regium munus corroboraui. ✠ Ego Eadsinus archiepiscopus almo sanctae crucis uexillo confortaui. ✠ Ego Ælfric archipraesul istud datum libens consolidaui. ✠ Ego Bryhtwold episcopus. ✠ Ego Æðelstan episcopus. ✠ Ego Godwine dux. ✠ Ego Godeman presbyter. ✠ Ego Karl minister. ✠ Ego Ælfeget minister. ✠ Ego Ælfwig praefectus. ✠ Ego Ælfwine episcopus. ✠ Ego Grimkyl episcopus. ✠ Ego Dudoca episcopus. ✠ Ego Lyfing episcopus. ✠ Ego Brihtwine episcopus. ✠ Ego Eadnoð episcopus. ✠ Ego Æðelweard abbas. ✠ Ego Ælfwine abbas. ✠ Ego Siward abbas. ✠ Ego Wulfsige abbas. ✠ Ego Leofric presbyter. ✠ Ego Siward dux. ✠ Ego Swegen dux. ✠ Ego Eadwold presbyter. ✠ Ego Hereman presbyter. ✠ Ego Leofric presbyter. ✠ Ego Osgod miles. ✠ Ego Ælfstan miles. ✠ Ego Esbern miles. ✠ Ego Lyfing miles. ✠ Ego Ordgar miles. ✠ Ego Odda miles. ✠ Ego Brihtric miles. ✠ Ego Dodda Æðelmer. ✠ Ego Urki minister. ✠ Ego Ælfget minister. ✠ Ego Wulfnoð praefectus. ✠ Ego Kinewerd praefectus. ✠ Ego Ðokig minister. ✠ Ego Æðelwig minister. ✠ Ego Leofric et Tofig ministri. ✠ Ego Ælfwig praefectus. ✠ Ego Æðelmer minister. ✠ Ego Æðelric minister. ✠ Ego Totig minister. ✠ Ego Leofwine minister. ✠ Ego Godsunu minister. ✠ Ego Ulfkitel et Æðelric ministri.

DCCLXVIII.

ÆLFWINE, 1038—1044.

✠ Her cŷð on ðysum gewrite ða forewearde ðe Ælfwine bisceop and se hyred on Ealdan mynstre worton wið Osgôd ðâ hŷ letan him tô ðæt land æt Eâdburge byrig, wið ðân lande æt Wroccesheale ðe he binnan Wiht hæfde, ðæt wæs ðæt Osgôd brûce ðæs landes æt Eâdburge byrig his deg; and æfter his dege gâ ðæt land eft intô Ealdan mynstre mid mæte and mid mannum and mid eallum þingan swâ swâ hit stande eall swâ hŷ hit him æ̂r tô handa leton. Đyses is tô gewitnesse,

Eâdweard cingc and Ælfgyfu seô hlæ̂fdige, and Eâdsige arcebisceop and Ælfrîc archebisceop, and Brihtwold bisceop, and Lyfincg bisceop, and Duduc bisceop, and Æðelstân bisceop, and Eâdnôð bisceop, and Ælfwerd bisceop, and Grimcytel bisceop, and Godwine eorl, and Leôfrîc eorl, and Siwerd eorl, and Swegen eorl, Ordgâr and Odda and Ælfgâr, and ðæ̂rtô eâcan manig gôd mann æ̂gðer ge hâdode ge lewede ðe heora naman ne magon beôn hæ̂ron ealle âmearcode. Đyssa gewrita syndon þreô, ân is on Ealdan mynstre, ôðer is mid ðæs bisceopes landbôcan, þridde hæfð Osgod.

DCCLXIX.

EÂDWEARD, 1038—1044.

P CUNCTITONANTIS clementissima conditoris clementia clementer sacris sacrorum uoluminum exemplaribus diâtim nos ammonere dignatus est alacri cordis intentione. ad ipsius sine satanę parasitorûmque eius inpeditione misericordiam unanimiter pertingere. pacis concordiam diligere. atque ueritatis

integritatem reseruare. ne ulla umquam interruptio discordiæ. pandat introitum maligno deceptore. Dño denique donante cordetenus studeamus recogitare: quam fugitiua est uita presens. quam breuis et momentanea est delectatio spurcę carnis. astque quam ignominiosum ac confusione dignum esse dinoscitur. ut malum nomen uituperabilemque famam post se quis derelinquat. & futurę beatitatis brauia perdat. Consideremus ergo in quanta uelocitate huius uitę tempora deficiunt. Nullus hic hominum perpetualiter uiuere poterit. nullus umquam tam ualide regnum habuit. ut mortem euadere quiuiss&. Sed quamdiu in istius sęculi labore extiterimus. pietatem đi humiliter cum caducis mansura impetremus. Propter hęc & his similia a doctoribus ammonitus ego Eadwardus đificę uoluntatis permissione regali fretus dignitate. cuidam meo optimati proprio uocitamine æþelredo quandam ruris portiunculam. id est duorum cassatorum in loco qui dicitur æt clife aeterna liberalitate cum omnibus ad sē rite pertinentibus impertior. quatinus uita comite possideat. Postque segregationem corporis & animę. cuicumque sibi placuerit cleronomo dapsiliter concedat. Điss synd þæra twegra sulunga gemæro to clife. On east healfe þæs hiredes lād to dofran æt clife. 7 on suð healfe þæs hiredes lād æt cubyrum. 7 on west healfe beocceding lād. 7 on norð healfe þæs hiredes lād to folcanstāne. Oxena gehæg. 7 an mylen be doferware broce. 7 seofon æceras þarto. 7 cubyra. 7 soltun.

Si autem quod absit aliquis typho turgentis supercilii inflatus. hanc meę donationis ac confirmationis breuiculam peruertere uel infringere temptauerit. Sciat sē cum satane satellitibus tormentorum ignibus sine fine penaliter arsūrum. nisi a prauo sensu desistat. Et huius doni constipulatores extiterunt. quorum inferius onomata caraxari cernuntur ueridica.

✠ Ego Eadwardus gratia đi prestante basileus. hoc meum donum consummaui. agiaeque crucis taumate pretitulaui.

✠ Ego Eadsinus dorobernensis ęcclesiae archyeps̃. munificentiam regis. xp̃i crucis uexillo sublimaui.

✠ Ego ælfricus archyepiscopus eboracensis ęcclesiae regalem donationem confirmaui.

✠ Ego ælfwinus episcopus adquieui.

✠ Ego Brihtwoldus ep̃s impressi.

✠ Ego lyfincgus episcopus subscripsi.

✠ Ego ælfwerdus episcopus consolidaui.

✠ Ego eadnoðus episcopus interfui.

✠ Ego æþelstanus episcopus corroboraui.

✠ Ego godwinus episcopus consensi.

✠ Ego ælfstanus abbas
✠ Ego æþelwerdus abbas
✠ Ego wulfwerdus abbas
✠ Ego siwerdus abbas
✠ Ego leofsige abbas
✠ Ego ælfsige abbas
✠ Ego siwerdus abbas
✠ Ego Godwine dux
✠ Ego leofric dux
✠ Ego swegen dux
✠ Ego siwerd dux
✠ Ego osgod minister
✠ Ego odda minister
✠ Ego ordgar minister
✠ Ego godric minister
✠ Ego ælfstan minister

✠ Ego ælfwerd minister
✠ Ego brihtric minister
✠ Ego ælfwine minister
✠ Ego ælfric minister
✠ Ego leofcild minister
✠ Ego ægelwine minister
✠ Ego eadmær minister
✠ Ego ægelric Minister.
✠ Ego eadwine Minister.
✠ Ego ælfwine Minister.
✠ Ego ælfric Minister.
✠ Ego leofwine Minister.
✠ Ego karl Minister.
✠ Ego wulfbold Minister.
✠ Ego adsur Minister.
✠ Ego godric Minister.

DCCLXX.

EÂDWEARD, 1044.

☧ REGNANTE in euum dño nr̃o ih̃u xp̃o. Qui monarchiam mundi totius ac celsitudinẽ celoꝝ abditamque ꝓfunditatẽ turgentis oceani in altis & in imis omnia cũ suę maiestatis imperio nunc & in euum gubernat. Quaꝓpter ego Eaduueardus. Angulsaxonum rex cuidã meo ministro fideli. cui nomen insitũ est Ordgar. unã ꝑticam. concedo in illo loco qui dicitur. Benyðan. Elddin. cum omnibus ad se rite ꝑtinentibus campis. pascuis. pratis. silluis en in suo uiuere cum prosperitate semꝑ istum exenium obtineat. & post sẽ cum cirographo pp&uo cui uoluerit tradat. Prefatum rus omni seruitio careat pr&er expeditionẽ pontis & arcis munimen. celum scandat cupiens inapp&at rennuens. Istis terminis p̃dicta terra circumgirata esse uid&ur. Ðys is þære anre gyrde landgemæru be niðan elddin. ærest on sehfrod. þonne adũn ⁊lang stremys of hyt scyt ut on ǣni. þonne adũn on strem on þone torr. þanune to þan hwitan stan beorhge. þanune to þan ealdan wege. of þã wege to þã mere. frã þã mere a gerihte to eldin byrig middeweardre. þanon to þan mægean stane. þanone west to þã grenan wege. þonne andlang weges eft to sehford. Anno dominice incarnationis dñi nr̃i ih̃u xp̃i. post mill .XLIIII. Indictione .XII. scripta est hec cartula.

Ego Eadweard rex angloꝝ p̃fatam donationẽ concessi.
Ego Eadsie archiep̃s cum signo sc̃ę crucis roboraui.
Ego Ælfric archipresul sigillũ agie crucis impressi.
Ego Ælfwine ep̃s consignaui.
Ego Lyfing ep̃s corroboraui.
Ego Dudoc ep̃s consolidaui.
Ego Ealdred ep̃s adquieui.
Ego Godwine. dux.

Ego Leofric. dux.
Ego Sig[werd.] dux.
Ego Swegen. dux.
Ego Osgod. m̃.
Ego Ælfstan. m̃.
Ego odda. m̃.
Ego ordgar. m̃.
Ego ælfgar. m̃.
Ego ecglaf. m̃.

Ego dodda. m̃.
Ego osmær mĩn.
Ego Godwine mĩn.
Ego ecgulf mĩn.
Ego ælfwine mĩn.
Ego æþelric mĩn.
Ego ælfwerd mĩn.
Ego wulfnoð. mĩn.
Ego leofnoð. mĩn.

Dorso. ✠ Ðys is þære anre gyrde landboc beniðan Elddin þe Eadweard kyng let gebecean ordgære hys þegene to ecere þearfe.

DCCLXXI.

*EÂDWEARD, 1044.

✠ In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis! Ego Eadwardus Anglorum dei gratia basileus, omnibus post me futuris regibus, archiepiscopis, episcopis, abbatibus, comitibus, uicecomitibus, omnibusque baronibus ac ministris, cunctisque praesentibus et futuris, salutem, et huius rei notitiam! Summum in regibus ac principibus bonum est iustitiam dei colere et aecclesiarum quieti prospicere, et de illarum perpetua securitate sollerter tractare; quia qui eam exaltant et honorant, cum ea et in ea et per eam exaltantur et honorantur. Et quoniam in locis plurimis inquietudines plurimas, molestias, persecutiones, scandala atque grauamina monachos a nonnullis pertulisse cognouimus, decet ut nostrae excellentiae regia prouisio de ipsorum uentura quiete, salubri meditetur dispositione, ut in ipsis manentes tranquilla mente in seruitute dei ipsius subueniente gratia permaneant; unde praesentes et posteri sciant uniuersi, quod antiqui gloriosi reges, Ælfredus, uidelicet, et Eadwardus filius eius, aecclesiam sancti Petri de Gant quae in monte Blandinio

sita est nimio affectu dilexerunt, honorauerunt; et donationem illam, Leuesham, scilicet, cum omnibus sibi pertinentibus, quam Ælðrudis praefati Ælfredi neptis aecclesiae eidem libere contulit, regia concessione et libertate perpetua munierunt. Quorum boni operis intentione perpendens ne eorum statuta unquam ducantur in irritum, aut ullis, quod absit, posteris turbentur temporibus, ego quidem huius libertatis patrocinator, donis eorum fauens, pro eorum et mea omniumque successorum meorum regum, atque Baldwini comitis cognati mei, necnon et omnium fidelium prosperitate et salute, deo et beato apostolo Petro, pio fautori nostro, et abbati Richardo monachisque praefatae aecclesiae de Gant concedo atque mea regia auctoritate confirmo manerium de Leuesham, cum omnibus sibi pertinentibus, uidelicet, Greenwic, Wulewic, Modingeham, atque Cumbe, et cum uallibus etiam in Andreda eisdem maneriis adiacentibus, scilicet, Æschore, Æffehaga, Wingindene, Scarendene, Sandherste, et cum aecclesiis, cimiteriis, decimis, redditibus, in campis et siluis, in pratis et pascuis, in aquis et paludibus, in piscariis et piscationibus, in molendinis et in omnibus suis appendiciis. Praeterea addidi loco illi praelibato infra Londoniam, partem terrae de terra illa, uidelicet, quae Wermanecher Anglice nuncupatur, cum hueruo eidem terrae pertinenti, et cum omnibus rectitudinibus et consuetudinibus, quae ad illam pertinent. Concedo eis etiam in omnibus terris suis praenominatis, consuetudines hic Anglice scriptas, scilicet infangeneðeof, mondbruce, mischenninge, uðleaw, ferdwite, wearwite, blodwite, hleastynge, sceawinge, hamsocne, forstall, aliasque omnes leges et consuetudines quae ad me pertinent. Donaui etiam Richardo religioso abbati et omnibus futuris post eum, ibidem abbatibus, et fratribus eiusdem loci, in omni praedicta monasterii possessione, sacam et socam, theloneumque

suum in terra et in aqua, et consuetudinem quae dicitur teames, latrones latronumque captiones uel emissiones, et pacis fracturam, et pugnam in domo factam, et domus inuasionem, et omnes assultus in suo iure, in uia et extra, in festo et extra, in urbe et extra, in aqua et extra, tam plene et tam libere sicut eas habebam in manu mea; nullis itaque unquam grauentur oneribus expeditionum nec pontium uel castrorum restructione, nec regalium siue episcopalium ministrorum exactione. Defendo insuper, et ex nomine sanctae trinitatis prohibeo, ut nullus regum succedentium, episcoporum, principum, comitum, uicecomitum, procuratorum, siue aliorum regum clientium, uel episcoporum, ministrorum, pastum, censum, uel inpensionem seu aliud quidlibet ab aecclesia illa uel a terris praescriptis ad eam pertinentibus per uim aut per consuetudinem exigat, sed omnimodam libertatem mea regia corroboratione perpetualiter possideant, quatinus ipsa religiosa concio, pro remedio animae meae, et successorum meorum regum Angliae, omniumque benefactorum eiusdem aecclesiae, ac fidelium salute, peruigiles persoluat deprecationes, oleumque bonae actionis more sapientium uirginum sub habitu religionis seruans Christo domino et eius beato apostolo Petro indefesse deseruiat. Si quis autem contra hanc auctoritatis nostrae paginam senserit, quicunque ille fuerit, cuiuscunque aetatis uel potestatis, gradus et ordinis, et eam infringere uoluerit, uel alios ad hoc conduxerit, unusquisque pro seipso libras .v. partibus sancti Petri persoluat, et quicquid exinde fiscus noster in murdris, geldis, danegeldis, omnibusque aliis rebus uel stipendiis, quae in terris illis surrexerint, ad partem nostram sperare poterat, in luminaribus siue fratrum ipsius monasterii uictus aminiculis perenniter per nostra oracula ad integrum sit concessum atque indultum. Quicunque successorum meorum hanc donationis libertatem firmiter atque inuiolabiliter cus-

todierit, aeterna coronetur claritate, coelestisque regni perfruatur foelicitate; si quis uero eam, quod absit, destruere uoluerit, siue eandem possessionem a donatione et seruitio saepedictae aecclesiae et abbatum eiusdem loci, et monachorum, subtrahere conatus fuerit, uel per partes quasi haereditatis iure auferre praesumpserit, sicut contradictor et conuulsor huius nostri decreti ac temerator, cum Iuda traditore domini aeterno anathemati subiaceat, nisi deo et beato suo apostolo Petro digna poenitentia satisfecerit. Non enim superiorem uel inferiorem aliquem decet hominem illud sibi in ius haereditatis uendicare, quod per regiam corroborationem ad illud, cuius esse debeat, prouida ratione fuerit redactum. Anno igitur dominicae incarnationis .M.XLIIII. indictione .XII. et .VII. concurrentibus, atque .XI. epactis rotantibus, haec regalis concessio et donatio facta est sub astipulatione primatum quorum nomina karaxata uidentur.

Ego Eadwardus rex totius Britanniae hanc propriam donationem regali stabilimento affirmaui ✠. Ego Ælfgyfu eiusdem regis mater assensum accommodaui ✠. Ego Eadsinus Dorobernensis aecclesiae archiepiscopus hanc pietatem diuulgaui ✠. Ego Ælfricus Eboracensis ciuitatis archipraesul hanc territoriam scedulam diligenter assignaui ✠. Ego Æluueardus Londoniensis episcopus consolidaui ✠. Ego Godwinus Rofensis episcopus gaudenter impressi ✠. Ego Æluuynus Wintoniensis episcopus corroboraui ✠. Ego Beorhtwoldus Wiltuniensis episcopus coadunaui ✠. Ego Liuingus Cridiensis episcopus confirmaui ✠. Ego Æðelstanus Herfordiensis episcopus consignaui ✠. Ego Wulstanus Wigorniensis episcopus hanc diuulgaui ✠. Ego Eadnoðus Dorcensis episcopus condixi ✠. Ego Duduco Willensis episcopus conscripsi ✠. Ego Grimkillus episcopus Australium Saxonum consensi ✠. Ego Wulsinus episcopus Licetfeldensis commodum duxi ✠. Ego

Britwinus episcopus Sciréburnensis conclusi ✠. Ego Godwinus dux Amen dixi ✠. Ego Leofricus dux testificaui ✠. Ego Siwardus dux testificaui ✠. Ego Haroldus dux testificaui ✠. Ego Leofwinus dux testificaui ✠. Ego Swegenus dux testificaui ✠. Ego Tostig dux testificaui ✠. Ego Gyrdus dux testificaui ✠. Ego Eadwinus abbas Westminsteriensis ✠. Ego Wuluoldus abbas Certesige ✠. Ego Ælsi abbas sancti Augustini ✠. Ego Godwine abbas Wincelcumbe ✠. Ego Manny abbas Eoueshamensis ✠. Ego Ælfricus abbas Perscorensis ✠. Ego Hugelinus camerarius ✠. Ego Esgar stallere ✠. Ego Roldbertus filius Wimarc stallere ✠. Ego Ordgar minister ✠. Ego Osgod minister ✠. Ego Odda minister ✠. Ego Ælfgar minister ✠. Ego Karl minister ✠. Ego Đured minister ✠. Ego Æðelwig minister ✠. Ego Ædridg minister ✠. Ego Ordulf minister ✠. Ego Đuduco minister ✠. Ego Siward minister ✠.

DCCLXXII.

EÂDWEARD, 1044.

☧ Postquam protoplasti serpentina suasione seducti stola immortalitatis ꝑdita in huiꝰ terre peregrinationis erumpnis multiplicibus onustam creatoris sententia multati sudatis uultibus prop[i]o conamine humum terre colere coepunt. Semꝑ seq[a]cibus necessitas inoleuit alimoniã ceu mortalibus ex terre germinib; adquirere. ne deficiente uictu deficeret et uita; Ideoque ego Eadweard rex angloꝝ dedi cuidam meo fideli ministro qui iuxta suę ꝓp[i]e gentis consuetudinem ab infantili etate nomen accepit. Orc. in eternã hereditatem impendo telluris particulã. id est .v. ꝑticarum agelluli. illo in loco ubi iamdudum solicole regionis illius nomen inposuerunt æt wude-

tune. libent̃ concedo quatenus ille libe possideat uita [comite] cum cunctis utilitatibȝ campis. paschuis. pratis. siluis. et post metam huius labilis uite cuicumq: heredi sibi placuerit derelinquat in ęt̃nam hereditatẽ; Si autem tempore contigerit aliquo quempiã hominũ aliquẽ libellum ob istarum apicum adnichilationem in palam ꝓducere sit omnimodis ab omnib; hominum ordinib; condempnatus. omĩq: abolitus industria ueritatis cuiuscumq: regum fuerit tempore ꝓscriptus. Sit autẽ istud p̃fatum rũs liberrimum ab omĩ mundiali obstaculo exceptis que usuali ritu obseruant̃. id est cum glomerata sibi alt̃natim expeditioni compulerit populari commilitonũ confligere castra atq: cum sua petunt pontis titubantia munĩri uada. Ac cum conciuium t̃ma urbium indigent munĩri stabilit̃ septa; Et si quis hanc nr̃am largitionẽ uoluerit cupido conã-mine adnullare et ad ꝓpr͛ium usum ꝑuertere sciat se dignã mercedẽ recept̃um suae tyrannidis cum complicib; iude ꝓditoris xp̃i. nisi satisfactione emendare antea satagerit; his namq: confiniis pręfatum rus circumcincta est, etc. Scripta est autẽ hæc singrapha. Anno dominicę incarnationis. Millesimo quadragesimo .IIII°. Indictione uero .XII°. Hoꝝ consilio et testimonio quorum no[mina] hic infra habentur.

✠ Ego eadweard rex angloꝝ a[giae crucis] signaculo hanc munificentiã consignaui

✠ Ego eadsige doruernensis aecclę archiep̃s consensi et subscripsi

✠ Ego ælfric eboracensis æcclẽ archiep̃s.

✠ Ego goduuine dux.	✠ Ego dudoc. ep̃s
✠ Ego leofric dux.	✠ Ego ealldred. ep̃s
✠ Ego siwerd dux.	✠ Ego ælfstan abb̃
✠ Ego ælfwine. ep̃s	✠ Ego ælfwine abb̃
✠ Ego brihtwold. ep̃s	✠ Ego æðelweard abb̃
✠ Ego lyfincg. ep̃s	✠ Ego ælfric abb̃
✠ Ego brihtwine. ep̃s	✠ Ego ælfwig abb̃
✠ Ego alfwold. ep̃s	✠ Ego æþelwi abb̃

✠ Ego ælfwig abb̄
✠ Ego osgod m̃
✠ Ego brihtric m̃
✠ Ego ælfstan m̃
✠ Ego ælfget m̃
✠ Ego siwerd m̃
✠ Ego wulfnoð m̃
✠ Ego ecglaf m̃

DCCLXXIII.

ÆGELRÎC, 1044.

✠ Her swutelað on þisum gewrite embe þa forewyrd þe ægelric worhte wið eadsige arcebisceop æt þam lande æt cert. þe ceolnoð arcebisceop gebohte æt hæleþan þã þegene mid his agenan sceatte. ⁊ aþelulf cing hit gebocode ceolnoþe arcebisceope on ece yrfe. þis synd þænne þa forewyrd ꝥ ægelric hæbbe ꝥ land æt cert his dæg. ⁊ æfter his dæge ga þænne ꝥ land þam arcebisceope eadsige on hand. swa gegodod swa heom bam gerisan mage. ⁊ syððan heora begra dæg agan si. ægelrices ⁊ þæs arcebisceopes eadsiges. þænne ga þis foresprecene land into xp̄es cyricean mid mete ⁊ mid mannan eal swa hit stande. for ægelrices sawle. ⁊ for eadsiges arcebisceopes. þam godes þeowan to fostre. ⁊ to scrude. þe þærinne godes lof dreogan sceolan dæges ⁊ nihtes. ⁊ ægelric gifð þa landboc þe þærto gebyreð on his life criste. ⁊ þam hirede hĩ to ecere ælmessan. ⁊ bruce ægelric. ⁊ esbearn his sunu þara oðra landa heora twegra dæg to þã ilcan forewyrdan þe ægelnoð arcebisceop ⁊ ægelric ær geworhtan. ꝥ is stuting. ⁊ melentun. ⁊ se haga binnan port þe ægelric himsylfan getimbrod hæfde. ⁊ æfter heora twegra dæge fo se arcebisceop eadsige þærto. gyf he leng libbe þænne hi. oððe loc hwa his æfter gencga þænne beo. butan sum heora freonda þa land furþor on þæs arcebisceopes gemede ofgan mage. to rihtan gafole. oððe to oþran forewyrdan. swa hit man þænne findan mage wið þone arcebisceop þe þanne libbe. ⁊ þises is to gewitnesse eadweard cyneg. ⁊ ælfgyfu seo

hlæfdige . ⁊ ælfwine ƀ . ⁊ stigand ƀ . ⁊ godwine ƀ . ⁊ godric decanus . ⁊ eal se hired æt cristes cyricean . ⁊ wulfric abbud . ⁊ eal se hired æt sc̄e augustine . ⁊ ælfwine abbud . ⁊ siweard abbud . ⁊ wulfnoð aƀƀ . ⁊ godwine eorl . ⁊ leofric eorl . ⁊ atsur roda . ⁊ ælfstan steallære . ⁊ eadmær æt burhham . ⁊ godric æt burnan . ⁊ ælfwine se reada . ⁊ mænig man þærto eacan ge gehadude ge læwede . binnan burgan ⁊ butan . ⁊ gif ænig man on uferan dagan gehadud oððe læwede þisne cwyde wille awendan . awende hine god ælmihtig hrædlice of þisan lænan life into helle wite . ⁊ þær a wunige mid eallan þā deoflan þe seo laðlice wunung betæht is . buton he þe deoppor hit gebete ær his ende . wið crist sylfne ⁊ wið þone hired. Nu synd þissa gewrita þreo . an is innan cristes cyricean . ⁊ oþer æt sc̄e augustine . ⁊ ꝥ þridde hæfð ægelric mid himsylfan.[1]

✠ Hyer swotelez on ðisen ywrite embe ðo fore-werde ðe Æðelrích wroyte wyð Éadsiðe archebiscop at ðān londe at Cherth ðe Chelnóð archebiscop bogte at Heleðen ðān þegne mid his ogene sheatte and Æðeluf kyng hit ybókede Ceólnóð archebiscoppe on éche yrue. Ðis sind ðanne ðe forewerde ðet Æðelrích habbe ðat lond æt Chert his dey; and efter his dage go ðet land ðān archebissope Éadsiðe an hand swó ygóded swó hem bam yrisen mage; an síððen hire beyre dei ágon sí Æðelríches and ðas archebiscopes Éadsiðes, ðanne go ðis uorespekene land intó Christes cheriche mid mete and mid mannen alswó hit stondeð for Æðelriðes sáule and for Éadsiðes archebiscoppes ðān góde þeuwen tó uostre and tó scrúde ðe ðérinne Godes lof þreugon shulle dages and nigtes; and Æðel-

[1] I subjoin an English translation of this charter, made in the 13th century, not only for the sake of a philological comparison with the Anglosaxon text, but as a means of judging other and similar translations which are to follow hereafter.

rích gift ðe landbóc ðe ðértó yberð on his lyue Criste and ðán hirde him tó echcher elmesse, and brúke Æðelrið and Esbarn his sune ðáre óðre londe hére tuéyre dey tó ðán ilcke uorewerde ðe Æðelnóð arche-biscop and Æðelrích er ywrogten, ðat is Stutinge and Meletúne and se haðe binne port ðe Æðelrích him-self ytymbred hauede; and efter hire twéyre dage uo se archebiscop Eádsiðe ðértó gef he leng libbe ðanne hí óðer hwó is efter gingle ðanne by, búte sum of hyre frende ðet lond furðer on ðas archebiscoppes yméde ofgon mage tó rigten gauole, óðer tó óðre uorewerde swó hit man ðanne uinden mage wið ðane archebiscop ðet ðanne libbe. And ðisses is tó ywið-nesse, Eádward king, and Ælfgiue si léuedi, and Ælfwine biscop, and Stígand biscop, and Godwyne biscop, and Gódrích decan, and al se hired at Christes cheriche and Wolfrið abot, and al se hyrd at seynt Austines, and manie abottes and hierles, and manie óðre men yhódede an[d] liawede binne burg and búte. And gef éni man on úre dagen yhóded óðer liawed ðisne quyde wille [awendan], áwende hine God almigti ráðliðe of ðise leue intó helle wite, and ðe á wonie mid alle ðán deulen ðér si lódlíche woniinge is bitagt, búte he ðe dipper hit ybéte ér his ende wið Christ selfne and wið ðáre hird. Nú sind ðise yrite þrie; ón is at Christes cheriche, óðer at seynt Austine, and ðet þridde aueðe Æðelrích mid himselue.

DCCLXXIV.

EÁDWEARD, 1044.

✠ Omnibus flebilia et detestanda huius fluctuantis saeculi piacula, diris obscoenae horrendaeque mortalitatis latratibus circumsepta omnique spurcitia saginata, non nos patriae indeptae pacis securos, sed quasi foetidae corruptelae in uoraginem casuros pro-

uocando ammonent, ut ea toto mentis conamine cum casibus suis despiciendo abiiciamus, et penitus uelut fastidiosam melancoliae nausiam abominando fugiamus, et diligenter ad illud attendamus quod praecipit sermo euangelicus, ita inquiens, 'Date et dabitur uobis;' uere sicut quidam dicit sapiens 'Hilarem datorem diligit deus.' Hac ergo salutari ammonitione adtactus ego Eadwardus annuente superna dei clementia rex tocius Anglicae nationis, huius saeculi caduca pro nichilo ducens, sed cum transitoriis aeternaliter permansura adipisci cupiens, fugitiuam et sine dubio transitoriam dare non differo possessiunculam, ut iugiter mansuram in regno Christi et dei recipiam. Proinde omnibus innotesco, me nunc aliquam telluris partem ouanter dedisse sancto Petro et co-apostolo eius Paulo, ut peccatorum meorum magnitudo ex parte releuetur a domino Ihesu Christo, qui est uera et exoptata omnium peccatorum remissio. Huius ergo telluris uocabulum Pipmynster est appellatum illaque terra quindecim mansarum retinet amplitudinem, quam etiam sicut supradixi ad Uetustum dedi monasterium quod in ciuitate Wintonia est situm, et in honore supradictorum apostolorum consecratum, pro meae animae salute et parentum meorum. Sit autem praedicta terra ab omni mundiali seruitio libera, cum pascuis et pratis, siluarumque densitatibus, et cum omnibus aliis ad se rite pertinentibus, exceptis his tribus, communium utilitatum necessitatibus, hoc est, arcis recuperatione, uel pontis restauratione, seu expeditione in hostes patriae. Si quis autem, quod absit, diabolico inflatus spiritu hanc meae compositionis ac confirmationis scedulam demere uel infringere temptauerit, et terram supradictorum apostolorum per uiolentiam sibi usurpare praesumpserit, segregetur a dei consortio et participatione omnium sanctorum in hoc sancto monasterio requiescentium, et aeterna confusione edacibus tormentorum flammis

deputetur in saecula saeculorum, nisi quantocius suam peruersam emendare curauerit rapinam per condignam satisfactionem. Praenotatae uero telluris limites ita plane sunt dilatatae. Ðis synd ðéra .xv. hida landgemére tó Pipmynstre; ðæt is, érest on binnacumbes bróc; ðonne andlang bróces ondûn tó ðǽre hæcginge; ðanon on gerihta on fyrslége; of forslége on ðone éastran stréam; andlang stréames on Tugeles mór; of Tugeles móre tó ðǽre foxéc; of ðǽre foxéc tó heardan geate; of heardan geate tó Twinteles ham; of Twinteles hamme tó deópa forda; of deópa forda éast on gerihte tó drindleá; of trindleá andlang bróces tó wægela byrig; of wegela byrig on ðone grégean stán; of ðán grégean stáne tó réadan forda; of réada forda on gerihte tó Scora díc; of Scora díc andlang herpaðes tó langgan hamme; of langgan hamme on ðone grégean stán; of ðám grégean stáne úpp on epsgweg tó ðǽre gréatan lindan; of ðǽre gréatan lindam on oxena feld éasteweardne úpp tó ðám stánbeorge; of ðám stánbeorge úpp on wealderes weg tó pidles beorge; of piples beorge on wiðicumbes héafod; of wiðicumbes héafde west on gerihta tó ðǽre réadan díc; of ðǽre réadan díc norð on gerihte on ðone ácbeara éasteweardne; of ðám ácbeara west andlang herpaðes tó ðǽre háran apelduran; of ðǽre háran apeldyran eft on binnacumbes bróc. Anno dominicae incarnationis millesimo quadragessimo quarto, indictione duodecima, et septem concurrentibus, atque octodecim epactis rotantibus, haec regalis concessio atque donatio facta est, sub astipulatione primatum quorum nomina hic caraxata sunt.

✠ Ego Eadwardus rex tocius Brittanniae praefatam meam donationem cum sigillo sanctae crucis regali stabilimento affirmaui. ✠ Ego Ælfgyfu eiusdem regis mater hanc regalem donationem cum sigillo sanctae crucis ouanter diuulgaui. ✠ Ego Eadsinus archiepiscopus triumphalem agiae crucis trophaeum

huic regio muneri gaudenter impressi. ✠ Ego Ælfricus archipraesul hanc territoriam scedulam signo sanctae crucis diligenter adsignare curaui. ✠ Ego Ælfwinus Wintoniensis episcopus consolidaui. ✠ Ego Byrhtwoldus Wiltuniensis episcopus coadunaui. ✠ Ego Ælfweardus Lundoniensis episcopus corroboraui. ✠ Ego Lyfingus Cridiensis episcopus confirmaui. ✠ Ego Æðelstanus Herfordensis episcopus consigillaui. ✠ Ego Eadnoðus Dorcensis episcopus conscripsi. ✠ Ego Duduco Willensis episcopus condixi. ✠ Ego Grimgillus Australium Saxonum episcopus consensi. ✠ Ego Wulfsinus Licetfeldensis episcopus conclusi. ✠ Ego Brihtwinus Scirburnensis episcopus commodum duxi. ✠ Ego Godwine dux. ✠ Ego Leofric dux. ✠ Ego Siweard dux. ✠ Ego Swegen dux. ✠ Ego Ælfwine abbas. ✠ Ego Æðelweard abbas. ✠ Ego Siweard abbas. ✠ Ego Leofsige abbas. ✠ Ego Ælfsige abbas. ✠ Ego Ælfstan abbas. ✠ Ego Ordgar minister. ✠ Ego Osgod minister. ✠ Ego Odda minister. ✠ Ego Ælfgar minister. ✠ Ego Brichtric minister. ✠ Ego Æðelwig minister. ✠ Ego Đureð minister. ✠ Ego Ælfstan minister. ✠ Ego Carl minister. ✠ Ego Ordulf minister.

Rubric. Đis is ðǽra fíftyna hyda land bóc tó Pypmynstre ðe Eádweard cyng gæbócodæ sanctæ Petræ and sanctæ Paulæ intó Ealdan mynstræ.

DCCLXXV.

EÁDWEARD, 1044.

✠ Christi omnipotentis dei largiflua bonitas omnino laudanda, omnique est laude praeferenda, quae nullo bonitatis termino ualet concludi, utpote idem deus ipse sit suae bonitatis bonitas, distribuens gratis non tantum dignis uerum etiam indignis participium

bonitatis suae; est quippe rex regum, omniumque subsistentium uisibilium aeque inuisibilium creator et suae creationis discretissimus dispositor, disponens omnia sibi libito uti competit diuinae dominationi eius; nam quosdam libero arbitrio quibusdam praeficit dignitate huius saeculi et opibus diuersis, quibus rursum mandat ut ipsi eorum inopiam sua sufficientia releuare debeant qui minus abundant saecularibus negociis, et pro hoc possint maiori mercede ab eo donari. Unde ego Eadwardus rex Anglicae nationis eius ammonitione prouocatus, pro adipiscenda remunerationis mercede, dono cuidam familiari episcopo meo Ælfwino pro fideli obsequio quo michi fideliter obsecundatur .xxx. uidelicet mansas, in loco quem solicolae illius uocant Wittannige, ut eas quoad uiuit libere possideat; et post mortem det sibi placito cuicunque elegerit. Sit itaque rurisculum illud ab omni mundiali seruitio liberum, excepto communi seruitio, hoc est, arcis recuperatione, et pontis restauratione, ac expeditione in hostes patriae. Si quispiam quoquomodo malae mentis conamine hoc meum donatiuum donum infringere uel abripere per uiolentiam uoluerit, priuatus a consortio dei qui nos imperat iuniorum nostrorum necessitatibus subuenire pro suo amore, constringatur et obligetur inextricabilium nodorum habenis perpetuae dampnationis, nisi resipiscat et poenitentiae uenia deleat. Ðis synt ða landgemǽra tó Wittannige. Ǽrest andlang ðæs streámes on ðone mǽdham ðe hýrnð intó Scylftúne; and fram Scylftúne andlang streámes ðæt it cymð tó ðám mylewere ðe hýrnð intó duceling dúne; of ðǽm wære ofær ðone wegean mór intó hocslew; ðanon on ða niwan díc; of ðǽre díc on horninga mǽre; of horninga mǽre andlang ðæs gemǽres tó hlǽwan slǽde; of ðám slǽde intó dufan doppe and swá andlang gemǽres intó Leófstánes bricge; of Leófestánes bricge intó kytelaceras; of kytelacæras innon ða wudestrét; andlang ðǽre

strête intô hafoces hlǽwe; of hafoces hlêwæ innon wǽnrîc; of wênrîc tô swondæne; æfter swondæne tô ðǽre hâran apeldran; of ðǽre apeldran andlang gemǽres innan swonlêge; of swonleáge ûpp tô ðâm heáfdam; of ðâm heáfdan andlang sûrode innan huntenan weg; andlang huntenan wege intô Wîchâm; of Wîchâm â be ðâre wyrtruman ðæt hit cymð on sceapa weg; of sceapa wege andlang rihtes gemǽres innan æcenes[1] feld; of æcenes[1] felda andlang rihtes gemǽres on kicgestân; of kicgestâne intô æceres felda; of æcenes[1] felda ðǽr ða cnihtas licgað; and fram hâm ðe ða cnihtas licgað on mætseg; andlang metseg intô wênrîc. Anno dominicae incarnationis millesimo quadragesimo quarto, indictione duodecima et septem concurrentibus, atque .XVIII. epactis rotantibus, haec regalis concessio atque donatio facta est sub astipulatione primatum quorum nomina hic caraxata sunt.

✠ Ego Eadwardus rex totius Brittanniae praefatam meam donationem cum sigillo sanctae crucis regali stabilimento affirmaui. ✠ Ego Ælfgyfu eiusdem regis mater hanc regalem donationem cum trophaeo agiae crucis ouanter diuulgaui. ✠ Ego Eadsinus archiepiscopus triumphalem agiae crucis trophaeum huic regio muneri gaudenter impressi. ✠ Ego Ælfricus archipraesul hanc territoriam scedulam signo sanctae crucis diligenter adsignare curaui. ✠ Ego Ælfwinus Wintoniensis episcopus consolidaui. ✠ Ego Beorhtwoldus Wiltuniensis episcopus coadunaui. ✠ Ego Eaðnoðus Dorcensis episcopus corroboraui. ✠ Ego Lyfingus Cridiensis episcopus confirmaui. ✠ Ego Æðelstanus Herfordensis episcopus consigillaui. ✠ Ego Ælfweardus Lundoniensis episcopus conscripsi. ✠ Ego Duduco Uuillensis episcopus condixi. ✠ Ego Grimkyllus Australium Saxonum episcopus consensi. ✠ Ego Wulfsynus Licetfeldensis episcopus conclusi. ✠ Ego Bryhtwinus Scirburnensis episcopus commo-

[1] Sic MS.

dum duxi. ✠ Ego Godwine dux. ✠ Ego Leofric dux. ✠ Ego Siwerd dux. ✠ Ego Swegen dux. ✠ Ego Ælfwine dux. ✠ Ego Ælfwerd dux. ✠ Ego Sywerd dux. ✠ Ego Leofsige dux. ✠ Ego Ælfsige dux. ✠ Ego Ælfstan dux. ✠ Ego Ordgar minister. ✠ Ego Osgod minister. ✠ Ego Odda minister. ✠ Ego Ælfgar minister. ✠ Ego Brihtric minister. ✠ Ego Æðelwig minister. ✠ Ego Đureð minister. ✠ Ego Ælfstan minister. ✠ Ego Carl minister. ✠ Ego Ordulf minister.

Rubric. Đis is ðâra .xxx. hidæ bôc æt Witanigæ ðe Eâdward cing gebôcode Ælfwinæ bisceope on êce yrfe.

DCCLXXVI.

EÂDWEARD, 1045.

✠ Rege regum et domino dominantium in aeternum omnipotenter ubique regnante summaque et ineffabili sua clementia uniuersa coelestium et terrestrium atque infernorum agmina moderante atque gubernante. Cunctis sapientibus notum ac manifestum constat, quod omnium mortalium dicta uel facta pro multiplici huius fragilis uitae perturbatione frequenter recedent ex memoria, nisi ob recordationis cautela litteris sint commendata, sicque ad memoriam frequentius reuocata. Idcirco ego Eadweardus gratia dei industrius rex Anglorum omniumque insularum in circuitu persistentium, audiens huius fragilis uitae miseriam et breuitatem et magnam futurae uitae beatitudinem et aeternitatem, mente compunctus tradidi sancto Petro principi apostolorum et coapostolo eius Paulo, qui omnium est doctor gentium, aliquam ruris portiunculam, octo uidelicet cassatos retinentem, illo in loco quem uulgares prisco more mobilique relatione Stanham appellare solent, ea ratione, ut illud modicum

nostrum donatiuum iugiter maneat subiectum illo sancto monasterio, quod solito uocitabulo nominatum est Uetustissimum, quodque in honore sanctae trinitatis est dedicatum ad supradictorum apostolorum memoriam, ut per eorundem apostolorum adiutorium merear consequi ueniam delictorum, et aliquam partem aeternorum gaudiorum. Maneat igitur hoc meum largifluum donum aeterna libertate iocundum, cum omnibus ad se rite pertinentibus, pascuis, pratis, aquarum riuulis, siluarumque densitatibus, excepto tantummodo communi omnium labore, arcis, uidelicet, constructione, pontisue recuperatione, necnon et expeditione contra hostes patriae. Quicunque igitur hanc nostram augere uoluerit elemosinam ad honorem et memoriam supradictorum apostolorum, hic et in futuro cunctorum recipiat incrementa bonorum eorundem sanctorum precibus apostolorum. Et si aliquis, quod absit, diabolico inflatus spiritu hanc ruris partiunculam a supradicto Uetusto praesumpserit tollere monasterio, excommunicatus sit a domino Ihesu Christo et omnibus sanctis eius cum Iuda proditore domini nostri Ihesu Christi saluatoris, et cum miserrimo Pilato suppliciis deputetur infernalibus, nisi praeuaricationis suae nequitiam digna satisfactione dum uacat aboleuerit quantocius. Circuitio igitur supradictae telluris his circumgyratur limitibus. Đis synd ðа landgemǽro tó Stánhám. Ǽrest on swæðeling wylle; andlang stréamæs úpp on ðæs cingæs rǽwe, andlang rǽwæ on ðа ealdan Icenan; of ðǽre ealdan Icenan on úfwyrd ðonæ orcerd on ðа niwan eá; of ðǽre niwan eá andlang mearcæ on ðа lámpyttas; of ðám lámpyttan andlang mearce on waddan stoce; of waddan stocce andlang mearce on ðæne hwítan stán; of ðám hwítan stáne andlang mearce on wíchýðe æt midne stréam; andlang stréames úpp on ðа lace; of ðǽre lace andlang mearce tó æcergeate; of æcergeate on holan bróc; andlang bróces on portes wuda norðewyrðan

on ðone grǣnan weg; andlang strǣte æft on swæðeling wylle; and seō feldles gemǣne, and ðæt mynster æt Wīc, and seō hid ðæ ðǣrtō lið, and .vi. æceras and se iggað æt portes bricge and healfe sǣwære and se mylnstede æt Mannæs bricge. Anno dominicae incarnationis millesimo quadragesimo quinto, indictione .xiii. et nullis epactis, atque uno concurrente rotantibus, haec regalis concessio atque donatio facta est, sub astipulatione primatum quorum nomina hic caraxata sunt.

✠ Ego Eadweardus rex tocius Brittanniae praefatam meam donationem cum sigillo sanctae crucis regali stabilimento affirmaui. ✠ Ego Eadgyð eiusdem regis conlaterana hanc regalem donationem gaudenter stabiliui. ✠ Ego Syweardus archiepiscopus triumphalem agiae crucis trophaeum huic regio muneri gaudenter impressi. ✠ Ego Ælfricus archipraesul hanc territoriam scedulam signo sanctae crucis diligenter adsignare curaui. ✠ Ego Ælfwinus Wintoniensis episcopus consolidaui. ✠ Ego Lufingus Cridiensis episcopus coadunaui. ✠ Ego Æðelstanus Herfordensis episcopus corroboraui. ✠ Ego Eadnoðus Dorcensis episcopus confirmaui. ✠ Ego Duduco Uuillensis episcopus consolidaui. ✠ Ego Heremannus Wiltuniensis episcopus consensi. ✠ Ego Grimkillus Australium Saxonum episcopus condixi. ✠ Ego Wulfsinus Licetfeldensis episcopus conscripsi. ✠ Ego Brihtwinus Scireburnensis episcopus conclusi. ✠ Ego Godwine dux. ✠ Ego Leofric dux. ✠ Ego Siweard dux. ✠ Ego Swegen dux. ✠ Ego Ælfwine abbas. ✠ Ego Æðewerd abbas. ✠ Ego Æðelstan abbas. ✠ Ego Ælfstan abbas. ✠ Ego Siwerd abbas. ✠ Ego Harold minister. ✠ Ego Ordgar minister. ✠ Ego Osgod minister. ✠ Ego Odda minister. ✠ Ego Brihtric minister. ✠ Ego Ælfgar minister. ✠ Ego Ælfstan minister. ✠ Ego Carl minister. ✠ Ego Đured minister.

Rubric. Đis is ðāra .VIII. hida landbōc tō Stānhām ðe Eādward cing gebōcode sancte Petre on ēce yrfæ.

DCCLXXVII.

LYFING, 1045.

✠ ANNO dominicae incarnationis millesimo .XLV. . . . . consensu monasterialis familiae quandam . . . . uocitatur nomine Sapertun quodam mea m . . . . rite pertinentibus, campis, pascuis, pratis, l . . . . quamdiu uiuat; et post uitam suam duobus . . . . ; his defunctis ad episcopalem sedem restituatur . . . . libera, praeter pontis arcisue restauratione . . . . Hii sunt testes et consentientes donationi . . . .

✠ Ego Lyfingus episcopus hanc praephatam donationem . . . . . .

✠ Ego Wulfsige abbas. ✠ Ego Manni abbas. ✠ Ego Godwine abbas. ✠ Ego Ælfric abbas. Ego Ægelwine sacerdos. Ego Wulfwig sacerdos. Ego Wilstan sacerdos. Ego Wulfstan sacerdos. Ego Godwi . . . . . . Ego Odda . . . . . . Ego Ælfric . . . . . . Ego Berh . . . . . .

DCCLXXVIII.

EÂDWEARD, 1045.

✠ REGNANTE in perpetuum domino nostro Ihesu Christo! Cum cuncta cotidie fugitiuae uitae tempora prosperis et aduersis causis consistere cernimus, rapidissimoque cursu annorum spacia et regnorum, ubique gaudia finita esse manifestissimis signis declaratum est. Quapropter ego Eadwardus rex, dei

nutu, tocius Albionis, quandam telluris partiunculam, uidelicet, duas mansas et dimidiam, in illo loco cui solicolae æt Dichæmatune antiquum nomen indiderunt, meo ministro cui uocabulum est Ðorð, in perpetuam haereditatem libenter tribuo, cum campis, pratis, pascuis, riuulis, omnibusque ad eam rite pertinentibus, quatenus sine aliquo exosae seruitutis iugo, praeter communem expeditionis laborem, pontis arcisue instructionem, habeat quamdiu uiuat; post generale uero istius decursus exitium hac praefata conditione cuicumque maluerit haeredi perpetualiter derelinquat. Si quis autem, quod absit, diabolico inflatus spiritu, hoc meum regale donum infringere temptauerit, sciat se proculdubio ante districti tribunal iudicis titubantem tremebundumque tuba archangeli perstrepente anathematizatum, nisi prius digna satisfactione emendare uoluerit. Praefata autem tellus his limitibus circumcincta clarescit. Æryst of brytta pôle on ðone ealdan weall; andlang welles on ða eâ; of ðæ̂re eâ on ðane portweg; andlang weges on Uggafordinga landscore; andlang ðæ̂re landscore on ðone wuduweg; andlang ðæs wuduweges on ðone grêne pað; of ðâm paðe on ðane greâtan þorn ðe stynt wið Grimes dîc; andlang ðæ̂re dîche on ðone hâran þorn; of ðân þorne þreora ækera brâde be westan ðân greâtan beorhge; and þreora ækera bræ̂de be norðan ðân beorhge on gerihte ofer ðone hæ̂ðfeld in stânwale; andlang ðæ̂re wale on ðone portweg; of ðân portwege on ða ealdan lake; on ða ealdan eâ; of ðæ̂re ealdan eâ on wili streâm; andlang strêmes eft on bryttan pôl.

Anno dominicae incarnationis .Mº. XLV. indictione .XIII. scripta est haec carta, hiis testibus consentientibus quorum inferius nomina notantur.

✠ Ego Eadwardus rex hanc donationem meam cum signo sanctae crucis roboraui. ✠ Ego Eadgyð regina eiusdem regis donationem confirmaui. ✠

Ego Eadsige archiepiscopus. ✠ Ego Ælfric archiepiscopus. ✠ Ego Siweard episcopus. ✠ Ego Ælfwine episcopus. ✠ Ego Brihtwold episcopus. ✠ Ego Lyfing episcopus. ✠ Ego Æðelstan episcopus. ✠ Ego Dodica episcopus. ✠ Ego Grimkytel episcopus. ✠ Ego Eadnoð episcopus. ✠ Ego Ælfwine abbas. ✠ Ego Æðelstan abbas. ✠ Ego Leofsige abbas. ✠ Ego Siweard abbas. ✠ Ego Wulfsie abbas. ✠ Ego Wulfweard abbas. ✠ Ego Ælfwig abbas. ✠ Ego Æðelwig abbas. ✠ Ego Ælfric abbas. ✠ Ego Ælfwig abbas. ✠ Ego Godwine dux. ✠ Ego Leofric dux. ✠ Ego Siweard dux. ✠ Ego Swegen dux. ✠ Ego Beorn dux. ✠ Ego Odo minister. ✠ Ego Osgod minister. ✠ Ego Ordgar minister. ✠ Ego Osolf minister. ✠ Ego Brihtric minister. ✠ Ego Carl minister. ✠ Ego Ælfgar minister. ✠ Ego Yrc minister. ✠ Ego Ælfget minister. ✠ Ego Osbern minister. ✠ Ego Ælfstan minister. ✠ Ego Ðuri minister. Ego Ælfwerd minister. ✠ Ego Tofi minister. ✠ Ego Leofsige minister.

Rubric. Ðis hys ðǽre þriddan healfere hide bóc æt Dícháématúne ðe Eádweard cyning gebócude Ðorð his þegene on éche yrfe.

DCCLXXIX.

*EÂDWEARD, 1045.

In nomine sc̃ae et indiuiduae Trinitatis. Ego Eadward[us dei gratia Anglorum rex futuris] post me regibus. ep̃s. abbatibus. comitibus. uicecomitibus. & om̃ibus [omnino christianis, salutem. Cum piae uoluntatis] desideriũ & laudandę deuotionis intentio regalibus sit semp studiis adiuu[anda cura est sollicitudinis adhibenda, ut ea] quę pro quiete religiosę conuersationis sunt ordinata. nec dissimulatio negliger[e,

nec ulla ualet presumptio perturbare, sed] sicut hoc q°d ratio exigebat oportuit definiri. ita quod definitũ est non debet uiola[ri; quapropter nouerit praesentium futurorumque] uniuersitas. quod fidelissim⁹ nr̃ Wlnothus abbas. et monachi monasterii ter beati ap[ostolorum principis Petri] peculiaris patroni nr̃i. adierunt serenitatẽ nr̃am humiliter obsecrantes. ut sicut antiqui & gloriosi anglorũ reges. eadgarus. eaduuardus. æthelredus. eadmundus. cnut⁹. & reliqui qui usq; ad nr̃a tempora idem Westmonasteriũ supradicti sc̃i apl̃i. decretorũ suorũ sanctionib⁹ [co]ntra iniquoꝝ ꝑuasionẽ munierant. atq; episcoporũ & apostolicoꝝ consensu & auctoritate postulatione regia plen[issime roborari] poposcerant. ita nos dei nr̃i uoluntatẽ in om̃ibus sequentes. & illos prędecessores ñros in hoc fidel[iter] imi[tantes nostram illi mon]asterio adderemus. immo nr̃am sanctione illoꝝ roboraremus. Et quoniã in ipsis diebus nr̃is inter [Robertum episcopum clerumque Lond]oniensẽ & abbatẽ pręfati monasterii monachosq; orta quędam contentio fuerat. ep̃o & cler[o sibi uolentibus in sup]radic[to mona]sterio sc̃i petri contra leges atq; decreta supramemorata quasdam consuetudines & obson[ia usur]pare [et abbatie mona]chisq; contra sẽsẽ defendentibʒ regũ & apl̃icorũ & maxime sc̃i Dunstani qui prius fuerat lundoniensis [episcopu]s & poste[a Cantuarien]sis archiep̃s ꝓlata pⁱuilegii auctoritate. hui⁹ contentionis causa corã ep̃is & optimatibus regni nr̃i & in pręsentia [nostra uentilata et fini]ta nos. demũ iusticię fauentes. diffinitę causę consensus nr̃i uigorẽ pręstarem⁹. Igitur fideliũ nr̃oꝝ atq; pa[latino]rũ usi consili[o et hoc] prospicien[tes ipsi] eccl̃ie & habitantib⁹ in ea siue ꝑtinentibus ad eã utile fore. non solũ in præsenti sed & in futuro. regũ qui fuer[unt ante nos decret]a. sed & sc̃i Dunstani priuilegium. & anglicorũ episcoporũ seu romanorũ apl̃icorũ priuilegia sc̃i & egr[eg]ii apl̃i petri monasterio indulta. ꝑ hanc pręceptionis nr̃ę paginã decernimus in

ꝑpetuũ seruanda. Et ut sine ulla ꝑturbatione uel inquietudine ep̃i lundoniensis clericorumue eius fratres ibidem om̃ipotenti deo ualeant famulari. & ꝑ nobis ipsis & stabilitate regni nr̃i attentius deprecari·⁄ omnino generales eorũ accessus ad monasterium ꝓhibemus fieri. & cõmunes stationes ab eisdem ne inde praua consuetudo surrepat aliquando in eodem sepefato monasterio celebrari. qualiter sicut est in eius monasterii priuilegiis constitutũ·⁄ inꝑpetuis temporibus maneat inuiolatũ. Si quis autẽ contra hanc pręceptionis & auctoritatis nr̃ę paginã senserit. quicunq; ille fuerit. cuiuscunq; nominis & honoris. etatis & potestatis. gradus & ordinis. & eã uel in magno uel in minimo infringere uoluerit·⁄ & id quod cupit non efficiat. & ad erarium nr̃ę domus .XII. libras ex auro purissimo coactus addat. & insuꝑ reus maiestatis habeatur. & ꝓphanus ab om̃ibus nisi satis pro emendatione fecerit computetur. Ut igitur hoc decretũ a nobis ꝓmulgatũ pleniorẽ obtineat uigorem·⁄ nr̃a manu subter apposito signo roborauimꝰ. atq; fidelibus nr̃is pręsentibus roborandum tradidimꝰ. ñręq; imaginis sigillo insuꝑ assignari iussimus. Ego Eadwardus xp̃i gr̃a largiente anglorũ rex. sigillo etiã sc̃ę crucis ✠ signo hoc priuilegiũ. ut si quis illud infregerit·⁄ ab eo qui ꝑ nobis crucifixus est aeterna ꝑditione damnetur. ✠ Ego ælfgyfa imma mater eiusdẽ regis assensũ accõmodaui. ✠ Ego eadgytha eiusdem collaterana regis. eidem donationi regali consensi. ✠ Ego eatsinus dorobernensis ęccłię archiep̃s hanc donationẽ confirmaui. ✠ Ego ælfricus eboracensis ęccłię archiep̃s. pietatẽ hanc corroboraui. ✠ Ego ælfuuinus ep̃s consensi & subscripsi. ✠ Ego brihtuuoldus ep̃s consensi & subscripsi. ✠ Ego lyuingus ep̃s cs̃s & subscr̃. ✠ Ego æthelstanus ep̃s cs̃s & subscrip̃. ✠ Ego eadnothu[s episcopus consensi] & subscr̃. ✠ Ego ægelricus ep̃c consensi & subsc̃. ✠ Ego duduco ep̃s cs̃s & subscr̃. ✠ Ego grymcillus ep̃s

cs̃s & subscr̃. ✠ Ego [Ælf]uuinus abbas cs̃s & subscr̃. ✠ Ego ætheluuardus abbas cs̃s & subscr̃. ✠ Ego siuuardus ab̃b cs̃s & subscr̃. ✠ Ego ælf[sta]nus ab̃b [consensi] & subscr̃. ✠ Ego goduuin⁹ comes. ✠ Ego leofricus comes. ✠ Ego siuuardus comes. ✠ Ego suuein⁹ comes. ✠ Ego osgod⁹ minister. ✠ Ego ord[ga]rus minist̃. ✠ Ego odda minist̃. ✠ Ego ælfstanus minister. ✠ Ego ordulfus min[ister]. Wulfwius regie dig[nit]at[is c]ancellarius relegit & sigillauit. Datũ kł Augusti. anno .v^to^. regnante serenissimo & glori[osissimo] eaduua[rdo Anglorum re]ge. ab incarnatione autẽ dñi .M.XL^mo^. v^to^. indictione .XII^a^. concurr̃ .VII^tem^. atq; .XVIII^to^. epact[ae. Actum] londonie palatio regi[o i]n dei no[mine foelic]iter. Amen.

DCCLXXX.

EÂDWEARD, 1045.

✠ REGNANTE imperpetuum domino nostro Ihesu Christo super omnia quae in coelo et in terra ab eo mirabiliter gubernantur! Ego Eadwardus rex Anglorum priuilegii huius descriptionem omnibus innotesco me Wentanae ciuitatis episcopo nomine Ælfwino, quandam ruris partem octo, uidelicet, mansarum illo in loco quem solicolae Heantun uocitant in possessionem sempiternam dedisse, ita prorsus, ita plane, quatinus hoc donum nostrum sicut sibi uoluntas fuerit, quamdiu uixerit possideat; postque se quemcunque elegerit haeredem succedaneum praeficiat. Et quicunque eum libertatis huius dignitate exhaeredauerit maledictione perpetua dampnetur, nisi nequitiae suae prauitatem poenitudine correxerit digna. Sit uero libertas haec in uniuersis rebus, paruis et magnis, absque omni humana seruitute liberrima, exceptis tribus causis, arcis, scilicet, pontisue constructione, et expeditione. Praenotatae uero telluris limites hi sunt. Ðis synd ðа landgemǽro tó Heán-

tûne. Ærest on ðone sûðan hlinc; of ðâm hlince on ellenford ûpp on ðone hricg; andlang hricges on wines heâfdes þorn; of ðâm þorne on colan treôw; of colan treôwe on crâwan þorn; of crâwan þorne innan ða bæc; of ðâm bæce on ðone middemestan beorh on brômdæne; andlang brômdæne innan smalan dæne; of smalan dæne on clinca leâge; of clinca leâge on ða greâtan bæçe innon næddærheall; of nedderheale on linleâge; of linleâge on hyrdes treôw; of hurdes treôwe on ðone grǽtan hlincg; of ðâm greâtan hlince on âcstede leâge; of âcstede leâge on ðone rugan beorh; of ðâm beorga on weôleâge; of weôleâge on Wulfrêdes wyrð; of Wulfrêdes wyrðe on cadan hangre; of cadan hangran on ræling beorgas; of reling beorgan on ðone greâtan hlincg. Anno dominicae incarnationis millesimo quadragesimo quinto, indictione .XIII. et nullis epactis, atque uno concurrente rotantibus, haec regalis concessio atque donatio facta est, sub astipulatione primatum quorum nomina hic caraxata sunt.

✠ Ego Eadweardus rex totius Brittanniae praefatam meam donationem cum sigillo sanctae crucis regali stabilimento affirmaui. ✠ Ego Eadgyð eiusdem regis conlaterana hanc regalem donationem gaudenter stabiliui. ✠ Ego Siweardus archiepiscopus triumphalem agiae crucis trophaeum huic regio muneri gaudenter impressi. ✠ Ego Ælfricus archipraesul hanc territoriam scedulam signo sanctae crucis diligenter adsignare curaui. ✠ Ego Ælfwinus Wintoniensis episcopus consolidaui. ✠ Ego Lyfingus Cridiensis episcopus coadunaui. ✠ Ego Æðelstanus Herfordensis episcopus corroboraui. ✠ Ego Eadnoðus Dorcensis episcopus confirmaui. ✠ Ego Heremannus Wiltuniensis episcopus consigillaui. ✠ Ego Duduco Willensis episcopus conscripsi. ✠ Ego Grimkillus Australium Saxonum episcopus condixi. ✠ Ego Wulfsinus Licetfeldensis episcopus consensi.

✠ Ego Brightwinus Scirburnensis episcopus conclusi. ✠ Ego Godwine dux. ✠ Ego Leofric dux. ✠ Ego Siwerd dux. ✠ Ego Swegen dux. ✠ Ego Ælfwine dux. ✠ Ego Æðelweard dux. ✠ Ego Æðelstan dux. ✠ Ego Ælfstan dux. ✠ Ego Siwerd dux. ✠ Ego Harold minister. ✠ Ego Ordgar minister. ✠ Ego Osgod minister. ✠ Ego Odda minister. ✠ Ego Brihtric minister. ✠ Ego Ælfgar minister. ✠ Ego Ælfstan minister. ✠ Ego Carl minister. ✠ Ego Ðured minister.

Rubric. Ðis is ðǽra eahta hida landbōc tō Heántūne ðæ Eádweard cing gebōcade Ælfwine bisceope on ǽce yrfe.

DCCLXXXI.[1]

EÂDWEARD, 1045.

In nomine dñi nr̃i ihũ xp̃i qui cuncta gubernat & regit quiq: sua multimoda potentia omnibus ut uoluerit finem inponit⸵ & de secretis humanae naturae mysteriis docet. ut cum his fugitiuis & sine dubio transitoriis possessiunculis· iugiter mansura. & eternaliter regna mercanda đi suffragio adipiscenda sunt· Qua de re ego Eaduueardus diuina mihi arridente gr̃a rex anglorum. & eque totius albionis aliquam ruris partem septem uidelicet cassatos illo in loco qui uulgariter Melebroc đr⸵ Cuidam ep̃orum meorum ꝑpetualiter trado⸵ Ælfuuino uidelicet uuentanȩ ciuitatis ep̃o⸵ ut hoc nr̃m donum habeat quamdiu uiuat⸵ & post se cuicumque uoluerit heredi derelinquat⸵ cum campis· pascuis· pratis· siluis; Haec igitur tellus a cuncta sit sequestrata seruitute⸵ nisi pontis· & arcis· ac expeditionis iuuamine; [Si quis] autem hoc nr̃m donum infringere temtauerit⸵ nullius aduentantis consolationem uspiam repperiat⸵

[1] The Codex Wintoniensis, at fol. 76 b, has a charter the same as the above, but with the substitution of Earl Godwine for Bishop Ælfwine of Winchester.

nisi an[te obi]tum suum emendauerit∴ quod hic contra nr̃m decretum peregit; Istis namque terminis∴ ambitur predicta tellus; Ðis synd þa landgemæra to mylebroce ærest of hre[od bri]cge on tærstan stream. andlang streames on hnut scyllinga mearce. ⁊ swā andlang mearce on þone holan weg. of þan holan wege ⁊lang mearce on fearninga broc. and swā ⁊lang mearce on mylebroces ford. ⁊ swā east andlang [m]earce on þunres leā norðeweardne. þānan ⁊lang weges on cynges dic. and swā ⁊lang mearce on þone oðerne holan weg. of þam wege on ða eā ⁊ se werstede be suðan hreod bricge ūt þurh þone stream on þæs cynges stæð. and swa ⁊lang streames eft on hreod bricge ⁊ se haga on hāmtune þe þærto gebyrað·

Anno dominicae incarnationis· Miłł· quadragesimo quinto. in[d]ictione .XIII. & nullis epactis atq: uno concurrente rotantibus∴ haec regalis concessio atque donatio facta est· sub astipulatione primatum quorum nomina hic caraxata sunt ⁚·

✠ Ego Eaduueardus rex totius bryttanniae prefatam meam donationem cum sigillo sc̃ae crucis regali stabilimento affirmaui.

✠ Ego Eadgyð eiusdem regis conlaterana hanc regalem donationem gaudenter stabiliui.

✠ Ego Siweardus archiep̃s triumphalem agiae crucis tropheum hic[1] regio munere[1] gaudenter inpressi.

✠ Ego Ælfricus archipresul hanc territoriam scedulam signo sc̃ae crucis diligenter adsignare curaui.

✠ Ego Ælfwinus uuintoniensis ep̃s consolidaui·

✠ Ego Lyfingus Cridiensis ep̃s coadunaui.

✠ Ego Heremannus uuiltuniensis ep̃s corroboraui.

✠ Ego Æþelstanus Herfordensis ep̃s confirmaui.

✠ Ego Eadnoðus Dorcensis ep̃s consensi.

✠ Ego Duduco Uuillensis ep̃s consigillaui.

✠ Ego Grimkillus Australiũ saxonũ ep̃s conscripsi.

✠ Ego Wulfsinus Licetfeldensis ep̃s condixi.

✠ Ego Brihtwinus Scirburnensis ep̃s conclusi.

[1] Sic MS.

✠ Ego Godwine dux·
✠ Ego Leofric dux.
✠ Ego Siwerd dux.
✠ Ego swegen dux.
✠ Ego Harold dux.
✠ Ego Beorn dux.
✠ Ego Ælfwine abb.
✠ Ego Æþelwerd abb.
✠ Ego Æþ[el]stan abb.
✠ Ego Ordgar minister.
✠ Ego Osgod minister.
✠ Ego Odda minister.
✠ Ego Brihtric minister.
✠ Ego Ælfgar minister.
✠ Ego Ælfstan minister.
✠ Ego Carl minister.
✠ Ego Ælfric minister.
✠ Ego Godric minister.

Dorso. ✠ Đis is þæra .VII. hyda landboc to mylebroce þe Eadweard cing gebocade Ælfwine b. on ēce yrfe.

DCCLXXXII.

WULFGŶÐ, 1046.

✠ HER swutelað on ðyssum gewrite hû Wulfgŷð ge-an hire þinga æfter hire forðsîðe ðe hire se ælmihtig God ge-ûðe on life tô brûcanne. Ðæt is ðonne, ǽrest mînum hlâforde his rihte heriot. And ic ge-an ðæs landes æt Stistede be Godes gewitnesse and mînra freônda intô Cristes cyrican ðâm munecum tô fôstre, on ðâm gerâd ðæt Ælfcytel and Kytel mîne bearn brûcen ðæs londes hyra dæg; and sŷððan gange ðæt lond intô Cristes cyrican bûtan ǽlcre arentale for mîne sâwle and for Ælfwines mînes hlâfordes, and for ealra mînra bearna, and beôn healf ða men freô æfter hira dæge; and ic ge-an intô ðâre cyrican æt Stistede tô ðâm ðe ic on life ge-ûðe Eldemes landes and ðǽrtô Hyekenes, ðæt ðǽr sŷn ealles fîftig æcera [on wude and] on feld æfter mînum forðsîðe; and ic ge-an tô Wolk[itele] and Kytel mînum sunum ðæs londes æt Wælsingahâm and æt Karltûne and Herlingahâm; and ic ge-an mînum twâm dohtrum Gôde and Bôte, Seaxlingahâm and Sumerledetûne; and intô ðǽre cyrican æt Sumerledetûne sixtyne æceras londes, and ǽnne æcer mǽd; and ic ge-an Ælgŷðe

mīnre dēhter ðæs landes æt Certæcere and æt Essetesforde and ðæs wuda ðe ic legde ðǣrtō; and ic ge-an Godwine eorle and Haralde eorle, Friðtūnes; and ic ge-an intō Cristes cyrican tō Cristes weofede ānre lytlere goldenre rōde and ānes sethrægles; and ic ge-an sancte Eādmunde twēgea gebonedra horna; and ic ge-an sancte Æðelðrȳðe ānes wullenan kyrtles; and ic ge-an sancte Osȳðe healf pundes feos [and ðe geue mīne barnes]; and ic ge-an sancte Augustine ānes sethrægles. And seðe mīnne cwyde bereāfige ðe ic nū becweden hæbbe on Godes gewitnesse, bereāfod he wurðe ðisse eorðlīcre myrgðe, and āscyrige hine se ælmihtiga drihten ðe ealle gesceafta gesceōp and geworhte, fram ealra hāligna gemǣnysse, on dōmes dæg; and sȳ he betāht Satane ðām deōfle and eallum his āwergedum geferum intō helle grunde and ðǣr ācwylmie mid Godes wiðsācum būte geswīce, and mīne ǣrfenuman næfre ne āswence. Ðisses is tō gewitnesse, Eādweard cyning and manige ōðra.

DCCLXXXIII.

EĀDWEARD, 1046.

✠ INSPIRANTE gratia diuina aegregius agonista sermocinatus est in scripturis diuinis, dicens, 'Omnia quae uidentur temporalia sunt, quae autem non uidentur aeterna;' iccirco superflua utentibus diuinus sermo ut suprataxati sumus terribiliter praemonet ut huius saeculi caduca contempnentes et spiritualia imitantes coelestia properemus ad regna. Quamobrem ego Eadwardus desiderio regni coelestis exardens fauente superno numine basileus industrius Anglorum cunctarumque gentium in circuitu persistentium, cuidam episcoporum meorum Ælfwino Wintoniensem prouidenti parochiam dignatus sum sex largiri mansas in illo loco ubi uulgares prisco more nobilique relatione Hodingatun uocitant, cum pratis, pascuis, nec-

non et siluis, siluarumque densitatibus, ut haec prospere possideat ac aeternaliter teneat, dum huius aeui fragilis cursum tenuerit; post se autem, ueluti adfirmauimus, cuicumque uoluerit haeredi derelinquat, ceu supradiximus, in aeternam haereditatem. Fiat enim praefata terra ab omni seruili iugo libera, cum omnibus sibi rite pertinentibus, exceptis his tribus, expeditione, pontis arcisue coaedificatione. Denique uero si quis, nobis non optantibus, nostrum hoc donum uiolari fraudulenter perpetrando consenserit, consideret hinc se die ultima iudicii coram deo rationem redditurum, atque cum reprobis quibus dicitur, 'Discedite a me maledicti in ignem aeternum' poenis atrocibus esse passurum, si non antea corporea lamentatione emendauerit. Istis terminis praedicta terra circumgyrata esse uidetur. Ðis sind ðǽra syx hida landgemǽra tô Hodingatûne. Ǽrest of ðǽre bydene ûp andlang dîc innan ða hyrnan; ðet sûð anlang dîc innan ða hyrnan; of ðǽre hyrnan on horsgerstun sûðewurdne; ðæt ûp bæ dîc innan ða strêt; ðet on feôwer wegas; swâ andlang hecgan on hlidgeat; ðæt ûp on weargeburninga gemǽra; ðæt sûð andlang ðêre hornrêwe on mapoldre get; ðet anlang dene on ðone gemǽnen þorn; swâ be scealdedeninga gemǽre tô ðǽre dîce herde andlang hricges tô wrute sole; of wrute sole andlang hricges on riscmǽre; and swâ on holan dene on ûpicenes hlywan; andlang rêwe innan humbaldinggrâf westeweardne; ðæt on heselmǽres grâf eâsteweardne; swâ þurh ðone pryuet on þristan dene; ðæt ûp be hecgan on hadaca leâ; swâ on Ælgâres hagan æt ðâm hêðanan byrigelsan; ðæt andlang dene eft on ða bydene. Anno siquidem incarnationis dominicae .M.XLVI. his litteris fuit haec libertas ad notitiam principum quorum inferius notantur onomata ita.

✠ Ego Eadwardus rex totius Brittanniae praefatam meam donationem cum sigillo sanctae crucis

regali stabilimento affirmaui. ✠ Ego Eadgið eiusdem regis conlaterana hanc regalem donationem gaudenter stabiliui. ✠ Ego Siweardus archiepiscopus triumphalem agiae crucis trophaeum huic regio muneri gaudenter impressi. ✠ Ego Ælfricus archipraesul hanc territoriam scedulam signo sanctae crucis diligenter adsignare curaui. ✠ Ego Ælfwinus Wintoniensis episcopus consolidaui. ✠ Ego Hermannus Wiltoniensis episcopus confirmaui. ✠ Ego Godwinus dux. ✠ Ego Leofric dux. ✠ Ego Ordgar minister. ✠ Ego Osgod minister.

DCCLXXXIV.

EÂDWEARD, 1046.

✠ Regnante in perpetuum domino nostro Ihesu Christo, qui imperio patris cuncta simul sancti spiritus gratia uiuificante disponit! Quamuis enim uerba sacerdotum et decreta iudicum in robore firmitatis iugiter perseuerent; attamen pro incerta futurorum mutabilitate annorum cyrographorum testamento sunt roboranda. Quapropter ego Eaduuardus totius Brittanniae basileus quandam telluris particulam .iii. uidelicet, cassatos loco qui celebri Æðelstanes tun nuncupatur uocabulo, cuidam ministro mihi oppido fideli uocitato nomine Æðelstan, cum omnibus utensilibus, pratis, uidelicet, pascuis, siluis, aeterna largitus sum haereditate. Sit autem praedictum rus omni terrenae seruitutis iugo liberum, tribus exceptis, rata uidelicet expeditione, pontis arcisue restauratione. Si quis igitur hanc nostram donationem in aliud quam constituimus transferre uoluerit, priuatus consortio sanctae dei aecclesiae, aeternis barathri incendiis lugubris iugiter cum Iuda Christi proditore eiusque complicibus puniatur, si non satisfactione emendauerit congrua quod contra nostrum deliquit decretum. His

metis praefatum rus hinc inde gyratur: Đis sind ða landgemǽre intó Æðelstánes túne; ðæt is of Đornhám bróc intó Đures lége bróc; swá intó Martines hó; swá intó holebróc; of holebróc swá intó bróc holes; swá intó rǽd wege; of rǽd wege swá intó wengeforde; and swá eft intó Đornhám bróc.

Anno ab incarnatione domini nostri Ihesu Christi, millesimo .XLVI. indictione .XIIII. scripta est huius donationis syngrapha, his testibus consentientibus quorum nomina inferius caraxantur.

✠ Ego Eaduuardus rex praefatam donationem cum sigillo sanctae crucis confirmaui. ✠ Ego Æti archiepiscopus consignaui. ✠ Ego Ælfric archiepiscopus confirmaui. ✠ Ego Eadnoð episcopus conscripsi. ✠ Ego Siuuerd episcopus consensi. ✠ Ego Æðelstan episcopus corroboraui. ✠ Ego Ælfuuine episcopus. ✠ Ego Goduuine episcopus. ✠ Ego Grimkytel episcopus. ✠ Ego Stigand episcopus. ✠ Ego Rodbert episcopus. ✠ Ego Hereman episcopus. ✠ Ego Duduc episcopus. ✠ Ego Ælfuuold episcopus. ✠ Ego Leofric episcopus. ✠ Ego Ealdred episcopus. ✠ Ego Goduine dux. ✠ Ego Leofric dux. ✠ Ego Siuuard dux. ✠ Ego Suegn dux. ✠ Ego Beorn dux.

DCCLXXXV.

*EÂDWEARD, 1044—1047.

✠ EADWARDUS rex Anglorum omnibus deum timentibus et fidelibus suis totius Angliae, salutem! Christo omnipotenti deo, qui est omnium regum rex, omnino persoluendae sunt gratiarum actiones pro omnibus indebitis beneficiis quibus hominibus sua sola pietate intercedente suffragatur, nullis nostris meritis promerentibus. Ne ergo simus ingrati tantorum eius beneficiorum cuique magnopere studendum est nostrum ut aliquid conferamus ei cuius sunt omnia; itaque ego

rex Eadwardus Anglicae nationis, sola largiflua dei bonitate regia dignitate subthronizatus, pro nanciscendo eius misericordiae dono inmensae de suo proprio, quod mihi concessit gratuito, do et concedo sibi et aecclesiae almiflui confessoris sui Benedicti, aecclesias, uillas, terras, libertates subscriptas; uidelicet, uillam de Horninghe, cum aecclesia, siluis, pascuis, atque confinibus sibi rite subteriacentibus; et cum hundredo de Tunstede, aecclesias de Neteshirda cum tota uilla; aecclesias de Houetonne et Belahe, cum tota uilla de Houetonne; et terras de Suðwalsham, quae fuerunt Rodulfi stalre; aecclesiam de Wrðestede cum tota uilla; aecclesiam de Hanninge, cum terra quae fuit Eadrici sciresman in eadem uilla; aecclesiam de Ðurgartun, cum tota uilla; et aecclesiam de Ðweyt, cum tota uilla; aecclesiam de Caleðorp cum terra quae fuit Eadrici sciresman; aecclesiam de Totingtonne, cum tota terra quae fuit Ægelwini ealderman; aecclesias de Erpingham et de Antingham cum terra quae fuit Eadrici sciresman in ipsis uillis; aecclesiam de Norðwalsham, cum ipsa uilla quae fuit Sket; aecclesiam de Swanetonne, cum terra quae fuit Saxii in eadem uilla; aecclesias de Scoteho et Lammesse cum terra quae fuit Ægelwini ealderman in ipsis uillis; et in Estone, terram quae fuit Ægelwini ealderman in Hobbesse; aecclesiam de Ludham, cum terra eiusdem uillae et pertinentiis suis; aecclesiam de Bestone cum terra quae fuit Ægelwini ealderman in eadem uilla; aecclesiam de Stalham cum terra quae fuit Odulfi; aecclesiam de Waxtonesham, cum terra quae fuit Eadrici sciresman; aecclesias de Winttertonne et Sumertonne, cum terra quae fuit Godrici; aecclesias de Ðirne et Askeby, cum terra quae fuit Ægelwini ealderman in ipsis uillis et in Rollesby; aecclesiam de Castra cum terra quae fuit Grimolfi Dani in eadem uilla; terram de Redham et de Nortuna, quae fuit Ægelwini ealderman; aecclesiam de Bastwik cum terra

quae fuit Ægelwini ealderman in eadem uilla; aeccle-siam de Randewrðe cum terra quae fuit Ægelwardi presbyteri; aecclesiam sancti Martini de Shotesham, cum terra quae fuit Brihtrich in eadem uilla; et in Grenes-uilla terram de Tybenham quae fuit Ægel-wini ealderman. Omnia igitur quae praedicta aeccle-sia in praesenti possidet, siue in futuro ex dono fide-lium possidere poterit, tam in propriis uocabulis ex-pressa quam non expressa, libere et quiete eidem aecclesiae possidenda concedo, ipsamque abbatiam in-tegre ab omni saeculari seruitio et potestate delibero in cuiuscumque potestate uel hundredo possessiones habet, pro salute animae meae et antecessorum et posterorum meorum. Et ideo uolo et firmiter praecipio quod aecclesia sancti Benedicti de Holm, in omnibus possessionibus suis ubicunque sint, habeat sache et sokne, et toll et theam, et infangeneðeof, et griðbreche, et forestal, et dom, et som, et wrek in mari et in litore maris et in portibus maris, et hamsokne, et blod-wite, et fliðwyte, et ferdwite, et flemmeneferd, et hauerpeni, et wardpeni; et praeter haec omnes alias libertates et liberas consuetudines quas ego ipse habeo in dominicis terris meis et elemosinis pertinentibus coronae meae. Et haec habeat aecclesia praedicta in bosco, in plano, et pratis, et pascuis, et molendinis, et turbariis, et stagnis, et uiuariis, et uiis, et semitis, in mari et in portibus maris, in mariscis, et in aqua, et extra aquam, in feriis et mercatis, in ciuitate et extra, in burgo et extra burgum, et in omnibus locis. Sit etiam praenominata aecclesia libera et quieta per totam Angliam de thol, et habeat regalem liberam licentiam ducendi et portandi omnia sua quocumque uoluerit uel necesse fuerit; ita ut aliquis in tota Anglia, thol uel aliquam aliam consuetudinem pro rebus suis ab ea non praesumat exigere, seu ui extor-quere. Et prohibeo ne quis super hoc scriptum meum et sigilli mei protestationem, illam inquietare, per-

turbare, aut in seruitutem deinceps redigere praesumat.

✠ Ego rex Eadwardus hanc donationem Christo et sancto Benedicto pro consequendo praemio coelestis haereditatis contuli. ✠ Ego Egeda regina hanc regiam donationem augendo confirmaui. ✠ Ego Eadsius archiepiscopus Cantuariensis confirmaui. ✠ Ego Æluricus archiepiscopus Eboracensis corroboraui. ✠ Ego Ælwinus Wintoniensis episcopus hoc donum laudaui. ✠ Ego Robertus Londoniae episcopus assensum dedi. ✠ Ego Ægelmerus Ðeðfordensis episcopus consignaui. ✠ Ego Wlsius Lichefeldensis episcopus conclusi. ✠ Ego Haroldus dux laudaui. ✠ Ego Tosti dux laudaui. ✠ Ego Leuricus dux laudaui. ✠ Ego Ælgarus dux laudaui. ✠ Ego Rodulphus dux laudaui. ✠ Ego Sywardus dux laudaui. ✠ Ego Egelwardus abbas de Glastonia audiui et uidi. ✠ Ego Lewinus abbas de Couentre audiui et uidi. ✠ Ego Godwinus abbas de Winchel. audiui et uidi. ✠ Ego Godricus abbas de Euesham audiui et uidi.

On ealweldendes drihtnes naman ðe ealle þing gewrohte and him seluum tô anwelde hilt, and seld ðâm ðe his willa is, ic Eâdward of his âgenum ðe he for his gôdnisse bûtan mînre geearnunge me wealden let, ic sylle and sker cwede wiðûten hende for mînre sâule âlŷsednisse eal ða kirken tûnes landes fredômes ealswâ hî hêr anûppen on Leden gewritene standeð intô Holme minstre, ðâm abote and ðâm brôdere ðe in ða stede Gode simble þêwieð tô þerfe on êcnesse â âbûton eande.

DCCLXXXVI.

*EÂDWEARD, 1049.

✠ Dei unigenitus et coaeternus filius, mortis dampnato principe, patris consedit dexterae, quae perierat

primitus ouem reducens coelitus, nobis siue credentibus uniuersis fidelibus in unius aecclesiae sinu matris catholicae toto in orbe statuit inuicem fratres fieri et haeredes quidem dei, cohaeredes autem Christi; nos adoptiui filii per Christum sumus et dei ueritatis attentius si contestes existimus; unde doctor egregius Paulus ait apostolus, 'Loquimini ueritatem unusquisque cum proximo suo, quoniam sumus inuicem membra!' Igitur ego Eadwardus dei fauente gratia regius Angliarum monarchus, penitus sub firmo ueritatis Christianae testimonio meorum cuidam militari obsequio subditorum nomine Ælfwino in loco uulgari usitatione Hamaladuna dicto terram carrugae unius cultibilem, una cum pratis, pascuis, campis, atque siluis, annuendo dispono et disponendo annuo, quatinus perpetualiter omni absque contradictione et aduersione etiam et seruitio dum uixerit possideat; et postmodum haereditabiliter cuicumque posterorum uoluerit eodem absoluto uel expedito ritu possidendam relinquat. Unde mea regali sanctione procerumque meorum opitulatione, anno ab incarnatione dominica .M.XLIX. praesentis testimonii carta in Wentana describitur urbe, praesulante in ea dei gratia Stigando antistite eodemque cum caeteris meis fidelibus consignante quorum nomina patent; ecce quae memoriter teneantur in testimonio sine falsitate.

✠ Ego Eadwardus sic confirmo primus ne sit ullus unquam in Anglorum terra qui destruat cartam. ✠ Ego Eadsinus Dorobernensis aecclesiae archiepiscopus hanc pietatem diuulgaui. ✠ Ego Ælfricus Eboracensis ciuitatis archipraesul hanc donationem adsignaui. ✠ Ego Stigandus Wintoniensis aecclesiae episcopus consolidaui. ✠ Ego Heremannus Wiltuniensis episcopus confirmaui. ✠ Ego Leofricus Cridiensis episcopus corroboraui. ✠ Ego Godwine dux. ✠ Ego Leofric dux. ✠ Ego Harold dux.

DCCLXXXVII.

EÂDWEARD, 1049.

✠ REGNANTE domino nostro Ihesu Christo! Dum archirectoris prouidentia omnes creaturae in principio formatae formoseque creatae sunt, ac multis modis ac diuersis speciebus Olymphum cum sideribus rotari suo, perficiens nutu quique frugiferis seminibus terram, oceanique maris abyssos, ex omni parte, supra simul et infra, ut uoluerit sua multimoda potentia gubernat; sicque ab initio mundi triumphalia temperamenta usque ad diffinitionem cessantis saeculi statuta praecepta conditoris custodiunt; et tamen inprouida fragilitas hominum omnibus creaturis praelatior, propter praeuaricationem corruens in caecitatem caliginosae mortis et primam immortalitatis stolam lugubriter amisit; idcirco meritam incurrit iram omne genus humanum, regnumque post regnum mobiliter manens et perniciter recedens. Qua de re, ego Eadweardus, diuina adridenti gratia, Angol-Saxonum et aeque totius Albionis rex, dedi quandam partem terrae, id est, unam perticam et dimidiam meo fideli ministro uocitato nomine Eadulf, illic ubi ruricoli æt Trefhrigoni and æt Trefhryt uocitant, animo libenti concedo, nisi tantum expeditione si necessitas exigat, et pontis instructione arcisue; ea autem conditione, ut ipse habeat utensque foeliciter fruendo possideat quamdiu uiuat; et si de hoc migrante saeculo cuicumque placabile sit libenter dei hominumque in perpetuum in eadem libertate relinquendi licentiam habeat. Si quis uero non perhorrescat machinari nostrum decretum, sciat se corruentem in profundum barathrum aeterni orci, et aeternaliter laetali laquei [post termin]um uitae suae diris flammis cruciaturum. Acta est autem haec mea donatio, anno ab incarnatione domini nostri Ihesu

Christi .M.XLVIIII. indictione .II. epacteque .XIII. concurrente .VI. etc.

✠ Ego Eadweardus rex totius Anglicae gentis huius donationis libertatem hilari animo fieri concessi. ✠ Ego Eadsinus Christi aecclesiae archipraesul corroboraui. ✠ Ego Ælfricus archipraesul Eboracensis aecclesiae corroboraui. ✠ Ego Leofricus episcopus dictando titulaui. ✠ Ego Stigandus episcopus assensum praebui. ✠ Ego Heremann episcopus dignum duxi. ✠ Ego Dodica episcopus non rennui. ✠ Ego Ælfwoldus episcopus adquieui. ✠ Ego Ægelwerdus abbas adiuui. ✠ Ego Ælfwinus abbas adiuui. ✠ Ego Sintricus abbas adiuui. ✠ Ego Godwine dux. ✠ Ego Leofric dux. ✠ Ego Siwerd dux. ✠ Ego Harald dux. ✠ Ego Beorn dux. ✠ Ego Tosti nobilis. ✠ Ego Leowine nobilis. ✠ Ego Ordgar nobilis. ✠ Ego Odda nobilis. ✠ Ego Ælfgar nobilis. ✠ Ego Dodda minister. ✠ Ego Ælfric minister. ✠ Ego Ordulf minister. ✠ Ego Ælfric minister. ✠ Ego Ælfwerd minister. ✠ Ego Osmær minister. ✠ Ego Ecgulf minister. ✠ Ego Ægelmær minister. ✠ Ego Osulf minister. ✠ Ego Godwine minister. ✠ Ego Osulf minister. ✠ Ego Ordlaf minister.

DCCLXXXVIII.

ÐURSTÂN, 1049.

✠ HER cyð on þysan gewrite ꝥ þurstan gean þæs landes æt wimbisc into xp̃es cyrcean for his saule. 7 for leofware. 7 for æðelgyðe. þ́am hirede to fostre. æfter þurstanes dæge. 7 æfter æþelgyðe. buton twam hidan. 7 gelæste se hired æt xp̃es cyrcean for þurstanes saule 7 for æþelgyðe þam hirede into sc̃e augustine. twelf pund be getale. þis syndon þa gewitnysse þæs cwydes. Eadwerd kyncg. 7 ælfgyfu seo hlæfdige. 7 eadsige

arcebiscop. 7 ælfric arceƀ. 7 godwine eorl. 7 leofric eorl. 7 ælgar þes eorlles sune. 7 ælfwærd ƀ on lundene. 7 ælfwine ƀ on winceastre. 7 Stigand p̃. 7 eadwold p̃. 7 leofcild scirgerefa. 7 osulf fila. 7 ufic. 7 ælfwine wulfredes sunu. 7 ælfric wihtgares sunu. 7 ealle þa þegenas on eastsexan. 7 beon heora menn frige æfter heora beira dæge. 7 nastinge nan mann æfter heora dæge on ꝥ land buton se hyred æt xp̃es cyrcean. 7 yrfan hi swa hi wyrðe witan. 7 þissera gewrita sindan þreo. an is æt xp̃es cyrcean. oðer æt sc̃e augustine. þridde mid heom sylfan.

Dorso. Đurstan dedit winchest eccƚe .x. i. cõuẽto. ãglice. Anno m° xlix.

DCCLXXXIX.

GODRÎC, 1038—1050.

✠ HER swutelað on þisũ gewrite hu godric æt burnan begeat ꝥ land æt offaham ꝥ is ðonne ꝥ he sealde eadgyuan his sweostor an marc goldes 7 XIII. pđ. 7 LXIII. peñ. on geceapodne ceap to gyfanne 7 to syllanne on dæge 7 æfter dæge þam þe him leofust sy. þes ceap wæs geceapod on wii ætforan ealra scyre. þises is to gewitnesse eadsige arceƀ. 7 siward ƀ. 7 godric decanus. 7 eall se hired æt cristes cyricean. 7 wulfric aƀƀ 7 se hired æt sc̃e augustine. 7 ægelric bygga. 7 þurgar ælfgares sunu. 7 eadric ælfrices sunu. 7 osweard æt hergeardes ham. 7 leofwine preost 7 godric portgerefa. 7 wulfsige þæs cynges gerefa. 7 manig god mann þarto. Nu synd þissa gewrita þreo an is æt cristes cyricean. 7 oþer æt sc̃e augustine. 7 þridde hæfð godric mid him.

DCCXC.

GODWINE, 1038—1050.

✠ Her swutelað on ðisum gewrite [ða forew]eard ðe Godwine eorl worhte betweonan Ælfstâne abbod and ðâm hirede æt sancte Augustine, and Leóf-wine preóste embe sancta . . . . . . ne. Ðæt is ðæt Leófwine cende ðæt he bohte ða âre æt Cnute cinincge, and se abbod cænde ðæt Cnut cing gelogode ða hâlig . . . . e . . . . . ra eama wergeld wæs intó sancte Augustine unâwendedlîce, ðâm Godes þyówan bi tó libbanne ða hwîle . . . . se seht ðe God-wine eorl worhte betweonan ðâm arcebisceop and ðâm hirede æt sancte Augustine and Leófwine preóste . . . . man Leófwine preóste .II. suling landes, ân æt Langtûne. and óðer æt Gildinge, and .V. pûnd penega . . . . elmæssan and healf tó Midlæng-tene onful . . . . . . his dæge gâ land and feóh intó sancte Augustine . . . . and magum . . . . . . geborenan mæn, sî abbod se ðe sî.

Nû is ðises tó gewitnesse; Eádsi arcebisceop and Siword bisceop and Godwine eorl ðe ðone . . . . se hired on Cristes ciricean, and se hired æt sancte Augustine . . . . . [Nû si]nd ðisse gewrite þreó, ân is æt Cristes cyricean, and óðer æt sancte Augustine, and þridde hæfð Leófwine preóst.

DCCXCI.

* EÂDWEARD, 1050.

✠ Igitur cum uniuersa in sapientia a deo bene condita sunt, uidelicet, coelum, aruum, et quae in eis continentur, dignum quippe aequumque dinoscitur fore quamquam impossibilitas aegrae humanitatis humanos

actus pluris calamitatibus conturbet, quo nos qui rectores hominum a deo constituti dicimur instinctu supernae clementiae iuxta modulum nostrae censurae prudenter aequitatem ciuilis exquirere studeamus scientiae, et praecipue res aecclesiasticae denique discutiendo tractare ea quae cernuntur nostris non aequa optutibus rectius constituere, sicque sancita ad profectum innocentiae siue utriusque uice corroborando gubernare. Equidem gloriosum est nimiumque laudabile destructas aedes sanctorum locorum ad diuinum adminiculum inposcendum reaedificare, sacraque altaria uenustis uelis cum nitore pii cordis uelare, et unamquamque nocturnam siue diurnam sinaxim armoniacis modulis resonare. Quapropter ego Eadwardus dei gratia Anglorum rex consilio imbutus bonae uoluntatis quum prouisum est mihi, secundum quod praecipitur in diuinis decretis cathedram pontificalem consolidare Exoniae ciuitatis in monasterio beati Petri apostolorum principis quod est situm infra moenia eiusdem urbis, auctoritate superni regis meaque meaeque coniugis Eadgyðae, uniuersorum episcoporum ducumque meorum, per hoc priuilegium testamenti atque cautionem cyrographi in perpetuo tempore constituto Leofricum, ut sit ibi pontifex, et post illum caeteri affuturi ad laudem et gloriam sanctae et indiuiduae trinitatis, patris, et filii, et spiritus sancti, et ad honorem sancti Petri apostoli. Dono etiam possessiones omnes ad eundem locum pertinentes quaecumque sint, tam in ruribus, quam in pascuis, pratis, siluis, aquis, liberis, seruis, ancillis, legibus, censu, pagis, deo sanctoque Petro fratribusque canonicis ibi famulantibus ut habeant iugiter subsidium hubesum corporis quo ualeant Christo militare sine ulla molestia animi. Hoc tamen notum papae domino in primis Leoni facio ipsiusque attestatione confirmo, deincepsque cunctis Anglorum magnatibus quod Cornubiensem diocesim, quae olim in beati Germani me-

moria atque Petroci ueneratione episcopali solio assignata fuerat, ipsam cum omnibus sibi adiacentibus parochiis, terris, uillis, opibus, beneficiis, sancto Petro in Exonia ciuitate trado, scilicet, ut una sit sedes episcopalis unumque pontificium et una aecclesiastica regula propter paucitatem atque deuastationem bonorum et populorum quoniam pyratici Cornubiensem ac Cryditonensem aecclesiaș deuastare poterant, ac per hoc in ciuitate Exoniae tutiorem munitionem aduersus hostes habere uisum est et ideo ibi sedem esse uolo. Hoc est ut Cornubia cum suis aecclesiis et Deuonia cum suis simul in uno episcopatu sint et ab uno episcopo regantur. Itaque hoc priuilegium ego Eadwardus rex manu mea super altare sancti Petri pono et praesulem Leofricum per dexterum brachium ducens, meaque regina Eadgyða per sinistrum, in cathedra episcopali consisto praesentibus meis ducibus et consanguineis, nobilibus necnon capellanis, et affirmantibus laudantibusque archiepiscopis Eadsino, et Ælfrico, cum caeteris aliis quorum nomina describuntur in meta huius cautionis. Enimuero si quis hoc testamentum priuilegii affirmare post meum uitae transitum et bona aecclesiae augere tuendo uoluerit, adaugeat omnipotens deus dies uitae eius, atque centuplo fructu nono decimo coronet eum aeterno praemio in gaudio aethereo. Si autem, quod absit, aliquis compilator fraudis uel cauillator fautoris naeuo fomitatis iniquae cupidinis hanc cautionem seu decretum huius episcopi destituere aut permutare contempnendo praesumpserit, uel eiusdem minuere et subtrahere substantiam temptauerit, aeternis mancipatus habenis cum diabolo eiusque ministris sit separatus a Christo ipsiusque sanctis dissegregatione perpetuae anathematis fiat. Anno igitur incarnationis dominicae .M.L^{mo}. indictione tertia, epactaeque .XXV. et concurrentes .VII. haec cautio scripta est edictione solida karecterata karecteribus testium iubente piissimo rege Anglorum Eadwardo

gubernante eodem foeliciter totius monarchiam maioris Britanniae.

✠ Ego Eadwardus rex hoc donum cautione hac affirmo. ✠ Ego Eadsinus archiepiscopus Christi aecclesiae manu mea subscripsi. ✠ Ego Elericus archiepiscopus Eboracensis aecclesiae confirmaui. ✠ Ego Stigandus episcopus signum duxi. ✠ Ego Herimanus episcopus corroboraui. ✠ Ego Rodbertus episcopus testis fui. ✠ Ego Ealdredus consolidaui. ✠ Ego Doduca episcopus consensi. ✠ Ego Godwinus dux. ✠ Ego Leofricus dux. ✠ Ego Siwerdus dux. ✠ Ego Haraldus dux. ✠ Ego Radulfus dux. ✠ Ego Tosti nobilis. ✠ Ego Ægelwerdus abbas adiuui. ✠ Ego Ælfuuinus abbas assensi. ✠ Ego Ræinbaldus presbyter commendaui. ✠ Ego Godwinus presbyter aspiraui. ✠ Ego Godmannus presbyter interfui. ✠ Ego Petrus presbyter laudaui. ✠ Ego Odda nobilis. ✠ Ego Rymhtricus nobilis. ✠ Ego Ordsanus minister. ✠ Ego Celericus minister. ✠ Ego Touinus minister. ✠ Ego Radulphus minister. ✠ Ego Dodda minister. ✠ Ego Eadulfus minister. ✠ Ego Ordulfus minister. ✠ Ego Ecgulfus minister. ✠ Ego Eabpisus minister. ✠ Ego Celfpendus minister.

DCCXCII.

EÂDWEARD, 1050.

✠ Confirmat nos sacrae auctoritatis scriptura, dicens, ‘Nudus egressus sum ex utero matris meae, et nudus reuertar illuc;’ et iterum, ‘Nichil intulimus in hunc mundum, uerum nec ab eo auferre quid poterimus!’ Quarepropter lubrici potentatus non immemor, ego Eaduuard, Christo conferente, rex et primicerius totius Albionis regni fastigium humili praesidens animo, ob remunerationem maioris praemii, aliquantulam ruris particulam .viii. mansas iux-

ta flumen quod Cynete uocitatur, illud, uidelicet, rus, quod Eadric quidam rusticus habuisse cognoscitur, largiendo libenter concedens perdonabo ad aecclesiam beatae Mariae genitricis dei ac domini nostri Ihesu Christi, in loco qui dicitur Abbandun, ad usus ibidem fratrum deo seruientium libenter concedo, obsecrans et praecipiens in nomine Christi ut nemo successorum nostrorum superioris uel inferioris gradus hoc nostrae deuotionis donum aliquo temeritatis aliquatenus instinctu disrumpat. Sit autem praedicta tellus, quam ego cum consensu optimatum meorum praefato largitus sum coenobio, ab omni terrenae seruitutis iugo libera, tribus his exceptis, rata uidelicet expeditione, pontis arcisue restauratione. Si quis autem laruarico instinctus spiritu hoc donum uiolare immutareue praesumptuosus temptauerit, nisi digna satisfactione ante obitum suum reus poenituerit, aeternis barathri prostratus incendiis cum Iuda Christi proditore aeternaliter lugubris puniatur. Istis terminis praedicta terra circumgyrata esse uidetur. Ærest on Cynetan æt Sceolles ealdcotan; ðæt úp andlang strémes oð Eádgife gemǽre; swá norð innan Hyddene; ðanon norð on lámburninga mærce; swá ést andlang mearce oð Ælfwiges mǽre; swá súð andlang gemǽres on Hyddene; swá súð be gemǽre ðæt eft innan Cynetan strém. Acta est haec praefata donatio anno ab incarnatione domini nostri Ihesu .M.L.

✠ Ego Eadwardus rex Anglorum praefatam donationem sub sigillo sanctae crucis indeclinabiliter consensi atque roboraui. ✠ Ego Eadsinus Dorobornensis aecclesiae archiepiscopus eiusdem regis donum sigillo sanctae crucis subscripsi. ✠ Ego Stigandus Uuintoniensis aecclesiae episcopus testudinem sanctae crucis confirmaui. ✠ Ego Hermannus episcopus subscripsi et conclusi. ✠ Ego Ulfo episcopus consensi. ✠ Ego Hoica episcopus consignaui. ✠ Ego Dodica

episcopus confirmaui. ✠ Ego Leofricus episcopus corroboraui. ✠ Ego Ælfuuoldus episcopus conclusi. ✠ Ego Ealdredus episcopus consensi. ✠ Ego Rodbeardus episcopus consignaui. ✠ Ego Æðeluueardus abbas stabiliui. ✠ Ego Ordricus abbas quieui. ✠ Ego Wulfuuardus abbas confirmaui. ✠ Ego Goduuine dux. ✠ Ego Leofric dux. ✠ Ego Harold dux. ✠ Ego Sihroð dux. ✠ Ego Raulf dux. ✠ Ego Tosti minister. ✠ Ego Brihtric minister. ✠ Ego Ælfstan minister. ✠ Ego Tofi minister. ✠ Ego Ælfuui praepositus. ✠ Ego Leofuuine minister. ✠ Ego Rodbriht presbyter. ✠ Ego Goduuine presbyter. ✠ Ego Regnbold presbyter. ✠ Ego Lifing presbyter. ✠ Ego Uuilhelm presbyter. ✠ Ego Brihtric presbyter. ✠ Ego Unsige presbyter. ✠ Ego Uuinsige presbyter. ✠ Ego Nefetofi minister. ✠ Ego Ælfweard minister. ✠ Ego Kyneward praepositus.

DCCXCIII.

EÂDWEARD, 1050.

✠ Regnante ac gubernante omnia uisibilia et inuisibilia domino nostro Ihesu Christo! Ego Eadwardus basileus totius gentis Anglo-Saxonum caeterorumque populorum in circuitu habitantium gratia dei gubernator et rector, operae pretium arbitror propter diuersas praesentis uitae per temporum cursum uicissitudines meum inexsiccabile donum indissolubilibus litteris roborare; quia uero ad memoriam illud crebro reuoco quod secundum euangelicae astipulationis experimentum prouulgatum est, 'Date et dabitur uobis;' idcirco uni meo fideli duci nuncupato uocamine Godwino .iiii. mansas perenniter tribuo illic in communi terra ubi uulgus prisca relatione uocitat æt Sandforda, cum omnibus ad se iure pertinentibus, campis, pascuis,

pratis, quatenus secure uita comite possideat et bene perfruatur; et haeredi cuicumque sibi placuerit post se derelinquat, ut ante taxatum est, in aeternam possessionem. Maneat autem praefatum rus immune a cunctis mundialibus seruitiis, tamen exceptis tribus, expeditione, pontis arcisue constructione. Si quis autem huius nostrae donationis quid aut cum antiquo libello uel cum aliquo falsae subuersionis obstaculo interrumpere uoluerit, sit autem ipse sub Stigii fluminis unda praeceps in ima Tartara trusus, nisi hic prius ad satisfactionem uenire maluerit. Istis terminis praedicta terra circumgyrata esse uidetur. Đis sind ða landgemǽra tó Sandforda on ðám gemannan lande. Ærest of stibbucwere swá norð æfter ðáre Temese be healfan stréame intó Sandfordes læce; swá andlang ðǽre lace intó Santforda; of Sandforda ést andlang ðǽre læce úp tó ferniges heáfdon; of ferniges heáfdon úp þurh ðone mór eást intó ðǽre strǽt; and swá súð andlang ðǽre strǽt intó bealddúnheáma gemǽre; and swá west andlang gemǽres intó niwanhǽma geméra; and swá andlang gemǽres on súðewerde hóchylle; of hóchylle swá west on gerihte eft on stybbucwere. Acta est haec praefata donatio anno ab incarnatione domini nostri Ihesu Christi millesimo .L.

✠ Ego Eadwardus rex Anglorum praefatam donationem sub signo sanctae crucis indeclinabiliter consensi atque roboraui. ✠ Ego Eadsius Dorobornensis aecclesiae archiepiscopus eiusdem regis donum sigillo sanctae crucis subscripsi. ✠ Ego Stigandus Wintoniensis aecclesiae episcopus testudinem sanctae crucis confirmaui. ✠ Ego Ulfo episcopus subscripsi et conclusi. ✠ Ego Hoica episcopus consensi. ✠ Ego Dudica episcopus consignaui. ✠ Ego Leofricus episcopus confirmaui. ✠ Ego Heremannus episcopus corroboraui. ✠ Ego Ælfwoldus episcopus conclusi. ✠ Ego Ealdredus episcopus consensi. ✠ Ego Rod-

beardus episcopus consignaui. ✠ Ego Æðelweardus abbas stabiliui. ✠ Ego Sperhafocus abbas quieui. ✠ Ego Wlfwardus abbas confirmaui. ✠ Ego Godwine dux. ✠ Ego Leofric dux. ✠ Ego Harold dux. ✠ Ego Sihroð dux. ✠ Ego Raulf dux. ✠ Ego Tosti minister. ✠ Ego Ælfstan minister. ✠ Ego Ælfwig praepositus. ✠ Ego Leofwine minister. ✠ Ego Rodbriht presbyter. ✠ Ego Godwine presbyter. ✠ Ego Regnbold presbyter. ✠ Ego Lyfing presbyter. ✠ Ego Wilhelm presbyter. ✠ Ego Brihtric presbyter. ✠ Ego Kinsige minister. ✠ Ego Uuihtsi minister. ✠ Ego Æðelric minister. ✠ Ego Nefetofi minister. ✠ Ego Ælfuueard minister. ✠ Ego Godwine praepositus ciuitatis.

DCCXCIV.

* EÂDWEARD, 1038—1051.

✠ Ego Eadwardus gratia dei rex Anglorum domino Wlfgato abbate Croylandiae postulante, dominoque Gerardo priore dicti monasterii deuote supplicante, testamenta praedecessorum meorum regum Angliae, scilicet, piissimi regis Eadredi et inclyti regis Eadgari aui mei, monasterio Croylandiae concessa, in omnibus laudo, approbo, et confirmo. Dederunt enim et suis chirographis confirmarunt deo et sancto Guðlaco, ac monachis suis totam insulam Croylandiae in situm separalem monasterii dictorum monachorum, sicut iacet circa dictum monasterium limitibus et terminis in praedictorum regum chirographis satis aperte descripta et definita cum duobus mariscis eius, scilicet, Alderlound, et Goggislound, ex opposito eiusdem insulae ad eius occiduum iacentibus, similiter cum iisdem finibus et metis quibus in iisdem chirographis describuntur. Haec et omnia alia donaria praedictorum regum,

scilicet, Eadredi restauratoris dicti monasterii, et Eadgari aui mei, praedictis monachis et eorum successoribus concedo et confirmo cum omnibus libertatibus et priuilegiis in eorum chirographis dicto monasterio concessis et contentis, habenda sancto Guðlaco et praedictis monachis suis in puram regalem eleemosynam in perpetuum.

Testibus; Eadgiða regina mea, Eadsio et Ælfrico archiepiscopis, Godwino, Leofrico et Siwardo, comitibus, cum caeteris optimatibus meis, qui assunt in curia mea multis.

DCCXCV.

* ÐOROLD, 1051.

✠ Ego Ðoroldus de Bukenhale coram nobilissimo domino meo Leofrico comite Leycestriæ, et nobilissima comitissa sua domina Godiua sorore mea, cum consensu et bona uoluntate domini et cognati mei comitis Ælfgari primogeniti et haeredis eorum, donaui et tradidi deo et sancto Guðlaco Croylandiae in manibus domini Wl[f]gati abbatis dicti Croylandiae monasterii, ad fundationem cellae Croylandensium monachorum, in honorem sanctae dei genitricis semperque uirginis Mariae, in uilla de Spaldyng, totum manerium meum situm iuxta parochialem aecclesiam eiusdem uillae, inter manerium praedicti domini mei Leofrici comitis, et ripam occidentalem fluminis eiusdem uillae, cum omnibus terris et tenementis, redditibus, seruitiis, aueriis, et utensilibus quae habui in dicto manerio et in dicta uilla, et in campis eius, tam in parte orientali fluminis quam in eius parte occidentali, cum omnibus appendiciis suis, scilicet, Colgrinum praepositum meum, et totam sequelam suam, cum omnibus bonis et catallis quae habet in dicta uilla et in campis eius et mariscis, absque aliquo de omnibus retinemento. Item Hardyngum fabrum, et totam sequelam

suam, cum omnibus bonis et catallis quae habet in dicta uilla et in campis eius et mariscis absque aliquo de omnibus retinemento. Item Leofstanum carpentarium, et totam sequelam suam, cum omnibus bonis et catallis quae habet in dicta uilla et in campis eius et mariscis absque aliquo de omnibus retinemento. Item Ryngulphum paruum, et totam sequelam suam, cum omnibus bonis et catallis quae habet in dicta uilla et in campis eius et mariscis absque aliquo de omnibus retinemento. Item Ælfstanum piscatorem, et totam sequelam suam, cum omnibus bonis et catallis quae habet in dicta uilla et in campis eius et mariscis absque ullo de omnibus retinemento. Item Gunterum Liniet, et totam sequelam suam, cum omnibus bonis et catallis quae habet in dicta uilla et campis eius et mariscis, absque ullo de omnibus retinemento. Item Outy Grimkelson, et totam sequelam suam, cum omnibus bonis et catallis quae habet in dicta uilla et in campis eius et in mariscis absque ullo de omnibus retinemento. Item Turstanum Dubbe, et totam sequelam suam, cum omnibus bonis et catallis quae habet in dicta uilla et in campis eius et in mariscis absque ullo de omnibus retinemento. Item Ælfgarum nigrum, et totam sequelam suam, cum omnibus bonis et catallis quae habet in dicta uilla et in campis eius et mariscis absque ullo de omnibus retinemento. Item Eadricum filium Siwardi, et totam sequelam suam, cum omnibus bonis et catallis quae habet in dicta uilla et in campis eius et mariscis absque ullo de omnibus de retinemento. Item Osmundum molendinarium, et totam sequelam suam, cum omnibus bonis et catallis quae habet in dicta uilla et in campis et mariscis eius absque ullo de omnibus retinemento. Item Besi Tuk et totam sequelam suam, cum omnibus bonis et catallis quae habet in dicta uilla et in campis eius et mariscis absque ullo de omnibus retinemento. Item Ælmerum de Pyncebek et totam sequelam suam cum omnibus bonis et catallis quae

habet in dicta uilla et in campis eius et mariscis absque ullo de omnibus retinemento. Item Gouse Gamelson et totam sequelam suam cum omnibus bonis et catallis quae habet in dicta uilla et in campis eius et mariscis absque ullo de omnibus retinemento. Istos seruos meos, et omnia bona et catalla eorum, cum omnibus cotagiis quondam meis, situatis in orientali parte fluminis circa ligneam capellam sanctae Mariae in uilla de Spaldyng, ab antiquo, Croylandensi monasterio pertinentem, cum omnibus iuribus et aliis rebus appendentibus, dedi deo et sancto Guðlaco, ad constructionem praedictae cellae, una cum omnibus piscationibus meis tam in mariscis adiacentibus, quam in mari ad dictam uillam accedente, in liberam et perpetuam eleemosynam meam, pro salute animae meae et animarum omnium progenitorum et parentum meorum. Istud meum chirographum apud Leycestriam in praesentia multorum Christi fidelium, ibidem in die sancto Pentecostes collectorum, anno dominicae incarnationis .M.LI.

✠ Ego Ðoroldus signo sanctae crucis confirmaui. ✠ Ego Wlfinus episcopus Dorcacistrensis confirmaui. ✠ Ego Wulgatus abbas Croylandiae gaudens acceptaui. ✠ Ego Leofwinus abbas Ðorneyensis collaudaui. ✠ Ego Leofricus comes concessi. ✠ Ego Godiua comitissa diu istud desideraui. ✠ Ego Ælfgarus comes consensi. ✠ Ego Turnerus capellanus domini mei Wlfini episcopi Dorcacestrensis praesens affui. ✠ Ego Wulnarus capellanus eiusdem domini mei Wlfini episcopi auscultaui. ✠ Ego Sitricus capellanus dicti domini mei Wlfini aspexi. ✠ Ego Stanardus minister domini mei comitis Leofrici interfui. ✠ Ego Fulco monachus Croylandiae applausi. ✠ Ego Pigotus monachus Ðorneiensis conspexi. ✠ Ego Liuingus clericus istud chirographum manu mea scripsi et domino meo Ðoroldo uicecomiti tradidi praedicto Wulgato abbati Croylandiae de manu in manum donandum.

DCCXCVI.

EÂDWEARD, 1052.

✠ Confirmat nos sacrae auctoritatis scriptura dicens, 'Nudus egressus sum ex utero matris meae, et nudus reuertar illuc;' et iterum, 'Nichil intulimus in hunc mundum, uerum nec ab eo auferre quid poterimus.' Quapropter lubrici potentatus non inmemor, ego Eaduuard, Christo conferente, rex et primicerius totius Albionis, regni fastigium humili praesidens animo, ob remunerationem maioris praemii, aliquantulam ruris particulam .v. comparatam cassatis [in loco] cui uocabulum certa astipulatione Cildatun profertur, ad aecclesiam beatae Mariae genitricis dei ac domini nostri Ihesu Christi, in loco qui dicitur Abbandun, ad usus ibidem fratrum deo seruientium libenter concedo, obsecrans et praecipiens in nomine Christi ut nemo successorum meorum superioris uel inferioris gradus hoc nostrae deuotionis donum aliquo temeritatis aliquatenus instinctu dirumpat. Sit autem praedicta tellus, quam ego cum consensu optimatum meorum praefato largitus sum coenobio, ab omni terrenae seruitutis iugo libera, tribus his exceptis, rata uidelicet expeditione, pontis arcisue restauratione. Si quis autem laruarico instinctus spiritu hoc donum uiolare immutareue praesumptuosus temptauerit, nisi digna satisfactione ante obitum suum reus poenituerit, aeternis barathri prostratus incendiis cum Iuda Christi proditore aeternaliter lugubris puniatur. His metis praefatum rus hinc inde gyratur. Ærest of wâddûne andlang weges tô ðân grestûne, swâ andlang ðæs grestûnes dîc tô ðâm wege on eâstewardne ðæne tûn; swâ andlang weges tô ðǽre dîce hyrnan; swâ andlang dîc innon ðæne easc; of ðân æsce innon ðæne ealdan mǽre; of ðân ealdan mêre innon ðâm brece; andlang breces innon rôdstubban; swâ of rôdstub-

ban tô lodderðorne; swâ of lodderðorne tô flecgestâne; of fleccestâne tô ðân fearngâran; of ðân fearngâran eft on wâddûne tô ðân ealdan beche. And ðis sind ðǽra wudabæra landgemǽru æt Ðæclêge ðe ðértô hýreð. Ǽrest of ðân hæcce tô Dudemǽres hele; of Dudemǽres hele tô mærclége; of mærclége tô stânlége; of stânlége tô ðǽre dûnlége; of ðǽre dûnlége swâ eft innon ðone hæcc. Acta est haec praefata donatio anno ab incarnatione domini nostri Ihesu Christi .M.LII.

✠ Ego Eadwardus rex Anglorum praefatam donationem sub signo sanctae crucis indeclinabiliter concessi atque roboraui. ✠ Ego Eadsius archiepiscopus eiusdem regis donum sigillo sanctae crucis subscripsi. ✠ Ego Stigandus episcopus. ✠ Ego Hermannus episcopus. ✠ Ego Ulfo episcopus. ✠ Ego Leofricus episcopus. ✠ Ego Ordricus abbas. ✠ Ego Æðeluuardus abbas. ✠ Ego Ælfuuinus abbas. ✠ Ego Goduuine dux. ✠ Ego Leofric dux. ✠ Ego Harald dux. ✠ Ego Siuuard dux. ✠ Ego Raulf dux. ✠ Ego Tostig minister. ✠ Ego Kineward praepositus. ✠ Ego Regenbold presbyter. ✠ Ego Rodbriht presbyter. ✠ Ego Kinsig presbyter. ✠ Ego Æðelwig presbyter. ✠ Ego Brihtheh minister. ✠ Ego Æðelmær minister. ✠ Ego Eadwine minister.

DCCXCVII.

EÂDWEARD, 1052—1053.

✠ Regnante domino nostro Ihesu Christo imperpetuum! Siquidem sacris insertum uoluminibus legitur quorum praeclaris satisque salutaribus cotidie instruimur oraculis, hoc solum superesse homini in omni labore suo quod laborat sub sole, et in cunctis quae possidet diebus uitae suae, si quid in eleemosinarum largitate piis intentus operibus expenderet, proximor-

umque communicanda necessitatibus pro possibilitate uirium, faciat sibi, secundum saluatoris praeceptum, amicos de mammona iniquitatis, qui eum recipiant in aeterna tabernacula. Quamobrem ego Eadwardus, diuina collubescente gratia, Albionis rex primiceriusque, quandam ruris particulam .v. scilicet cassatorum, loco qui uulgari [uocitamine] Lench dicitur, meo fideli mihi oppido qui ab huiusce insulae gnosticis noto Osferð nuncupatur onomate, in aeternam largior haereditatem, ut ipse, uita comite, cum omnibus utensilibus, pratis, uidelicet, pascuis, siluis, uoti compos habeat; et post uitae suae terminum quibuscunque uoluerit immunem derelinquat. Sit autem praedictum rus omni terrenae seruitutis iugo liberum, tribus exceptis, rata uidelicet expeditione, pontis, arcisue restauratione. Si quis igitur hanc nostram donationem in aliud quam constituimus transferre uoluerit, priuatus consortio sanctae dei aecclesiae aeternis barathri incendiis lugubris iugiter cum Iuda Christi proditore eiusque complicibus puniatur, si non satisfactione emendauerit congrua quod contra nostrum deliquit decretum. His metis praefatum rus hinc inde gyratur. Hēr swutelað on ðissere bōc ðæt Osferð bohte .v. hida landes æt Lence æt Lifince bisceope þreora manna dæg, mid saca and mid sōcne, on ðā gerād ðæt he werað hī for .II. on ðæs cyncges gehwitnesse and on ealra his hwitena. Ualete!

✠ Ego Eadwardus rex totius Britanniae praefatam donationem cum sigillo sanctae crucis confirmaui. ✠ Ego Ælfricus archiepiscopus consensi. ✠ Ego Stigandus episcopus consensi. ✠ Ego Æðelstanus episcopus consensi. ✠ Ego Wulsinus episcopus consensi. ✠ Ego Godwine dux consensi. ✠ Ego Leofricus dux consensi. ✠ Ego Siuuardus dux consensi. ✠ Ego Ðuri dux consensi. ✠ Ego Manni abbas consensi. ✠ Ego Ælfricus abbas consensi. ✠ Ego Goduuinus abbas consensi. ✠ Ego Earwini

abbas consensi. ✠ Ego Æðelwinus decanus consensi. ✠ Ego Wulfwius monachus consensi. ✠ Ego Wilstanus monachus consensi. ✠ Ego Wulstanus monachus consensi. ✠ Ego Ælfstanus monachus consensi. ✠ Ego Odda monachus consensi. ✠ Ego Ælfricus monachus consensi.

DCCXCVIII.

EÂDWEARD, 1053.

✠ In nomine domini Ihesu Christi! Ego Eadward gentis Anglorum et in circuitu degentium populorum monarchiam optinens, cuidam meo fideli ministro nuncupato uocamine Lutrise[1] dimidiam mansam aeternaliter tribuo in illo loco ubi Anglico more dicitur at Bageslucesleia dum uero uitale spiramen suum fouerit corpus animo iocundo nostra dapsili deditione perfruatur; decurso, scilicet, suae curriculo uitae, haeredi cui uoluerit impendat imperpetuum carisma, cum campis, pascuis, pratis, siluis. Haec tellus cum omnibus sit immunis seruitii, nisi pontis et arcis ac expeditionis iuuamine. Placenti gaudium; Respuenti taedium. Istis terminis circumgyrata asseritur ante, scilicet supra, dicta terra. Anno ab incarnatione domini nostri Ihesu Christi .M°.LIII. indictione .III. et epactae .XXVIII. et concurrentes quatuor. Huius doni testes extiterunt quorum inferius nomina esse carraxata uidentur.

✠ Ego Eadward rex Anglorum concessi. ✠ Ego Stigandus episcopus cum signo crucis roboraui. ✠ Ego Hereman episcopus consignaui. ✠ Ego Leofric episcopus conclusi. ✠ Ego Sulsise[2] episcopus confirmaui. ✠ Ego Ealdred episcopus consolidaui.

Rubric. Carta Eadwardi regis facta Lutrise[1] de terra de Baylokesleya.

[1] ? Leofrice. [2] ? Wulfsige.

DCCXCIX.

BRIHTMǼR, 1053.

✠ HYER swotelen on ðisen yurite embe ðo uorewerde ðe Briðmǽr at gerschericke urogte wyð Stígant archebiscop, and wið Gódrích ðane den, and wyð alle ðán hyred at Christes cheriche at Cantwarbery, ðet is ðanne ðet he úðe Christe intó Christes cheriche ðane hómstal ðet he on set, and alre hálegene cheriche efter his dage and efter Eádgefan his ybedden and efter his childrene dage Eádméres and Æðelwynes, swó hí hit alðer best ygódeden uor hire sáule álésednesse, and swó ðet ge hyred sholde wyten ðet se þendóm ne ádeswen ðe intó ðáre cheriche belimpe hene ne atfalle al be ðán ðe si cheriche were ygóded. Hyertó byeð ywiðnesse Lyefstán portyreue and biscop, and Eylwyne stikehare, and manie óðre ðás þeyne binne burg and búte.

DCCC.

EÁDWEARD, 1054.

✠ CUNCTA saeculorum patrimonia incertis nepotum haeredibus relinquuntur, et omnis mundi gloria adpropinquante debitae mortis termino ad nichilum reducta fatescit! Huius rei gratia terrenis caducarum rerum possessionibus semper mansura supernae patriae emolumenta adipiscentes domino iuuante lucremur! Quapropter lubrici potentatus non inmemor, ego Eadwardus, Christo conferente rex et primicerius Anglorum, ob remunerationem coelestis praemii aliquantulam ruris particulam .IIII. mansas in communi terra, loco qui celebri æt Sandfordan profertur, ad aecclesiam beatae Mariae genitricis dei ac domini nostri Ihesu Christi, illo in locello qui dicitur Abbandun, ad usus ibidem fratrum deo seruientium libenter

concedo, obsecrans et praecipiens in nomine Christi, ut nemo successorum nostrorum superioris inferiorisue gradus hoc nostrae deuotionis donum aliquo temeritatis aliquatenus instinctu dirumpat. Si quis ergo alium libellulum falsae cupiditatis attramento praetitulatum contra istum in palam protulerit, nec sibi nec suae proficiat auaritiae, sed a diuino sit in perpetuum perforatus graphiolo, et ipse meo atque meorum interdictu pontificum permaneat anathematizatus, et a christianorum consortio alienatus, insuper a corpore et sanguine domini sequestratus, et in poenis infernalibus post obitum miserabiliter dampnatus. Et ut praefatae telluris ruricolae inuiolabile robur libertatis semper obtinere ualeant regali libertate sunt praesepti ab omni saeculari iugo, exceptis trium rerum obsequiis, expeditione scilicet populari uiatici, fundatione pontis, arcisue conditione regalis. Nunc uero dicendum est qualibus uidetur terminis praedicta adesse terra circumcincta determinata. Ðis sind ðа landgemǽra tó Sandforda on ðám gemánnan lande. Ǽrest of stubbucwere; swá norð æfter ðǽre Temese be healfan stréme intó Sandfordes læce; swá andlang ðǽre lace intó Sandforda; of Sandforda eást andlang ðǽre lace úp tó ferniges heáfdon; [of ferniges heáfdon] úp þurh ðone mór eást intó ðǽre strǽt; and swá súð andlang ðǽre strǽt intó bealdanhéma gemǽre; and swá west andlang gemǽres intó niwanhǽma gemǽre; and swá andlang gemǽres on súðewearde hóchylle; of hóchylle swá west on gerihte eft on stubbucwere. Acta est haec praefata donatio anno ab incarnatione domini nostri Ihesu Christi .M°.LIIII°. his subscribentibus testibus.

✠ Ego Eaduuardus rex Anglorum praefatam donationem sub signo sanctae crucis indeclinabiliter consensi atque roboraui. ✠ Ego Eadsius Dorobornensis aecclesiae archiepiscopus eiusdem regis donum sigillo sanctae crucis subscripsi. ✠ Ego Stigandus episcop-

us. ✠ Ego Ulfo episcopus. ✠ Ego Dudoca episcopus. ✠ Ego Heremannus episcopus. ✠ Ego Leofricus episcopus. ✠ Ego Ealdredus episcopus. ✠ Ego Rodberdus episcopus. ✠ Ego Leofsige abbas. ✠ Ego Ordricus abbas. ✠ Ego Wulfwardus abbas. ✠ Ego Ælfwinus abbas. ✠ Ego Godwine dux. ✠ Ego Leofric dux. ✠ Ego Siuuard dux. ✠ Ego Harold dux. ✠ Ego Ranulf dux. ✠ Ego Tosti minister. ✠ Ego Ælfstan minister. ✠ Ego Brihtric minister. ✠ Ego Tofig minister. ✠ Ego Kyneuueard praepositus. ✠ Ego Ælfuuig praepositus. ✠ Ego Rodbriht presbyter. ✠ Ego Regnbold presbyter. ✠ Ego Goduuine presbyter. ✠ Ego Uuilhelm presbyter. ✠ Ego Kinsige presbyter. ✠ Ego Brihtric presbyter. ✠ Ego Leofuuine minister. ✠ Ego Uuihtsige minister. ✠ Ego Neuetofig minister. ✠ Ego Ælfuuerd minister. ✠ Ego Uulfstan minister. ✠ Ego Æðelric minister.

DCCCI.

EADWEARD, 1055.

✠ Anno dominicae incarnationis .m.lv. ego Eadwardus tocius Angliae basileus, pro remedio animae meae et successorum meorum, concessi aecclesiae sanctae Mariae et sancti Ecguuini de Eouesham aliquam telluris partem, trium, scilicet, cassatorum in loco qui dicitur æt Suuelle, quae mihi per iudicium nobilium et principum meorum euenit ab Erusio nomine Oce filio, pro suo commisso, et eam libens abbati Mannio in ius aecclesiasticum ad uictum monachorum praefatae aecclesiae perpetuo iure donaui, et sex marcas auri ab eo accepi, et regina uxor mea inde habuit unam marcam auri. Uolo autem et praecipio istam terram funditus secerni ab omni mole seruitii, tribus solitis causis exceptis, uidelicet, expedi-

tione, arcis necnon pontis reformatione. Si quis ergo daemonis instinctu hanc meam donationem effringere temptauerit, aut aliquo modo reprobare uoluerit, maledictionis gladio transfixus anathema sit, et sulphureis laticibus in inferno demersus perpetualiter maneat condempnatus cum eis qui dixerunt domino deo, 'Recede a nobis, scientiam uiarum tuarum nolumus,' et cum Iuda traditore, et Pilato, et Herode, cum Beelzebub et omnibus inferni principibus.

✠ Ego rex Eadwardus Anglorum hanc meae donationis cartulam propria manu subscripsi et signo crucis corroboraui. ✠ Ego Eadgið regina mihi placere professa sum. ✠ Ego Stigandus archiepiscopus donum regis confirmaui. ✠ [Ego] Ealdredus archiepiscopus consensi. ✠ Ego Ægelmerus [episcopus] consensi. ✠ Ego Hermannus episcopus consensi. ✠ Ego Wlfwi episcopus consensi. ✠ Ego Leofricus episcopus consensi. ✠ Ego Ælfwoldus episcopus consensi. ✠ Ego Wlstanus episcopus consensi. ✠ Ego Haraldus dux consensi. ✠ Ego Tostinus dux consensi. ✠ Ego Girð comes consensi. ✠ Ego Eadwynus comes consensi. ✠ Ego Leofsinus abbas consensi. ✠ Ego Ælfsinus abbas consensi. ✠ [Ego] Ægelnoð abbas consensi. ✠ Ego Godricus abbas consensi. ✠ Ego Ranulf minister. ✠ Ego Ingold minister. ✠ Ego Wlford minister. ✠ Ego Lifinc minister. ✠ Ego Ælwoldus minister. ✠ Ego Esgar minister. Est autem haec praefata terra his terminis circumsepta.

DCCCII.

LEÓFWINE before 1056.

✠ Her swutelað on ðissum gewrite ðæt Leófwine Leóflǽdes bróðor hæfð geboht healfe hide landes æt Malueshylle, æt Eádríce his mǽge Usíces suna, mid healf marce goldes and mid âne punde seolfres and

twégan oran, æfre in his cynn tó fáne and tó syllanne ðám ðe him æfre leófost beó, on Swegnes eorles gewitnesse, and Æðelstánes bisceopes and Đurceles Hwítan, and Ulfceteles scíregeréfan, and ealra ðára þegna on Herefordscíre, and ðára twégra hireda æt sancte Æðelberhtes mynstre, and sancte Gúðláces.

DCCCIII.

GODWINE before 1056.

Her swutelað an [ðissum gewrite] ðæt Godwine Earwiges sunu hæfð gelæd fulle lade æt ðán unrihtwífe ðe Leófgár bisceop hyne tiht; and ðæt wæs læd æt Licitfelda.

DCCCIV.

EALDRED, 1049—1058.

✠ Her swutelað on ðissum gewrite ðæt Ealdred bisceop hæfð ge-unnen Wulfgeate sumne dǽl landes, ðæt is óðer healf hid on ðám túne ðe Dícford is genamad, tó habbanne and tó brúcane þreóra manna dæg; and æfter hys dæge gange ðæt land eft agean tó ðám ðe se wylle ðe ðonne bisceopríces wealde on Wigeraceastre; and híg sýn æfre underðeódde and gehersume, and ðám hláfordscipe folhgien ðe ðonne bisceop beó, and gif híg ǽnigne frambýgedon þolian ðǽre áre. And ðisses is tó gewitnysse, eall se hired on Wigeraceastre, and se hired on Eofeshamme, and se hired on Persceoran; and Leófríc eorl, and Odda eorl, and Ælfríc his bróðor, and Berhtríc Ælfgáres sunu, and Owine, and Wagan, and Ægelríc ðæs bisceopes bróðor, and Ceólmǽr, and Atsur, and Ecebearn, and Ordwig, and Æðestán fætta, and Ælfward æt Langadúne, and ealla ða yldestan þegnas

on Wigeraceastrescîre Denisce and Englisce. And hredde he ðа ôðra healfe hida for âre, þreôra manna dæg tô cinges banne.

DCCCV.

EALDRED, 1046—1060.

✠ REGNANTE in perpetuum rege regum domino nostro Ihesu Christo! Ego Ealdredus Wigornensis aecclesiae episcopus, quandam telluris partem, scilicet rus quod ab incolis Ðeotinctun uocatur cum alio uiculo ad illud pertinente qui Ælfsiges tun nominatur, tres, uidelicet, hidas terrarum in duabus, ut praedixi, uillulis, cum licentia domini mei regis Eaduuardi, pro remedio animae meae et ipsius domini mei, deo et sanctae dei genitrici Mariae condono ad usus fratrum deo seruientium in aecclesiae ipsius sanctae et perpetuae uirginis Mariae in Uuigornaceastre; ut habeant et possideant iure aecclesiastico perpetua haereditate, cum saca et socne, tolle et teame, reditibus et campis, pascuis et pratis, et cunctis utilitatibus ad praenotatam uillam pertinentibus. In ciuitate etiam Uuigorna curtem unam ad eam pertinentem, ut habeant et pacifice utantur, et quamdiu fides christiana in Anglia permanserit, his donationibus minime careant. Hanc terram Toki praepotens et diues minister regis, iure haereditariae successionis, liberam ab omni seruitio humano, praeter regale, quod dumtaxat toti patriae commune est, quamdiu uixerit, tenens, mihi, ob amicitiam inter nos confirmatam, et pro animae suae remedio moriens testamento donauit. Sed cum filius suus Aki nomine, potens et ipse minister regis, patris testamentum irritum facere uolens, eam parentum successione ad suum ius reclamasset, fauente et consentiente ipso domino meo rege, et Leofrico comite, et caeteris optimatibus huius prouinciae

attestantibus, datis sibi .VIII. marcis auri purissimi, liberam a sua et ab omni parentelae suae haereditaria proclamatione, eam mihi reddidit, et scripto coram testibus firmato reconsignauit, ut libere eam possem dare seu uendere cuicumque uellem absque ullius contradictione. Unde et ego cum licentia ipsius domini mei regis, deo et sanctae dei genitrici, ad aecclesiam quae sita est, ut praediximus, in Uuigornaceastre, ita eam liberam trado sicut ipse eam liberam ipse tenebat et ego eam liberam ab eo accepi, tam a seruitio uillae episcopalis Breodune, ad quam dicebatur antiquis temporibus pertinere debuisse, licet hoc nullius iam uiuentis hominis memoria posset recolere, quam a caeteris cuiuscumque hominis seruitiis, praeter, ut diximus, regis, iuxta morem patriae. Sit autem, ut praediximus, haec terra libera a Breodune, ab omni seruitio tam aecclesiastico quam saeculari et episcopali etiam, cum saka et socne, tolle et teame, ciricsceatte, et decimis, et omnibus reditibus, ita ut nullus successorum meorum, aut eorum praepositi, ad Breodune quicquam seruitii de hac terra, nec de pertinentibus ad eam, habeant reclamare, quia iniustum est.

✠ Ego Eaduuardus rex Anglorum donationem hanc mea licentia factam signo crucis munio. ✠ Ego Eadgið regina Anglorum consensi. ✠ Ego Ealdredus episcopus consensi. ✠ Ego Leofricus dux consensi. ✠ Ego Ælfgarus dux consensi. ✠ Ego Odda dux consensi. ✠ Ego Owine minister. ✠ Ego Wagen minister. ✠ Ego Berhtric Ælfgares sunu. ✠ Ego Atsor minister. ✠ Ego Osgod apud Heailea.

DCCCVI.

EÂDWEARD, 1051—1060.

✠ PROPTER breuitatem et uarias mutationes mortalium rerum cartae scribuntur in testimonium, ut quod

mors et obliuio delent litterae superstites repraesentent. Ego itaque Eaduuardus dei munificentia rex Anglorum sciendum omnibus pertendo, quod meus optimas Askyllus Romam pergens dedit sancto Petro in Burch terram suam Walecote quae est iuxta fluuium Humbrae, et rogauit me tam ipse quam abbas eiusdem monasterii Leofricus, ut regiam libertatem ipsius concederem illi sancto loco; et ego pro redemptione animae meae ita concedo, praesentique descriptione in aeternum constituo, quatinus ipsa terra sancti Petri in usus seruientium sibi semper sit libera, sicut omnes aliae quae sunt ipsius liberrimae, et nichil inde requiratur ab ullo rege praeter publica iura, hoc est arcis, pontis, et expeditionis obsequia. Quicumque autem haec decreta nostra transgredi praesumpserit, deo et sanctis eius regique suo reus habeatur, et si digne non emendauerit in infernum inferiorem cum diabolo semper arsurus dimergatur. Huius assertionis hi testes idonei comprobantur.

✠ Ego Eaduuardus rex praefatam donationem concessi. ✠ Ego Stigandus Cantuariensis aecclesiae archiepiscopus consignaui. ✠ Ego Kynsinus Eboracensis archiepiscopus subscripsi. ✠ Ego Wulfuuinus Lincolniensis episcopus corroboraui. ✠ Ego Ealdredus Uuigornensis episcopus confirmaui. ✠ Ego Haroldus comes non renui. ✠ Ego Tostinus comes adquieui. ✠ Ego Ascarus minister regis consensi. ✠ Ego Marlesuuein uicecomes. ✠ Ego Ulf filius Tofi minister. ✠ Ego Ulf de Lincolnia minister. ✠ Ego Iaulf Maltesune minister. ✠ Ego Ælfnoðus minister.

DCCCVII.

ÆGELWINE, 1051—1060.

✠ Hac declaratur inscriptione Ægelwinum decanum Wigornensis aecclesiae fratremque illius Ordricum

nomine, terram trium cassatorum apud Cundicotan, cum eiusdem monasterii pecunia emisse, et illam postmodum ad usus fratrum deo ibidem seruientium reddidisse. In quo, uidelicet, monasterio filium ipsius Ordrici, pro remedio animarum suarum, deo commendauere, et monachilem suscipere habitum fecere. Nec multo post, idem Ordricus, diuina sibi inspirante gratia, relictis quae in mundo possidebat, sanctae monachorum regulae se totum mente deuota subiiciebat.

✠ Ego Eadwardus rex Anglorum ad confirmationem sermonum istorum signum sanctae crucis impono. ✠ Ego Eadgið regina consentio. ✠ Ego Kynsi archiepiscopus. ✠ Ego Ealdredus episcopus. ✠ Ego Duduc episcopus. ✠ Ego Manni abbas. ✠ Ego Ælfricus abbas. ✠ Ego Godwinus dux. ✠ Ego Leofricus dux. ✠ Ego Ægeluuinus decanus. ✠ Ego Wilstanus monachus. ✠ Ego Wulstanus monachus. ✠ Ego Britricus minister. ✠ Ego Osegod minister. ✠ Ego Orduuius minister. ✠ Ego Azor minister. ✠ Ego Kyneward minister.

DCCCVIII.

EÂDWEARD, 1060.

✠ Oportet nos quos deus praefecit temporaliter rectores populo suo ad omnes facere iusticiam, maxime autem ad matrem nostrae salutis aecclesiam per quam christiani facti perueniamus ad aeternam domini misericordiam qui iudicabit reges terrae, et secundum opera sua reddet unicuique! Quapropter ego Eaduuardus rex Anglorum pro uilla Fiskertuna data in Burch sancto Petro, iubeo fieri nostrae confirmationis testamentum contra omnem, scilicet, calumniam iniquorum. Hanc quippe uillam cum Leofgyua foemina Lundonica haberet omnino propriam et liberam beato

Petro in praedictum locum post obitum suum donauit eam, sicut fideli testimonio nobis probatum est, perpetuo possidendam, ea scilicet plena libertate qua ipsa possidebat. Haec obiit in uia Ierosolymae, quod ubi Leofricus abbas de Burch cognouit, ad nos causam suam retulit, et per idoneos testes iustam comprobauit, nostrumque assensum inde postulauit. At regina mea Eadgyð cum terram uendicasset, dicendo quod hanc sibi eadem foemina decreuisset, idem abbas per me et principes meos reginae fratres Haroldum et Tostinum ipsius potentiam flexit, datisque ei in gratiam .xx. marcis auri et ornamentis aecclesiae quae ad alias .xx. marcas apportiantur, terram monasterio suo liberrimam et integerrimam restituit. Hanc igitur donationem ego rex Eaduuardus cum ipsa regina, ita annuo, concedo et confirmo, quatinus tota illa possessio Fiskertuna in aeternum sit propria et dominica ipsius sancti Petri in Burch ad usus sibi seruientium, atque ita maneat libera in terris, aquis, siluis, pratis, pascuis, cunctisque rebus et iustitiis pertinentibus, cum saca et socna, ut nullus inde quicquam repetat praeter arcis et expeditionis subsidium. Hinc ergo contestor omnes posteros meos reges et iudices per dominum omnium iudicem, iustitiae amatorem et totius iniustitiae uindicem, ne quis unquam audeat quicquam tam ex his quam de omni iure sancti Petri detrahere aut diminuere, quia re uera sicut illi consequuntur aeternam uitam qui aecclesiam dei amplificant, ita illis manent sempiterna tormenta qui eam in aliquo spoliant; qui autem haec uiolauerit, omnium sacerdotum et ministrorum dei ore anathema sit. Anno ab incarnatione domini .M.LX°. confirmatum est hoc testamentum cui testes conspicui subscribendo annotantur.

✠ Ego Eaduuardus rex constitui. ✠ Ego Eadgyð regina concessi. ✠ Ego Stigandus archiepiscopus collaudaui. ✠ Ego Ealdredus archiepiscopus com-

probaui. ✠ Ego Wlfuuius Lincoliae antistes corroboraui. ✠ Ego Haroldus dux faui. ✠ Ego Tostinus dux testis fui. ✠ Signum Raulfi regis dapiferi. ✠ Signum Asgæri regis dapiferi. ✠ Signum Marlesuuein. ✠ Signum Godrici filius Eadgyfe. ✠ Signum Ulf de Lincolia. ✠ Signum Askyl Tokes sune. ✠ Signum Iaulf Maltes sune.

DCCCIX.

*EÂDWEARD, 1060.

✠ In onomate summi kyrios, omnia iura regnorum gubernantis, et ab alto coeli fastigio cuncta cernentis, ego Eadowardus totius Albionis, dei moderamine et gubernatione, basileus, archiepiscopis, episcopis, abbatibus, centenariis, cunctisque sanctae fidelibus aecclesiae clericis et laicis, insuper et omnibus post me futuris regibus, salutem, perpetuamque pacis foelicitatem! Summum regibus ac principibus bonum est iustitiam dei colere, sanctam aecclesiam eius exaltare et honorare, quia qui eam exaltant et honorant, cum ea, et in ea, et per eam, exaltantur et honorantur. Praeuenit cor meum gratia dei, ut quod ab antecessoribus meis regibus collatum est eius aecclesiae, mea firmetur authoritate. Aecclesiae namque beatae dei genitricis semperque uirginis Mariae, sanctique Benedicti, omniumque sanctarum uirginum quae Ramsey nuncupatur, quae olim in tempore praecellentissimi regis Eadgari a quodam insigni uiro Ælwyno onomate, utpote in eiusdem regis gloriosi munificentiae cartula, quam ibidem donauerat, data ac sigillo regio confirmata, legitur, almipotentis Christi mirabilis cooperante gratia, est constructa, ac terrarum copiosis ditata muneribus. Inprimis eam ita liberam et quietam, tam ab omni exactione episcopali, quam a saeculari esse uolo, ut neque nos, neque successores nostri,

neque quilibet episcopus, nec quicunque de iudiciaria potestate in ipsam sanctam basilicam uel in manentes in ipsa, uel in homines qui cum suis terris, uel quibuslibetcumque substantiis, ad ipsam tradere uel deuouere se uoluerint, nisi per uoluntatem abbatis et omnium suorum monachorum ullam unquam habeant potestatem; sed sit haec sancta mater aecclesia specialis dominae nostrae perpetuae uirginis Mariae, ac patroni nostri sancti Benedicti, et omnium sanctarum uirginum, libera et absoluta ab omni inuasione uel inquietudine omnium hominum cuiuscumque ordinis uel potestatis esse uideantur. Praeterea in perpetuum confirmo ut monachi eiusdem aecclesiae per successiones secundum regulam sancti Benedicti eligere sibi idoneos abbates habeant potestatem; et quisquis fugitiuorum de quocunque loco, pro quacunque causa, cuiuscunque conditionis sit, ipsum sanctum locum uel procinctum eius intrauerit fugiens, membrorum suorum ac uitae impunitatem consequatur. Possessiones uero quae ibi a quibuscunque donatae sunt, non abbas non alia quaelibet persona licentiam habeat uendendi uel extraneis dandi; sed regum munimine deinceps locus ipse tueatur, ipseque abbas regi soli seruiens, atque ei soli os ad os respondens, commissum sibi gregem spirituali et temporali pastu abundanter foueat. Concedo et confirmo omnes donationes terrarum uel libertatum, aut aliarum rerum, quae a regibus Eadgaro, uidelicet, et Hardeknut, seu aliis fidelibus ante me donatae sunt; hoc est Upwode cum Raueleya berewico suo, et cum insula in qua praedictum stat arcisterium cum omnibus sibi pertinentibus; Hemingeford cum omnibus ad se pertinentibus; Walsoke cum omnibus ad se pertinentibus; Sautrey cum omnibus ad se pertinentibus; Hellingh cum omnibus ad se pertinentibus; in Welles uiginti piscatores ibidem singulis annis ad usum fratrum .LX. millia anguillarum reddentes; Brancestrei cum omnibus ad se pertinentibus,

et cum omni maris proiectu, quod nos Anglice shipwrec appellamus; Ripton cum omnibus ad se pertinentibus; Tinell cum omnibus ad se pertinentibus; Kingeston cum Raffleya et Byri, berewicis suis, omnibusque sibi pertinentibus; Wardebult cum omnibus ad se pertinentibus; Scepton cum omnibus pertinentiis suis; Chaterih cum omnibus ad se pertinentibus, et unam mansionem orientalem de Elesworð, cum omnibus ad se pertinentibus; Houcton cum omnibus ad se pertinentibus; Witton cum omnibus ad se pertinentibus; Elinton cum omnibus ad se pertinentibus; Biðerum cum omnibus ad se pertinentibus; Briumton cum omnibus ad se pertinentibus; Wichinton cum omnibus ad se pertinentibus; Ysham cum omnibus ad se pertinentibus; Weston cum omnibus ad se pertinentibus; Grauell cum omnibus ad se pertinentibus; Bilinchon cum omnibus ad se pertinentibus; Stocton cum omnibus ad se pertinentibus; Gillinger cum omnibus ad se pertinentibus; necnon et illas quas optimates mei meo tempore addiderunt, scilicet Æðericus Dorcensis aecclesiae episcopus, Clinton, et Bernewell, et Hemingcton, et unam mansionem in Elesworð occidentalem, et Gretton, et Đerefeld, et Sucklingdon, et Westmulne orientalem, et Offerton in Hoylandia, et tres hidas in Broucton, et tres hidas in Bodekesham, et cum omnibus ad se pertinentibus; Æðnotus successor eius episcopus, Ouer et Barton et Snapwell, cum omnibus ad se pertinentibus; Æðnoðus filius Godrici, Accleyam cum omnibus ad se pertinentibus; Eylwynus, Swerte, Cranfeld et Kemestan, et Cloppam, cum omnibus ad se pertinentibus; Leoffius diaconus, Wipsinton, Langetehill, et Watlinworð, cum omnibus sibi pertinentibus; Leoffius nepos eius, Meringe cum omnibus ad se pertinentibus; Ælfsius de Lampaðe, Burcwell cum omnibus ad se pertinentibus; Iohol de Lincoln, Querinton cum omnibus ad se pertinentibus; Hardeknut uero frater meus, Hemingeford et Gilling,

cum omnibus sibi pertinentibus. Postremo ego ipse propter spem retributionis aeternae et pro remissione delictorum meorum et pro animabus patris et matris meae et omnium parentum meorum, ad laudem omnipotentis dei, ad usus fratrum ibidem deo seruientium, de meo iure quod mihi soli competebat, absque ullius reclamatione uel contradictione ista addidi. Inprimis Kingested cum omnibus ad se pertinentibus, et cum omni maris eiectu, quod shipwrec appellamus, et Wynebodesham cum hundredo et dimidio infra Bichamdich, et cum .LXIV. socmannis ad hundredum pertinentibus, et cum foro de Bunham ad Wynebodesham pertinente. Relaxamus igitur istis et omnibus supranominatis terris, consuetudines omnes et exactiones regalium et episcopalium ministrorum sicut antecessores mei reges primo fecerunt, ut nullis grauentur oneribus expeditionum nec pontium nec castrorum restructione, nec furis apprehensione et emissione, nec sanguinis effusione, et omnia quae ad locum ipsum pertinent sint omnino libera, cellae, aecclesiae, coemiteria, terrae, pascua, siluae, uenationes, aquae, piscationes, cum redditibus, seruitiis, debitis, oblationibus, luminaribus, decimis, donariis, censu morthidis, legibus, consuetudinibus, causarum discussionibus, emendationibus siue aecclesiasticis siue saecularibus, et cum omnibus quaecunque maris procellosis tempestatibus, in aquam uel in terram eorum eiecta fuerint, quod Anglice shipwrech promulgatum est onomate, et omnibus quaecunque scriptis et testimonio bonorum hominum rememorari potuerint, quae a regibus concessa uel concedenda sunt; et nullus ex iis subtrahere uel diminuere aut dispergere qualibet occasione iudicio uel potestate praesumat. Renouamus etiam et confirmamus priuilegia antiquorum regum atque ob reuerentiam dominae nostrae perpetuae uirginis Mariae sanctique Benedicti sanctarumque uirginum, omnibusque futuris ibidem abbatibus in tota posses-

sione monasterii, sacham et socham theloneumque suum in terra et in aqua concedo, et consuetudines, ut ab omnibus apertius et plenius intelligantur, Anglice scriptas, scilicet, mundbriche, feardwite, fitwite, blodewite, miskeninge, friðsoke, hamsocne, forstall, forphange, þiefphang, hangwite, friðbriche, utlep, infongenðef, sypbriche, tol et tem, aliasque omnes leges et consuetudines quae ad me pertinent, tam plene et tam libere sicut eas in manu mea habebam. Et ut omnia concludam, nullus succedentium regum, episcoporum, principum, comitum, uicecomitum, procuratorum, seu aliorum regum clientium, uel alia quaelibet magna uel parua persona, per uim aut per consuetudinem, pastum, censum, uel impensionem, non opera, non tributa, xenia, seu munuscula, uel aliud quidlibet ab eorum possessionibus exigat; sed omnimodam libertatem perpetualiter in terra et in aqua, in urbe et extra, in domo et extra, in uilla et extra, in uia et extra, in placito, in soco et saca, in theloneo, et in omnibus suis appendiciis habeant. Quisquis igitur fidelium hanc nostram munificentiam amplificare propriis donis sategerit, augmentet illi omnipotens deus gaudium perenne ubi perpetuitas uiget. Si quis uero, quod absit, eam destruere uoluerit uel huius nostri decreti contradictor, conuulsor, et temerator exstiterit, perpetuo anathemati subiaceat, nisi deo et eius gloriosae matri digna poenitentia satisfecerit. Scripta est namque haec schedula, me iubente, et sigillata, his testibus quorum onomata infra habentur consentientibus, secundo kalendas Decembris.

✠ Ego Eadwardus rex deo largiente Anglorum signum uenerandae crucis impressi. ✠ Ego Stigandus archiepiscopus concessi et confirmando signo sanctae crucis consignaui. ✠ Ego Æðelredus archiepiscopus gratanter corroboraui. ✠ Ego Wlfstanus episcopus uexillo sanctae crucis praenotaui. ✠ Ego Gyso episcopus consentaneus fui. ✠ Ego Walterus

episcopus consensum praebui. ✠ Ego Reinbaldus cancellarius consigillando commodum duxi. ✠ Ego Switgarius notarius scripsi. ✠ Ego Ælsius abbas. ✠ Ego Eadwinus abbas. ✠ Ego Ægelwinus abbas. ✠ Ego Baldewinna abbas. ✠ Ego Alwinus abbas hoc meum desiderium ad perfectum adduxi et a rege hilariter suscepi. ✠ Ego Leofricus dux. ✠ Ego Haroldus dux. ✠ Ego Leofwinus dux. ✠ Ego Eadwinus dux. ✠ Ego Hugelinus cubicularius. ✠ Ego Eadgarus stallere. ✠ Ego Robertus filius Wittman. ✠ Ego Wigodus de Lincolne.

DCCCX.

* EÂDWEARD, 1061.

✠ In nomine dei et domini nostri Ihesu Christi, anno uero dominicae incarnationis .m.lxi. ego Eadwardus gratia fauente omnipotentis dei rex assistens Angligenarum anno octauo decimo cosmicalis mei imperii scilicet a summo rege qui caput nostrum constat mihi quamuis indigno accommodari, dum plerumque cernerem et attentius cogitarem de huius rebus cosmi transitoriis atque caducis et quomodo superni iudicis arbitrio uana cuncta ac superflua redarguuntur atque dissipantur, et quasi uentus aut fumigantis ignis uapor euanescunt, secundum illud quod apostolus Paulus in sacra scriptura clara praedicatione pronunciat dicens, 'Omnia quae in hoc mundo uidentur temporalia ac transitoria sunt, quae autem non uidentur aeterna.' Cuius rei gratia cum consensu meorum fidelium caeteris fauentibus mei regni primatibus, tribui quandam uillam nomine Otregiam sanctae dei genitrici semperque uirgini Mariae Roðomagensis ciuitatis pro salute et redemptione animae meae, et ut ipsa sit interuentrix pro piaculis meis apud dominum nostrum Ihesum Christum, quem ipsa uirgo de spiritu sancto genuit incarnatum. Quid plura? cum omnibus quae rite ad

praedictam uillam pertinere dinoscuntur, campis, pascuis, pratis, siluis, et cum omnibus aliis rebus quae sibi iure subiugata consistunt a me et antecessoribus meis hilariter concessi ad illum praefatum locum beatae Mariae, ut ipsi qui sibi seruitium aecclesiasticum in illo loco praebuerint uictus sui alimentis alimenta augeant et aeternaliter illam possideant et ut me in memoria habeant. Sit autem praetitulata donatio libera ab omni regali seruitio et ab omni ambitione mundialium curarum nisi quod communi populo prouidendum est, id est pontis arcisue constructione, et regni defensione. Si quis autem huius donationis munificentiam augere uoluerit foeliciter inter coelibes coelestium turmarum sine fine in aeterna gloria uoti compos laetetur. Sin autem, quod non optamus, aliquis praedictum nostrum donum destruere atque delere uoluerit, nouerit se esse anathematizatum ante tribunal domini nostri Ihesu Christi nisi prius digna satisfactione emendare maluerit, etc. Hic sunt designata nomina testium qui fuerunt in praesentia quando exhibui praefatae donationis cartulam.

✠ Ego Eadwardus rex Anglorum huius donationis auctoritatem libenter concessi. ✠ Ego Eadgyð eiusdem regis conlaterana hanc regalem donationem confirmaui. ✠ Ego Stigandus archiepiscopus consignaui. ✠ Ego Ealdredus archiepiscopus consolidaui. ✠ ✠ Ego Herimannus episcopus corroboraui. ✠ Ego Æðelricus episcopus coadunaui. ✠ Ego Leofricus episcopus conquieui. ✠ Ego Siweardus episcopus conclusi. ✠ Ego Eadwinus abbas. ✠ Ego Wulfwoldus abbas. ✠ Ego Ordricus abbas. ✠ Ego Ælfnoðus abbas. ✠ Ego Uulfricus abbas. ✠ Ego Leofstanus abbas. ✠ Ego Harold dux. ✠ Ego Tostig dux. ✠ Ego Ælfgar dux. ✠ Ego Geyrd dux. ✠ Ego Wælðeof dux. ✠ Ego Leofwine dux. ✠ Ego Byrhtric minister. ✠ Ego Ælfgar minister. ✠ Ego Esgear minister. ✠ Ego Bonsig minister. ✠ Ego

Raulf minister. ✠ Ego Rodbeard minister. ✠ Ego Osbertus canonicus sanctae Mariae. ✠ Ego Regenboldus regis sigillarius. ✠ Ego Hugo regis camerarius.

DCCCXI.

EÂDWEARD, 1061.

✠ In nomine domini nostri Ihesu Christi! Regnante in perpetuum domino nostro Ihesu Christo et omnia de summo coeli apice dispensante ac gubernante. Cernimus omnia temporalia et praesentia perire, labi, transire, aliquando maturius gubernantis dei dispensationibus et euidenter finibus aliquando saecularium rerum ingruentibus accessibus, id est, euidentibus cladibus bellorum, incendiis urbium et terrarum, direptionibus praedarum, auxionibus infirmitatum, et aliis innumerabilibus causis existentibus, ne obliuioni tradita quae in nostris temporibus facta sunt uidentur, litterarum apicibus euidenter commendare curauimus. Quapropter ego Eadweard, dei indulgente clementia, Angul-Saxonum rex, aliquantulam terrenae possessionis partem cuidam abbati meo Wlfwoldo libenti animo largitus sum in illa possessione quae uulgo Æscwica uocatur, ea conditione, ut habeat, uita comite, quamdiu deus uoluerit; et cum dissolutionem sui corporis imminere sentierit cui uoluerit perpetualiter tribuendam. Haec autem suprascriptorum agellorum possessio ita est ad utilitatem data a supranominato abbati Wulfwoldo ut ab omni fiscali uectigalique iure libera sit, tribus causis etiam ratis, uidelicet, expeditione, pontis arcisue aedificatione. Qui hanc donationem benigna mentis intentione custodierit, aeterna beatitudine coronetur, ornetur, glorificetur; qui autem malefico ingenio istud auertere uoluerit, sciat se reum esse gehennae ignis coram aeterno iudice, si non ad poenitentiam reuocatus fuerit. Acta est autem haec

donatio anno dominicae incarnationis .M.LXI. indictione .XIIII[a]. epactae .VI. concurrens .I. Ad confirmandum uero nostrae beneficiae munus hi testes affuerunt quorum nomina infra sunt carraxata.

Ego Giso dei gratia episcopus hanc cartam dictaui ✠. Ego Eadwardus rex sigillum imposui ✠. Ego Stigandus archiepiscopus laudaui ✠. Ego Heremannus episcopus corroboraui ✠. Ego Leofricus episcopus affirmaui ✠. Ego Willelmus episcopus consolidaui ✠. Ego Ægelnoðus abbas confirmaui ✠. Ego Ægeluin abbas laudaui ✠. Ego Haroldus dux ✠. Ego Tostig dux ✠. Ego Ælfgar dux ✠. Ego Gyrð dux ✠. Ego Brihtric consiliarius ✠. Ego Ælfgar consiliarius ✠. Ego Ægeluin minister ✠. Ego Euerwacer minister ✠. Ego Esegar minister ✠. Ego Rotberd minister ✠. Ego Rauf minister ✠. Ego Bondi minister ✠. Ego Æilferð minister ✠. Ego Eadmer minister ✠. Ego Ægelsie minister ✠. Ego Ælfget minister ✠.

DCCCXII.

EÂDWEARD, 1062.

✠ IN nomine domini nostri Ihesu Christi saluatoris! Ea quae secundum legem canonicam dispositionem salubriter diffiniuntur licet solus sermo sufficeret, tamen pro euitanda futuri temporis ambiguitate fidelissimis scripturis et documentis sunt commendanda. Quamobrem ego Eaduuardus rex pro aeternae retributionis spe et relaxatione peccaminum meorum, ad laudem nominis domini et ad honorem sancti Petri apostolorum principis, regali auctoritate renouaui atque restauraui libertatem ad monasterium quod Ciroteseg noto nuncupatur onomate, secundum quod prius illam rex Friðeuuoldus et Erkenuualdus episcopus constituere, qui se sub iure haereditario ad praefatum monasterium cum tota substantia ac pos-

sessione ad Christo seruiendum commendauerunt, quatinus nobis in commune misericors et clemens rerum conditor ad uicissitudinem huius munificentiae et emolumentum largitatis, errata piaculorum indulgeat, et coelestis regni beatitudinem impendat. Qui etiam praefatus abbas Erkenuualdus illud priuilegium quod hactenus in praefato habetur monasterio in Romulea urbe petebat ab Agathone papa, aliaque quamplurima priuilegia quae nostri antecessores pro redemptione animarum suarum, et pro coelestis regni desiderio constituerunt, in illo monasterio scripta continentur. Haec est interim illa libertas quam ut perpetualiter in saepedicto monasterio permaneat animo libenti constituo, hoc est .v. mansas in situ eiusdem monasterii .x. etiam æt Đorpe .xv. æt Egeham .x. et Chabbeham, quas ab omni regali tributo liberas esse concedo, et hanc priuilegii dignitatem confero, ut sine impedimento saecularium rerum et absque tributo fiscalium negotiorum, illius loci habitatores, liberis mentibus deo soli seruiant, et monasticam coenobialis uitae disciplinam Christo suffragium largiente regulariter exerceant, ac pro statu et prosperitate regni nostri et indulgentia commissorum criminum ante conspectum diuinae maiestatis preces fundere conentur, et orationum officia frequentantes in aecclesiis pro nostra fragilitate dominum interpellare nitantur. Haec est enim reliqua uillularum possessio quae ad eundem monasterium rite noscitur pertinere .x. mansas apud Piterichesham .vii. mansas æt Totinge cum Stratham .vii. mansas æt Micham, et Suðtone .xx. mansas cum Bænstede et cum Suðemeresfelda, et Hyætedune .xx. mansas cum Cuðredesdune et cum Cealfadune .xx. apud Mestham, et Chepstede .v. mansas .xx. mansas æt Ebesham cum .vi. mansis æt Cudintone et cum .v. mansis æt Đæddeuurðe .xx. mansas æt Bocham cum Effingeham, et cum Oriðam, et cum Piccingauurðe .xx. mansas æt Couenham cum

.v. mansis æt Esshere, et cum .v. mansis æt Æpse .x. mansas æt Clenedune et in altera Clenedune .ii. mansas quas Wluuoldus abbas emebat ab Haroldo comite cum duobus marcis auri ante Eaduuardum regem .iiii. mansas et Ealdeburi .vi. mansas at Henlea .x. mansas at Waltham .viii. mansas æt Bifleote cum Weybrigga .ii. mansas et Laelham quas abbas Wluuoldus emebat ab Eaduuardo rege cum .xv. marcis argenti . et .i. mansam æt Exforde. Hanc ergo libertatem pro petitione et ammonitione meorum optimatum meo dilectissimo abbati Wluuoldo qui tunc temporis eidem monasterio praefuit cunctisque successoribus suis placabili mentis deuotione dictare, scribere, commendare, procuraui. Hoc uero decretum a nobis libenter concessum taliter confirmari et seruari decernimus, ut tam nobis, uita comite, propicia diuinitate regni gubernacula regentibus quam futuris successoribus haereditatis iure regnandi monarchiam tenentibus inextricabile lege firmiter roboretur. Si quis uero hanc libertatem augere uoluerit, adaugeat omnipotens deus sibi longaeuam in hoc saeculo uitam, et post finem istius uitae coelestis regni iocunditatem. Si quis uero, quod non optamus, huius decreti syngrapham infringere temptauerit, aut aliter quam a nobis statutum est mutare studuerit, sit a consortio Christi aecclesiae et a collegio sanctorum hic et in futuro segregatus, parsque eius cum auaris rapacibusque ponatur, eiusque ligamine se constrictum sciat cui Christus claues regni coelestis commendans ait, ‘Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo aecclesiam meam, et tibi dabo claues regni coelorum, et quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum et in coelis, et quodcunque solueris super terram, erit solutum et in coelis.’ Namque adhuc pro ampliori firmitatis testamento omnimodo praecipimus atque praecipiendo obsecramus ut maneat ista libertas insolubiliter ab omni saeculari seruitute, ut praediximus,

exinanita cum omnibus per circuitum ad se rite pertinentibus, campis, pascuis, pratis, siluis, riuulis, tribus exceptis, expeditione, pontis arcisue constructione. Iccirco uero huius donationis munificentiam tam firmiter atque immobiliter imperamus quia pro hoc a domino coelestis regni beatitudinem accipere speramus, illo largiente cui est honor, potestas et imperium per infinita saeculorum saecula. Amen. Acta est autem praefata donatio anno dominicae incarnationis .M°.LX°II°. indictione .XV. consentientibus hiis testibus quorum uocabula infra caraxata clare patescunt.

Ego Eaduuardus Anglorum monarchus hoc donum agiae crucis taumate roboraui ✠.

DCCCXIII.

EÂDWEARD, 1062.

✠ In nomine domini nostri Ihesu Christi, qui unus deus in trinitate ab omnibus se colentibus ueneratur, et puro cordis affectu adoratur! Ego Eadwardus dei dono Anglorum rex in huius mundi decursu huius saeculi filiorum qui iusti inueniuntur studens exaltare cornu utpote regalis imperii iure rite roborati, accedant ad eum per callem iustitiae qui dat petentibus iuste et religiose uiuere. Haec tamen beata commutatio digne censetur in hoc saeculo ut cui foelicitas tantum deliberauerit animi quod mundialium grauedine cupiditatum postposita uelut granum frumenti a spinis suffocantibus aliquando uero dumetis arescentibus, decipiat in hunc tenorem emergi ut diuina uirtute firmatus uigeat suo creatori et domino. Istas etenim inter transitorias mundi procellas cuidam meorum comitum onomate Haroldo, quandam terram, quae antiquitus ab incolis illius loci nuncupatur Waltham, haereditario iure concessi, cum omnibus ad se pertinentibus, campis, pascuis, pratis, siluis, et aquis. Ex

hinc sibi tantam deus suae pietatis gratiam contulit ut inter momentanea mundi desideria cogitaret foeliciter desudando coelestia; quinetiam ille qui omnia in omnibus operatur ut uult talem diuinae pietatis dulcedinem ut supramemoraui concessit ei, ut non solum dei cultor efficiatur, uerum etiam canonicae regulae strenuus institutor fieri credatur; nam haec diuinitus fidei declaratione et operum exhibitione caeterarumque aecclesiarum rerum plenitudine probauit euentus. Quis autem finis eius desiderii post haec euenerit, sapientia per Salomonem declarando prompsit, dum ait, 'Iustis dabitur desiderium bonum.' Enimuero rationali consilio ditatus ac suae non inmemor conditionis, in praescripto loco monasterium ad laudem domini nostri Ihesu Christi et sanctae crucis construxit. Primum concedens ei terram quae uocatur Norðlande, unde aecclesiam uillae antiquitus dotatam inuenit; post fundatum dehinc sacrae fidei monasterium ad normam sanctae dei aecclesiae dedicari fecit honorifice ob memoriam mei et coniugis meae nomine Eadiðae, patris ac matris, pro se suisque omnibus uiuis et defunctis sibi consanguinitate coniunctis. Hoc enim perplurimis, sanctorum, apostolorum, martyrum, confessorum, uirginum, reliquiis, ornauit. Hoc non solum terris, quarum uocabula post haec sunt recitanda, uerum etiam libris euangelicis, uestibus, ac diuersis ornamentorum generibus, templo domini congruentibus qui diuinis cultibus clare ac dulcedine imbutus attentius sanctae celebrationis templum excolere coepit ac uenerari. Quid plura? suae denique conditionis non immemor, ibidem quorundam cateruulam fratrum secundum auctoritatem sanctorum patrum canonicae regulae subiectam constituit, quae deo et sanctis eius die noctuque laudes hymnizando decantet. Haec sunt uocabula praediorum ad praefatum pertinentia monasterium. Passefelda cum omnibus ad se pertinentibus, campis, pascuis, pratis,

siluis, et aquis; Walde, cum omnibus ad se pertinentibus, campis, pascuis, pratis, siluis, et aquis; Upminster cum omnibus ad se pertinentibus, campis, pascuis, pratis, siluis, et aquis; Walhfare cum omnibus ad se pertinentibus, campis, pascuis, pratis, siluis, et aquis; Tippedene cum omnibus ad se pertinentibus, campis, pascuis, pratis, siluis, et aquis; Alwartune cum omnibus ad se pertinentibus, campis, pascuis, pratis, siluis, et aquis; Wodeforda, cum omnibus ad se pertinentibus, campis, pascuis, pratis, siluis, et aquis; Lambehiðe cum omnibus ad se pertinentibus, campis, pascuis, pratis, siluis, et aquis; Nesingan cum omnibus ad se pertinentibus, campis, pascuis, pratis, siluis, et aquis; Brikendune cum omnibus ad se pertinentibus, campis, pascuis, pratis, siluis, et aquis; Melnho cum omnibus ad se pertinentibus; Alriches eia cum omnibus ad se pertinentibus; Wrmeleia cum omnibus ad se pertinentibus; Neðleswelle cum omnibus ad se pertinentibus; Hicche cum omnibus ad se pertinentibus, campis, pascuis, pratis, siluis, et aquis; Lukintone cum omnibus ad se pertinentibus; Westwaltham cum omnibus ad se pertinentibus. Has omnes supradictas terras ego Eadwardus rex pro redimendis peccatis meis et antecessorum siue etiam successorum meorum, consilio archiepiscoporum et episcoporum necnon et principum terrae meae, aecclesiae sanctae crucis et fratribus ibidem in dei nomine congregatis siue congregandis concedo, cum sacha et soche, tol et team, et infangeneðof, et flemenesfyriðe, et gridbreche, forstal, hamsokne, blodwite, ordel, et oreste. Si uero aliquis successorum meorum, quod absit, de terris istis quicquam subtraxerit uel subtrahi permiserit, et inde requisitus emendare noluerit, ei deus iustus iudex regnum pariter et coronam auferat. Nos autem archiepiscopi et episcopi ad hanc confirmationem congregati ex praecepto domini nostri regis, eiusdem

hortatu excommunicamus et maledictione perpetua condempnamus omnes transgressores huius consularis donationis et regularis concessionis. Đis synd ðа landgemǽra intó Passefelde. Đæt is, ǽrest of ðáre ealdan hæcce æt freoðene felde intó présta hlype; intó ðám bece tó Staun dúne; and of Staun dúne tó Scealdeforda; and of Sceldeforda tó coleboge welle; of ðére welle eft intó ðǽre ealdan hæcce; and swá eft intó freoðene felda. Đis synd ðа landgemǽra intó Welde. Ǽrest of Dellen norð intó ðére gemýðe; eást intó hafegeæte; of hafegeæte eást intó ðám wulfpytte; of ðám pytte súð intó ðám purce; of ðám purce súð tó Freobearnes hlype; and swá intó mannes lande; and ðanon eft intó Dellen. Đis synd ðа landgemǽre intó Upmynstre. Ǽrest at Tigelhyrste súð tó ðáre marcdíce; of ðáre díce west in ingceburne; and of ðáre burne norð intó beccengáre; and of beccengáre norð andlang ðáre stráte wald intó stángáre; of stángáre norð intó mannes lande; of mannes lande eft intó Tigelhyrste. Đis synd ðа landgemǽre intó Walhfare. Ǽrst of ðám æssce tó ðǽre ældan hlype; of ðáre hlype tó ðáre ealden wude hæcche; of ðǽre hæcce tó ðáre ealden stráte; and of ðáre stráte tó sandæcere; and of ðám æcere tó beádewan eá; of ðáre eá tó wine bróce; of ðám bróce norð eft tó ðán æssce. Đis synd ða landgemǽre intó Tippedene. Ǽrest in Tippaburne; of ðáre burne úp tó ðám héðe; and of ðám héðe tó þecdene gemǽre wið æffan hecce; and swá intó ðǽre eá; andlang ðǽre eá ðæt eft cymð in Tippeburne. Đis synd ða landgemáre intó Ǽlwartone. Ǽrest æt Werdhæcce; of Werdhacce tó eácrofte; of eácrofte intó beolle póle; of ðám póle intó Leófsiges mǽd; of Leófsiges mǽd intó Omermǽd; of Omermǽd intó Ǽðeríces hlype; of ðáre hlype intó wulfhlype; of wulfhlype intó þesfalde; of þesfalde intó stánweges hacce; of stánweges hacce intó Sateres byrig. Đis synd ðа landgemáre

intó Wudeforde. Ærest in Angríces burne tó ealdermannes hæcce tó ðǽr cynges hæcce; of ðǽr cynges hæcce eft intó Angríces burne. Ðis synd ða landgemǽre intó Lámbehyðe. Ærest æt brixges stáne; and swá ford þurwh ðane gráf tó ðám mærcdíce; and swá tó bulce treó; and fram bulce treó tó hyse; and fram hyse tó Ælsyges hæcce; and swá ést tó ðáre stráte; and swá andlang stréte ést tó brixes stán. Ðis synd ða landgemǽre intó Nassingan. Ðat is, hárst of cerlen hacce andlang mearce tó scelden mǽre; and of scelden mére tó ðáre burnan; and of ðáre burnan tó buterwyelle; and of buterwelle tó Ðuroldes gemáren; and of Ðuroldes gemáren eft andlang marce tó cerlen hacce; and seó mǽd ðe ðártó gebyrað líð út beligean. Ego Eadwardus, nutu diuino, rex, omnia praedia quae Haroldus comes monasterio apud Waltham subiecit uel quae adhuc se daturum decernit, subleuans statuo, ut ab omni seruitutis iugo sint semper libera et a shiris et hundredis, et extra curiam sanctae crucis omnibus placitis et omnibus geldis. Scriptum est autem istud priuilegium anno dominicae incarnationis .M.LXII. indictionibus ter quinis, epactis septenis, concurrente .I. Hiis testibus consentientibus.

Ego Eadwardus Anglorum basileus hac inscriptione ✠ salutiferae crucis deliberando assigno. ✠ Ego Eadgyða dei munere Christi regina haec eadem confirmando testimonium do. ✠ Ego Stigandus Dorobornensis archipraesul haec eadem affirmo. ✠ Ego Ealdredus Eboracensis archiepiscopus hoc consolido. ✠ Ego Ælfwoldus episcopus ad haec testimonium perhibeo. ✠ Ego Heremannus episcopus testimonium exhibeo. ✠ Ego Leofricus episcopus testimonium adhibeo. ✠ Ego Willielmus episcopus haec affirmo. ✠ Ego Ailmarus episcopus haec consolido. ✠ Ego Leofwinus episcopus testimonium perhibeo. ✠ Ego Wlfwinus episcopus haec eadem confirmo. ✠ Ego

Ælwinus episcopus testimonium exhibeo. ✠ Ego Ælfricus episcopus haec affirmo. ✠ Ego Walterus episcopus haec eadem corroboro. ✠ Ego Gyso episcopus haec omnia praescripta confirmo. ✠ Ego Ægelnoðus abbas. ✠ Ego Ælfwinus abbas. ✠ Ego Wlfricus abbas. ✠ Ego Leofricus abbas. ✠ Ego Leofstanus abbas. ✠ Ego Ælwig abbas. ✠ Ego Hordricus abbas. ✠ Ego Ægelsinus abbas. ✠ Ego Leofstanus abbas. ✠ Ego Eadmundus abbas. ✠ Ego Sichtricus abbas. ✠ Ego Haroldus comes operando consolido. ✠ Ego Ælfgarus comes. ✠ Ego Tostinus comes. ✠ Ego Leofwinus comes. ✠ Ego Gyrð comes. ✠ Ego Esgarus regiae procurator aulae. ✠ Ego Rodbertus regis consanguineus. ✠ Ego Radulphus regis aulicus. ✠ Ego Bundinus regis palatinus. ✠ Ego Hesbernus regis consanguineus. ✠ Ego Regenbaldus regis cancellarius. ✠ Ego Petrus regis capellanus. ✠ Ego Baldewinus regis capellanus. ✠ Ego Brihtricus princeps. ✠ Ego Ælfstanus princeps. ✠ Ego Wigodus regis pincerna. ✠ Ego Herdingus reginae pincerna. ✠ Ego Adzurus regis dapifer. ✠ Ego Yfingus regis dapifer. ✠ Ego Godwinus reginae dapifer. ✠ Ego Doddo princeps. ✠ Ego Ælfgarus princeps. ✠ Ego Brixinus princeps. ✠ Ego Ægelnoðus princeps. ✠ Ego Esbernus princeps. ✠ Ego Eadwig princeps. ✠ Ego Eadricus princeps. ✠ Ego Ægelmundus princeps. ✠ Ego Siwardus princeps. ✠ Ego Alwoldus princeps. ✠ Ego Ælphig princeps. Haec ego subscripsi Swidar sub nomine Christi ✠.

DCCCXIV.

EÂDWEARD, 1063.

✠ Diuinae prospectionis qua reguntur omnia confluentia, ego Eadwardus Anglicis finibus rex ac de-

fensor constitutus, insomni animo deum inuoco, non solum regiae protectionis nomen ut non habeam, uerum etiam diuino circumuentus auxilio in dei inimicis consilio et actibus praeualeam, regnumque meum pacis quiete merear producere. Saepius enim mundi uarietas mentem meam inquietat, mouet et conturbat; en instat undique depositio legis et iustitiae; undique feruet lis et seditio; undique furit iniqua praesumptio; ius et iustitiam postponit pecunia, et haec omnia omnium nutrix malorum conflat auaritia. At nostrum est his uiriliter malis resistere; exemplum sumere de bonis; hoc est, aecclesias dei ditare, iniquis oppressos iudicibus releuare, inter potentem et humilem aequum iudicare; haec sunt in quibus delectatur deus. Hoc inspirante etiam, rogante quodam presbytero nomine Scepio, pro remedio animae meae donaui sanctae Mariae et sancto Thomae apostolo, ac sancto Olauo regi ac martyri, cui aecclesia quam terra dotaui constructa est, particulam praedii, hoc est, dimidiam uirgam et dimidium quatrentem terrae in loco Kenebiri et Lan . . . dicto, eo tenore, ut amodo idem rus praedictae aecclesiae liberum ab omni censu et seruitio subiaceat, ac presbytero qui eidem praesit aecclesiae, seruiat. Hanc uero donationem ac sanctae basilicae dotationem, si quis, quod absit, infoelix praesumat euertere, sit socius Iudae, mortuus cum Annania, sepultus cum Saphira, et in bonorum resurrectione dampnatus existat, nisi in hac uita conuersus resipiscat. Anno dominicae incarnationis .M.LXIII°. indictione secunda, epactaque .XVIII. et concurrente secunda. Istis terminis praedicta terra circumgyratur, etc.

DCCCXV.

*EÂDWEARD, 1065.

✠ IN nomine sanctae et indiuiduae trinitatis! Eadwardus, diuina gratia largiente, Anglorum rex.

Quum religiosi antecessores nostri dignitatem aecclesiarum clarissimam interdum fore perspexerunt terrenarum opulentia rerum, tam quae authoritatis robur habere quanta fulciebatur copia diuitiarum, digne tenuitatem aecclesiasticam larga amplificare studuerunt manu tam in possessione praediorum quam caeteris redditibus legalium constitutionum. Etenim uero, cum ipsi fideles qui sumus in Christo ab apostolo uocemur et simus aecclesia quamprope quam numerosa multitudine gentium in unitate corporis sui ad aecclesiam dei nuncupamus, sua christiana consecrauit gratia uidebimur adulterini et non filii, si in eius non sedules nos exhibuerimus dilatanda gloria. Quapropter ego Eadwardus, Christi pietate rex Anglorum, dolens Eboracum metropolim nostro tempore deiecta, ad antiquam celsitudinem qua illustrabatur; a piis regibus nostris praedecessoribus, in pristinum cupiens reparare dignitatis statum, nostro fideli domino archiepiscopo eiusdem aecclesiae metropolitanae Eadwardo regali domino, dono nostro contulimus ad integrum, quicquid a pio patre nostro Aldredo Anglorum rege eius antecessori Oswaldo praedictae sedis pontifici est collatum, et post cum Romae peteret pallium a beato papa Formoso per priuilegii descriptionem ei est traditum donum, scilicet, Wiricestriae episcopatus, per nostrum tamen consilium deponendum, in archiepiscopatus dignitate exaltanda supplementum uicarium, quod etiam idem Oswaldus, et post eum Adulphus et Wlstanus archipraesules regio munere adepti sunt et tenuerunt quietum et solidum, donec Anglia dirupta est et discissa inuasione Danorum, et cum caeteris ornamentis aecclesiarum praedictae ciuitatis illud papae Formosi priuilegium constat esse incensum; hic autem charissimus noster Ealdadus episcopi curam suscipiens eiusdemque aecclesiae iura requirens et sciens a beato papa Nicholao Romae pallio donatus, ad nos super aecclesiae sibi

commissa dignitate apostolica scripta signata detulit, quibus cum sua fidelitate commoniti iustam petitionem papae et suam nolumus refutare quod absit, praesertim, cum super eadem re apostolicum praesentauit priuilegium. Donauimus igitur consilio reginae meae, et aliorum fidelium, ei eiusque posteris ordinationem Wirecestriae episcopatus, cum nostro tamen disponendam consilio, quatenus in exequenda episcopali cura eo specialius utatur uicario utque a beato papa Nicholao in eius scriptum habetur priuilegio. Quod si quis e regibus posteris nostris infringere temptauerit, iram dei incurrat, et sit anathema, secundum supradictum apostoli decretum, nisi resipiscat. Ut autem hoc meae descriptionis priuilegium perpetuo inuiolatum seruatur, manus nostrae signum sigillique auctoritas subter insignitur; item regiae uxoris meae testimonio munitur; episcoporum quoque interminatio cum singulorum nomine et caractere exprimitur abbatum; et principum regni nostri contestificatione fulcitur.

✠ Ego Eadwardus dei gratia Anglorum rex hoc scriptum confirmaui. ✠ Ego Eadiða dei pietate Anglorum regina iussu domini mei regis uoluntarie huic descriptioni faueo. ✠ Ego Stigandus archiepiscopus subscribo. ✠ Ego Hermannus episcopus subscribo. ✠ Willielmus episcopus. ✠ Leofric episcopus. ✠ Robertus stalre. ✠ Osbernus capellanus. ✠ Raimboldus. ✠ Petrus. ✠ Haraldus dei gratia dux. ✠ Tosti. ✠ Ælgarus dux. ✠ Girð dux. ✠ Leofwinus dux. ✠ Brihtric. ✠ Ulf. ✠ Suen. ✠ Ælnoð. ✠ Walder subscripsimus.

Actum Wintoniae in publica curia natalis Christi in die festiuitatis sancti Syluestri, anno domini .M.LXV. anno autem regni nostri .XXI. per omnia benedictus deus, Amen.

✠ Ego Ælfnoð abbas. ✠ Aselnodus abbas. ✠ S. Leofricus abbas. ✠ Ego Ealdredus subdiaconus scriptum recognoui.

DCCCXVI.

* EÂDWEARD, May 20th, 1065.

✠ Regnante in perpetuum Ihesu Christo omnium regum principe! Ego Eadweardus secundum uoluntatem eius monarcha totius Britanniae, sciens gloriosis regibus nihil esse foelicius et praeclaro populo salubrius quam ius aecclesiasticae rectitudinis in omnibus seruare, et in diuinis atque saecularibus negotiis iusta iudicia agere, proposui iuste et clementer regendo mihi subditis prodesse et sic singulorum utilitatibus prouidere, ut confirmatis nostra authoritate quae quibusque contingunt haereditario iure per posteritates sibi succedentes inuiolata queant esse. Unde rogatus a Gysone episcopo Wellensi, quem ante hoc biennium Romae cum commendatitiis literis direxi, et apostolica ordinatione Nicolai papae functum recepi, et maxime ab Eadgyða regina mihi matrimonio sociata, et sibi gratuitae miserationis dignatione propitia, ut ea quae antecessorum largitate donata sunt, uel sagacitate confirmata, apicibus nostrae authoritatis, aecclesiae sedis suae literato confirmarem, et quae in multis cyrographis regum priorum essent aliquibus iam uetustate consumptis in armariolo unius cartulae congregari permitterem. Eorum iustis petitionibus libens annuo, et non solum ea quae ipse a me uel antecessores eius a meis impetrauerunt uel etiam pretio acquisiuerunt ex his quae regibus debentur, habere eum, et omnes successores eius inuiolabiliter permitto; sed etiam quicquid possidere uidetur aecclesia quam regit, constituo in perpetua libertate, exceptis tribus, expeditione, pontis arcisue restauratione. Quod ut per succedentia sibi saeculorum tempora apud filios iusticiae perduret fixum, in hac cartula coram subnotatis testibus manu propria dominicae crucis depingo signum, et meae imaginis adnecto sigillum. Si quis quae a me canonice

decreta sunt infregerit, anathemate irremediabili multatus sententiae aeternae damnationis subiaceat, nisi resipuerit. Quamuis autem in singulis chirographis possessiones eiusdem aecclesiae pleniter annotatae habeantur tamen non infructuosum ratus sum, si in hoc quoque recapitulentur. Inprimis in territorio Wellensi, quod antiquo uocabulo dicitur Tidington, et in singulis uiculis ad se pertinentibus sunt .L. mansus, hoc est, Paulesham, Woky, Hentun, Gyrdleg, Bleddenhyð et Eastun, Westbirig, Wokyhole et Æbbewyrð, Burcotan, Middletun et oðer Middletun, et Ætðam ; ðænne Hornningdun et oðer Horningdun, et Hwetecirce, Denrenn, Dulcotan, Wælsleg, Wuormestorr, Celicotan, Bægenhangra, Wandestraw, Hlyttun. Item in alio quod Circ dicitur .L. hii sunt uiculi sibi adiacentes, Liteletun, Hæsele, Dundræg et .III. Suðtunes. In alio autem quod dicitur Euorcric .XX. mansus, Preostle, Cestreblæd, Srættun. Et in illo quod uocatur Cynegesbyrig .XXXVIII. mansus et hii sunt eius uiculi, Landbroc, Readwelle, et Ælhambeorge, et Lytlenige, Hiwisc, Cuma, Pibbesbyrig, Cerdren et oðer frisa Cerdren, Cynæmærestun, Langanham, Winesham atque Cungareshbyrig, necnon et Banawelle, cum omnibus ad se pertinentibus. In eo quod Welingtun nuncupatur est possessio .XV. cassatorum, et hae sunt uillulae eorum, Bocland, Hamme, Huutanawoð, Herpoðford, Pitnocesmor, Ceolfestun. Sunt .XV. in altero Wifelescombe nominato, in his uillis distributi, Nunnetun, Upcotan, Hwitfeld, Hwiðicumb, Acumetun, Langele, Forda, Peddesford, Fifehyda et oðer Fifehyda, Dene, Slæw, Hwrentimor. Habentur etiam in eo quod Lidegard dicitur .XV. cassati, et hae curticulae adiacentes sibi, Cuma, Peddenallras, et ðæt Wudu-land, Asce, Baggenbeorge, Anaro, Hylle. In eo loco quod Wedmor dicitur .IV. mansuum est possessio, et hae sunt uillulae huc pertinentes, Biddesham quod Tarnuc proprie appellatur, et alia

quae dicitur Heanican, et Mercern. Haec igitur cum omnibus ad se pertinentibus, id est siluis, campis, pratis, pascuis, piscariis, molendinis, aecclesiae praefatae uel episcopo, ut praedixi, confirmo, et libertatem eius secundum antecessorum meorum statuta amplifico. Scripta est haec carta ab eodem Gisone episcopo iussu meo anno dominicae incarnationis .M.LXV. indictione .III. .XX. die mensis Maii in regali uilla Wendlesore nuncupata.

Signum manus Gisonis episcopi ✠.

Rubric. Đis is eallra ðǽra landa landbóc ðe mid rihte hýrað intó ðám biscopríce ðe Eádweard cynge gebócode sancto Andrea apostolo intó ðám biscopstole tó Wyllan on éce yrfe.

DCCCXVII.

EÁDWEARD, 1065.

✠ 'QUAECUNQUE scripta sunt,' dicit apostolus, 'ad nostram doctrinam scripta sunt, scilicet, ut per patientiam et consolationem scripturarum spem habeamus;' iccirco terrenis et caducis aeterna et mansura mercanda sunt, et cum spe bona perquirenda, ipse enim deus retributionem omnium actuum nostrorum in die examinationis iuxta uniuscuiusque meritum reddet; ideoque subtillissima mentis certatione et ardenti inquisitione illum imitari satagamus, licet mortalis uitae pondere pressi et labentis huius saeculi possessionibus miserabiliter sumus infoecati; tamen miserationis eius largitate, caducis opibus aeterna coelestis uitae praemia mercari quaeramus. Quapropter ego Eadwardus suprema gratia largiente Anglorum regalia sceptra gubernans, rogatus a Brihtrico abbate Meldunensis coenobii cum consensu episcoporum, optimatumque meorum, ob honorem sanctae dei genitricis Mariae perpetuae uirginis, et ob reuerentiam sancti Aldhelmi eiusdem coenobii quondam abbatis, deinde Schiraburn-

ensis praesulis, cuius corpus gloriosum in eadem aecclesia uenerabiliter requiescit, et multis patratis miraculis elucescit, concedo et regali auctoritate praecipio quatinus eadem aecclesia omnes terras et possessiones suas quas hodierna die tenet et possidet uel in futuro largitione quorumlibet fidelium tenenda est uel possidenda, perpetuo iure et perpetua pace teneat atque possideat. Subscribimus enim nomina terrarum et nomina eorum qui eas aecclesiae fideli deuotione contulerunt. Inprimis Newentuna ex dono Æðelredi regis, terra est .xxx. hydarum sita ab occidentali parte stratae publicae quae Fossa nominatur. Item Kemele, terra est .xxx. hydarum, quarum .iiii^or sunt in Chellewrða, hanc terram dedit Aldhelmo abbati Ceadwalla rex; sita est in orientali plaga stratae publicae supranominatae. Item Pirituna, terra est .xxxv. hidarum de orientali parte siluae quae dicitur Bradon, hanc dedit Chedwalla rex Aldhelmo abbati. Item Creddewilla, terra est .xl. hidarum, de ista terra est Eastcotun, Honekynton, Morcotun, terram istam dedit Æðelwlfus rex christianissimus. Item eadem aecclesia tenet Cheorletuna, terra est .xx. hidarum, hanc dedit idem rex Æðelwlfus. Item Dometesig, terra est .x. hidarum, hanc dedit idem rex Æðelwlfus. Item eadem aecclesia tenet Wdetun, terra est .x. hidarum sita intra siluam Bradon, hanc dedit Æðelstanus rex uenerabilis aecclesiae Maldunensi. Item Bremela, terra est .xxxviii. hidarum, de ista terra est Ywerig, Speerful, Chedecotun, Foxham, Auene, terram istam dedit rex Æðelstanus. Item ex donatione eiusdem regis Æðelstani ipsa aecclesia tenet Nortuna pro .v. hidis, et Sumerford pro .v. hidis. Item eadem aecclesia tenet Brokeneberge, terra est .l. hidarum, hanc dedit rex Eadwy; de hac eadem terra Grutenham pro .i. hida. Et ex occidentali parte fluminis quod Auena nominatur et Suttuna pro .x. hidis, Rodburna pro .x. Corstuna pro .x. Cusfalde pro .iii. Bremelham pro .ii. hidis. Item

Brinkewrða, terra est .v. hidarum, hanc dedit quidam uir nobilis Leofsi nomine. Item Hewy, terra est .xi. hidarum, hanc dedit Æðelred rex. Item ipsa aecclesia tenet Litletun terra est .v. hidarum, hanc dedit Uuenoðus Æðelredo rege suo annuente. Ego igitur Eadwardus dei misericordia Anglorum rex, concedo atque praecipio quatinus aecclesia ista sit libera et quieta ab omni mundiali iugo, scilicet, de schiris et hundredis, et placitis et quaerelis, et omnibus geldis et consuetudinibus; concedo etiam ei libertatem plenariam, id est sacam et socam, tol et tem, et infangeneðef, monbriche, hamsokne, forstell. Quicumque ergo hanc nostram donationem seu libertatem seruauerit, perducat eum dominus ad gaudia Paradisi. Qui uero contempserit, ligatis manibus et pedibus mergatur in profundum inferni. Acta est haec praefata libertas anno dominicae incarnationis millesimo .LXV. indictione .IIII. hiis testibus consentientibus quorum inferius recitantur nomina.

✠ Ego Eadwardus rex Anglorum praefatam donationem cum titulo sanctae crucis confirmaui et inpressione sigilli mei consolidaui. ✠ Ego Eadgið regina consensi et laudaui. ✠ Ego Stigand archiepiscopus subscripsi. ✠ Ego Ealdsið archiepiscopus roboraui. ✠ Ego Hereman episcopus adquieui. ✠ Ego Leofric episcopus impressi. ✠ Ego Wyllelm episcopus faui. ✠ Ego Harold dux confirmaui. ✠ Ego Tosti dux carraxaui. ✠ Ego Gyrð dux praetitulaui. ✠ Ego Leofwyne dux subarraui. ✠ Ego Æðelnoðus abbas subscripsi. ✠ Ego Alwy abbas subscripsi. ✠ Ego Ordrich abbas subscripsi. ✠ Ego Æðelsige abbas subscripsi. ✠ Ego Wlfric abbas subscripsi. ✠ Ego Brihtricus abbas supranominati coenobii lectis et diligenter perscrutatis aecclesiae nostrae cartis hanc scedulam dictaui et propria manu conscripsi et cum titulo uenerandae crucis confirmaui coadunaui et conclusi.

DCCCXVIII.

*GODGYFU, 1060—1066.

✠ Clarissimo ac reuerentissimo Uictori apostolico nostro Godiua uxor Leurici Anglici consulis quicquid in Christo carius extat! Cum omni christianae religioni uniuersalis catholicus populus te praelatum et omni sanctitate gloriosum asserit, decet te precibus ancillae tuae placabiles aures parumper accommodare. Precor ergo te pastor summe, quatinus dona quae ego pro redemptione animae mariti mei, meaeque, beatae dei genitrici Mariae attribui Stou, auctoritate tua confirmes, sicut nostratium compatriotum, episcoporum, atque abbatum, necnon et consulum, quorum nomina subscripta habentur corroborata sunt. Possessionum nomina haec sunt, Newarcha, scilicet, atque Flatburche cum appendiciis suis; et Branðon, et Martine-Welle cum appendiciis. Has ergo per monile meum et murenulas aureas uermiculatas matri domini dedi.

✠ Ego Eadwardus rex Anglorum huius donationis libertatem regni totius fastigium tenens libenter concessi. ✠ Ego Ealdredus praesul electus ad archiepiscopalem sedem Dorobernensis aecclesiae huic regali munificentiae assensum praebui. ✠ Ego Wlfwi episcopus. ✠ Ego Leofric dux. ✠ Ego Haraldus comes. ✠ Ego Tosti comes. ✠ Ego Siward dux. Et alii multi.

Apostolicum ✠ signum.

Hoc autem donum omni conamine annuo et Romana auctoritate confirmo, et cartulam signatam meo sigillo re-transmitto. Si quis uero hoc ausus euertere fuerit, cum Pilato et Iuda Scariothen, Caypha quoque, eorumque commanipularibus aeternaliter Acherontica combustione trudatur, nisi ante mortis articulum satisfactione poenituerit congrua.

DCCCXIX.

EÂDWEARD, 1060—1066.

✠ Cum uniuersorum dominus et iudex dicit, 'Iudicate pupillo, defendite uiduam,' quanto magis nos oportet iudicare aecclesiae suae et in omnibus eius causas et iudicia adiuuare et ipsi testes adesse sine qua nec christiani esse nec ad deum possumus pertinere! Inter uarias etiam rerum mutationes necessaria sunt litterarum testimonia quae fideliter confirmant et repraesentant praeterita. Quapropter ego totius Albionis rex Eaduuard̃us rogatus a uenerabili Leofrico abbate de Burch de quadam commodatione et conuentione terrarum quae coram me facta est, annui ut huiusmodi carta fieret in testimonium et possessionem aeternam aecclesiae suae. Igitur monachus Brand tres terras suas quas sub abbate Leofrico in propriam haereditatem monasterii sui acquisierat fratri suo Askytelo per conuentionem interim commendauerat, unam Scottun quam de sua proprietate emerat, alteram Scottere quam ei frater suus Siric donauerat, tertiam Malmetun quam ei pater suus uiua uoce concesserat. Conuentio autem talis fuit, ut pro duabus prioribus pecuniam singulis annis quamdiu teneret persolueret, pro Malmetun uero aliam terram nomine Đorp post obitum fratris simul et suas recipere deberet. Hanc conuentionem sic coram me et optimatibus meis approbatam, ita cartae testimonio tam praesentibus quam posteris iussimus demonstrari, ea uidelicet animaduersione, ut nulla occasio mali ingenii post haec interueniat quo sancta aecclesia quicquid ad se uel ad suos pertinet, quod absit, perdat; sed nunc praedictas terras secundum praedictam conuentionem integre recipiat et in perpetuum ea libertate qua dominicas et liberrimas terras tenet, dei nutu

et nostro assensu possideat. Huius rei testes hic subnotantur.

✠ Ego Eaduuardus rex praescriptum testamentum sancto Petro in Burch confirmaui. ✠ Ego Eadgið regina eodem tenore faui. ✠ Ego Stigandus archiepiscopus interfui. ✠ Ego Ealdredus archiepiscopus laudaui. ✠ Ego Wulfuui episcopus approbaui. ✠ Ego dux Haroldus assensi. Cum his quoque testes assunt regii optimates, Æðelstanus, Iaulfus, Agamundus, Ulf, Wegga, Ælfnoð, Locar, Hacun.

Si quis uero inimicus haec auferre aecclesiae dei conatus fuerit, auferat dominus partem suam de medio omnium electorum suorum. Ego quoque Brand cum abbate nostro Leofrico cunctisque fratribus nostrae congregationis aeternam maledictionem inprecor huius descriptionis aduersariis, quicumque sancto Petro praescriptas terras abstulerit.

DCCCXX.

STÍGAND, 1060—1066.

✠ Her swytelað on ðissum gewritæ ðæt Stígand bisceop and sæ hiræð on Ealdan mynstræ lætan tó Æðælmǽræ áne hidæ landæs æt Spæresholte his dæg and Sǽmannes dæg his suna, wyð swylcan sceattæ swylce he hit ðá findon mihte. Ðyses is tó gewitnæssæ, Stígand bisceop, and sæ hireð on Ealdan mynstræ, and Ælfwinæ abbod, and sæ hireð on Niwan mynstræ, and eallæ scýrðægenas on Hámtúnscíræ. Ðissa gewrita syndan twá, án is on Ealdan mynstræ, and óðær hæfð Æðelmǽr.

DCCCXXI.

WULFWOLD, 1060—1066.

✠ Uulfwold abbot grēt Gisa bisceop and Ægelnōð abbod, and Tofig scīrgerēfan, and ealle ða þegenas on Sumersæton freōndlīke; and ic cȳðe eow ðæt Eādweard cingc mīn hlāford geaf me ðæt land æt Corfestīge ðæt mīn fæder āhte and ða feowðer worðias æt Æscwīcan, and ða ækeras mǣde ðe ðārtō gebyriað, and on wuda and on felda, swā micel swā ðæt ic heāfde leās mīnan orfe and mīnra manna orfe, and eall swā freōls on eallan þingan eall swā ðæs cinges āgen innland tō gyfanne and tō syllanne, ǣr dæge and æfter dæge, lōc hwām me leōfast is. Nū kȳðe ic eow eallan ðæt ic habbe gifen ðæt land intō sanctes Petres mynstre intō Baðan ðām munecan tō scrūdfultume and tō fōðan eall swā full and swā forð, swā ðe cingc hit me geūðe on eallan þingan. And se ðe mīne gyfe geēce ðe ic habbe gyfen intō sanctes Petres mynstre, geēce God ælmihtig his lif hēr on worulde, and ðonne he heonan fare gyfe him Crist heofona rīce tō mēdes. And se ðe hit þence tō litlianne, gelitlige hine God elmihtig hēr on worulde, and ðonne he heonan faran sceal sī his wunung on helle grunde būton he hit ǣr his ende ðe stīðlīcor gebēte.

DCCCXXII.

ÆLFWIG, 1060—1066.

✠ Her swutelað on ðisum gewrite ðæt Ælfwig abbud, and eall seō geferrǣden on Baðan, hæfð gelæten tō Stīgande archebisceop .xxx. hyda landes æt Dyddenhamme his dæge wið .x. marcan goldes and wið .xx. pundon seolfres; and æfter his dæge gā hyt eft intō ðām hālegan mynstre mid mete and mid

mannum, swâ full and swâ forð swâ hit ðænne byð; and .I. marc goldes tô eâcan and .VI. merswîn and .XXX. þûsenda hæryngys ǽlce eare. Ðis ys tô gewittnysse, Eâdweard cinincg, and Eâdgyð seô hlǽfdige, and Ealdryd archebisceop, and Hereman bisceop, and Gisa bisceop, and Harold eorl, and Tosstig eorl, and Æðelnôð abbod, and Ægelwig abbod, and Ægylsige abbod, and Ordrîc abbod, and Esegâr steallere, and Roulf steallere, and Bondig steallere, and manega ôðre gôde menn ðe heora naman hêr âwritene ne syndon. And gyf ǽnig mann sî swâ dyrstig ðæt wylle ðis âwendan, sî hê âmansumod fram Criste and fram sancta Marian and fram sancte Petre ðâm hâlegan apostle and fram eallum Cristes hâlegum æfre on ǽcnysse bûton he hyt eft ðe raðor gebête.

DCCCXXIII.

EALDRED, 1062—1066.

✠ Hoc indiculo declaratur quod Ealdredus archiepiscopus terram .X. cassatorum quae Heamtun uocatur in uicecomitatu Gloecestre emit .X. marcis auri de pecunia monasterii, ipsamque terram ad uictum monachorum in Wigornensi ciuitate et monasterio sanctae dei genitricis Mariae deo seruientium tradidit, obtestans et adiurans sub anathematis districtione ne quis eam ab ipsius monasterii siue fratrum in ipso degentium auderet diripere possessione. Quod si quis daemonis instinctu eam ab ipsorum utilitatibus ui aut aliquo ingenio diriperet, sciret se aeterno anathematis uinculo ligatum, et cum Dathan et Abiron in inferno damnatum aeternaliter luiturum, nisi digna satisfactione emendauerit, et a tam impiis conatibus poenitendo cessauerit. Haec autem definitio confirmata atque conscripta est coram testibus quorum hic infra nomina notantur.

✠ Ego Eaduuardus Anglorum basileus hanc donationem consensi. ✠ Ego Eadgyða regina consensi. ✠ Ego Ealdredus archiepiscopus hanc meam donationem confirmo. ✠ Ego Wulstanus episcopus. ✠ Ego Walterus episcopus. ✠ Ego Leofwinus episcopus. ✠ Ego Ægelwinus abbas. ✠ Ego Wilstanus abbas. ✠ Ego Godricus abbas. ✠ Ego Harold dux. ✠ Ego Leofricus dux. ✠ Ego Huhgelin minister. ✠ Signum Æluuoldi. ✠ Signum Wynsii. ✠ Signum Esegarii. ✠ Signum Brihtrici. ✠ Signum Siuuardi. ✠ Signum Osegodi. ✠ Signum Azori. ✠ Signum Berhtuuini. ✠ Signum Earngeati. ✠ Signum Orduui. Cum licentia Eaduuardi regis et Haroldi ducis.

DCCCXXIV.

*EÂDWEARD, 1066.

✠ In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis! Ego Eadwardus Æðelredi regis filius, gratia dei Anglorum rex, futuris post me regibus et omnium dignitatum gradibus omniumque aetatum hominibus, salutem et huius rei notitiam. Scire uos uolo quoniam tempore auorum meorum patrisque mei multa et grauia bellorum pericula afflixerunt gentem Anglorum et ipsos, tam a suis quam ab extraneis concitata, adeo ut pene periclitata sit haereditaria regum successio, magnumque interstitium inter fratrem meum Eadmundum qui patri meo mortuo successit meque habitum sit, inuadentibus regnum Suuegeno et Cnuto filio regis, regibus Danorum, ac filiis ipsius Chnuti Haroldo et Hardechnuto; a quibus etiam alter meus frater Ælfredus crudeliter occisus est, solusque sicut Ioas occisionem Oðoliae sic ego illorum crudelitatem euasi. Tandem respectu misericordiae dei post plures annos ego Eadwardus ad paternum regnum reaccessi, et eo potitus sine ullo bellorum labore,

sicut amabilis deo Salomon tanta pace et rerum opulentia abundaui ut nullus antecedencium regum similis mei fuerit in gloria et diuitiis. Sed gratia dei non me, ut assolet, ex opulencia superbia et contemptus inuasit; immo coepi recogitare cuius dono et auxilio ad regni culmen euasi, quoniam 'Dei est regnum et cui uult dat illud,' et, 'Quia mundus transit et concupiscentia eius,' qui autem totum se subdit deo foeliciter regnat et perpetualiter diues est. Itaque deliberaui ire ad limina sublimium apostolorum Petri et Pauli, et ibi gracias agere pro collatis beneficiis, et exorare ut eam pacem firmaret deus perpetuam mihi et posteris meis. Praeparaui ergo et dinumeraui expensas necessarias itineri et honorabilia dona quae ferrem sanctis apostolis; sed grauis super hac re moeror habebat optimates meos, utpote memores malorum quae sub aliis regibus pertulerant, ne tanto domino et pio patre rege absente, regnum nouiter sedatum aliqua turbaretur hostilitate, et metuentes id quod et sanctus Ezechias, ne si forte in uia aut aegritudine aut alio incommodo deficerem haereditariis regibus carerent maxime quod nullum habebam filium. Itaque communi habito consilio, rogabant me ut ab hac intentione desisterem, pollicentes se satisfacturos deo pro uoto meo tam in missarum et orationum oblatione quam in elemosinarum larga distributione. Sed cum obnixe contradicerem tandem utrisque placuit ut mitterentur legati duo ab utraque parte Ealdredus et Heremannus episcopi, et abbates Wulfricus et Ælfwinus, qui apostolico meam uoluntatem et uotum et illorum petitionem indicarent, et secundum eius sententiam quam mihi mandaret promisi me omnino facturum. Factum est ergo quod uoluimus et uenientes Romam legati nostri, ex uoluntate dei, inuenerunt collectam synodum in eadem urbe. Cumque exposuissent meam uoluntatem et suam petitionem coram .cc.l. episcopis et alia multitudine sanct-

orum patrum, tunc apostolicus ex consultu sanctae synodi hanc epistolam mihi scripsit. ‘Leo episcopus seruus seruorum dei dilecto filio Eaduuardo Anglorum regi, salutem et apostolicam benedictionem! Quoniam uoluntatem tuam laudabilem et deo gratam agnouimus, gratias agimus ei per quem reges regnant et principes iusta decernunt. Sed quia prope est dominus in omni loco omnibus inuocantibus eum in ueritate, et sancti apostoli cum suo capite coniuncti unus spiritus sunt, et pias preces aequaliter audiunt, et quia constat periclitari regionem Anglicam ex tua discessione qui freno iustitiae sediciosos eius motus cohibes, ex auctoritate dei et sanctorum apostolorum et sanctae synodi absoluimus te a peccato illius uoti pro quo dei offensam times et ab omnibus negligentiis et iniquitatibus tuis, ea nimirum potestate usi, quam dominus in beato Petro concessit nobis, dicens, ‘Quaecunque solueritis super terram, soluta erunt et in coelis.’ Deinde praecipimus tibi sub nomine sanctae obedientiae et poenitentiae, ut expensas quas ad iter istud paraueras pauperibus eroges, et coenobium monachorum in honore sancti Petri apostolorum principis aut nouum construas, aut uetustum emendes et augeas, et sufficientiam uictualium fratribus de tuis redditibus constituas, quatinus dum illi assidue inibi deum laudauerint, et sanctis augeatur gloria et tibi indulgentia. Cui loco quicquid contuleris, uel collatum est uel conferetur, ut ratum sit apostolica auctoritate praecipimus, et ut semper habitatio monachorum sit et nulli laicae personae nisi regi subdatur; et quaecunque priuilegia inibi instituere uolueris ad honorem dei pertinentia concedimus et robustissima auctoritate confirmamus, et infractores eorum aeterna maledictione damnamus.’ Haec et alia apostolici mandata cum referrent nobis legati, interea reuelauit beatus Petrus cuidam probabilis uitae monacho incluso nomine Wlfsino uoluntatem suam esse ut restruerem

locum qui dicitur Westmonasterium quod a tempore sancti Augustini primi Anglorum episcopi institutum multaque ueterum regum munificentia honoratum, propter uetustatem et frequentes bellorum tumultus pene uidebatur destructum. Cumque hanc uisionem mihi meisque retulisset, et apostolicae literae aequalia praecepta detulissent, contuli uoluntatem meam cum uoluntate dei et cum tocius regni electione dedidi me ad restructionem eiusdem loci. Itaque decimari praecepi omnem substantiam meam tam in auro et argento quam in pecudibus et omni genere possessionum, et destruens ueterem nouam a fundamentis basilicam construxi et constructam dedicari feci .v. kalendarum Ianuarii; in qua collocaui ipsa die reliquias quas Martinus papa, et Leo qui eum consecrauit dederunt Ælfredo regi, et quas ipse a Carlomanno rege Francorum dari sibi impetrauit, cuius filiam pater eius Æðelwlfus rex post mortem primae coniugis duxerat uxorem, quaeque ab ipso ad successorem eius Æðelstanum deinde ad Eadgarum ad ultimum ad nos peruenerunt, scilicet, duas partes crucis domini, et partem unius claui, partemque tunicae eius inconsutilis, et de uestimentis sanctae Mariae, et reliquias apostolorum Petri et Pauli, Andreae, Bartholomei, Barnabae, et aliorum plurimorum sanctorum, et quinque capsas aliis sanctorum reliquiis plenas; et statui ut quicunque reus maiestatis regiae uel cuiuslibet alterius offensae ad locum in quo pausant istae reliquiae confugerit, eius rei et membrorum ac uitae impunitatem consequatur. Eodem die renouaui, confirmaui, et emendaui priuilegia quae famosissimus auus meus Eadgarus, patruusque meus deo amabilis rex et martyr gloriosus Eaduuardus eiusdem Eadgari filius, et sanctissimus pater Dunstanus Cantuariensis archiepiscopus, ac piissimus rex Æðelredus pater meus, illi loco contulerunt; meam quoque auctoritatem adieci augmentans decreta utilia admonitione

uenerabilium archiepiscoporum Stigandi et Ealdredi et aliorum optimatum meorum, uidelicet, ut ille locus in perpetuum ab omni saeculari seruitio sit liber, et secundum beati Benedicti traditionem post obitum abbatis, ex eadem congregatione eligatur alter qui dignus sit, aliorsum uero nullus, nisi culpis promerentibus inibi inueniri nequiuerit qui dignus sit tali officio fungi; quod si euenerit, quod absit, potestatem habeant de alio noto et familiari loco abbatem eligendi, cuius uita sapientia et religione clarescat; laicorum autem uel clericorum nemo ipsius loci dominium usurpare praesumat. Possessiones uero quae ibi a quibuscunque donatae sunt non abbas nec alia quaelibet persona licentiam habeat uendendi uel extraneis dandi, sed regum munimine deinceps locus ipse tueatur, ipseque abbas regi soli seruiens commissum sibi gregem spirituali et temporali pastu abundanter foueat. Concessi etiam et confirmaui donationes quae ab eisdem regibus ante me donatae sunt, hoc est circa ipsum monasterium .XVII. hidas et dimidiam, in Heandune .XX. in Heamstede .V. in Greneford .XII. et unam uirgam, in Hanewelle .VIII. in Scepertune .VIII. in Sunnabyri .VII. in Ealdenham .X. in Deccewyrðe .IIII. et unam uirgam, in Wattune .IIII. et dimidiam, in Holewelle .VI. et dimidiam, in Hamme .II. in Wintune .IIII. in Kynleuedene .V. in Fentune .IIII. in Mordune .X. in Æwelle .II. in Pereham .VII. in Collingtune .III. in Cillingtune .IIII. necnon et illas quas optimates mei meo tempore addiderunt, scilicet Leofcild, Mulesham cum omnibus ad se pertinentibus, Ægelricus, Kylewendun cum omnibus ad se pertinentibus, Wlfwinus, Mapulderstede cum omnibus ad se pertinentibus, Guðmundus, Kynleuedene et Ræine et Læcedune cum omnibus ad se pertinentibus, Ælfricus, Wænstede cum omnibus ad se pertinentibus, Atsere Swerte, Lygetun cum omnibus ad se pertinentibus, Ingulf, Paclesham cum omnibus ad se pertinent-

ibus, Atsere, Leosne cum omnibus ad se pertinentibus, Tostig, Cleigate cum omnibus ad se pertinentibus, Ælfwine, Gottune-Ægete cum omnibus ad se pertinentibus, Wlstanus, Deneham cum omnibus ad se pertinentibus, Siwardus, dimidiam hydam in Agmodesham et unam in Weodune, Leofsi de Lundonia .II. hydas et dimidiam in Wurmelea. Postremo ego ipse pro spe retributionis aeternae, et pro remissione delictorum meorum, et pro animabus patris mei et matris meae et omnium parentum meorum, ad laudem omnipotentis dei posui in dotalicium et in perpetuam haereditatem super altare uaria ornamentorum genera quibus aecclesiae seruiretur, uel in quotidianis uel solennibus ministeriis; et ad usus fratrum inibi deo seruientium de meo iure quod mihi soli competebat absque ullius reclamatione uel contradictione ista, inprimis Langtun cum omnibus ad se pertinentibus, Gihcslewe cum omnibus ad se pertinentibus, Stana cum omnibus ad se pertinentibus, Windlesoran cum omnibus ad se pertinentibus, Huuæthampstede cum omnibus ad se pertinentibus, Stichenæce cum omnibus ad se pertinentibus, Æscewelle cum omnibus ad se pertinentibus, Dene cum omnibus ad se pertinentibus, Suðburhte cum omnibus ad se pertinentibus, Pertun cum omnibus ad se pertinentibus, Roteland cum omnibus ad se pertinentibus; post mortem Eadgiðae reginae coniugis meae, Perscoran cum omnibus ad se pertinentibus, Deorhyrste cum omnibus ad se pertinentibus. Relaxaui igitur istis et omnibus supranominatis terris consuetudines omnes et exactiones regalium et episcopalium ministrorum sicut antecessores mei reges prius fecerunt, ut nullis grauentur oneribus expeditionum, nec pontium uel castrorum restructione, nec furis apprehensione. Et omnia quae ad locum ipsum pertinent sint omnino libera, cellae, aecclesiae, cimiteria, terrae, pascua, siluae, uenationes, aquae, piscationes, cum redditibus, seruitiis,

debitis, oblationibus, luminaribus, decimis, donariis, censu, morthidis, legibus, consuetudinibus, causarum discussionibus, emendationibus siue aecclesiasticis siue saecularibus, et omnibus quaecunque scriptis et testimonio bonorum hominum rememorari potuerunt, quae a regibus concessa uel concedenda sunt, ut nullus ex his subtrahere uel diminuere aut disperdere qualibet occasione, iudicio uel potestate praesumat. Donaui etiam religioso abbati Eadwino, qui tunc illi loco prae-erat, et omnibus futuris post eum ibidem abbatibus in tota possessione monasterii sacam et socam, theloneumque suum in terra et in aqua, et consuetudinem quae dicitur teames, latrones, latronumque captiones uel emissiones, et pacis fracturam, et pugnam in domo factam, et domus inuasionem, et omnes assultus in suo iure, in uia et extra, in festo et extra, in urbe et extra, et omnes leges et consuetudines tam plene et tam libere sicut eas habebam in manu mea. Et ut omnia concludam, nullus succedentium regum per uim aut per consuetudinem pastum ab eorum possessionibus exigat, sed omnimodam libertatem perpetualiter habeant. Post hanc donationem excommunicauerunt omnes episcopi et abbates tocius Angliae et monachi ac clerici, secundum apostolici Leonis praeceptum, eos qui hoc constitutum infringerent uel infringi permitterent, quantum in ipsis esset. Si quis uero hanc nostram donationem augere et amplificare uoluerit, augeat deus dies eius prosperos hic et in futuro; si autem euenerit ut aliquis aut regum succedentium uel alicuius personae homo, quod non optamus, diabolica temeritate fuerit elatus uel seductus, quatenus hoc nostrum statutum infringere uel minuere aut in aliud mutare uelit, sciat se perpetuo anathemate damnatum, nisi tamen digna satisfactione emendauerit; sin autem emendatione fuerit indignus ipse quidem cum Iuda traditore gehennae ignibus cremabitur. Sed haec carta nichilo-

minus in sua libertate permanebit quamdiu Christiani nominis timor et amor hac nostra gente perseuerauerit. Ad ultimum, cartam istam conscribi et sigillari iussi, et ipse manu mea signum sanctae crucis impressi, et idoneos testes annotari praecepi. Ad corroborandam itaque propriam donationis libertatem,

Ego Eadwardus domino largiente Anglorum rex signum uenerandae crucis impressi ✠. Ego Eadgiða regina huic donationi regis consentiens subscripsi ✠. Ego Stigandus archiepiscopus consensi et subscripsi ✠. Ego Ealdredus archiepiscopus consensi et subscripsi ✠. Ego Walterus episcopus consensi et subscripsi ✠. Ego Leofricus episcopus consensi et subscripsi ✠. Ego Willielmus episcopus consensi et subscripsi ✠. Ego Heremannus episcopus consensi et subscripsi ✠. Ego Wulstanus episcopus consensi et subscripsi ✠. Ego Siwardus episcopus consensi et subscripsi ✠. Ego Wulfwinus episcopus consensi et subscripsi ✠. Ego Giso episcopus consensi et subscripsi ✠. Ego Ælfwinus abbas consensi et subscripsi ✠. Ego Leofricus abbas consensi et subscripsi ✠. Ego Eadwinus abbas consensi et subscripsi ✠. Ego Ægelsius abbas consensi et subscripsi ✠. Ego Wulfwoldus abbas ✠. Ego Reinbaldus cancellarius ✠. Ego Ægelwinus abbas consensi et subscripsi ✠. Ego Baldwinus abbas consensi et subscripsi ✠. Ego Leofwinus dux ✠. Ego Gyrð dux ✠. Ego Haroldus dux ✠. Ego Eadwinus dux ✠. Ego Raulfus minister ✠. Ego Rotbertus minister ✠. Ego Æsgarus minister ✠. Ego Eadnoðus minister ✠. Ego Bondius minister ✠. Ego Wigodus minister ✠. Ægelnoðus ✠. Wulfricus ✠. Siwardus ✠. Godricus ✠.

Acta apud Westmonasterium .v. kalendarum Ianuarii die sanctorum innocentium anno dominicae incarnationis .M.LXVI. indictione tertia, anno regni serenissimi Eaduuardi regis uigesimo quinto. Swið-

garus notarius ad uicem Reinbaldi regiae dignitatis cancellarii hanc cartam scripsi et subscripsi in dei nomine foeliciter. Amen.

DCCCXXV.

* EÂDWEARD, 1066.

✠ In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis! Propter eos qui iusticiam dei contemnunt et suam uolunt constituere, quoniam iusticiae dei non sunt obiecti, procurandum est hiis qui aecclesiarum dei priuilegia constituunt ut multiplices cartas et multitudinem testium atque maledictionum congerant, quibus, etsi non semper tamen aliquotiens, pessimorum hominum impia, proteruia, et perniciosa praesumptio tutius proteratur, retundatur, ac reuerberetur, necnon fortissimo defensionis robore funditus eradicetur. Quapropter ego Eadwardus gratia dei Anglorum rex, notum facio omnibus futuris post me saeculi generationibus quoniam praecepto Leonis papae pro poenitentia et remissione peccatorum meorum, renouaui et melioraui basilicam sancti Petri, quae sita est prope moenia principalis Anglorum urbis Londoniae et ab occidentali ora eiusdem urbis dicitur Westmonasterium, quae aedificata quidem fuerat antiquitus sub Melito Londoniae primo episcopo socio et contemporaneo sancti Augustini primi Cantuariensis archiepiscopi et per ipsum beatum Petrum angelico famulante seruitio, sanctae crucis impressione et sacri crismatis perunctione dedicata; sed per frequentes incursiones barbarorum et maxime Danorum, qui patre meo Æðelredo uiuente irruptionem in Angliam fecerant, et eo mortuo, cum fratre meo Eadmundo dimidium regnum sub amicitiarum pactione tenuerant, fratremque meum alium Ælfredum miserabiliter interemptum enecauerant, neglecta et penitus destructa uidebatur. Cum ergo renouassem eam et

multa priuilegia regiae potestatis et apostolicae auctoritatis per beatum Leonem papam in ea constituissem, defuncto ipso Leone et confirmato in eius loco Nicholao, placuit mihi renouare, meliorare, et confirmare consuetudines et donationes pecuniarum quas antecessores mei reges sancto Petro instituerant propter summam deuotionem quam habuit semper Anglorum gens erga eum et eius uicarios. Itaque propter hoc negotium et alia quamplura legatos misi Romam, episcopum unum Ealdredum et duos electos ad ordinandos episcopos Ghysonem scilicet et Walterum, ut a domino papa sacrarentur. Uenientes autem Romam ab apostolico Nicholao honore quo decebat sunt suscepti, inuenerunt ibi ad synodum congregatam multitudinem magnam episcoporum, abbatum, monachorum, clericorum, caeterorumque fidelium; cumque audiente synodo suae legationis causam perorarent, huius summam epistolae domino papae obtulerunt. ‘Summo uniuersalis aecclesiae patri Nicholao, Eadwardus gratia dei Anglorum rex debitam subiectionem et omnimodum seruitium. Glorificamus deum quia curam habet suae electae aecclesiae quoniam in loco boni praedecessoris uos optimum successorem constituit, quapropter iustum iudicamus apud uos uelut ad solidam petram acuere et probare omnes bonas intentiones nostras, et uestram notitiam atque societatem in bono habere, quatinus eas donationes et priuilegia quae obtinuimus apud praedecessorem uestrum renouetis et augetis nobis, uidelicet ut quod ille iniunxit nobis sub nomine obedientiae ac poenitenciae propter uotum quod uoueram ire Romam, et in remissionem omnium peccatorum meorum construere coenobium monachorum in honore apostoli Petri, ratum faciatis, et priuilegia possessionum et dignitatum eiusdem loci confirmetis, renouetis, atque augeatis, et imperpetuum immutabilia stare decernatis. Ego quoque pro modulo meo augeo et confirmo donati-

ones et consuetudines pecuniarum quas habet sanctus Petrus in Anglia, et ipsas pecunias collectas cum regalibus donis mitto uobis ut oretis pro me et pro pace regni mei, et continuam ac sollempnem memoriam haberi instituatis tocius gentis Anglorum coram corporibus sanctorum apostolorum. Ualete.' Hiis igitur litteris a summo pontifice susceptis, cum foeliciter ad uotum suum omnibus pactis a Roma redirent, consulente sancta synodo, transmissam a domino papa mihi detulerunt epistolam. 'Nicholaus episcopus, seruus seruorum dei, gloriosissimo ac piissimo omnique honore dignissimo spirituali quoque filio nostro Eadwardo Anglorum regi uisitationem omnimodam, salutem mellifluam, et benedictionem apostolicam. Omnipotenti deo referimus grates qui uestram prudentissimam excellentiam in omnibus ornauit ac decorauit erga beatum Petrum apostolorum principem et nobiscum habere dilectionem et in omnibus apostolicis consentire censuris, literas igitur uestrae nobilitati transmittimus et per eas societatem sanctorum apostolorum et nostram uobis damus, orantes misericordiam illius qui est dominus omnium et rex super omnia solus, ut ipse uos participem faciat ex omnibus si qua sunt coram deo bonis operibus nostris, et fratres nos ac socios in sua dilectione constituat in omni tempore amplius, ac non minorem partem nostri obsequii uobis reconsignet in suo regno quam nobismet ipsis prouenire optamus. Erimus etiam deinceps pro uobis sine dubio orantes assidue ut ipse deus uobis subiiciat hostes et inimicos qui contra uos uoluerint surgere, et confirmet uos in paterno solio et propria haereditate, ac beatus Petrus sit uobis custos et adiutor semper in omni tribulatione. Claret enim Anglorum reges pro reuerentia et deuotione quam exhibuerunt beato Petro gloria et honore floruisse, ac ipsius patrocinio famosos triumphos obtinuisse, cuius beati apostoli meritis uestro desiderio et uoluntati

omnipotens deus praestet effectum, et confirmet uobis paterni regni imperium, et tribuat pacis incrementum, et post praesentis uitae decursum perducat ad aeternum permanentis gloriae imperium. Renouamus ergo et confirmamus et augemus uobis priuilegia uestra; scilicet ut absoluti sitis ab illo uoto quod timebatis, et ab omnibus aliis peccatis et iniquitatibus uestris, auctoritate illius qui me licet indignum suae sanctae sedi prae-esse uoluit. Praeterea illi loco quem sub nomine sanctae poenitentiae construendum et meliorandum suscepistis, quoniam ut fertur primam antiquitus consecrationem a beato Petro accepit, cuius licet indigni uicarii simus, et quia regia antiquitus sedes est, ex auctoritate dei et sanctorum apostolorum atque huius Romanae sedis et nostra concedimus, permittimus, et solidissime confirmamus ut amplius imperpetuum regiae constitutionis et consecrationis locus sit, atque repositorium regalium insignium, et habitatio perpetua monachorum, qui nulli omnino personae nisi regi subdantur, habeantque potestatem secundum regulam sancti Benedicti per successiones eligere ex se idoneos abbates, neque introducatur per uiolentiam extranea persona nisi quem concors congregatio sibi prae-esse elegerit. Absoluimus etiam illum locum ab omni seruitio et dominatione episcopali, ut nullus episcopus illuc introeat ordinaturus aut praecepturus aliquid nisi ex petitione et consensu abbatis et monachorum, et habeat idem locus liberum praecinctum id est ambitum et coemeterium mortuorum circa se absque episcopali uel cuiuscunque respectu uel exactione, et omnia quae ad libertatem et exaltationem illius loci ad honorem dei pertinentia per nostram auctoritatem accedere possunt hilari et promptissima uoluntate concedimus. Possessiones autem quas antiqui reges seu quicunque alii homines uos quoque ac uestri barones ad eundem locum contulistis, et cartas quae ex eis factae sunt, diuina et nostra auctoritate robor-

amus et ratas ac stabiles esse decernimus, et infractores earum uel inuasores aut diminutores aut dispersores, uenditores etiam, aeterna maledictione cum Iuda proditore dampnamus, ut non habeant partem in beata resurrectione, sed a beato Petro se iudicandos sciant quando sedebit cum suis coapostolis iudicans .XII. tribus Israel. Uobis uero et posteris uestris regibus committimus aduocationem et tuitionem eiusdem loci et omnium tocius Angliae aecclesiarum, ut uice nostra cum consilio episcoporum et abbatum constituatis ubique quae iusta sunt, scientes pro hoc uos recepturos dignam mercedem ab eo cuius regnum et imperium nec desinet nec minuetur in saeculum. Ualete.' Hanc igitur epistolam apostolici priuilegii placuit inserere huic nostrae confirmationi ut secundum quod sancto Leoni prius placuerat michique praeceperat, concordante ad hoc successore eius Nicholao et eadem aut maiora mihi praecipiente, sciant omnes futurae generationes, me uoti praedicti absolutione, peccatorumque meorum omnium remissione, et aeternae uitae remuneratione, pro animabus regum tam successorum quam praedecessorum meorum et omnium parentum meorum, et pro pace et stabilitate regni mei et prosperitate totius Anglorum populi, loco illi omnimodam libertatem quantum ad potestatem terrenam concessisse et quod illi de aecclesiastica hoc de regia libertate statuo. Eius igitur amoris stimulo et fide plenissima ac deuotissima suffultus, cuius largiflua miseratione in cathedra regali promotus sum, cum consilio et decreto archiepiscoporum, episcoporum, comitum, aliorumque omnium meorum optimatum, prospiciens hoc ipsum, aecclesiae et habitantibus in ea siue pertinentibus ad eam, utile fore, non solum in praesenti sed etiam in futuro elegi sanctiendum atque perpeti stabilimento ab omnibus confirmandum, ut pro Christi honore et amore et pro reuerentia summi apostolorum principis Petri cuius patrocinio

meipsum commisi et pro deuotione et ueneratione sanctarum reliquiarum quas eidem loco contuli, beatorum uidelicet apostolorum, martyrum, confessorum, et uirginum, ut omnipotens dominus per istorum suffragia sanctorum depulsis cunctis aduersitatibus, cum pacis et honoris sui stabilitate ac perpetuae tranquillitatis sullimatione locum illum custodiat, disponat, et protegat, et pro magnifica dignitate siue regali excellentia ipsius aecclesiae et pro quiete monachorum ibidem deo famulantium tantus honor eidem aecclesiae habeatur imperpetuum et obseruetur ut neque nos neque successores nostri neque quilibet episcopus nec quicunque de iudiciaria potestate in ipsam sanctam basilicam uel in manentes in ipsa, uel in homines qui cum suis terris uel substanciis qualibetcunque ad ipsam tradere uel deuouere se uoluerint nisi per uoluntatem abbatis et suorum monachorum ullam unquam habeant potestatem. Sed sit haec sancta mater aecclesia peculiaris patroni et nostri domini et magni apostoli ter beati Petri libera et absoluta ab omni inuasione uel inquietudine omnium hominum cuiuscunque ordinis uel potestatis esse uideantur. Praeterea aliud constituo atque imperpetuo confirmo, ut quisque fugitiuorum de quocumque loco, pro quacumque causa, cuiuscunque conditionis sit, ipsum sanctum locum uel praecinctum fugiens eius intrauerit, immunis sit omnino ac plenam libertatem consequatur. Placuit etiam mihi hanc optionis electionem et libertatis donum gratissimo animo et integra uoluntate augere, et priuilegio isto corroborare, et insuper dono meo inuiolabiliter confirmare omnes donationes terrarum uel aecclesiarum aut aliarum rerum quae ibi ab antecessoribus meis regibus seu a quibuscunque ante me donatae sunt, necnon et illas quas uel ego uel optimates mei uel etiam quilibet de ciuibus intra Londoniam donauerant, tam terras quam consuetudines, et omnia iura qualiumcunque causa-

rum in omnibus terris quae uel in Londonia uel in aliis quibuscunque locis praedicto monasterio adiacent uel adiiciendae sunt per gratiam dei. Huic libertati concedo additamentum in qua ut ab omnibus apertius et plenius intelligatur nomina consuetudinum Anglice praecepi ponere, scilicet mundbryche, burðbryce, miskenninge, scewinge, lastinge, fyrdsocne, flimenafirmðe, wergelwef, uðlep, forfange, fyhfange, firdwite, fyhtwite, wardwite, hangwite, hamsocne, forstal, infangeneðef, saka, socna, toll et team, aliasque omnes leges et consuetudines quae ad me pertinent. Renouaui etiam priuilegia antiquorum regum et ex nomine sanctae trinitatis et omnium sanctorum nostra etiam regia auctoritate, cum consensu atque consultu primatum meorum, interdixi et cartam in praesentia mea fieri iussi, ut nullus unquam succedentium regum, episcoporum, principum, comitum, uicecomitum, procuratorum, seu aliorum regum clientium, uel alia quaelibet magna uel parua persona, pastum, censum, uel impensionem, castrorum uel pontium re-aedificationem, xennia, seu munuscula, uel aliud quidlibet ab aecclesia illa uel a terris ad eandem pertinentibus, per uim aut per consuetudinem exigat, non opera, non tributa, uel expeditiones, ad se trahat, sed exclusa penitus exactione uel angaria cunctarum consuetudinum omnia sicut in manu mea habueram, melius, plenius, et liberius, ita cum omnimoda libertate sint concessa eidem aecclesiae, in terra et in aqua, in urbe et extra, in domo et extra, in uilla et extra, in uia et extra, in placito, in soka et saka, in theloneo, in furis apprehensione et emissione, in sanguinis effusione, in campis et siluis, in pratis, in pascuis, in aquis, in piscariis, in molendinis, in omnibus suis appendiciis, quatinus ipsa religiosa concio pro remedio animae meae et omnium benefactorum eiusdem aecclesiae peruigiles persoluat deprecationes, et more sapientium uirginum oleum bonae actionis

seruans, sub habitu religionis Christo domino et eius beato apostolo Petro indefesse deseruiat. Si quis autem contra hanc praeceptionis et auctoritatis nostrae paginam senserit, quicunque ille fuerit, cuiuscunque nominis et honoris, aetatis et potestatis, gradus et ordinis, et eam uel in magno uel in minimo infringere uoluerit, et alios ad hoc condixerit, unusquisque pro se libras quinque partibus sancti Petri persoluat, et quicquid exinde fiscus noster ad partem nostram separare poterat in luminaribus uel stipendiis monachorum seu et elemosinas pauperum ipsius monasterii perenniter per nostra oracula ad integrum sit concessum atque indultum. Hanc igitur cartam meae donationis et libertatis in die dedicationis praedictae aecclesiae recitari iussi coram episcopis, abbatibus, comitibus, et omnibus optimatibus Angliae, omnique populo audiente et uidente, et secundum apostolici Leonis eiusque successoris Nicholai constitutum, excommunicari feci eos qui decretum nostrum infringerent uel infringi permitterent, quantum in ipsis esset. Quisquis autem successorum meorum hanc donationis libertatem firmiter atque inuiolabiliter custodierit, aeterna coronetur claritate, coelestisque regni plena perfruatur foelicitate. Si quis uero, quod absit, eam destruere uoluerit, uel huius nostri decreti contradictor, conuulsor, et temerator extiterit, cum Iuda proditore aeterno anathemati subiaceat, nisi deo et beato suo apostolo Petro digna poenitentia satisfecerit. Ut ergo haec auctoritas nostris et futuris tempo[ribus] circa ipsum sanctum locum perenniter firma et inuiolata permaneat, uel per omnia tempora illaesa custodiatur atque conseruetur et ab omnibus optimatibus nostris et iudicibus publicis et priuatis melius ac certius credatur, manus nostrae superscriptionibus subter eam decreuimus roborare, et idoneos testes annotare, atque sigillo nostro iussimus sigillare.

✠ Ego Eadwardus dei gratia Anglorum rex hoc

priuilegium iussi componere et compositum cum signo dominicae crucis confirmando impressi. ✠ Ego Eadgyða regina omni alacritate mentis hoc corroboraui. ✠ Ego Stigandus sanctae metropolis aecclesiae Cantuariensis episcopus confirmaui. ✠ Ego Ealdredus archiepiscopus Eboracensis aecclesiae consignaui. ✠ Ego Willielmus episcopus Londoniensis aecclesiae ad omnia suprascripta consentiens subscripsi. ✠ Ego Heremannus episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Wlfwinus episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Walterus episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Leofricus episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Giso episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Wlstanus episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Siwardus episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Godwinus episcopus consensi et subscripsi. ✠ Ego Ægelsius abbas consensi et subscripsi. ✠ Ego Eadwinus abbas consensi et subscripsi. ✠ Ego Ægelwius abbas consensi et subscripsi. ✠ Ego Leofricus abbas consensi et subscripsi. ✠ Ego Baldewinus abbas consensi et subscripsi. ✠ Ego Wlfwoldus abbas consensi et subscripsi. ✠ Ego Eadmundus abbas. ✠ Ego Reinbaldus regis cancellarius relegi et sigillaui. ✠ Ego Osbernus regis capellanus. ✠ Ego Petrus regis capellanus. ✠ Ego Rodbertus regis capellanus. ✠ Ego Haroldus dux. ✠ Ego Eadwinus comes. ✠ Ego Girð comes. ✠ Ego Leoffwinus comes. ✠ Ego Markerus comes. ✠ Ego Esgarus minister. ✠ Ego Bondius minister. ✠ Ego Radulphus minister. ✠ Ego Rodbertus minister. ✠ Ego Eadnoðus minister. ✠ Ego Ægelnoðus minister. ✠ Ego Wygodus minister. ✠ Ego Wlfricus miles. ✠ Ego Siwardus miles. ✠ Ego Godricus miles. ✠ Ego Colo miles. ✠ Ego Wlfwardus miles. Omnes consentientes subscripsimus. Stabilita apud Westmonasterium .v. kalendarum Ianuarii die sanct-

orum innocentium anno dominicae incarnationis .M°.LXVI. indictione .III. anno regni Eadwardi, nobilissimi et clementissimi regis, uigesimo quinto. ✠ Ego Ælfgeatus notarius ad uicem Reinbaldi regiae dignitatis cancellarii hoc priuilegium scripsi et subscripsi in dei nomine foeliciter. Amen.

DCCCXXVI.

EÂDWEARD.

✠ EADWARD king grêt Eâdnôð bisceop and Beorn eorll and alle mîne þegnes on Hertfordesîre freôndlîce; and icc kŷðe eôw ðat icc habbe gifen Crist and sainte Petre intô Westminstre ða land Daccewrðe and Wattone, mid sak and mid sôcne, mid toll and mid teâm, and mid infangeneðêf, swâ full and swâ forð swâ Ælfwin sy nunne it heold of ðân minstre and atforen Eâdiða ðâre lâfedye Eâdwine abbod and ðane munecan ûp hyô betachte, and alswâ Eâdgâr king intô ðânn minstre hŷ geûðe, and êc alswâ swâ hiô geðedeinde ðâron on ðâm nigon scîren on Wendlesbiri; and ic wille nân ôðer. God eôw gehealde.

DCCCXXVII.

EÂDWEARD.

✠ EADWARD king grêt Eâdnôð bisceop and Beorn eorll and alle mîne þegnes on Hertfordesîre frêndlîce; and ic kŷðe eôw ðat ic habbe gifen Crist and sainte Petre intô Westminstre ðat land at Aldenhâm, mid sace and mid sôcne, mid toll and mid teâm, and infangeneðêf, swâ full and swâ forð swâ Sihtrîc eorll of ðân minstre þeôwlîc it heôld and atforen witnisse mid halra tûnge Ælfrîce ðân abbod and ðân gebrôðaren ûpp betâhte, and swâ swâ hit stôd Ordbriht abbot on hande intô ðân minstre behoue and be Kenwlfes

kinges dagen, and swā swā Eādgār king on his writ ðiderin it gefestne. And ic nelle naðeswon geðafian ðat ðær āny man āny onsting ðārofer habbe on ānyg þngan oððe on āny tīmen būton se abbod and ða monecas tō sainte Petres neōde. God eōw gehelde and sainte Petres holde. Amen.

DCCCXXVIII.

EĀDWEARD, 1066.

✠ Eadward king grēt Eādsi arcebiscop and Godwine biscop on Rowcestre and Leōfwine eorll on Kente and Esgār stallere and Roberd Wymarche sune stallere and alle mīne þegnes on Kente frendlīc. Ic cȳðe eōw ðat ic wille ðat ðæt cotlif Leosne ðe Atsere āhte and bequeð Crist and sainte Petre intō Westminstre liggenon ðiderinne tō ðēra monece fōden mid allen ðāre þngen ðat ðārtō hērð on wōde and on felde, on māde and on yde and watere, and on alle ōðere þnge scotfrē and gauelfrē, on schīre and on hundrede, swā full frē and swā forð swā he it sainte Petre bequað and icc ðes fullīce geūðe. And ic nelle naðeswon geðafian ðat ðēr āny man āny onsting habbe on āni þngun oððe on āny tȳmen būten se abbod and ða gebrōðere tō ðās minstres niðwrðlīcre þearfe. And icc an ðat sainte Petre habbe ofer ðām, saca and sōcne, toll and teām, infangeneðēf and alle ōðere richte ða tō me belimpað. God eōw gehelde and sainte Petres holde. Amen.

DCCCXXIX.

EĀDWEARD, 1066.

✠ Eadward king grēt Ealdred ercebisceop and Wlstān bisceop and Wlfwi and alle mīne heuedmen

and míne þegnes and míne sírréfan and alle míne holde freónd on Wigercestresíre and on Glowcestresíre and on Oxnefordscíre freóndlíc. Icc kíðe eów ðat ic wille and ðat icc an ðat sainte Petre and ða gebróðere on Westminstre habben tó here bilefan ða cotlife Perscore and Dorhurste mid allen ðán landen and mid alle ðán berewícan ðe icc habbe for mínre sáule álésednesse intó ðáre hálagen stowe gegifan, and alc ðáre þnge ðe ðártó mid rihte gebirad, mid kirkan and mid milnen, mid wóde and mid felde, mid lase and mid háðe, mid mǽden and mid eyten, mid wateren and mid weren and mid allen þngen, swá full and swá forð swá hió on elden dagen intó ðáre sócne geleyd wáren oðe meselfen firmest on hande stódan. And icc an heom eft alswá ðat hí habben ðártó sace and sócne, toll and teám, infangeneðéf and flemenesfermð, gríðbriche and hámsócne, forestal and miskenninge, and alle óðere rihte on allen þngen ðe ðár úpáspringað, inne tíd and út of tíd, binnen burh and búten burh, on stráte and of stráte; forðán ic nelle naðeswon geðafian ðat ány man atbrede oððe geúðe míne gife and mín almesse swá mikel ðat sí án aker landes ðas ðe on ányes mannes dages intó ðán cotlifen gebired, ne eft ðat ðǽr ány man ány onsting habbe on ány þngen oðe on ány tímen be strande ne bi lande búton se abbod and ða gebróðere intó ðán minstre. And icc wille and fastlíce bebeódde ðat ðár freódóm and ðér mundbirdnesse beó strang and staðelfast intó ðáre hálagen stowe, God tó lufe and sainte Petre tó wrdminte and tó gewealde, á on éce erfwerdnesse. Amen. God eów alle gehealde. Amen.

DCCCXXX.

EÂDWEARD.

✠ Eadward king grēt mīne bisceopes and mīne eorlles and alle mīne þegnes on Wircestrescīre and on Glorcestrescīre frēndlīce; and icc kīðe eōw ðæt icc habbe gegifen Crist and sainte Petre intō Westminstre Perssore and Dorhirst and all ðæt ðārtō hirð, mid sace and mid sōcne, mid toll and mid teām, and mid infangeneðōf, on strāte and offe strāte, on wode and on felde, and on alle þngan, swā full and swā forð swā it misilfen formest on hande stōd. And icc hāte and bēde ðæt ālcc ða þegnes of ðām landen hinnenforð ūnderstande tō ðān abbod and tō ðān monecan intō ðān minstre and alle ða gerihte and ða cnawelacinge ða tō me bilimpaddon Crist and sainte Petre and ðām gebrōðeran; for ic nelle geðafian ðat ðǣr āny mann āny onsting habbe būton se abbod and ða gebrōðere tō saintes Petres niede. God eōw alle gehealde.

DCCCXXXI.

EÂDWEARD.

✠ Eadward king grēt Ealsige archebisceop, and Godwine eorl, and ealle mīne þegnes on Kent freōndlīce; and ic kȳðe eōw ðæt ic habbe geunnen sancte Augustine and ðām gebrōðram ðe ðērtō hȳreð ðæt hæbbe on heora saca wurðe and heora sōcna, and grīðbrices, and hāmsōcne, and forstealles, and infangeneðeōfes, and flymenesfyrmðe, ofer heora āgene menne binnan burh and būtan, tolles and teāmes, on strande and on streāme, and ofer swā fele þegna swā ic heom habbe tō gelæten; and ic nelle ðæt ǣni man ǣni þing ðāron teō būton heom and heore þienesse ðe hie hit betǣche willan forðān ic habbe

forgefen sancte Augustine ðás gerihta mínre sáwle tó álísednesse swá full and swá forð swá hí hit formeste hefden on Cnutes dagum kinges, and ic nelle geðafian ðæt ǽni man ðis ábreca bi míne freóndscipe. God eów geheolde.

DCCCXXXII.

EÁDWEARD.

✠ Eadward kyng grēt Grimketel bisscop, and Ælfwine, and Ælfríc, and alle míne þegnes on Súð-folc frēndlíke; and ic kíðe ihu ðat ic wille ðat ðat lond at Mildenhale, and ða nigend half hundred sócne intó Ðinghowe lige intó seint Eádmunde mid sake and mid sókne, só ful and só forðe só it míne moder on hande istód, and ic nelle þafien ðat hom áni man ábrede áni ðēre þinge ðat ic hem hēr úðe.

DCCCXXXIII.

EÁDWEARD.

✠ Eadwardus rex saluto Haroldum comitem, et Osebarnum, et omnes meos ministros in Herefordensi comitatu amicabiliter. Et ego notifico uobis quod ego concessi Waltero episcopo istum episcopatum hic uobiscum et omnia uniuersa illa quae ad ipsum cum iusticia pertinent infra portum et extra, cum saka et cum socna, tam plene et tam plane sicut ipsum aliquis episcopus ante ipsum prius habuit in omnibus rebus. Et si illic sit aliqua terra extra dimissa quae illuc intus cum iusticia pertinet, ego uolo quod ipsa reueniat in ipsum episcopatum, uel ille homo ipsam dimittat eidem in suo precio, si quis ipsam cum eo inuenire possit. Et ego nolo ullum hominem licenciare quod ei de manibus rapiat aliquam suam rem

quam ipse iuste habere debet; et ego ei sic concessi.

Haec est translatio cartae regis Eadwardi in lingua Saxonica translata in Latinum de collatione episcopatus Herefordensis cuidam Waltero facta, et de diuersis priuilegiis et libertatibus, scilicet sok et sak, et aliis libertatibus, eidem Waltero et episcopatui Herefordensi concessis.

DCCCXXXIV.

EÂDWEARD.

✠ Eadward kynge grēt Harold eorl, and Ægelnōð abbod, and Godwyn schērrue, and alle mȳnes þægenes on Somerset freōndlīch; and ich cūðe hōw ðat ich wolle ðat Gyso bisschop werie now hiss lond alsō his forgenge aforen hym ēr dude, and ich nelle suððen ðat man hym ēny unlawe beōde.

DCCCXXXV.

EÂDWEARD.

✠ Eadward king grēt Harold erl, and Aylnōð abbot, and Godwine schȳre rēuen, and alle mīne þeynes on Sumerseten frēndlīche; and ich kȳðe eōw ðat ich habbe geunnen Gisan mīnan prēste ðes biscoprīche hēr mid eōw and alre ðâre þinge ðâs ðe ðǣr mid richte tōgebyrað, on wode and on felde, mid saca and mid sōcna, binnon porte and būtan, swō ful and swō forð swō Duduc biscop oð âny biscop hit firmest him tōforen hauede on ællem þingan. And gif hēr âni land sȳ out of ðân biscoprīche gedon, ich wille ðæt hit cume in ongeæn, ōðer ðæt man hit ofgo on hire gemōð swō man wið him bet finde mage. And ich bidde eōu allen ðæt ge him fulstan tō drīuan Godes

gerichte, lốck huer hit neốd sŷ and heố eốwwer fultumes biðurfe. And ich nelle nânne man geðefien ðæt him ûram honde teố ânige ðâre þinge ðâs ðe ich him unnen habben.

The same in Latin.

✠ Eadwardus rex Haroldo comiti, Ailnodo abbati, Godwino uicecomiti, et omnibus balliuis suis Somersetae, salutem! Sciatis nos dedisse Gisoni presbytero nostro episcopatum hunc apud uos cum omnibus pertinentiis, in bosco et plano, et saca et socna, in uillis et extra, ita plene et libere in omnibus sicut episcopus Dudocus aut aliqui praedecessorum suorum habuerunt; et si quid inde contra iustitiam fuerit sublatum, uolumus quod reuocetur, uel quod aliter ei satisfaciat. Rogamus etiam uos ut auxiliari eidem uelitis ad christianitatem sustinendam si necesse habuerit, nolumus autem ut ullus hominum ei auferat aliquid eorum quae ei contulimus.

DCCCXXXVI.

EÂDWEARD.

✠ Eadward cing grêt Harold [eorl], and Ægelnốð abbod, an[d] Godwine scŷre gerêfan, and alle mîne þegenas on Sumersæten freốndlîche; and ic cŷðe eốw ðæt ic wylle ðæt Giso bisceop weryge on his lande æt Chyw ælswố hys foregenga ætforen him ǽr dyde. And ic nelle geðafian ðat man hym ǽnige unlage beốde.

The same in Latin.

✠ Eadwardus rex Haroldo comiti, Ælnodo abbati, Godwino uicecomiti, et omnibus balliuis suis Sumersetae, salutem! Sciatis me uelle quod Giso episcopus possideat terram suam apud Chyw sicut fecerunt praedecessores sui. Nec autem impune feram quod aliquis ei iniuriam inferat aut molestiam.

DCCCXXXVII.

EÂDWEARD.

✠ Eadward king grêt Harold erl, and Ailnôd abbot, and Touid schîre rêue, and alle mîne þeines on Sumerseten frêndlîche; and ich kŷðe eôw ðæt ich habbe gegefen Giso biscope ðæt land at Weodmôre and æ̂lch ðæ̂re þinga ðæs ðe ðæ̂rinne mid richte tôbyreð, inne tô his clerken bilæua æt sancte Andrea æt Willan, mid saca and mid sôcna, swô full and swô forð swô hit me syluen on hande stôd, mid eallon ða forwyrhtan ðe me ôðer mînon æftergengan tô honda bogen wyllon on eallen þingan for mîne sâwle and for mînes fader and for allra mînra yldrena sâwlan ðe ðone bisceopstôl gestaðeloðon. And gif ânig man sîg ðat mîne gife âwendan wyllen, âwende hine God almihti fram his ansŷne and fram ælre cristenne manna. And ich wille ðæt se bisceop þichte priuilegium ðæ̂rtô bi mînon fullan gelifan.

The same in Latin.

✠ Eadwardus rex Haroldo comiti, Ealnodo abbati, et omnibus balliuis suis Sumersetae, salutem! Sciatis me dedisse Gisoni episcopo ad sustentationem cleri, aecclesiam beati Andreae in Wellis terram de Wedmore, cum omnibus pertinentiis suis, adeo plene et libere sicut unquam plenius mihi manu stetit aut alicui praedecessorum meorum per omnia, pro anima patris mei et animabus antecessorum meorum qui dictam sedem episcopi statuerunt. Si quis autem hanc meam donationem praesumpserit euertere, auertat eum dominus a conspectu suo et a conspectu omnium fidelium. Uolo etiam quod idem episcopus isto gaudeat priuilegio, et uos amici mei ipsius sitis coadiutores.

DCCCXXXVIII.

EÂDWEARD.

✠ Eadward king grēt Harold erl, and Aylnōð abbot, and Godwine, and ealle mīne þeines on Sumerseten frēndlīche; ich queðe eōu ðæt ich wille ðæt Gyse biscop beō ðisses biscoprīches wrðe heerinne mid eōu. And âlch ðâre þinge ðe ðâs ðâr mid richte tōgebyrað binnan porte and bûtan, mid saca and mid sōcna, swō uol and swō uorð swō hit ēni biscop him tōuoren formest haueð on ealle þing. And ich bidde eōu alle ðæt ge him beōn on fultome Cristendōm tōsprekene lōc whar hit þarf sȳ and eōwer fultumes beðurfe eal swō ich getrowwen ðo eōw habben ðat ge him on fultume beōn willen. And gif what sȳ mid unlage out of ðân biscoprīche geydōn, sȳ hit londe ōðer ân ōððer þinge ðâr fulstan him uor mīnan luuen ðæt hit in ongeyn cume swō swō ge for Gode witen ðat hat richt sȳ. God eû ealle gehealde.

The same in Latin.

✠ Eadwardus rex Haroldo comiti, Ailnodo abbati, Godwino, et omnibus balliuis suis Sumersetae, salutem ! Significamus uobis nos uelle quod episcopus Giso episcopatum apud uos possideat cum omnibus dictum episcopatum in uillis et extra de iure contingentibus, cum saca et socna, adeo plene et libere per omnia sicut ullus episcoporum praedecessorum suorum unquam habebat. Rogamus etiam uos ut coadiutores ipsius esse uelitis ad fidem praedicandam et christianitatem sustinendam pro loco et tempore, sicut de uobis fideliter confidimus uos uelle id ipsum. Et si quid de dicto episcopatu siue in terris siue in aliis rebus contra iustitiam fuerit sublatum, adiuuetis eum pro amore nostro ad restitutionem prout iustum fuerit habendam. Conseruet uos dominus.

DCCCXXXIX.

EÁDWEARD.

✠ EADWARD king grét Harold erl, and Touid, mínne schýre réfen, and alle míne þeines inne Somersæten fréndlíche; and ich keðe eú ðat Ælfred hauet yseld Gise biscop his land at Hlytton sacleás and clǽne tóforen me siluen æt Peddredan, on míne iwitnesse and on Eádiðe míne ibidden and on Haroldes ærles and on manegra óðra manna ðe mid me ðǽr wáren. Nú wil ich ðat se biscop beó ðás londes worðe intó his biscopríche ðe he under honde hauet, and álch ðáre þinge ðás ðe ðártó mid richte gebyrað, mid saca and mid sócna, swó ful and swó furð swó hit ǽnige biscoppe formest on honde stódon ællen þingan. And gyf ðár sý ánni þing out gedón ðás ðe ðás mittbyrð ich beóde ðat man hit lete in ongean comen, ðæt nón óðer ne sý.

The same in Latin.

✠ Eadwardus rex Haroldo comiti, Touid uicecomiti, et omnibus balliuis suis Sumersætae, salutem! Sciatis quod Æluredus uendidit Gisoni episcopo terram suam de Lutton pacifice et quiete; teste meipso coram nobis apud Perret, et testibus Eadiða coniuge nostra, Haroldo comite, et multis aliis qui una nobiscum illic aderant. Uolumus quoque quod idem episcopus terram illam cum omnibus pertinentiis habeat cum episcopatu quem possidet, et saca et socna, ita plene sicut unquam aliquis episcoporum praedecessorum suorum in omnibus habuit. Et si quid inde contra iustitiam fuerit sublatum, rogamus ut reuertetur; nec aliter fiat.

DCCCXL.

EÂDWEARD.

✠ Eadward cyningc grēt Hereman bisceop, and Harold eorl, and Gōdrīc, and ealle his þegenas on Bearrucscȳre freōndlīc; and ic cȳðe eōw ðæt Ordrīc abbud and eal ðæt hired on Abbendūnes mynstre be mīnre unne and gife frigelīce habban and wealdan Horneméres hunred on hyre āgenre andwealde on ēcere worulde, and swā ðæt nān scȳrgerēfe oððe mōtgerēfe ðār habban ǣni sōcne oððe gemōt būton ðes abbudes āgen hǣse and unne.

The same in Latin.

✠ Eadwardus rex salutat Hermannum episcopum, et Haroldum comitem, et Godricum, et omnes suos barones de Bearrucscira amicabiliter; et ego ostendo uobis quod Ordricus abbas et omnis congregatio Abbendonensis monasterii meo concessu et dono libere habeant et possideant hundredum de Hornemere in sua propria potestate in sempiterna saecula, et sic ut nullus uicecomes uel praepositus ibi habeant aliquam appropriationem seu placitum sine abbatis proprio iussu et concessu.

DCCCXLI.

EÂDWEARD.

✠ Eadward kyng grēt Heremann bisceop, and Harold eorl, and ealle mīne þegenas on Dorsætan freōndlīce; and ic cȳðe eōw ðæt hit is mīn fulla unna ðæt Tole mīn man Urces lāfe ðæt heō becweðe hire land and ēhta intō sancte Petre æt Abbodesbyrig swā hire leōfest sȳ be mīnan fullan geleāfan, swā full and swā forð swā ða forewirda ǣr gewrhte wǣran, ðæt hit

sceolde æfter heora bégra dage, hire and Urkes hire hláfordes, for heora sáwle gán intó ðám háligan mynstre. Nú wille ic ðæt heora cwide stande swá swá hit geforewird wes on gódre manna gewitnesse ðe ðárwið wéran, and ic wille ðæt swilc freóls beó intó ðám mynstre swilce is intó élcan óðre ðǽr ðe best is on eallan þingan, and ic mesylf wille beón geheald and mund ðérofer and ofer ða âre ðe ðár intó hírð. And ic nelle nánan menn geðafian ðe ðár geútige ǽnig ðǽra þinga ðæs ðe híg ðider inn gedón habbað.

DCCCXLII.

EÁDWEARD.

✠ EADWARD king grét Leófwine bisceop, and Eádwine eorll, and alle míne þegnes on Staffordesíre freóndlíce; and icc kíðe eów ðæt ic habbe gegifen Crist and sainte Petre intó Westminstre ðæt land at Pertúne and ale ðâre þnge ðás ðe ðérinne tóherð, on wode and on felde, mid sace and mid sócne, swá full and swá forð swá ic mesilfen on hande stódon allen þngen ðán abbod tó biléfan and ðám gebróðera ðe binnen ðám minstre wniad. And ic nelle nánne men geðafian ðæt ðæs geúðe âny ðâre þnge ðás ðe ðâre inne tóhérð. God eów alle gehealde.

DCCCXLIII.

EÁDWEARD.

✠ EADWEARD kyng gret Rodberd biscop. 7 Osgod clapa. 7 Ulf sciregereuan. 7 ealle mine ðeignes. 7 mine holdan freond. on Middelsexan. freondlice. ic kyþe eow ꝧ ic wille 7 ꝧ ic ann ꝧ Sancte Peter. 7 ða gebroþra on Westmynstre [habben] to heora bileouen ꝧ land æt Cealchyllc. 7 ealle ðare ðinga. ðe þærto mid

rihte geburaþ. mid lande. 7 mid loge. mid wude. 7 mid felde. mid mede. 7 mid læse. mid mæste. 7 mid æuesan. 7 mid eallum ðingum. sua full. 7 swa forþ. swa ðurstan min huskarll hit furmest of me heold. and into ðære halgan stowwe geaf. And ic ðæs fullice geuþe. 7 ic an heom eoft ealswa ꝥ hy habben ðærofer saca 7 socna. toll 7 team. infangeneðeof. and flemenefyrmþe. and ealle oþre gerihtu on eallum ðingum ðe ðar uppaspringaþ. and æac swilce to ðeosum lande mid fullan freodome ic ann ꝥ ðridde treow. 7 ꝥ ðridde swun of æuesan ðæs nextan wudes ðe liþ to kyngesbyrig. se is gemæne. swa he on ældum timum gelægd wæs. 7 forðan ic nelle nateshwon geþafian. ꝥ æni man ætbride oððe geutige an æker landes of wude oððe of felde. ðe he hæfð ðyderinn gegyfan. oððe ꝥ ðær æni man ænine onstynge hæbbe on æningum ðingum. oððe on ænige timan. butan se Abbod 7 þa gebroþra to þæs mynstres neode. And ic wille. 7 fæstlice bebeode be fulre wite. ꝥ þeos mundbyrdnesse beo strang 7 staþelfæst into ðære halgan stowe a on ece erfe. Amen.

The same in Latin.

✠ Ego Eadwardus rex Rodberdo episcopo, et Osgod clapae, et Ulfo uicecomiti, et omnibus meis thanis et fidelibus amicis in Middelsexia beneuole salutem dico! Uobis notum facio me uelle et consentire ut sanctus Petrus et fratres Westmonasterienses in eorum conuictum habeant praedium istud quod est in Cealchylle omniaque iure ad illud pertinentia, cum terra et cum aqua, cum sylua et cum agro, cum prato et cum pascuo, cum porcorum esca et cum fructibus, et cum omnibus emolumentis, tam plene et libere quam praefectus meus palatinus Ðurstanus ea primo ex me tenuit, et sacro dein loco donauit. Quod quidem donum ego plane corroboro, iis iterum etiam concedens ut insuper habeant priuilegium tenendi curiam

ad causas cognoscendas et dirimendas lites inter uassallos et colonos suos ortas, cum potestate transgressores et calumniae reos mulctis afficiendi easque leuandi, porro etiam ut ibi habeant in uendendis et emendis mercibus a tolneto immunitatem, cum priuilegio habendi totam suorum seruorum propaginem; potestatem etiam fures in terra sua cum re furtiua deprehensos in ius uocandi et puniendi, cum priuilegio fugitiuos suscipiendi, et omnia alia iura quae omnimodo exinde oritura sunt. Praeterea quoque una cum hoc praedio liberrime dono tertiam quamque arborem et tertiam quamque sarcinam iumentariam fructuum qui nascuntur in sylua proxime ad Kyngesbyrig sita, quae sicut antiquis temporibus lege cautum erat est communis. Quamobrem omnino nolo permittere ut quis siue e sylua siue ex agro quae is Ðurstanus illi loco dedit, unum iugerum auferat uel excludat, uel ut quis ius habeat eo proficiscendi ad sumendam rem ullam uel ullo tempore, praeter abbatem et fratres quibus indultum est eo proficisci ad sumenda quae monasterio opus sunt. Uolo igitur et firmiter mando sub poena grauissima ut haec confirmatio nostra in loco illo sancto aeternae haereditatis uim et firmitatem semper obtineat. Amen.

DCCCXLIV.

EÂDWEARD.

✠ In ðane hâlgene namen ûres hêlendes Cristes! Ich Eâduuard king ofer Engleðeôde cûðe Stîgand archebissop, and Harold eorl, and alle mîne þeines ðat ich mid ðusen write gelde and geue Criste and seinte Petre and Wluuold abbode and ðen brôðren on Cherteseye ðo .x. hŷden lond on Walthâm, and ðe cherche of ðân seluen tûne, and ðane wode of Halewîk, and ðane of Lidlêgewîk, mid alle ôðere þinge ðe

ðâretô belempeð, and .xx. æceres of ðâre mâde at Côchâm intô Welthâm; and ðis ich hem habbe geunne for ðân hit hâr intô ðân munstre laig suâ ich hit habbe mid mîne þeines sôdsage onlierned of ðâre sýrren; and ðârefore ich wille ðat hie habben and helden alsuâ hiere rigte ðane tûn mid alsuâ muchele munde alsuâ on meseluen stant, on alle þinge, in wode and in felde. Se man ðe mîne geue hêr gelitlað ôðer on ôðere wisen tô âuuenden ðene hit hêr beforen âwriten is, bên his lif hêr ilitlade, and his wonienge in helle grûnde bûten he hit hêr ðe stîðlîcor gebête.

DCCCXLV.

EÂDWEARD.

✠ Eadward king grêt Stýgand arcebiscop, and Harold eorll, and Eâdnôð stallere, and alle mîne þegnes and mîne holde frênd on Sûðhâmptonscîre frêndlîce. Ic kýðe eôw ðat ic wille and ðat ic ann ðat sainte Petre and ða gebrôðran on Westminstre habben ðat cotlif Eueresleâ and ale ðâre þinge ðat ðârtô mid richte gebireð, mid cirke and mid milne, mid wode and mid felde, mid lâse and mid haðe, mid wateren and mid môren, ðat mid ðâre mǽde ðe lið at Strât-feld wyð ðâre lange brice and on allen þngen swâ ful and swâ forð swâ it mesilfen firmest on hande stôd. And ic ann heom eft alswâ ðat hý habben ðârtô saca and sôcna, toll and teâm, infangeneðêf and fle-menesfirmð, and miskenninge, and alle ôððere richte on allun þngun ða ðâr ûpâspringð. And ic wille and fastlîce bebeôde ðat paðu mî meodes wrichte and Wlnoð mîn hûscarl and Ælfrîce Hort and Frêbern mîn freosôcne men ðe ðat cotlyf healdeð ðat hî heonne-forð mid lande and mid loge heore ale mid his dâle bên on sainte Petres wealde and ðâm hirde on ðâm minstre hêrsumian and þewwan. And ic nelle naðes-

won geðafian ðat ânig man atbrede oððe geûtyge mîne gife and mîne almesse ðe icc habbe for mînre sáule âlésednesse intó ðâre hâlegen stowe gegifan, oððe ðat ânig man ânig onsting habbe on ânig þngen oððe on ânyg tîman, bûton se abbod and ða gebróðere tó ðás minstres neóde. And ic wille and fullîke hâte ðat ðes mundbirdenesse beó strang and staðelfast intó ðâre hâlagen stowe â on éce erfewerdnesse. Amen.

DCCCXLVI.

EÁDWEARD.

✠ Eadward king grét Stîgande biscop, and Leófwine eorll, and alle mîne þegnes on Sûðregan fréndlîk; and ic kýðe eów ðat ic wille and ðat ic ann ðat sainte Petre and ða gebróðera on Westminstre habben ða féwer hýde landes at Tótinges and ale ðâre þnge ðat ðértó mid richte geburað, swâ ful and swâ forð swâ Sweyn mî may hit formest of me held and intó ðâre hâlgen stowe geaf. And ic ðæs fullîce geûðe and ic an heom eft swâ ðat hý habben ðârofer saca and sócna, toll and teâm, infangeneðéf and flemenesfirmð, and alle óðere richte on allen þngen ðat ðâr ûppâspringed. And ic nelle geðafian ðat âni man habbe ðérofer âny onsting bûton se abbod and ða gebróðera. God eóu alle geheld.

DCCCXLVII.

EÁDWEARD.

✠ Eadweard cyngc grét Stîgande ærcebiscop, and Harold eorl, and Wulfrîc abbod, and Osweard, and ealle mîne þegenas on Cent freóndlîce; and ic cýðe eów ðæt ic wille ðæt ðæt land æt Merseham and ǽlc

ðǽra þinga ðæs ðe ðǽr mid rihte tógebyrað, ligce intó Cristes circean on Cantwarabyrig mid sace and mid sócne, swá full and swá forð swá Sigweard and his wíf hit ðider inn geúðan, forðámðe ic wille ðæt se dóm stande ðe míne þegenas gedémdan.

✠ Ic Sigered Siwardes bróðor trywe gewitnys. ✠ Ic Wulfstán ealda gewitnys. ✠ Ic Wulfstán geónga gewitnys. ✠ Ic Lyfing sóð gewitnys. ✠ Ic Leófstán gewitnys.

DCCCXLVIII.

EÁDWEARD.

✠ Eaduuard king grét Stígand archebisceop, and Harold eorl, and alle míne þegenas on Súððereic fróndlíche; and ich kúðe geú ðat ich habbe geunnen Criste and seinte Petre intó Cherteseye ðane selue tún and Egehám and Ðorpe and Chabbeham freó wið echege scot, and werc and ware, and saca and sócha, and tol and tǽm, and infangeneðéf and grítbruche, and forestel, hómsócne, and flemnesfremðe, and morð-slechte, inne freóls and út of freóls, and wið alle ðe þinge tó me beolimpeð, and be Godes bletsunge ðis nán man ne áwende, forðánðe ich hit beo mínre witene ráde for muchelere neóde. Gode geúðe míne sáule tó helpene.

DCCCXLIX.

EÁDWEARD.

✠ Eaduuard king grét Stígand archebiscupe, and Harold eorl, and míne sírréfen, and alle míne þeines freóndlíche; and ich cúðe gú ðat ich habbe geunne Crist and seinte Petre intó Cherteseye and ðán abbede Wluuolde ðet hundred of Goddelic suó freó and suó

forð suô êni it freost ðæt beod on mîne onwealde mid alle þinge ðe tô me beolemped, on wude on felde. And ich uulle ðæt se abbod beô his saca wurðe and his sôca, and tol and teâm, and infangenðeôf, and grîtbruche, and forstel, and hômsôkne, and flemenes-freomðe, binne porte and bûte, beo londe and beo stronde, ofer alle his mannen and ofer his londe.

DCCCL.

EÂDWEARD.

✠ Eadward cing ofer Engleðeôd grêt Stîgand arcebisceop, and Harold eorl, and mîne sîrêfen, and ealle mîne þeines on Sûðrege freôndlîce; and ic kîðe eôw ðæt ic habe geunnen Criste and sancte Petre intô Certeseige ðone sylfa tûn and Eggehâm and Torp and Cebbehâm mid ðân hundrede of Goddelie freo wið echege scote, and weorc and ware, and saca and sôca, and tol and teâm, and infangeneðeôf and grîðbruche and forestel, hâmsôca, and flemenformð, and morð-slehte, inne freôls and ût of freôls, and wið ealle ðe þinge ðe tô me belimpað, on wude and on felde. And ic nelle geðafian ðæt ǣnig sîrrêfe him tô honde teô of ǣnig ðârre þinge ðe beolimpað inne ðân hundrede of Goddelie wiðûtan ðân abbode. And beo Godes blet-sunge ðis nân man ne âwende forðânðe ic hit beo mînre witena râde for micelra neôde Gode geûðe, mînre sâwle tô helpenne.

DCCCLI.

EÂDWEARD.

✠ Eadward king grêt Stîgand bisscop, and Harold erl, and alle mîne þeynes on Est Angle frêndlîke; and ic kîðe ou ðat ic habbe unnen seynt Eâdmund

mîne meye ðat lond at Pakenhâm, sô ful and sô forð sô it Osgote on honde stôd.

DCCCLII.

EÁDWEARD.

✠ Eadward kyng grêt Stîgand bisscop, and Harald erl, and alle mîne þeynes on Est Angle frêndlîke; and ic kîðe ihu ðat ic wille ðat alle þinge ðe mid richte bireð intô seynt Eádmundes ore mîne meyes, and gôde men ðider inne ûðon, lige ðider in unbesaken. And ic ne þafien ðat âni man ûttige âni þing ðat hem mid richte tôbireð, neiðer nê on londe nê on ôðere þingan.

DCCCLIII.

EÁDWEARD.

✠ Eadward cyng grêt Stîgand ercebiscop, and Ægelmǽr biscop, and Gyrð eorl, and Toli scîrrêue, and ealle his þeines inne Norðfolce and inne Sûffolce and ealle his ôðra witen ofer eall Æuglande hâdede and leâwede freôndlîce; and ic cýðe eôw ðæt ic habbe gegeofen Criste and sancte Marie and sancte Benedicte and Ælfwine abbod intô Ramesege saca and sôcna, tol and teâm, and infangenðeôf, fihtwîte and ferdwîte, forestall and hâmsôcne, grîðbryce and scipbryce, and ða sǽ ûpwarp on eallan þingen æt Bramcæstre and æt Ringstyde, swâ wel and swâ freolîce swâ ic hit meseolf betst habbe bi ða sæ rune ahwær in Engelande, and ealle ða gerihte ða ic meseolf ǽr âhte. And ic wylle ðæt seô sôcne wiðinnen Bichâmdîc ligce intô Ramesege tô sancte Benedicte on eallen þingen swâ full and swâ forð swâ ic heô meseolf âhte, and ealle ða gerihte ða ǽni kinge mæi ahen, and ealle ða men ða beôn môtwurði, ferðwurðe and faldwurði

in ðæt óðer halfe hundred swá hwilc man swá ða men áhe sancte Marie and sanctus Benedictus and se abbod and ða gebróðra intó Ramesege habben ða sócne on eallen þingen ofer heom and ðat market æt Dúnhám bi wætere and bi lande, mid inlade and mid útlade, and mid eallen ðán gerihte ðe ðǽrtó hered, swá wel and swá freolíce swá ic hit meself betst áhte. And ic nelle geðafien ðæt áni man ðis gelytlige mid ǽnige þinge. And in ǽlcer scíre ðǽr sanctus Benedictus hafð land inne his saca and his sócne, tol and teám, and infangenðeóf, wiðinne burhe and wiðúten and on ǽlce styde, be lande and be strande, be wude and be felde, swá hwylc man swá ða sócne áhe sanctus Benedictus habbe his freódóm on eallen þingen swá wel and swá freolíce swá ic hit meseolf betst áhe áhwær in Engelande; and ealle ða gyltes ða belimpeð tó míne kinehelme inne Iol and inne Eásterne and inne ða háli wuca æt Gangdagas on ealle þingan al swá ic heó meseolf áhe, and tolfreo ofer ealle Engleland, wiðinne burhe and wiðútan, æt gárescepinge and on æfrice styde, be wætere and be lande. And ic forbeóde Godes forbode and mín ðat nán man ðis geofe né lytlige né áwende. And gif ǽni man hit áwunige mid æfrænige þinge of ðán ðe ic habbe hér geunnen on ðeosen gewrite, sí he gesyndred fram Criste and fram eallen his hálgan. Amen. Ðis writ wæs gemaced æt Windlesoren on feorðe Eáster dæg on Eadgiðe gewitnysse ðǽre cwene and Godwines eorles and Haroldes eorles.

The same in Latin.

✠ Eadwardus rex Anglorum Stigando archiepiscopo, Ailmaro episcopo, Girð comiti, Toli uicecomiti, et omnibus ministris suis de Norðfolke et Suðfolke et uniuersis aliis fidelibus suis per totam Angliam constitutis tam clericis quam laicis, salutem! Notifico uobis me concessisse deo et sanctae Mariae et sancto Benedicto et Ælfwino abbati de Ramesia sacam et

socam, tol et team, et infangeneðef, fihtwite et ferdwite, forestall, et hamsokne, griðbriche, et schipbriche, et se upwarp, in omnibus rebus apud Bramcestre et apud Kingstede ita bene et libere sicut ipse ea melius et liberius habeo in littore marino alicubi in Anglia, omnesque rectitudines et iura quae ibi ego ipse unquam habui; uolo etiam ut soca quae est infra Bichamdich in omnibus ad sanctum Benedictum Ramesiensem pertineat ita plene et perfecte sicut eam ipse habui, et omnes rectitudines quas rex ibi potest habere; uolo praeterea ut sancta Maria et sanctus Benedictus et abbas et fratres Ramesiae habeant socam in omnibus super omnes homines qui sunt motwrði, ferdwrði, et faldwrði in illo hundredo et dimidio, cuiuscunque homines sint. Concedo eis etiam mercatum de Dunham per aquam et terram, cum inductione et eductione, et cum omnibus rectitudinibus quae ad illud pertinent, ita bene et libere sicut illud ipse unquam melius habui; et nolo pati ut aliquis hoc in aliquo imminuat. In omni quoque comitatu ubi sanctus Benedictus habet terram concedo eis sacam et socam suam, tol et team, et infangeneðef, infra burgum uel ciuitatem et extra, ubique in terra et aqua, in bosco et plano, cuiuscunque fuerit soca, habeat sanctus Benedictus libertatem suam in omnibus ita bene et plene sicut ego ipse alicubi habeo in tota Anglia; habeant et omnes forisfacturas quae pertinent ad regiam coronam meam in natali dominico, in pascha, et in sancta ebdomada rogationum, in omnibus rebus sicut ipse habeo, et per totam Angliam infra ciuitatem et extra, in omni foro et annuis nundinis et in omnibus omnino locis per aquam et terram, ab omni telonii exactione liberi sint. Prohibeo itaque dei prohibitione et mea ne aliquis hanc concessionem meam mutet aut minuat. Si quis uero aliquid horum quae in hoc scripto continentur temerare praesumpserit, segregatus sit ille a Christo et ab omni sanctorum

eius consortio. Haec carta facta fuit apud Windleshoram in .IV. die ebdomadae paschalis sub testimonio Eadgiðae reginae, Godwini et Haroldi comitum.

DCCCLIV.

EÂDWEARD.

✠ EADWARD cyng grêt Stîgande arcebisceop and Harold eorl and Osweard and ealle mîne þegenas on Cent frêndlîce; and ic cŷðe eôw ðæt ic eom ðæs gecnawe ðæt ic geûðe Criste and sancte Augustine and ðân hâlgan ðærbinnan suâ micel landes binnan Fordwîc for mînre sâule swâ ic mesylf ðêr hafde swâ ful and swâ forð swâ it mesylfan on honde stôd on eallan þingan. Nû wille ic ðat hit lioge intô ðân hâlgan minstre eall swâ ic hit ǽr in geûðe. And ic nelle geðafian ðat ǽnig man mîne gyefe geûtige, and ic wille habban fullne dôm of ðâm menn ðe mîne swutelinge âwængnian wolde ðe ic ðêrtô gegyefen hafde.

DCCCLV.

EÂDWEARD.

✠ EADWARD king grêt Willem biscop, and Harold eorlle, and Esgâr stallere, and alle mîne þegnas and mîne holde frênd on Middelsexum frêndlîce; and ic kîðe oû ðat ic wille and icc ann ðat sainte Petre and ða gebrôðera on Westminstre habben tô here biliuen ðat cotlif Stâne mid ðâm lande Stǽningehaga wiðinne Lundne and fîf and þritty hŷde sôcne ðǽrtô mid allen ðâm berewîcan ðe ic habbe for mînre sâule âlêsednesse intô ðâre hâlagen stowe gegifen, and al ðâre þinge ðe ðârtô mid richte gebirð on kirkan and on milnan, on wode and on felde, on lâse and on hâðe, on mâden and on eyten, on waterin and on weren,

and on allen þngen, swâ ful and swâ forð swâ it on elden tîmen intô Stâne sôcne geleyd wâren oððe meselfen firmest on handa stôden. And ic an heom eft ælswâ ðat hî habbe ðârtô saca, sôcne, toll and teâm, infangenðêf, and flemenesfremð, grîðbriche, and hâmsôcne, and forestall, and miskenninge, and alle ôðere richte on alle þngen ða ðâr ûpâspringeð, inne tŷd and ût of tîd, binnen burch and bûten burch, on strâte and offe strâte. For ðân ic nelle nateshwon geðafian ðæt âni man atbrede oððe gehûtye mîne gife and mîne almesse swâ micel ðat sî ân aker landes ðas ðe on âny mannes dages intô ðân cotlifan gebyreð, oðð ðat âny man âny onsting habbe on ânie þngun oððe on ânigun tîmen, be strande nâ bi lande, bûton se abbod and ða brôðere tô ðas minstres nêde; and ic wille and fastelîce bebidde ðat ðêr mundbirdnesse beô strang and staðelfast intô ðâre hâlgan stowe â on êce erfewerdnesse. Amen. God oû alle gehealde.

DCCCLVI.

EÂDWEARD.

✠ Eadward kyng grêt Willeme bissope, and Suetman mîne porterêfe, and alle ðe burhware on Londone freôndlîche; and ich kûðe gôu ðat ich wille ðat Wulfuuold abbod at Cherteseye beô his saca wrðe and his sôcna ofer his hâgan land hêrbinne and ouer his âgene man, suâ ful and suâ forð suâ hit ânige his forðgengen tô foren him formest hauede intô ðân hâlgan munstre on alle þingen; and ich nelle geðauien ðat him êni man fram honde teô ânig ðâre gerihte ðes ðe he mid rihte tô habbe âh end hic him geunnen habbe.

DCCCLVII.

EÂDWEARD.

✠ Eadward king grêt Willem bisceop, and Leófstân and Ælfsi porterêfen, and alle mîne burhðegnes on Lundene frêndlîce; and icc kîðe eów ðat icc habbe geunnen sainte Petre intó Westminstre at ðâre kirk hâleginge fulne frêdóm ofer alle ðe land ðe lage intó ðâre hâlagen stowe gefe ðe ðe his gefe and ðâr mide sace and sócne, toll and teâm, and infangeneðêf, flemenesfirmð, and grîðbriche, and hâmsócne, and forestall, and miskenninge, and seawinge and alle óðere rihte, inne tîd and ût of tîd, binnen burh and bûten burh, on strâte and offe strâte, swâ full and swâ forð swâ hî mesilfan firmest on hande stódan. And gif âny man hennonforð wille ða hâlagen stowe mid land and mid loge gódian, icc ann alswâ ðat hî sý staðelfast. And icc nelle geðafian ðat âny man habbe âny onsting ofer his land nê ofer his men, nê be strande nê be lande, nê ðat âny man ðâs mundbirdnesse tóbreke. God eów gehealde. Amen.

DCCCLVIII.

EÂDWEARD.

✠ Eadward king grêt Willem bisceop, and Leófwin eorll, and Ælfget sîrêfa freóndlîc; and icc kîðe eów ðæt icc habbe gifen Crist and sainte Petre intó Westminstre ðat land at Scepirtón, mid all ðat ðêrtó herð, and mid sace and mid sócne, scotfreó and gauelfreó, on hundrede and on scîre, swâ full and swâ forð swâ sainte Dûnstân hit gebohte and intó ðân minstre Wlsi abbod and ðâm gebróðere gebócade. God eów gehelde.

DCCCLIX.

EÁDWEARD.

✠ Eadward king grét wel Willem bisceop, and Harold eorll, and Rodberd stellere, and alle míne þegnes on Estsexan freóndlíce. Icc cýðe eów ðat ic wille ðat ðæt cotlif Moleshám ðe Leófcild áhte and bequað Crist and sainte Petre intó Westminstre ligge unðder intó ðáre munece fódan ellswá he hit geúðe, on wode and on felde, on máde and on watere, and on allen þngen ðat ðártó hearð; and icc an ðat sainte Petre habbe ðǽrofer sake and sócne, toll and teám, and infangeneðéf, and flimenesfirmð, swá full and swá forð swá he firmest hauede on ánigen stede ðár he óðer land hafeð. And ic nelle nánun men geðafian ðat geútyge ány ðáre þnge ðe ðére úntó gebireð, oððe ðat ðár ány man ány onsting habbe on ány þngen óððe on ány tímen búton se abbod and ðá gebróðra tó ðas minstres mitwirðelícre þearfe. God eów gehealde and alle ðe ðat beholde intó ðáre hálagen stowe.

DCCCLX.

EÁDWEARD.

✠ Eadward king grét wel Willem biscop, and Leófwine eorll, and alle míne þeggnes onn Middelsexan fréndlík; and ic kýðe eóu ðat it is mín fulle unne ðat Ailríc hafet gegyfen ðat land at Gréneford Crist and sainte Petre intó Westminstre for ðáre forewearde ðe ða gebróðera and he gemaked habbet. God eóu gehealde.

DCCCLXI.

EÁDWEARD.

✠ Eadward king grét Willem bisceop, and Leófstán, and Ælfsy, porteréfen, and alle míne burhðeynes

on Lundene fréndlíce; and icc cíðe eów ðat icc habbe gegifen and unnen Crist and sainte Petre ðâm hâlegen apostle intó Westminstre fulne frédóm ofer alle ða land ðe longen intó ðâre hâlagen stowe, gefe se ðe hí gefe, and ðâr mide sace and sócne, toll and teâm, and infangeneðéf, flimenefirmð and gríðbreiche and hâmsócne and forestal and miskenninge and scheawinge and alle óðere rihte, inne tíd and út of tíd, binnan burh and bûten burh, on strâte and offe strâte, swâ full and swâ forð swâ hí mesilfen formest on hande stód. And gif âny man wille ða hâlegen stowe heonenforð mid land and mid loge gódien ic ann alswâ ðat sí staðelfast. And icc nelle geðafian ðat âny man habbe âni onsting ofer his land né ofer his men, né be strande né be lande, bûton se abbod and ða gebróðera tó ðâs minstres neóde; and se ðe ðas minstres frídóm and ðas hâleges wrdshipe ofer ðs geeâcnie; eâcnie God his líf on ðsre wrlde; and ðonne hí hennon fâre sculle God him selle éce mirð on heuen ríke. And se ðe ðis hâlages wrdsipe and ðâs minstres frídóm and ðâren bróðren note gewanie, God and Godes móder gewani his dages hér on werlde, and ðanne hí hennen fâre sculle sí his wonninge on helle grunde bûton hió it ðe stillíkir wid God gebéte. Amen. God eów alle gehealde. Amen.

DCCCLXII.

EÂDWEARD.

✠ Eadward kyng grét Wlsy biscop, and Gyrð erl, and alle míne þeignes on Oxnefordesýre fréndlíc; and ich cýðe oû ðat ic habbe gifen Crist and sainte Petre intó Westminstre ðat cotlif ðe ic was boren inne bi naman Giðslepe and âne hýde at Mersce scotfré and gafolfré, mid allen ðâra þngan ða ðértó belimpað, on wode and on felde, on mâde and on watere, mid chirchen and mid chirche sócne, suâ ful and swâ forð

and swá free swá it mesilfon on hande stód, and swá swá Ælgiue Imme mín móder on mínre firm-birde dage tó forme gife it me gæf and tó gekinde biquað, and ic an heom ðérofer sace and sócne, toll and teám, and infangeneðéf, and blódwíte, and werdwíte, and hámsócne, and foresteal, gríðbryce, and mund-brice, and alle ða gerychte ðe tó me belimpað. Nú gréte ic wel mínne léfne may Mygod on Walinge-forde, and ic beóde ðe ðat ðú on mínre stéde beríde ðás land ðám hálge tó hande, for ic nelle náðeswon geðafian ðat ðǽr ánig man ánig onsting habbe on âny þngun oððe on ány tíman búton se abbot and ða bróðra tó ðár minsteres niðwrðlícre þerfe; and hwá se ðás almesse holdlíce healde, heald hine God and Godes móder on éce blisse. And hwá swá hió áwendeð swé he áwanded fram Góde tó ðáre tó hel-ware styðe pinnesse búton hie it on ðssere þrfye ðe stydlíkere gebéte. God oú alle gehelde and sainte Petres holde.

DCCCLXIII.

EÁDWEARD.

✠ Eadward king gret Wulfwi b. 7 Norðman scirgerefan. 7 Ælfwine Merefinnes sunu 7 ealle mine þeignes on hamtunscire frendlice. 7 ic kyþe eow ꝥ ic habbe gegifen Criste 7 sc̄e Petre into Westminstre Roteland 7 eall ꝥ þerto herd. mid saca. 7 mid socne. mid tolle 7 mid teame. 7 on eallen ðingan. swa full and swa forð swa hit me silfan on handa stod. 7 ic ann ꝥ eadgið seo hlefdige hit on hande habbe swa lange swa heo libbe . . . . . . þære ꝥ munster þærof gegodige. God eow geh.

DCCCLXIV.

EÂDWEARD.

✠ Eadward king grêt Wlfsi biscop, and Leófwine eorll, and Esgâr stallere, and alle mîne þegnes and mîne holde freônd on Hertfordesîre freôndlîc. Ic kîðe eôw ðat ic wille and ðat icc ann ðat sainte Petre and ða gebróðere on Westminstre habben ðat cotlif Aðgiðe and ale ðâre þnge ðe ðǽrtó mid richte gebirað, mid circe and mid milne, mid wode and mid felde, mid lâse and mid mâde, and on allen þngen, swâ ful and swâ forð swâ Ælfwine Gortûne and hiis wîf it firmest âhten and for here sâule âlêsednesse intó ðâre hâlagen stowe gafan. And ic an heom eft alswâ ðat hî habben ðârtó sâce and sócne, toll and teâm, infangeneðêf and flemenesfermð and miskenninge, and alle óðere richte on allen þngen ðat ðâr ûpâspringeð. And ic nelle naðeswon geðafian ðat âny man it atbreche oððe geûðie of ðâre hâlagan stowe óðer ðat ânig man ðâr âny onsting habbe on ânig þngen oððe on âny tîmen bûten se abbod and ða gebróðere tó ðas minstres nêde. God eôw gehealde and alle ða ðes mede holde intó ðânn hâlagen stede. Amen.

DCCCLXV.

EÂDWEARD.

✠ Eadward king grêt Wlwi biscop, and Gyrð eorlle, and alle mîne þegnes on Oxnefordescîre frêndlîc; and ic cýðe oû ðat ic habbe gifen Langtûne Crist and sainte Petre intó Westminstre, mid sace and mid sócne, mid tolle and mid teâme, and infangenenðêf, and on allen þngan, swâ ful and swâ forð swâ it mesilfan formest on hande stód. And ic nelle geðefian ðat

âny man ðǽron âny onsting habbe bûton se abbot and ða gebrôðera ðârbinnan. God oû gehelde.

DCCCLXVI.

EÂDWEARD.

✠ Eadward kyngc gret wel wulfwi. b̄. 7 leofwine eorl. 7 ealle mine þegnes on heortfordscîre freondlice. 7 îc kyþe eow ꝥ leofsi dudde sunu hafað gegiuen criste 7 sc̄e petre into westmynstre þridde healue hide landes æt wurmelêa. be minre geleafan. 7 be minre unnan. God eow geh̄.

DCCCLXVII.

EÂDWEARD.

✠ Eadward kyng gret Ælred eurl, and Harald eurl, and alle his undurlynges in Herefordeshîre frêndlîch; and I dô gowe tô understonden ðat I wolle ðat ðe prêstes in Hereforde at seint Æðelbert ministre ðat ðey haue euere sôke and sake ouere alle heore men and alle heore londes wiðynne bourghe and wiðoute, sô fulle and sô forð sô ðey formest hadde ynne alle þynges; and iche bidde yôwe alle ðat ye ben tô hem fauerable and helpynge ouere alle, wher' ðat ðey haue tô doone for Goddes loue and for myne.

Rubric. Haec est translatio cartae regis Eadwardi in lingua Saxonica translata in linguam Anglicanam de diuersis priuilegiis et libertatibus aecclesiae cathedralis Herefordensis per praefatum regem concessis, scilicet de socka et sacka, cuius sigillum coopertum est cum panno serico diuersi coloris. Et haec est scriptura sigilli sancti Eadwardi ‘ Sigillum Eadwardi Anglorum Basiley.’

The same in Latin.

✠ Eadwardus rex saluto Ealdredum episcopum,

et Haroldum comitem, et omnes meos ministros in Herefordensi comitatu amicabiliter; et ego notifico uobis quod ego uolo quod presbyteri Herefordenses apud sancti Æðelberti monasterium quod ipsi sint de eorum sacha et eorum socha liberi supra eorum terras et supra eorum homines, infra burgum et extra, tam plene et tam plane sicut ipsi prius habuerunt in omnibus rebus. Et ego praecipio uobis omnibus quod uos sitis eis in adiutorium ubicunque sicubi ipsi depauperantur pro dei amore et pro meo.

DCCCLXVIII.

EÂDWEARD.

✠ Eadward king grēt Ælfrīc biscop, and alle mīne þeynes on Norfolc and on Sūffolc frēndlīke; and ic kīðe ihū ðat ic wille ðat Uui abbot be ðes minstres wirde at seynt Eādmundes biri, and alle þinge ðe ðērtō bireð on lande and on sake and on sōkne and on alle þinge, sō ful and sō forð sō it firmest ðider inne lay; and ic wille ðat se freols stonde intō ðat minstre unawent ðe Cnut king ðiderinne ūðe, and sīðen Hardcnut kyng mīne brōðer, and ic nelle ðat efre âni bisscop âni þing him ðēr on â âteō.

DCCCLXIX.

EÂDWEARD.

✠ Eadward king grēt Ælfward bisceop, and Leōfcild sīrēfan, and alle mīne þegnes on Est Sexen freōndlīce. Ic kīðe eōw ðat ic wille ðat ðæt land at Killeuendūnne and âlc ðâre þnga ðat ðārtō gebirað ligge intō sainte Petre at Westminstre, swâ full and swâ forð swâ Ailhre būrðein and Gōde hiis wīf it formest hauehten, and ðiderinne beqwað on allen þngen. And

icc ðás fullíce geúðe for mínre sáule and for here sáule and for alle quiken and for alle déde tó helpe. And icc an ðat sainte Petre habbe ðárof sace and sócne, toll and teám, infangeneðéf, and alle óðere rihte ðér tó me belimpað. And ic nelle geðafian naðeswon ðat ány man undó ða gife ðat ic ðider inne geunnen habbe, oððe ðat ðár ánig man ány onsting habbe on ány ðáre þngen ðás ðe mid richte intó ðáre hálagen stowe gebireð, forðámðe ðat minstre is on mínen munde and al ðat ðárúntó hérð on allen þngan. God eów gehealde and alle ða ðe beoð holde intó ðáre hálagen stowe.

DCCCLXX.

EÁDWEARD.

✠ Eadward kyng grét Ælfward biscop, and Leófcild scírgeréfan, and ealle míne þegnes on Eást Sexen freóndlíce. Yc cýðe eów ðæt ic wille ðat se byrig æt Winintúne and feower hídan landes ðǽrtó mid ðáre cyrice and mid ðáre cyricsócne and mid ǽlc ðáre þinge ðe ðǽrtó gebyrað, and mid ðám lande æt ðǽre leá liggen intó Westmynstre tó ðǽre moneca bileofan swá full and swá forð swá Atsere Swerte and his wíf Alsi ðat hí firmest hauten and ðiderinne gafen, and ic ðes fullíce geúðe. And icc ann ðat sancte Petre habbe ðǽrofer saca and sócna, toll and teám, infangeneðeóf and fulne frédóm on eallum þngen swá full and swá forð swá heó firmest hauede on ǽnigum stéde ðár hió óðer land hafeð, for ðám icc nelle geðafian ðat ǽnig man undó ða gife ðe icc ðider inn geunnen habbe, óððe ðæt ðǽr ǽnig man ǽnigne onsting habbe on ǽnigum þingum óððe on ǽnigne tíman búton se abbod and ðá gebróðra tó ðes mynstres nytðárlícre neóde. God eów gehealde and sancte Petres holde. Amen.

DCCCLXXI.

EÂDWEARD.

✠ Eadward kinge grêt Ælfwold bisceop, and Harold eorl, and Ælfred scŷrgerêuan, and ealle mîne þegenes on Dorsætan freôndlîce; and ic cîðe eôw ðæt Urk mîn hûskarl habbe his strand eall forne gen hys agen land ofer eal wel and freôlîce, ûpp of sǽ and ût on sǽ, and eall ðæt tô his strande gedryuen hys, be mînum fullan bebode.

DCCCLXXII.

EÂDWEARD.

✠ Eadward king grêt Ælfwold bisceop, and Esgâr stallere and alle mîne burhðegnes on Lundne freôndlîc. Icc kîðe eôw ðat icc ann and ðat ic wille ðat sainte Petre and ða gebrôðera on Westminstre habben ðat land and ðone wearf ðârtô ðe Ulf porterêf and his wîf Kinegif for here sâula âlêsednesse intô ðâre hâlagen stowe gafon, swâ full and swâ forð swâ hŷ beste it hâhten; and icc ann eft alswâ ðat hî habben ðârtô fulne fridôm on allen þngen ða ðâr ûpâspringed be lande and be strande, forðân ic nelle naðeswon geðafian ðat âny man âny atbreðe oððe geûðie hero gife and heore almesse, oððe ðat ðâr âny man âny onsting habbe on âny þngen oð on âny tîmen bûton se abbod and ða gebrôðera tô ðâs minstres neôde. God eôw alle gehealde and gife eôw êce sâlðe. Amen.

DCCCLXXIII.

EÂDWEARD.

✠ Eadward king grêt Ægelmêr bisceop, and Harold eorll, and Girð eorll, and Leôfstân abbod, and alle

mîne þegnas intô Sûðfolce freôndlîce; and ic kîðe eôw ðat ic wille beôn ðas landes wrðe at Iccaworð swâ full and swâ forð swâ ðe witnesse haueð tô geboren ðat Crist and sainte Petre, and ic it undrihte âgen intô ðâre hâlagen stowe at Westminstre, and ic wille ðat man it gerîde me tô hande swâ hraðe swâ ðisse writ herenon gerâd beô ðæt nân ôðere ne sŷ. And sîtðen gif ðâr âny wâ onspeke wille ic wille swâ andswarien fore swâ swâ mannen þnken ðat richte lage sŷ. God eôw alle gehealde and sainte Petres holde.

DCCCLXXIV.

EÂDWEARD.

✠ Eadweard cyningc gret Ægelmær b. 7 Gyrd eorl. 7 tolig. 7 ealle mine þegenas. on suðfollce. freondlice. 7 ic cyðe eow ꝥ ic wylle ꝥ þa healf nygoðe hundreda sôcne ligæ innto þam halgan mynstre innto sc̃e Eadmundes byrig mines mæges. swa full. 7 swa forð swa ælfric wihtgares sunu hig minre moder to hânda bewiste. 7 heo syððan me sylfan on hânda stod. on eallan þingan. 7 ic hig þider inn geuðe mid ælc þæra[1] þas þe þær mid rihte to gebyrað. mid fyrdwite. 7 fyhtwîte. 7 ǣbǣreþeof. 7 griðbryce. 7 foresteall. 7 hamsôcne. 7 ic bidde eow eallan ꝥ ge beon Baldewine abbe on fultume. ꝥ he mote beon ælc þæra gerihta wurðe. þæs þe he ah þærof rihtlice to habbene. for minan lufan. 7 ic ne com gecnawe ꝥ ic ænigean menn geafe þa sôcne þanon ut þe ic hig ær þider inn geofrode. 7 gyf ænig mann sy ꝥ wylle ænig þæra sôcna him to hânda drægen. 7 segce ꝥ ic hig ær him geunnan sceolde. ic wylle ꝥ he cume beforan me mid his sweotelunge. 7 dome gecnawe hwær ic hig him ær geuðe ꝥ nan oþer ne sy.

[1] MS. Harl. 638. f. 14. ǣlc ðǣra þinga. MS. Ff. 2. 33. f. 22, b. wið ǣlkere þinge.

DCCCLXXV.

EÂDWEARD.

✠ Eadward cyningc grêt Ægelmêr bisceop, and Georð eorl, and Tolig, and ealle mîne þegenas on Eâst Ængle freôndlîce; and ic cŷðe eôw ðæt ic habbe geunnen Baldewyne abbode onne meonetere wiðinne sæint Eǽdmundes byry alswâ freôlîce on ealle þing tô habben alswâ me mîne on hande stôden ôðer on ǽnig mînre burge alre freôlîkeost. Godd seô eôu alre freônd.

DCCCLXXVI.

EÂDWEARD.

✠ Eadward kyng grêt Aylmêr bisscop, and Ælfgâr erl, and alle mîne þeynes on Norfolk frêndlîke; and ic kîðe oû ðat ic wille ðat mîne môder be ðes londes wrðe at Kirkeby and alle þinge ðâr ðat ðêrtô mid richte bireð, sô ful and sô forð sô Leôfstân hire knyht it firmest hauede.

DCCCLXXVII.

EÂDWEARD.

✠ Eadward kyng grêt Aylmêr bisscop, and Ælfgêr erl, and alle mîne þeynes on Sûffolk and on Norfolk frêndlîke; and ic kîðe oû ðat ic wille ðat it is mîn fulle unna ðat Ælfrîch Môdercope môt bugan tô ðo tuêyen abboten at seynt Eâdmunde, and at sancte Æðeldrede, be Godes leue and be mîne.

DCCCLXXVIII.

EÂDWEARD.

✠ Eadward kyng grêt Aylmêr bisscop, and Ælfgêr erl, and alle mîne þeynes on Norfolc frêndlîke; and ic kîðe ihû ðat ic wille ðat ðat lond at Kirkeby and alle þinge ðat ðêrtô mid richte bireð lige intô ðân hâlege minstre at seynt Eâdmund mid sake and mid sôcne, sô fol and sô forð sô it âni man firmest hauede, and mîne môder it ðider inne byquað; and ic bidde ihû alle ðat ge deme me swylc dôm of sende ðat haued ðider inne fâren mid unlage swilk ge for Gode wîten ðat me mid richte tô bireð.

DCCCLXXIX.

EÂDWEARD.

✠ Eadward kyng grêt Aylmêr bisscop, and Ælfgêr erl, and alle mîne þeynes and schîerêuen on Sûffolc and on Norfolc and wer sô seynt Eâdmund ôni land habbed frêndlîke; and ic kîðe ihû ðat ic ihû hote bi fulen hese ðat seynt Eâdmund inland is scotfrê fram heregeld and fram ilc ôðer gouel.

DCCCLXXX.

EÂDWEARD.

✠ Eadward kyng grêt Aylmêr bisscop, and Ælfger erl, and Toly, and alle mîne þeynes on Sûffolk and on Norfolk frêndlîke; and ic kîðe oû ðat ic wille ðat ðat lond at Cungestone lige intô seynt Eâdmundes minstre and alle ðe þinge ðat ðêrtô mid richte bireð, mid sake and mid sôkne, sô ful and sô forð sô ihe alle for Gode wîten ðat ic mid richte in bureð.

DCCCLXXXI.

EÂDWEARD.

✠ Eadward kyng grēt Aylmēr biscop and Girð earl, and Toly, and alle mīne þeynes on Eástanglia frīndlīke; and ic kīðe ihū ðat ic habbe unnen Baldewine abbot ðe abbotrīche intō seint Eádmundes biri and ālkere þinge ðe ðēr intō bireð mid sake and mid sōkne, sō ful and sō forð sō Léfston abbot ōðer āni abbot it tōforen him firmest haude. Nū bidde ic alle ðe manne ðe ben Godes frēnde and mīn ðat him filste tō lage and tō rihte, lōc ðēr him nēd beð, and he ihure fultumes bewīse for mīne loue; and ic nelle nāne men þafien ðat him fro hande teō āni þing ðat ic him gifen habbe ōðer get þinke tō dōne nō swīðer ðan he mīn brōðer wēre.

DCCCLXXXII.

EÂDWEARD.

✠ Eadward kyng grēt Aylmēr bisscop and Alfgēr earl, and alle mīne þeynes intō Norfolc frēndlīke; and ic kīðe ihū ðat ic am tō witnesse ðat Ælfríc Mōdercop hauede unnen after his day ðat land at Lodne intō ðat hālegen minster at Eádmundes biri, and alle ðe þinge ðat ðērtō bireð, mid sake and mid sōkene, sō ful and sō forð sō it him seluen on hande stōd.

DCCCLXXXIII.

EÂDWEARD.

✠ Eadward kyng grēt Aylmēr bisscop, and Ælfgār erl, and Toly, and alle mīne þeynes on Sūffolk frēndlīke; and ic kīðe ihū ðat ic wille ðat ðe half nigende hundred sōcne ðe ic habbe ihiuen God and

seynt Eâdmunde mîne mêy ðat it liggen intô ðat hâlegen minster at Eâdmundes biri, sô ful and sô forð sô mîne môder it fermest âihte and it Ælfrîc Wihtgâres sune hire tô hande biwiste; and ic ne am bicnowe ðat it âni man ûðe ðenen ût neyðer ne hâmsôcne ne grîðbreche, ne forstal, ne fichtwîte, ne hebbereðêf ne nôn ðêre richte ða ðider in mid richte ibered be fullen wîte.

DCCCLXXXIV.

EÂDWEARD.

✠ EADWARD kyng grêt Aylmêr bisscop, and Ælfgêr earl, and alle mîne þeynes on Sûffolk frêndlîke; and ic kîðe ihû ðat ic wille ðat ðe sôkne lige intô seynt Eâdmund ðe ic êr ðider inne ûðe, sô ful and sô forð sô ic me seluen on hande stôd. And ic nelle þafien ðat it âni man ûttige, ne hôded, ne lêwed; and ic wille wîten ðat mannes name ðe wille God rêfien and seynt Eâdmund and me.

DCCCLXXXV.

EÂDWEARD.

✠ EADWARD cyning grêt ealle mîne biscopes, and mîne eorlas, and mîne scîgerêuan, and ealle mîne þegenas on ðâm scîran ðêr ða lande tôliccað intô Ely freôndlîce; and ic kýðe eôw ðæt ic habbe geunnen Wulfrîce ðæt abbodrîce in Hely on eallan þingan, binnan burgan and bûtan, toll and teâm, and infangenðeôf, fyhtwîte, and fyrdwîte, hâmsôcne, and grîðbryce, sitte his mann ðêr ðâr he sitte, wyrce ðæt he wyrce; and nelle ic geðauian ðæt ǽnig man of handa âteô nân ðǽra þinge ðæs ic him geunnen hæbbe. God eôw gehealde.

DCCCLXXXVI.

EÂDWEARD.

✠ Eadward kynge gret alle mine bisceopes. 7 mine eorles. 7 mine þegenes on Barroccscire. 7 on middelsexen freondlice. 7 ic kyþe eow ꝥ ic habbe gegefan criste. 7 sancte petre into westmynstre windlesoran. 7 stane. 7 eall ꝥ ðærto herþ. binnan burh. 7 butan. mid saca. 7 mid socne. mid tolle. 7 mid teame. 7 mid infangenumþeofe. on wude. 7 on felde. be strande. 7 be lande. on stræte. 7 of stræte. 7 on eallan þingan swa full. 7 swa forþ. swa hit mesylfan [firmest on hande] stod. 7 ic nelle geþafian ꝥ þær ani man ænine onstync ðærofer habbe on ænige þingan butan se Abƀ. 7 þa mynekas to sancte petres neode. God eow gehealde.

DCCCLXXXVII.

EÂDWEARD.

✠ Eadward cyng grêt mîne biscopes, and mîne eorlas, and ealle mîne þegenes on ðân scîran ðâr mîne preôstas on Paules mynstre habbað land inne freôndlîche; and ic cýðe eôw ðæt ic wille ðæt hîg beon heore saca and heore sôcne wurðe, ǽgðer ge binnan burh and bûtan, and swâ gôdera lagana wurðe nû swâ full and swâ forð swâ hîg best wǽron on ǽniges cynges dæge oððe on ǽniges biscopes on eallen þingan; and ic nelle ðæt hîg underfôn âni mâ preôsta intô heora mynstra ðonne heora lande âre âberan mage and hîg sylfe willan. And ic nelle geðafian ðæt heom ǽnig man æt ǽnigan þingan misbeôde.

DCCCLXXXVIII.

EÂDWEARD.

✠ Eadward king grêt his bisceopas, and his abbodas and his eorlas and þeignas ðe on ðâm scŷran syndon ðe Ordrîc abbud hæfð land inne; and ic kŷðe eôw ðæt ic hæbbe geunnen him intô sancta Marian mynstre sace and sôcne, toll and teâm, and infangeneðeôf, binnan burgon and bûtan burgon, hâmsôcne, and grîðbrice, and foresteal, ofer his âgen land. And ic nelle nânum men geðafian ðæt him ǽnig ðâra þinga ofnime ðe ic him geunnen hæbbe.

The same in Latin.

✠ Eadwardus rex salutat suos episcopos, et suos abbates, et suos comites et barones qui in illis uicecomitatibus sunt ubi Ordricus abbas habet terram infra; et ego ostendo uobis quod ego habeo permissum sibi ad sanctae Mariae monasterium litigirium, exquisitionem, teloneum, et appropriationem, et infracaptum latronem infra burgum et extra burgum, domus assultum, et pacis infractionem, et obuiationem, super suam propriam terram. Et ego nolo ulli homini permittere ut ei aliqua harum rerum auferat quae ego sibi concessi habere.

DCCCLXXXIX.

EÂDWEARD.

✠ Eadward cinge grêtt well mîne biscopes and mîne eorlas, and ealle mîne þegnas on ðâm scîran ðǽr sancte Peter hafað land inne, and Eâdwine abbod, freôndlîce; and ic kŷðe eôw ðæt ic hebbe gegifen Crist and sainte Petre on allen his lande saca and sôcne, toll and teâm, infangeneðêf, and flimensfirmð,

grīðbrice and hāmsōcne and foresteal, and alle ōðere rihte inne tīd and ūt of tīd, binnan burh and būtan burh, on strāte and of strāte, swā full and swā forð swā hit me syluan on handa stōd; and ic nelle geðafian ðæt ǣni man habbe ǣnine onstync ofer his lande ne ofer his men, be strande ne be lande, būtan se abbod and ða gebrōðera tō ðæs mynstres neōde. God eōw gehealde. Amen.

DCCCXC.

EÂDWEARD.

✠ EADWEARD cyngc cȳð on ðysan gewrite ðæt ic habbe geunnen ðæs landes æt Stǣningan intō ðān hālgan mynstre æt Feskamp and ǣlc ðǣra þinga ðæs ðǣr mid rihte tō gebirað æfter Ælfwines bisceopes dægæ, mid sake and mid sōcne, swā ful and swā forð swā hit him fyrmest and best an handa stōd.

DCCCXCI.

EÂDWEARD.

✠ EADWARD kyning grētt ælle mīne wytan gehādode and lēwede; and ic cȳðe eōw ðæt ic hebbe bicweðen Portland and eall ðæt ðērtō bilyð intō ðat ealden mynstre on Wyncheastre, Gode tō lofe and sancte Petre and sancte Suuðune, ðām monekan tō scrūdan and tō fōdan, for mȳnre sāwle and for ealre mȳnra maga, and for ælre ðēre kynga sāwle ðe æfter me ðyses kynyngrīches wældeð. La hwō ðisne cwidan ondōn hebbe he wið Godd gemēne on dōmes deig. Ðyss sint ðēra manna naman ðe ætt ðysan cwidan wēren, Eādgið se hlēfdie, Stīgand se archebisceop, Harold eorl, Rengebold cancheler.

DCCCXCII.

EÂDWEARD.

✠ Eadward kyng grēt mīne biscopes, and mīne earles, and alle mīne þeines on ðe schīren ðér ðe lond liget inne frēndlīke; and ic kīðe ihu ðat ic wille ðat Léfston abbot and ða brēðre ðat he ben here sake and here sócne wrðe ofer ðe lond ðat men intó ðat hálege stowe becueð, só ful and só forð só he hafede ðe it hēr âihte. And ic nelle þafien ðat men hem âni unrið bēde.

DCCCXCIII.

EÂDWEARD.

✠ Eadweard cyngc grēt mīne bisceopas and mīne eorlas and ealle mýne þegenas on ðâm scýran ðǽr Ealdred ærcebisceop hæfeð land inne freóndlīce; and ic cýðe eó ðæt ic wylle ðat he beó his saca and his sócna wurðe ofer his land and ofer eallum his mannum, tolles and teámes, binnan porte and būtan.

DCCCXCIV.

EÂDWEARD.

✠ Eadweard cyngc gret mine bisceopas . ⁊ mine eorlas . ⁊ ealle mine þegnas on þam sciren þær Sēe eadmund hafað land inne freondlice ⁊ ic cyðe eow ꝥ ic wylle ꝥ leofstan abƀ . ⁊ ealle þa gebroðra on eadmundes byrig . beon heora sake ⁊ heora socne wurðe ofer ealle heora agene menn . ægðer ge binnan burh ge butan . ⁊ ic nelle geðafian ꝥ heom ænig man ænig woh beode.

DCCCXCV.

EÁDWEARD.

✠ Ic Eádward king kíðe on ðise write alle léfful manne ðat íc réd habbe wið míne erchebiscopes and biscopes and earles and wið alle míne þeynes, ðat is ðat ic wille ðat seynt Eádmundes minster míne meyes, and se tún ðe ðat minster inne is, be ékelíke on ðat ilke frédóme ðat Cnut king and Hardcnut kyng míne bróðer ðiderin úðen, ne neuer se stede ne wrðe loged mid óðere hódes manne ðanne mid moneke; ne nón ðére biscop ðe euermor schal bén on Norð-folc óðer on Súffolc ne habbe neuere nón onsting on ðat minstere ne só wýd só ða túnes merkes góð ðe ðat minster inne stond. And ðo monekes chesen hem alder of hem seluen só só riht is. And ic wille ðat se sócne and se sake ðat ic hem unnen habbe stonde unáwend euer só wer só he nú habben lond óðer men óðer iget bigeten schalen þurg Godes fultume and gódere manne. Nú bid ic alle Godes frénd eiðer ðe ðat nú libben ore ðe ðat after hús schulen comen ðat he for Godes eye neuere ne bén on stede ne on stalle ðér euere undón wrðe ðat úre fordgengles úðen and ðat we unnen habben intó ðat heli minster. And igif ðân euere âni man só drsti wrðe þurgh ðese défles lore ðat he ðis wiðquenchen wille and áweygen, sí he ámansumod and on helle súsle bischemt búte he ér his liues ende ðe déppere béte.[1]

[1] A half-effaced marginal note says that this charter was "lecta coram baronibus de Scaccario et allocata."

DCCCXCVI.

EÁDWEARD.

✠ Ic Eádwerd cyng and Englalandes wealdend under Criste ðân heófenlîcan cyninge, geann ðæs landes æt Certhâm intó Cristes cyrcean for mîne sâwle ðân hirede tó fóster-lande ðe ðǽrinne Gode þeówað, and ic eom ðæs mynstres mund and úpheald, and nelle geðafian ðæt ǽnig mann geútige ǽnig ðára landa ðe mid rihte intó ðân hálgan mynstre gebyrað. And ic wille ðæt ǽlc ðára landa ðe on mînes fæder dæge læg intó Cristes cyrcean, wǽre hit kynges gife, wǽre hit bisceopes, wǽre hit eorles, wǽre hit þegenes, eall ic wille ðæt ǽlces mannes gife stande; and ic nelle geðafian ðæt ǽnig mann ðis áwende; and gif ǽnig mann sî swâ dyrstig oððe ðǽrtó geðwærlǽce ðæt ǽnig ðára landa ðe lið intó Cristes cyrcean ðanon geútige, sî he Iudas geféra ðe Crist gelǽwade, and ðe ðisne cwyde ǽfre áwende ðe ic mid mînre ágenre hand on ðissere Cristes béc Criste betǽhte on úppan Cristes weofod, drihten fordó hine á on écnesse. Amen. Đis synd ðára landa nama. Sandwîc, Eást-ryge, Tænet, Edeshâm, Ieocchâm, ... , Certahâm, ... , Gódmǽreshâm, ... , Wyllan, Eást-Cert, and óðer Cert, Bérwîca, Werhornas, Apuldra, Merschâm, Orpedingtún, ... , Preóstatún, ... , Meapahâm, Culingas, Frinningahâm, Holingaburnan, Fernlége, ... , Pecchâm. On Súðsexan, Pæccingas, Wudutún. On Súðrian, Wealawurð, Mersethâm, Ceighâm, Horslége. On Estsexan, Súðcyrcean, Middeltún, Lællinge, ... , Boccing, ... On Eástenglum, Hǽðléh; Illaléh. Innon Buccinghâmscîre be Ciltemes efese, Hrysebyrgan, ... Innon Oxenafordscîre, Niwantún, Brutuwylle . . . .

DCCCXCVII.

After EÂDWEARD.

✠ Her swutulað on ðisum gewrite hwylce gerihta langon intô Tântûne on ðâm tîman ðe Eâdwerd cing wes cucu and deâd. Ðæt is, ǽrest of ðâm lande æt Nigon hîdon seô mann redden intô Tântûne cirhsceattas, and burhgerihtu, heorðpenegas, and hundredpenegas, and teoðung of ǽlcere hîde eahta penegas, hâmsôcn and forsteall, grîðbrice and handfangenðeôf, âð and ordêl, fyrdwîte, and eall swâ oft swâ him man bude tô gemôte he come ofðe hine man badode. Dûnna wes ðæs biscopes mann tô ðâm tîman ðe Eâdward cing wæs cucu and deâd of ðâm lande æt Acon and of tâ̂ lande and of twâm Cedenon, and he geaf tô gerihton .V. circ sceattas and heorðpenegas, and hundredpenegas, hâmsôcne, and forsteall, grîðbrice and handfangeneðeôf, âð and ordêl and þriwa sêcan gemôt on .XII. monðum, and of Eâforda ða ilcan gerihtu. And Ealdred wæs ðæs biscopes mann of ðâm lande æt Hele and dyde ðe ilcan gerihta ðæ man dyde of Nigon hîdon, and of ðâm fîf hîdon æt Baggabeorgan .III. circsceattas, and burgerihta, heorðpenegas, and hundredpenegas, and handfangeneðeôf, âð and ordêl, hâmsôcn and forsteall, grîðbrice and þreô môtlæðu ungeboden on .XII. monðum. Of Lidigerde .I. circ sceatt and eall ðe geilcan gerihta ðe man dyde of Baggabeorge. Of Hylle .I. circ sceatt, and burh gerihtu, heorðpenegas and hundredpenegas, hâmsôcne and forðsteall, grîðbrice and handfangeneðeôf, âð and ordêl, and .III. gemôt on geare bûton he hit gebicge oððe gebidde. Of ðǽre ôðre healfre hîde, æt twâm Holaforda .II. circ sceattas and eall ðæ geylcan gerihta ðe man dêð of Cedenon. Ðises ys gewitnes;

Gisa bisceop, and Ælfsic abbod, and Wulgeat

abbod, and Ælfnóð mynster prauost, and Wulfwerd wita, and Godwine Eádwies sunu, and Ælmēr ðæs abbodes bróðor, and Ægelríc æt healf wege, and Heardinc Eádnóðes sunu, and Gármund, and Ælfríc Tigel, and Ordgár se wite, and Ælfwerd Leófsunes sunu and Brichtríc se calewa, and Dodda æt Curi, and Ælmér yerl, and Sǽwold æt Iliacum, and Wulfríc æt Paules Hele, and Ealdred æt Sulfhere, and Wulger æt Hiwerc, and Æilwine yunge.

Rubric. Ðis is ðeo bóc be ðám gerihtan ðe ligað intó Tántúnæ.

DCCCXCVIII.

ÆÐELSTÂN.

✠ Her swutelað on ðissum gewrite [ðæt] Eþelstan Bisceop gebohte æt Leofrice æt Blacewellon fif hide landes æt Intebyrgan be Æþelredes Cynges leafe. 7 be Ælfeges Arcebisceopes gewitnesse 7 be Wulfstanes Arcebisceopes. 7 be ealra þæra Witena þe ða on Englalande lifes wæron. mid ten Pundan reodes Goldes 7 hwites Seolfres. unforboden 7 unbesacan. to geofene 7 to syllanne ær dæge 7 æfter dæge. sibban oððe fremdam þær him leofost were .·. And se Cing het þone Arcebisceop Wulfstan þærto Boc settan. 7 Æðelstane Bisceope Boc and Land betecan unnandere heortan .·. þa æfter þysan manegum gearum. soc Wulfstan and his sunu Wulfric on sum þæt Land. þa ferde se Bisceop to Sciregemote to Wigeranceastre. 7 draf þær his spræce. þa sealde Leofwine Ealdorman 7 Hacc . . 7 Leofric. 7 eal seo Scir his Land clæne þa he hit unforbodan 7 unbesacan behæt and settan dæg to þæt man to ðam Lande scolde faran. 7 þa ilcan þe him ær Land Gemære læddon hit E[ðelst]an. 7 cwædan gif ða Landgemære ealswa wæron swa man heo on fruman lædde þæt se Bisceop þæt Lande ful rihte ahte .·. Ða com se Bisceop þærto. 7 se þe him Land

sealde. 7 þa he him to [wit]nesse wæron. 7 com Wulfstan 7 his sunu. 7 þa þe hyra Geferan wæron. 7 heo ealle þa þa Landgemære. geridan eal swa heo man on fruman þam Bisceope lædde. 7 heo ealle cwædan þe [ðær] wæron þæt se Bisceop ful riht þæt Lande ahte .·. Ða se þær geanwyrde wæs þe him Lande sealde .·. Spæcon ða Leofrices freond and Wulfstanes freond. þæt hit betere wære ꝥ heora seht togæd[dre wur]de þonne hy ænige Sace hym betweonan heoldan. sohtan þa hyra seht. þæt wæs þæt Leofric sealde Wulfstane 7 his suna an Pund 7 twegra þegna að. 7 wære hymsylf þridde. þæt he ðam ilcan wolde beon gehealden. gif seo spæc to Leofrice eode swa swa heo þa wæs to Wulfstane gegan. Ðis wæs ure ealra Seht .·. Wulfstan 7 his suna sealdon þa þæt Land clæne Leofric. 7 Leofric 7 Wulfstan 7 Wulfric þam Bisceope clæne Lande 7 unbesacan. ær dæge 7 æfter. to gyfanne þær him leofost wære .·. Her swutelað seo gewitnes 7 se boch þe þær æt wæron .·. Ðæt wæs ærest se Bisceop. 7 L[eófríc]e. and Wulfstan. 7 Brihtwine. 7 Cynsig. 7 Wynstan. 7 Ægelwig munuc. 7 Ælwine mæsse-preost. 7 Ælmær mæsse-preost. 7 Wulfric mæsse-preost. 7 Cyneword æt Pebbewurðy. 7 Ælesig [æt] Sec[can]ham. 7 Eadwig his mæg. 7 Wulfric æt Cloddesheale. 7 Sæword æt Uptuny. 7 Wulfric æt Bynningtune. 7 Wulfsig Madding. 7 mænig god Cniht to eacan þysan .·. Nu syndan þissa Gewrita þreo. An on Wigernaceastre æt Sc̃a Marian þær þæt land to hærð. 7 oþer on Hereforda æt Sc̃e Æðelbrihte. and þridde â mid þam þe þæt land on hande stande .·. God ælmihtig þone gehealde þe þis wille rihtlice healdan. 7 gif ænig man þonne seo þe þis awendan wille. God ælmihtig 7 Sc̃a Maria. 7 ealle his leofan halgan þæne æniðerige ægþær ge her on life. gè þær þær he længast wunian sceal. butan he hit þe deoppor ær gebete swa Bisceop him tæce .·.

✠ CYROGRAPHUM.

DCCCXCIX.

EÂDWEARD.

✠ Iche Edouard kingc haue geuen
Of my forreste the keepinge
Of the hundred of Chelmar and dansinge
To Randolfe Peperkinge & to his kinling
With harte and hinde dooe and bokke
Hare and fox Catt and Brooke
Wylde foule with his flocke
Partrich fesaunt hen and fesant cocke
With grene and wyld stob and stock
To kepen and to yemen by all her might
Both by daie and eke by night
And houndes for to houlde.
Gode and swyfte and bolde.
Foure grey houndes and vi. racches.
For hare and foxe and wild cattes
And therof I make him my book
Wittnes the busshop Wolston
and book ylered many one
And Sweyne of Essex our brother.
And leken to him many other
And our Steward Howelyn
That besought mee for him.

DCCCC.

EÂDWEARD.

✠ Conditor coeli terraeque deus, uniuersitate totius creaturae de nichilo perfecta, primum hominem de limo formauit eumque ad imaginem suam configurauit, cui dominium operum suorum donari praecepit, ea uidelicet ratione, ut homo rationabilis irrationabili uteretur creatura per quam ipse deo seruiens

obediret et obediendo creatorem honoraret. Deinde succedente generatione in generationem templa et aecclesias fieri constituens, de primitiis et decimis ac de substantia suae largitionis eas in nomine suo honorari praecepit; insuper et per euangelium nos instruens ait, ‘Thesaurizate uobis thesauros in coelo,’ et reliqua. Quapropter ego Eadwardus regis regum gratia rex et Anglorum princeps post longam exiliationem solius miserentis dei nutu in regno meo reuersus et in solio patrum meorum residens, aecclesiam quam hortatu beati Augustini rex Æðelberht in honore apostolorum Petri et Pauli a fundamento constituit diuersisque donis ditauit, in qua ipsius regis et omnium episcoporum Cantiae ac regum corpora poni possent, cum omnibus appendiciis uel adiacentiis suis liberam esse annuo et statuo. Quum quidem in eadem aecclesia supradictus rex conditus iacet eiusque stirpis progenita deo dilecta requiescit uirgo Mildreda; ego etiam eiusdem regis stemate ortus et regno eius deo iuuante potitus Tanatos insulam trado, quam Hegbertus rex iure haereditario concessit uenerabili reginae Domneuae, matri scilicet sanctae Mildreðae, quantum cerua cursu suo lustrauerat pro interemptione duorum fratrum eius Æðelredi atque Æðelberti, quos iussu eiusdem principis deo odibilis Thunur iniqua strauit morte, quem mox coelestis ulcio terribiliter subsecuta est ipsum perimendo; sed et omnes donationes possessionum uel facultatum quas prisco siue moderno tempore praedecessores mei reges eidem aecclesiae contulerunt, et ego regia potestate contrado, atque firma astipulatione cum consensu et testimonio episcoporum, ducum, principum et satellitum meorum, abbati Ælfstano ac monachis ibidem sub regula beati Benedicti abbatis deo militantibus ad habenda et perfruenda sibi perpetua libertate constituens attribuo. Si cui uero haec largitio displicet, uel si quis, quod absit, hanc donationem zelo ductus

diaboli quoquo ingenio infringere temptauerit, iram dei et omnium sanctorum maledicta incurrat et subita morte intereat, sicut praedictus dei inimicus Thunur interiit, percutiatque eum deus amentia et coecitate ac furore mentis, omnique tempore calumpniam maledictionis dei sustineat, nec sit qui eum liberet nisi poenitens resipiscat et digna emendatione satisfaciat. Haec autem traditio regalis in eodem loco seruetur inconuulsa et incontaminata, deo teste, qui dixit, 'Michi uindictam, ego retribuam;' contradicentibus uero ad ruinam et ad condempnationem in die furoris domini cum eis qui dixerunt domino deo, 'Recede a nobis, scientiam uiarum tuarum nolumus.'

DCCCCI.

EÂDWEARD.

✠ Eadwardo Angol-Saxonum gloriosissimo regi consentienti, necnon et eius optimatibus qui ei in praesentia tunc aderant, quorum hic nomina subtus notantur, familia deo famulantium aecclesiae sanctae saluatoris quae sita in loco antiquo uocabulo nuncupato Maildeburi, opere cymentario pulcherrime composita cernitur, uenerabili comiti Ordlafo aliquantulum terrae, id est .v. manentium, suae propriae possessionis in loco qui dicitur Mehhandun largiens concedit, pro commutatione alterius terrae, id est .IIII^or^. manentium in loco ubi ruricolae Coellewrðe uocitant; finitis autem diebus .IIII^or^. haeredum, praedicta terra in Mehhandun fratribus supramemoratis absque omni contradictione reddatur in seruitium pristinum, necnon et dominus uel gubernator supradictae aecclesiae illas .IIII^or^. manentes in Choellewrðe sibi in usum pristinum suscipiat.

DCCCCII.

EÂDWEARD.

✠ Ego Eadwardus dei gratia rex Anglorum Eadsio archiepiscopo, et Godwino comiti, et omnibus suis baronibus Cantiae salutem! Sciatis me dedisse deo ac sancto Augustino et fratribus ut habeant eorum saca et socna, et pacis fracturam, et pugnam in domo factam, et uiae assultus, et latrones in terra sua captos, latronumque susceptionem uel pastionem super illorum proprios homines, infra ciuitatem et extra, theloneumque suum in terra et in aqua, atque consuetudinem quae dicitur teames, et super omnes allodiarios quos eis habeo datos. Nec uolo consentire ut aliquis in aliqua re de hiis se intromittat nisi eorum praepositi quibus ipsi haec commendauerint, quia habeo has consuetudines deo datas et sancto Augustino pro redemptione animae meae, ita pleniter et libere sicut melius habuerunt tempore praedecessoris mei Knuti regis; et nolo consentire ut aliquis haec infringat sicuti meam amicitiam uult habere.

DCCCCIII.

EÂDWEARD.

✠ Eadwardus rex Ulfsio episcopo, Siwardo comiti, Ælfrico uicecomiti, et omnibus ministris suis de Huntingdoniensi scira, salutem! Notum uobis sit me dedisse deo et sancto Benedicto et Ælfwino abbati de Ramesia terram de Brocton quam egomet ibi habui, cum saca et soca in omnibus; et nulli hominum hanc donationem immutare permitto. Quod si quis post dies meos hoc minuere uel mutare ausus fuerit siue clericus sit siue laicus segregetur ille a Christo et a sancti Benedicti et omnium sanctorum consortio, et

nisi hic emendauerit quod temere deliquit, poenas infernales cum daemonibus sortiatur.

DCCCCIV.

EÂDWEARD.

✠ Eadwardus rex Wlfwio episcopo, Tosti comiti, Normanno uicecomiti, et omnibus fidelibus suis et ministris, clericis et laicis, de comitatu Hamptoniae, salutem! Notum uobis facio quod Ælfwinus abbas de Ramesia et Leofricus abbas de Burgo notificauerunt mihi pactionem et commutationem quam habita collocutione inter se fecerunt. Uolo itaque ut uos intelligatis quod Ælfwinus abbas de Ramesia hoc modo accepit de Leofrico abbate Burgi nouem uirgatas terrae apud Lodington de soca sancti Petri nominatim, scilicet hidam Huntingi, duas uirgatas Godrici Dani, uirgatam Brandi, uirgatam Leofgari et uirgatam Ælfwini nigri, in plenam commutationem contra omnes homines nunc et perpetuo liberas et quietas. Et pro his dedit praefato abbati de Burch totam terram quam sanctus Benedictus habuit apud Marham liberam ab omni calumnia et quietam in plenam commutationem. Ipse insuper abbas et fratres Ramesienses singulis annis dabunt de charitate abbati et fratribus Burgi quatuor millia anguillarum in quadragesima sub tali uidelicet conditione quod abbas et fratres de Ramesia habebunt in territorio sancti Petri de Burch quantum sibi opus fuerit de lapidibus quadratilibus apud Bernech et de petris muralibus apud Burch in plena cambitione; erunt quoque omni tempore liberi a telonii et omnium exactionum uexatione per aquam et per terram. Notificauerunt quoque mihi quod haec compositio facta fuit inter eos sub testimonio Leofsii abbatis de Ely et Wlfgeti abbatis Croilandiae et eorum qui cum ipsis praesentes affu-

erunt. Itaque uolo uos scire quod Ælfwinus abbas ita mecum locutus est et tantum mihi de suo dedit quod ego hanc conuentionem concessi; et uolo ut firmiter stet semper sicut inter se prolocuti sunt ad laudem et honorem dei et sanctae Mariae sanctique Benedicti tam moderno tempore quam futuro. Mando igitur et praecipio ut nullus omnino nec clericus nec laicus hanc commutationem et pactionem infringere audeat. Prohibeo quoque super plenam forisfacturam meam ne ullus homo tam audax sit ut aliquod grauamen aut iniuriam inferat hominibus sancti Benedicti neque rebus eorum, sed pacem dei et meam habeant ipsi et omnia quae ipsorum sunt aut erunt ubique in aqua et terra. Mando praeterea et praecipio per hoc scriptum meum ut termini et metae in Kinges delfe ita permaneant sicut abbas Ælfwinus Ramesiae eas dirationauit contra Siwardum abbatem Ðorneiensem sub testimonio Leofsii abbatis de Ely et Leofrici abbatis de Burch et Wlfgeti abbatis Croilandiae et eorum qui cum ipsis placito interfuerunt; ex parte scilicet orientali ipsius nauigii uel ladae usque ad locum qui dicitur Gangestede, et exinde in parte occidentali ab Hundeslake usque ad Wenlesmere et medietas de Kanhereholt. Quicunque ergo hanc conuentionem eorum in aliqua re temerare uel imminuere praesumpserit separatus sit ille a gaudio coelesti, nisi antequam hic moriens recedat, delictum suum congrue emendauerit. Amen. Haec carta facta fuit apud Westminster in festo sancti Petri, teste Stigando archiepiscopo, Eadwino abbate, Haroldo comite, Esgaro stalere, et Hugelino cubiculario.

✠ Eādward king grēt wel Wulfwi biscop, and Tosti eorl, and Norðman shīrrēfen, and al his witen and al his holden in Hāmtonschīre hāded and leāwed frēndlīke; and ik kīðhen eōw ðæt Ælfwin abbot of Ramesèie and Leōfrīc abbot of Burgh habben me gebid of ðæt wharfe and of ðæt foreward ðæt he habben

gespekin and gedōn hem bitwenen, ðæt ik wille ðæt ghe understanden ðæt Ælfwyne abbot of Rameseie on ðis wise haued gewharued at Leōfrīc abbot of Burgh .ix. gherde landes at Ludingtone of seint Petres sōkne lande of Burgh, Huntinges hīde by name, and Goderīches twā gherde ðe Denske, and Brandes gherde, and Leōfgāres gherde, and Ælfwynes gherde ðe blake, sker and sakles tō ful wharf wið ēuerik man, ār dagh and after dagh: and haued ghiuen him ðes fore ðæt land at Mārhām al ðæt seynt Benet ðēr aght sker and sakles wið ēuerik man tō ful wharf; and tō ēken ðis ðe abbot and ðe brōðern of Rameseie shulne ghiuen ilke gher foure þousend eol in lenton tō carite tō ðe abbot and ðe brōðren intō Burg, tō ðāire forwart ðat ðe abbot and ðe brōðren of Rameseye shulen habben of seint Petres landāre werc stān at Bernak and wal stān at Burgh als mikel suuā hem byhoued tō ful forward sker and sakles wið tol and wið al þing bi watre and bi lande intō Rameseye āuere māre, and he habben me gekīð ðæt ðis forward was maked on Leōfsis abbotes witnesse of Ely and Wlfgētes abbotes of Crūland and of ðes men ðat mid hem wēren. Nū kīðen ik woū ðat Ælfwyn abbot haued swā wið me spoken and of his me ghiuen ðat ik habbe ðis ilk forward ighetud; and ik wil ðat it stande alswā he hit gespeken habbet God tō loue and sainte Marie and saint Benedictus āuere māre, wið borene and wið unborene. And ik hāte and beōde ðat nō man ne worðe swā doerste ne suuā dirsty ðat ðis ilk wharf and ðis ilk forward breke, hāded ne leāwed; and ik forbeōde bi fulle wīte ðat nō man ne wrð swā dirsti ðat seint Beneites meine ne her þing nāwhēr ne deruen, ac Godes grīð and mīn habben heō and here þing bi watre and by land. And ik hāte and beōde mid ðis ilk writ ðat ðat ilk merk and mēre after Cnoutes delfe kynges stande alswā Ælfwine abbot of Rameseye it bitolde wið Siward abbot Đorneye al bi Gangestōde

bi ðe ést half ðe delf and ðe west half bi Hinde lake swâ onan tó Wendlesmére and half Raðeresholt intó Rameseye on Leófsies abbotes wittenesse of Ely, and on Leófríces abbot of Burgh, and Wlgetes abbot of Crúland, and ðâire mon ðet hem mid wéren. And if âni man ðis ilk forward mid âni þing breke and âwansige só be heó sundred fram heueneríkes merðen, búten he hit ibéte âr he heðen wende. Amen. Ðis writ was maked at Westminstre on seint Petres masdai, on Stígandes wittenesse ercebiscop, and Eádwines abbot, and Haroldes eorles, and Esgâres stalleres, and Hugelines bourðeines.

DCCCCV.

EÂDWEARD.

✠ Ego Eadwardus rex saluto Aylmerum episcopum, et Ælgarum comitem, et Toli, et omnes barones de Suffolc amicabiliter. Notifico uobis quod ego uolo ut octo hundredorum et dimidii soka, quam deo et sancto Eadmundo meo cognato dedi, adiacent monasterio praedicti martyris ita plene et perfecte sicuti mea mater primitus ea habuit, et sicuti Ælfricus Wiðagari filius, ad manum matris meae custodiuit, et sicut ea postea mihimet in manus fuerunt. Nec ego cognosco me dedisse nisi praedicto monasterio istas rectitudines, uidelicet, hamsokne, et gríðbreche, et forstal, et ferdwyte, et hebberðef, et fihtwyte, nec aliquam rectitudinem quam sancto Eadmundo prius dederam.

DCCCCVI.

EÂDWEARD.

✠ Eadwardus rex Æðnoðo episcopo, Tuli comiti, Kinrico [uicecomiti] et omnibus ministris suis de

comitatu Huntingtoniae, salutem! Notum uobis sit quod ego uolo ut sanctus Benedictus de Ramesia habeat terram de Hemmingford cum omnibus pertinentiis suis ita plene et perfecte sicut rex Hardecnut frater meus et Ælfgiua mater mea eam eidem aecclesiae concesserunt et nullum omnino nec Anglorum nec Danorum hanc donationem mutare permitto.

DCCCCVII.

EÂDWEARD.

✠ Eadwardus dei gratia rex Anglorum cunctis Christi fidelibus perpetuam in domino salutem! Cum rex et dominus rerum omnium deus, nullo indigens cuncta possideat, agit ineffabili qua hominem dilexit caritate ut ex his quae usui humano creata largiter ministrat, ipse aliqua quasi donaria gratanter recipiat, quo se colentes ad suae seruitutis intentionem deuotiores reddat, quos postmodum perpetua secum libertate regnare concedat. Qua seruitutis intentione antiqui patres succensi, sua primum domino studuerunt impendere, postmodum se mutuantes terrenis coelestia temporalibus sempiterna. Quorum uestigia Eadgarus auus meus ac praedecessor sceptrigerae potestatis diligenter subsequens et exemplar perfectius implens, Elyense coenobium et alia, illud tamen egregie praeter caetera restaurauit, restaurans ditauit, ditans omnimoda libertate quietauit, consultus adiutusque sedula sancti Æðelwoldi summonitione uel copiosa praediorum augmentatione; quod et sancto Dunstano alacriter collaudante cunctisque primatibus regni priuilegio firmatum est; Æðelredus quoque pater meus suae gubernationis tempore quaedam praedia eidem loco contulit prioremque libertatem suae suorumque concessionis priuilegio solidauit. Horum ego Eadwardus dei gratia successor licet in-

dignus, cum in his deuotam circa dei aecclesiam religionem uel religiosae deuotionis operationem longe dispar conspicio, ueneranda eorum statuta nequaquam infringere praesumo, sed fortiter quantum in mea efficacia est defensare et utcumque augere desidero; unde et praefato coenobio uillam nomine Lachingehei firme et haereditarie subiicio quo illorum aliquo modo subiungar consortio, et sanctorum inibi multiplici meritorum laude quiescentium amplificer suffragio, libertatem ab eisdem ut diximus restitutam, ab ipsa autem regina uirgine sanctissima prius habitatione possessam, possessione sanctificatam, sanctificatione uenerabilem factam, inuiolatam manere et omnimodo prouehendam censeo, quod et priuilegii attestatione meorumque consensu fidelium stabile praesentibus et futuris pronuntio; summam ergo eorum quae illi loco hoc nostro adiacent tempore uel legum consuetudine nominatim subiecta monstrabimus descriptione. In comitatu Grantecestriae ipsa insula cum duobus centuriatibus et omnibus appendiciis: Extra Suafham, Horninggeseie, Dittune, Hauekestune, Neutune, Staplesford, Scelford, Tripelan, Meldeburne, Erningeford, Grentedene, Steuicheswrðe, Belesham, Fuulburne, Teuresham, Westlai, Trumpintune, Wratinge, Sneillewelle, Dittune, Hardwic, Mideltune, Impintune, Cotenham, Uuinlingeham, omnisque quartus nummus reipublicae in prouincia Grantecestriae et aliquae terrae in ipsa uilla. In comitatu Sudfolc, Hertest, Glemesford, Hecham, Rattesdene, Drincestune, Neddinge, Berchinges, Bercheham, Wederingesete, Leuuremer, Acholt, ad Wichelau quinque et dimidium centuriatum, Sutborne, Meltune, Kingestun, Ho, Stoke, Debham, Briðwelle, Oddebruge, Brandune. In comitatu Norðfolc, Feltwelle, Brugeham, Medelwolde, Crochestune, Watinge, Mundefort, Berc, Westfeld, Uingeham, Norðwelle, Walepol cum appendiciis, Merham, Ðerham, Ðorp, Polleham. In comitatu Essexiae, Ha-

destoc, Littelbirig, Stratlai, duae Rodinges, Ratendune, Amerdene, Brocheseued, Estre, Fanbruge, Terlinges. In comitatu Hertford, Hadham, Hatfeld, Keleshelle. In comitatu Huntendune, Spaldwic cum appendiciis, Sumeresham, Colne, Bluntesham. Haec et horum appendicia siue maiora siue minora insuper omnia a quocumque adiecta uel adiicienda bonorum testimonio possessa, cum omni saca et soca sine aliqua exceptione saecularis uel aecclesiasticae iusticiae illi monasterio damus, data quieta clamamus, eadem qua sancti uiri illud glorificauerunt libertate, quo neque episcopus neque comes neque alicuius exactionis minister sine licentia uel aduocatione abbatis et fratrum ullo modo se praesumat intromittere uel rem sanctae aliquo modo inquietare. Sitque in eorum ut semper fuit arbitrio a quocunque potissimum elegerint ordinari uel sua sanctificari episcopo, conuenienti equidem dispositione regina hac utitur libertate quae regem et regnum mundumque florentem deserens insulam pro dotalitio possedit ubi sponso suo Christo integerrime seruiuit, quod et caro florens in tumulo ueste etiam incorrupta ostendit. Haec quemcunque uoluit episcopum asciuit sed sanctus Wilfredus Eboracensis archiepiscopus familiarior extitit qui eam cum suo coetu uirginum consecrauit. Cum autem multo posteriori tempore seruitio dei pene deficiente Eadgarus restauraret coenobium, posito ibi grege monachorum quibus abbates praefecit quos sanctus Æðeluuoldus et sanctus Dunstanus sanctusque Oswaldus ordinauerunt, et quamdiu uixerunt quasi suis consuluerunt. Post hos quosque meliores uinculo charitatis sibi adtrahebant e quibus aliquos secum in monasterio retinebant. Harum ergo consuetudinum cum non fuissem constitutor malo esse testis et fidelis conseruator quam perfidus et detestabilis euersor, deum summum seruatorem inuocans, ut qui haec constituta sanctorum nostrumque infregerit testamentum

sanctorum et omnipotentis, nisi poeniteat, incurrat odium, induens maledictionem sicut uestimentum dum Iudae aemulatur opprobrium.

DCCCCVIII.

EÂDWEARD.[1]

✠ Ego Eadwardus dei gratia rex Anglorum hoc testimonium antecessorum meorum postulante abbate Leofrico comprobaui, et uillam Fiskertune quam regina mea ipso abbate Leofrico instante per me dedit uel potius reddidit iuri sancti Petri in Burch concedo liberam cum terris, siluis et aquis, et omnibus rebus pertinentibus, similiter de aliis terris, id est, Astune, Flectune, Ouertune, Alwaltune, Osgotbi, et caeteris quae in eo tempore adiectae sunt; concedo eidem loco, saca et socne, et tol et team. Testibus, regina Eadgiða, Stigando et Ealdredo archiepiscopis, Haraldo et Tostino, cum caeteris optimatibus meis.

DCCCCIX.

EÂDWEARD.

✠ Ego Eadwardus gratia dei rex Anglorum omnibus episcopis, ducibus, comitibus, proceribus, uicecomitibus, caeterisque suis fidelibus in omnibus comitatibus in quibus Stigandus archiepiscopus et monachi aecclesiae Christi Cantuariae terras habent, amicabiliter salutem! Notum uobis facio me concessisse Stigando archiepiscopo et monachis aecclesiae Christi Cantuariae omnes terras quas habuerunt tempore patris mei et omnium antecessorum meorum, et saca et socne, on stronde et streame, on wode, on felde, tolles et teames, griðbreche, et hamsocne, et forstalles, et infangeneðeff

[1] This is the confirmation of the Charter No. 575.

et flemenesfremðe, supra suos homines, infra urbes et extra, in tantum et tam plenarie sicuti proprii ministri mei exquirere deberent et etiam super tot thegnes quot habent. Et nolo ut aliquis hominum se intromittat nisi ipsi et ministri eorum quibus ipsi committere uoluerunt; propterea que ego concessi has consuetudines Christo pro aeterna redemptione animae meae; et nolo pati ut aliquis frangat eas si non uult perdere amicitiam meam. Si quis autem huius donationis aliquid fregerit temerario ausu faciendo aut consentiendo socius sit Iudae qui tradidit Christum et ab omnipotenti deo in perpetuum dampnetur.

DCCCCX.

EÂDWEARD.

✠ Ego Eadwardus rex Anglorum notifico in his literis omnibus dei fidelibus quod consiliatus sum cum meis archiepiscopis et episcopis et abbatibus et comitibus, et cum omnibus meis baronibus, uidelicet, uolo et praecipio quod monasterium cognati mei sancti Eadmundi et uilla in qua situm est illud monasterium sit perpetualiter in eadem libertate quam Cnut rex et Hardecnut rex meus frater ei concesserunt, et quod ille locus nunquam sit locatus cum aliis personis quam cum monachis; nec aliquis episcopus qui est, uel unquam erit, in Norfolc uel Suffolc, habeat unquam potestatem aliquam in eodem monasterio nec infra fines eiusdem uillae crucibus designatos. Et monachi qui ibi degunt eligant sibi abbatem de seipsis sicuti eidem monasterio et eaedem uillae concessi. Permaneat in perpetuum, ubicunque habent monachi terras siue homines, seu in futurum acquirent per dei auxilium et bonorum hominum. Nunc igitur rogo omnes dei amicos qui nunc uiuunt seu futuri sunt, quod pro timore dei nunquam sint in loco

seu in concilio ubi praedicta libertas sit mutata uel adnichillata, quam antecessores nostri et nos sancto Eadmundo et monasterio suo concessimus. Quod si aliquis fuerit ita uesanus per incitamenta diaboli quod uelit hanc libertatem mutare siue in aliquo adnichillare uel deprauare sit ille anathematizatus et in gehennam ignis demersus nisi in uita sua resipuerit.

DCCCCXI.

EÂDWEARD.

✠ Ego Eadwardus rex manifesto in isto breui omnibus dei amicis cum testimonio Liuingi episcopi quod Leofricus comes habet donatam illam terram de Heamtun in monasterio de Eouesham, et ego uolo ut illa terra iaceat in illo monasterio, hoc sunt quinque hydae tam plene et tam firme sicut aliqua terra quae melius iacet in illo monasterio. Ego uolo etiam ut ille sanctus locus qui diu stetit desertus habeat suam libertatem sicuti melius et plenius habuit.

DCCCCXII.

EÂDWEARD.

✠ In nomine domini nostri Ihesu Christi! Ego Eadwardus rex sum testis quod Mannig abbas et Æðelwius monachus emerunt ab Eammero terram quae ab incolis uocitatur Eunelade, et ego concedo ex mea parte ut semper sit ad mensam fratribus. Et si aliquis foras miserit, deus mittat eum foras de Paradiso. His testibus consentientibus quorum hic inferius nomina carraxari uidentur.

✠ Ego Eadwardus rex Anglorum subscripsi. ✠ Ego Eadsinus Dorobernensis aecclesiae archipraesul consensi. ✠ Ego Ælfricus Eboracensis aecclesiae

archipraesul consensi. ✠ Ego Lifing episcopus consensi. ✠ Ego Ealdred episcopus consensi. ✠ Ego Wulfsig episcopus consensi. ✠ Ego Æðelstan episcopus consensi. ✠ Ego Dodeca episcopus consensi. ✠ Ego Stigand episcopus consensi. ✠ Ego Eadnoð episcopus consensi. ✠ Ego Willelm episcopus consensi. ✠ Ego Leofric dux consensi. ✠ Ego Godwine dux consensi. ✠ Ego Siward dux consensi. ✠ Ego Swegn dux consensi. ✠ Ego Beorn dux consensi. ✠ Ego Ælfgar minister consensi. ✠ Ego Ælfstan minister consensi. ✠ Ego Mergeat minister consensi. ✠ Ego Owine minister consensi. ✠ Ego Ælfnoð minister consensi. ✠ Ego Mannig abbas consensi. ✠ Ego Godwine abbas consensi. ✠ Ego Ælfric abbas consensi. ✠ Ego Æglwine decanus consensi. ✠ Ego Wulmer minister consensi.

DCCCCXIII.

EÂDWEARD.

✠ In nomine domini nostri Ihesu saluatoris! Ea quae legaliter salubriterque determinantur, licet solus sufficeret sermo, ad euitandum tamen temporis futuri ambiguitatem, fidelissimis scripturis et documentis sacris sunt commendanda. Quamobrem ego Eadwardus rex Anglorum pro aeternae retributionis spe et relaxatione peccaminum meorum ad laudem regis aeterni et ad honorem sancti Pauli apostoli gentium doctoris, regali auctoritate renouaui atque restauraui libertatem ad monasterium ipsis statutum in Lundonia ciuitate ubi diu sanctus Erkenwaldus episcopatum tenuit. Haec est enim libertas illa quam ut aeternaliter in supradicto monasterio permaneat animo libenti constituo, id est octo mansas ad Berlings et quinque ad Cingeford. Hanc ego libertatem pro petitione et ammonitione uenerabilis episcopi Erken-

waldi qui tunc temporis eidem monasterio praefuit placabili mentis deuotione dictare, scribere, commendare, procuraui. Denique adhuc pro ampliori firmitatis testamento omnimodo praecipimus atque praecipiendo obsecramus ut maneat ista libertas quam praefatus Erkenwaldus episcopus in Romulea urbe a uenerabili papa Agathone petebat, insolubiliter ab omni humanae seruitutis iugo cum omnibus per circuitum ad illud monasterium rite pertinentibus, tribus solummodo exceptis, expeditione, pontis arcisque constructione, et exercitu. Si quis uero, quod non optamus, huius decreti animaduersitatem infringere temptauerit aut aliter quam a nobis statutum est mutare praesumpserit, sit a consortio domini nostri Ihesu Christi segregatus, et cum rapacibus ponatur, et cum nefandissimo Iuda qui Christum tradidit infernales imperpetuum luat poenas si ad satisfactionem et emendationem non uenerit.

DCCCCXIV.

EÂDWEARD.

✠ IN nomine sanctae et indiuiduae trinitatis! Ego Eadwardus dei gratia Anglorum rex dare uolens pretium redemptionis animae meae uel parentum meorum sub consensu et testimonio bonorum uirorum tradidi, sancto Michaeli archangelo in usum fratrum deo seruientium in eodem loco, sanctum Michaelem qui est iuxta mare cum omnibus appendiciis, uillis scilicet, castellis, agris, et caeteris attinentibus. Addidi etiam totam terram de Uennefire cum oppidis, uillis, agris, pratis, terris cultis et incultis, et cum horum redditibus adiunxi quoque datis portum addere qui uocatur Ruminella cum omnibus quae ad eum pertinent, hoc est, molendinis et piscatoriis et cum omni territorio illius culto et inculto, et eorum red-

ditibus. Si quis autem his donis conatus fuerit ponere calumpniam anathema factus iram dei incurrat perpetuam. Utque nostrae donationis auctoritas uerius firmiusque teneatur inposterum manu mea firmando subterscripsi quod et plures fecere testium.

Signum regis Eadwardi ✠. Signum Roberti archiepiscopi Roðomagensis ✠. Hereberti episcopi Lexouiensis ✠. Roberti episcopi Constantiensis ✠. Signum Radulphi ✠. Signum Uinfredi ✠. Nigelli uicécomitis. Anschitilli Choschet. Turstini.

DCCCCXV.

EÂDWEARD.

✠ In omnipotentis dei nomine! Ego Eadwardus rex indico omnibus hominibus de consilio quod consiliatus sum cum omnibus consiliariis meis pro remedio animae meae et pro incolumitate tocius gentis meae; hoc est, quod annuo aeternam libertatem sancto regi Eadmundo in loco in quo requiescit ita pleniter sicut unquam plenius habui, et hoc uolo ut libertas ita stet in eius potestate, ut quotiens homines censum persoluerint exercitui uel nauibus tociens uillae eius habitatores censum persoluant uelut alii homines ad necessitatem abbatis et monachorum qui ibi debent pro nobis seruire. Et abbatiam quam Cnut rex ibi elegit, ac postea frater meus Hardecnut rex simili modo stabiliuit, pignore meo et omnium episcoporum meorum cunctorumque procerum necnon comitatum eiusdem episcopi consilio corroboraui, ut nunquam aliquis debeat transmutare ad alterius ordinis uiros, nisi uelit separari a communione dei et omnium sanctorum eius. Annuo etiam sancto regi Eadmundo terram ad Myldenhale cum uictu et hominibus; et iura regalia

viii. et dimidiam placitorum[1] ad Ðynghowe quod Anglice dicitur nygend half hundred; et omnium uillarum suarum iura regalia annuo in omnibus terris quas modo habent et quas adhuc adquisituri sunt in dei amore ac mei et tocius populi.

DCCCCXVI.

EÂDWEARD, 1043.

✠ Pace regnante, largiflua Christi omnipotentis bonitas semper ab omnibus est laudanda omnique laude praeferenda, quia nullo bonitatis termino ualet concludi in saeculorum saecula, utpote quia idem deus ipse sit suae propriae bonitatis bonitas, distribuens gratis non tantum dignis uerum etiam indignis partem suae bonitatis; est quippe rex regum et dominus dominantium omniumque subsistentium uisibilium atque inuisibilium creator, et suae creationis discretissimus dispositor, attingens a fine usque ad finem suauiterque disponens omnem creaturam ut competit diuinae dominationi eius. Nam quosdam libero arbitrio quibusdam praefecit dignitate huius saeculi et operibus diuersis, quibus rursum mandat ut ipsi sua sufficientia et bonorum habundantia illorum releuare et sustentare debeant inopiam qui minus saecularibus habundant negotiis, ut pro hoc maiori possint mercede ab eo donari. Unde ego Eadwardus Anglorum rex omnibus post me futuris regibus, archiepiscopis, episcopis, abbatibus, ducibus, omnibusque Christi fidelibus notum fieri uolo quod uenerabilis dux Leofricus, diuina inspirante gratia monitisque gloriosi ac deo dilecti summi pontificis Alexandri, monasterium sanctae dei genitricis Mariae sanctique Petri et omnium sanctorum in uilla quae dicitur Couentre extruxit largisque muneribus adornauit, atque sub-

[1] MSS. Cantab. et Harl. 645 f. 125^b. dimidii hundredorum.

scripta maneria ad uictuale subsidium abbatis et monachorum in eodem loco deo perpetue seruientium mea larga donatione et concessione ibidem contulit; uidelicet medietatem eiusdem uillae in qua fundata est ipsa aecclesia, deinde Souðam, Greneburgan, Icketonam, Hunitonam, Neowenham, Hulhtune, Chadeleshunte, Herdewyk, Cestretune, Waspertune, Suohham, Byrtingabirig iuxta Auen, Merston, item Merstuna, in Gloecestria, medietatem uillae de Lintune, Sowe, Salewarp, Eatuna iuxta fluuium Dee, Kildesbig, Winewican, Burhbeca, Barwalle, Scrapetoft, Pakinton, pro reuerentia itaque et honore sanctae dei genitricis Mariae sanctique aduocati mei apostoli Petri, do et concedo abbati Leofwino, et omnibus futuris ibidem post eum abbatibus, in tota possessione monasterii, sakam et socnam, et theloneum suum in terra et in aqua, in urbe et extra, et omnes leges et consuetudines tam plene et tam libere sicut eas praefatus dux honorificentius et liberius de me tenuit. Praecipio itaque ut omnia quae ad ipsam aecclesiam pertinent sint omnino libera, terrae cultae et incultae, cum exitibus atque redditibus praedictorum necnon maneria et aecclesiae, cimiteria, decimae, redditus, et seruitia debita, oblationes, luminaria, causarum discussiones, emendationes aecclesiasticae uel saeculares, et quicquid illi loco collatum est sub integra inmunitate concedimus et perpetuo firmamus. Et ne quis praesentium uel magis futurorum ambiget quae sit illa libertas quam amabiliter et firmiter concedo, omnimodis cuncta illius aecclesiae possessio nullis sit unquam grauata oneribus nec expeditionis nec pontis et arcis aedificatione, nec iuris regalis fragimine nec furis apprehensione. Et ut omnia simul comprehendam, nil debet exsolui nec regi nec regis praeposito uel episcopo uel ulli homini, sed omnia debita exsoluantur iugiter quae in ipsa ditione fuerint ad supradictum sanctum locum secundum quod ordina-

uerint fratres eiusdem coenobii. Ut autem cunctis haec transgredientibus ad damnationem suam euidenter possit ostendi literas summi pontificis papae Alexandri quas ab eo suscepimus, directas tam posteris quam praesentibus hic manifestari curauimus.

Alexander episcopus seruus seruorum dei dilecto filio Eadwardo regi Anglorum salutem et apostolicam benedictionem. Scriptorum uestrorum eloquia incolumitatem uestram significantia laeti suscepimus, gratias itaque omnipotenti deo retulimus qui cordis uestri sinceritatem ad omnia utilia sanctae matris aecclesiae compungit. Proinde iuxta scripta uestra monasterio sanctae Mariae de Couentria ubi seruorum dei constituta est congregatio a reuerendae memoriae Leofrico duce nuper exstructo, huiusmodi priuilegia praesentis authoritatis nostrae indulgemus, concedimus, atque confirmamus, statuentes ut ipse locus regiis praeceptis et priuilegiis apostolicis fultus per omnia tempora sine conuexatione cuiuscumque diocesani episcopi, aut alicuius iudiciariae potestatis cuiuscumque ordinis uel dignitatis sit, sed semper sicut praeoptat et expetit beneuolentia tua regalis futuro tempore permaneat. Fratres igitur eiusdem loci idoneos ex se uel ex qua uoluerint congregatione abbates siue decanos sibi per successiones eligendi habeant potestatem, et ne impediantur auctoritate apostolica prohibemus. Praeterea quicquid illi loco contuleris, uel collatum est, uel conferetur, diuina et nostra auctoritate roboramus; necnon priuilegia uestra ad honorem dei pertinentia quae ibi instituere uolueris gratanti affectu annuimus, confirmamus, et confirmando imperpetuum stare decreuimus; et infractores eorum aeterna maledictione damnamus.

Anno incarnationis dominicae .M°.XLIII°. scripta est haec syngrapha, hiis consentientibus ierarchis qui subter notati: uidelicet,

✠ Ego Eadwardus rex hanc meam libertatem re-

gali stabilimento affirmaui. ✠ Ego Ælfgyfa mater eiusdem regis assensum accommodaui. ✠ Ego Eadgið regina eiusdem collateralis regis eiusdem donationi regali consensi. ✠ Ego Eadsinus Dorobernensis aecclesiae archiepiscopus adquieui. ✠ Ego Ælfricus Eboracensis aecclesiae archipraesul corroboraui. ✠ Ego Ælfwoldus Londoniensis episcopus subposui. ✠ Ego Ealdredus episcopus Wygornensis impressi. ✠ Ego Duduco episcopus Willensis adnotaui. ✠ Ego Wlfinus episcopus Lichesfeldensis consolidaui. ✠ Ego Æðelstanus episcopus Herfordensis stabiliui. ✠ Ego Liuingus episcopus Cridiensis adposui. ✠ Ego Eadnoðus episcopus Dorcensis consensum praebui. ✠ Ego Brihtwinus episcopus Scirbernensis confirmaui. ✠ Ego Berhtwold episcopus Wiltuniensis conclusi. ✠ Ego Manni abbas. ✠ Ego Siward abbas. ✠ Ego Ælfwinus abbas. ✠ Ego Godwinus abbas. ✠ Ego Ælfstanus abbas. ✠ Ego Godwinus dux. ✠ Ego Haroldus dux. ✠ Ego Leofricus dux. ✠ Ego Siward dux. ✠ Ego Sweyn dux. ✠ Ego Tostig dux. ✠ Ego Radulphus More. ✠ Ego Esgar. ✠ Ego Rodbord minister. ✠ Ego Hulfketel minister. ✠ Ego Godwine minister. ✠ Ego Frewine minister. ✠ Ego Leofric minister. ✠ Ego Morcere minister. ✠ Ego Ælfgar minister. ✠ Ego Godric minister. ✠ Ego Leofric minister. ✠ Ego Siwerd minister. ✠ Ego Æðelsi minister.

DCCCCXVII.

EÂDGIÐA.

✠ Eadgið se hlǽuedige grét Harold erl míne bróðar, and Touid, and ealle úre þewena on Sumerseatan freóndlíche; and ic cýðe eów ðæt ic wille ðæt Giso bisceop beo ðæs londes wurðe æt Milferton swó

full and swó forð swó hit meselfon on honde stód tó ðán forewarden ðæt weo geworht habbað, and gyf ðár hwá ǽnig land habbe hút buidan oððe geboht of ðám ðe ðár mid richte intó gebyrað ic wylle ðat man hyt læte in ongean cuman and spece se mann wið ðone mann ðe him ǽr land sealde.

The same in Latin.

✠ Eadiða domina Haroldo comiti fratri suo, et Touid, et omnibus balliuis Sumerset, salutem! Sciatis me uelle quod Gyso episcopus habeat terram de Miluertone ita plene et libere sicut mihi plenius modo stetit. Si qua autem terra ipsam iure contigens sublata uel quoque modo distracta fuerit, uolo quod reuocetur.

DCCCCXVIII.

EÁDGIÐA.

✠ Eadið seó hláuedi Eádwardes kinges léfe grét al ðat hundred at Wedmóre fréndlíche; and ich cýðe eów ðat ich habbe gegefen Giso bisceop ðat land at Merketún and álch ðáre þinga ðæs ðe ðár mid richte tóbirið intó his canoncan æt sancte Andrea æt Wyllan, mid saca and mid sócna, swó full and swó forð swó hit mesylfen on honde stód, for Eádwardes kinges sáwle and for míne sáwle. And ic bedde eów ðæt ge deme richtne dóm of Wudemann ðe ic mín hors betachite and mí gauil hauið ofhealden twá gear eiðer ge hunig and eác feoch and eác feoð. God eów gehealde!

DCCCCXIX.

EÁDNÓÐ.

✠ Notum sit uniuersis hoc legentibus quod ego Eadnoðus et uxor mea dedimus et concessimus deo

et sancto Benedicto Ramesiae terram nostram de Acleia in perpetuam eleemosynam pro nostris et patrumque matrumque nostrarum et filiorumque nostrorum animabus. Talem autem conuentionem fecimus cum Ælfwino abbate et conuentu Ramesiae de eadem donatione. Nos quidem in uita nostra eandem terram nomine aecclesiae tenebimus, sed neuter nostrum poterit ulla ratione eam alibi dare uel distrahere, uel ingenium quaerere per quod a praefatae aecclesiae dominio alienetur, sed post mortem utriusque, meam scilicet et meae uxoris, tota simul quieta et ab omni calumpnia libera in manum abbatis et fratrum transibit. Cum autem in dominio eam habuerint, duas libras singulis annis Æðelrico monacho filio nostro inde ad uestitum procurabunt, quatinus idem Æðelricus huius respectu beneficii humilis et deuotus deo sit, abbati quoque et fratribus suis tractabilis. Qui si forte habitum suum et monasterium relinquens reuerti uoluerit, nihil omnino inde ulterius percipiat. Concessimus autem Leofwino homini nostro uirgatam terrae in qua mansum suum habet in uita sua quietam; post decessum uero ipsius in possessionem aecclesiae simul cum principali parte redibit; dimidiam uero partem hominum qui in memorata terra sub seruitute degunt libertate donauimus. Rogamus ergo et obsecramus per dei terribile nomen ut nullus omnino hanc terram donet uel uendat uel aliquo modo ab eadem aecclesia alienet. Quod si quis fecerit, sit ille maledictus et alienatus ab omni beatitudine praesentis uitae et futurae, sitque eius commoratio cum daemonibus in inferno, ubi ignis eorum non extinguitur et uermis eorum non morietur.

DCCCCXX.

EÂDWINE.

✠ In nomine domini nostri Ihesu Christi! Hic demonstratur quomodo Eadwinus de Cadendune suam haereditatem diuisit. Hoc est, Eadwinus inprimis do terram quae uocatur Watford pro anima mea deo et sancto Albano; et filio meo Leofwino, Sunnandune et Cadandune et Stratlea et Hætlea et Pirian et Puttanho et Beranlea. Et post obitum filii mei Leofuuini habeat sanctus Albanus Beranlea et possideat in perpetuum; et uolo ut de pecoribus meis melioribus eligantur .xx. boues et .xx. uaccas ad sanctum locum ubi ego iacere cupio, id est apud sanctum Albanum.

DCCCCXXI.

EÂDWINE.

✠ On mîn drihtines name! Ic Eâdwine kîðe ihu ðat ic an ðe þinge ðe me God almichtin haue lent on ðise liue; ðat is ðat ic an ðat lond at Eskeres Đorp intô seint Eâdmund bûten ten acres ic giue ðêr intô ðêre kirke; and Lêfrîc habbe ðo þre acres ðe he onsit; and ic an ðat lond at litle Meddeltone intô sancte Benedicte and ten acres intô ðe kirke; and ic an ðat lond at Beorh intô sancte Æðelðrîðe bi sûðen Kinges strête bûten ðat norðere hage at Appelsco and half ðe turfgret ligge intô Apetûne, and ðêrtô weye tô rôde brod; and ten akres intô Beorhkirke be sûðen strête; and ten acres intô Apetûne kirke bi norðen strête; and four acres intô Huluestone kirke; and four acres intô Blitleford kirke; and .x. acres intô Sparhâm kirke; and alle mîne men frê eywer after mîne tŷme. Đis is ðat frescet ðe Eâdwine haueð Crist unnen and seynte Marie and alle Cristes hâlegen

his sówle tó álísednesse and his sinne tó forgiuenesse. And ðis is ðe forward ðe Wlfríc and Eádwine ða tuéye bréðere wrouhten hem bituen ymbe ða tó lond at Ðorp and at Middelton, ðat is se ðe here só lengere libbe habbe bóðe ðe lond; and after here bóðere day gó ðat lond at Middiltone intó sancte Benedicte for hére bóðere sóule, and ðat lond at Ðorpe after here bóðere day fange Ketel ðértó tó swilke forwarde só ðér wrouht is, ðat is ðat Ketel leste álke iher tó púnd intó seynt Eádmunde, ðat is ðas londes gouel, and for here eyðeres sóule ilke day áne messe, and after Keteles day gó ðat lond intó seynt Eádmunde búton álken gentale, and at Meðeltone intó ðere kirke ðe Ðurwerd áhte and ðat lond ðe Eádwine Ecferðes sune áhte fré intó ðe kirke; and of ðat lond at Ðorp .VIII. acres intó Æscewelle kirke, and of ðat lond at Wreningham .VIII. acres intó ðe elde kirke, and tó acres intó Fundenhale kirke and intó Neolandes kirke. Ðise write sinden þré, ón is binnen at sancte Eádmunde, ánóðer at sancte Benedicte on Holm, and te þridde haueð Eádwine himself.

DCCCCXXII.

EÁDWINE.

✠ Ic Eádwine munek, cildremeistre on Niwan munstre, grétte ðe wel Ælfsie biscop. Ic kýðe ðe láford ðæt nú for þrum gearan ic læi innan mínan portice ánbútan nóntíde, end me ateude ðér ðe hálga Cúðbert openlíce; ic ðes swýðe blíðe wes; ic eóde tó mínen abboden Ælfwine and bed hine ðæt ic móste norð faran tó ðám hálgan and hine gesécan; ac mín abbod Ælfwine me ðes forwurnde and eác forbæd; ic ðá feng on míne ágenne réd and eóde me ðider norð, and me ðér Ægelwine biscup mid wurscupe underfeng, and me geúðe God and ðe hálga ðæt ic hine

mid mînen handen gewochs, and his heâfod mid gambe gekamde, and his her mid scearan gecherf, and hine eall mid niwan scrûde hiescrûdde, and his ealde clâðes him fram genam, sume ic ðêr let and sume hêr habbe. Nû lâford buðohte ic me ðæt ic nefde mînes abbodes leâue, and ic ðêrfore hâm gæwende and kom me intô Ealden mynstre and gesôhte Crist and sancte Peter, and sancte Suiðun, and ðe wolde, ac ðû nêre æt hâm; ac ic funde Leôfwine ðane decanum and ealle ða gebrôððra, and hî me wurðlîce underfengen and me tô mînen abboden geðingade; and he me blýðelîce underfeng si Gode lof. Nû willic ðe kýðan llâford Ælfsie biscup hû ðys gecuðdreðene fyrmest wæs gestaðolod bytwyx Ealden mynstre and Niwan mynstre, eal swâ ic sylf hî gehýrde ðâ ðe ic gung wæs wher se lâfard sanct Ælwold leig seôch, and him kom tô ðe hâlga Dûnstân of Cantuwarabyre for hine tô gesydde and ealdor Æðelgâr abbod ðyder eôde and munekes mid him, ðet wes Boia ðe ealde, and Ælurîc decan, and Ælfnôð ðe metere, and Ælfwine ðe nû abbod his; and ðêr coman munkes of Ealden mynstre, ðæt wes Ealdwig, and Wlstan cantor, and Godwine decan, and manæga ôðre mid him. Boia ðe ealde munuk set â cneuwa ætforan sancte Æðelwolde and bêd hine ðæt he scolde sette gôde lagan bytwyx ðâm twâm mynstre on muneke dagan eal swâ Frîðestân biscup hefd geset â pruste dagan; ðæt wes ðæt ða twêien hiredes wêren eall tô ânen on eallan godcunnesse, and ðe wes gif êni prust forðferde on âðere stede, hî scolde ealle tôgædere cuman and ðæt lîc buburian, and ealne þeuwdôm dôn ðe tô Gode bulumpe, and Acyrhâlgan dei, ðe byð binnan Ealdan mynstre, scolden cuman ða prustes of Niwen mynstre tô Ealden mynstre and ðêr bûn tô euensange and tô messen, and tô gerurde; and ða prustes of Ealden mynstre scolden cumen tô Niwan mynstre æt sancte Iudoces messedeie eal on ða ylcan wîsan, and

gyf æ̂nie prusten mistîmide on âðaran mynstre, ne fore he nâwider ac gesôhte he his nagaburas and him þingadan. Ða ðis gehurde sanct Æðelwold ða herede ðæt hit swâ wêre nû on his tîman and on ðêren munechen deie, and cweð Godes curs eallan ðâm ðe êfre ðis unduden, and geaf tô tâcne ðæt hit staðelfest bûn scolde twâ brûne messehâgala âna intô Ealden mynstre and âna [1]

DCCCCXXIII.

EALDRÊD, 1049—1058.

✠ In nomine domini! Hêr swutelað on ðissum gewrit ðæt Ealdrêd bisceop hæfð geunnen Æðestân fættan sumne dæ̂l landes, ðæt synd twâ hîda mid ðâm ðe he æ̂r hæfde, and mid ðâm hrôfleâsan lande, and he eâc werige for twâ hîda tô ðâm foreweardum ðæt he hit hæbbe and welbrûce his dæg; and æfter his dæge twâm yrfeweardum ðâm ðe him betst tô gearnian wille. And ðis land is on ðâm tûne ðe fram cûðum mannum Hylle is gehâten; and æfter ðissera þreora manna forðfore, gange ðæt land eft intô Wigeraceastre tô ðâm þingan ðe se wylle ðe ðonne biscop[rîc]es wealde bûton æ̂lcan wiðercwyde. And ðiss wæs gedôn be Eâdwardes cynges leâfe and be his fullan unnan. And ðisses is tô gewitnesse, Eal se hyred on Wigeraceastre, and Manni abbod, and se hyred on Eofeshamme, and Ælfrîc abbod, and se hyred on Persceoran, and Leôfrîc eorle, and Odda, and Ælfrîc his brôðor, and Byrhtrîc Ælfgâres sunu, and Æglrîc ðæs bisceopes brôðer, and Leôfrîc, and Owine,

[1] *Note.* This is written in a more modern hand and dialect than the rest of the book. It seems, however, a copy from an older document: for instance, p. 261, l. 13, we can see the confusion made out of the original *gecwidræden*, etc. etc. It ends abruptly, but all that is necessary to complete it, is the addition of the words—'into Niwan mynstre.' Other corrections are equally obvious, here and there.

and Pagan, and Ætsur, and Ceólmár, and Ordwig, and Wulfríc, and Ælfríc æt Timbrintúne, and Godríc Finc, and Berhtwine, and Cola, and ealle ðа þegnas on Wigeceastrescíre Denisce and Englisce. And sý ðiss land ǽlces þinges freols bûtan weallgeweorce and brygegeweorce and ferdsócne and ciric sceatte. God ælmihtig ðone geheald ðe ðis gehealde; and se ðe hit oðð on ǽnigum þingum gewanige hæbbe him ðæt wið Gode sylfne gemǽne bûtan he geswíce and tó riht gecerre.

DCCCCXXIV.

FULDER.

☧ Her swutelaðon ymb þa foreward þe wæron geworhte betwux þam hirede on wihgeraceastre. 7 fuldre. ꝥ is ꝥ he hæbbe ꝥ land æt ludintune .III. gear∴ for þã ðreom pundũ þe he lænde. 7 þone bryce þe on ðã lande beo .III. gear. 7 binnon þrym gearũ. agife ꝥ land þã hirede∴ into swa myclũ swa se hired hĩ on hand sette. ꝥ synd .XII. þeowe men. 7 .II. gesylhðe oxan. 7 .I. hund sceapa. 7 half hundred foðra cornes. And se ðe þas foreward to breke he gewurðe hit hĩ næfre forgifen. ac beo he fordemed into helle wite. 7 þær mid deofle wunige oð to domes dæge.∴.

DCCCCXXV.

GEÁTFLÉD AND OTHERS.

✠ Geatfleda geaf freols for Godes lufa and for heora sáwla þearfe, ðæt is Ecceard smið, and Ælstán and his wíf, and eall heora ofsprinc boren and unboren; and Arcil, and Cole, and Ecferð Eádhúnes dóhter, and ealle ða men ðe heonon heora heáfod for hyra mete on ðám yflum dagum. Swá hwá swá ðis

áwende and hyre sáwla ðises bereáfie, bereáfige hine God ælmihtig ðises lifes and heofona ríces, and sý he áwyrged deád and cwic áá on écnysse. And eác heo hafað gefreod ða men ðe heo þingede æt Cwæspatrike, ðæt is Ælfwald, and Colbrand, Ælsie, and Gamal his sune, Eádred, Tredewude, and Uhtred, his steop-sun[u], Aculf and Ðurkyl, and Ælsige; hwá ðe heom ðises bereáfie God ælmihtig sie heom wrað and sancte Cúðbert.

Hér syleð Norðman eorl intó sancte Cúðberhte ediscum and eall ðæt ðǽr intó hyréð and ðone feorðan æcer æt Feregenne. And ic Ulfcytel Osulfes sunu sylle Norðtún mid mete and mid mannan intó sancte Cúðberhte and all ðæt ðér intó hýreð, mid sace and mid sócne; and se ðe ðis áwende sý he áscyred from Godes dǽle and from eallum háligdóme.

DCCCCXXVI.

GÝÐA.

✠ In nomine domini nostri Ihesu Christi! Ego Gyða comitissa concedo aecclesiae sancti Olaui regis et martyris terram meam de Scireford, quae est de dote mea, pro anima mea et domini mei comitis Godwini; ut ipsa aecclesia eam perpetuo iure habeat et teneat liberam et quietam ab omni terreno seruitio. Et si quis eam peruadere uel ab ipsa aecclesia auferre conatus fuerit, auferat deus partem eius de terra uiuentium et cum Iuda proditore haereditet infernalia supplicia in saecula saeculorum. Amen. ✠ Ego Leofricus Exoniensis episcopus nostra auctoritate confirmaui. Testes sunt Tostig dux, Gerið dux, Sawinus presbyter, et alii multi.

DCCCCXXVII.

WÆLÐEÔF, 1066—1069.

✠ Godgiue uidua dedit sancto Petro in loco qui dicitur Burch duas uillas Righale et Beolmesðorp, pro redemptione animae suae per consensum regis Eaduuardi. Postea accepit eam Siuuardus comes in coniugio; post tempus non multum mortua est, et deprecátus est Siuuardus comes abbatem Leofricum et fratres ut quamdiu uiueret posset habere supradictas uillas; et post illius decessum reuerterentur ad monasterium. Mortuoque Siuuardo comite, facta est conuentio ante regem Eaduuardum inter Walðeof filium supradicti comitis et Leofricum abbatem, et accepit ipse Walðeof .v. marcas auri, tali tenore, ut ipse Walðeof haberet Righale in uita sua, et Beolmesðorp quieta remansit in monasterio sancti Petri per iussionem regis Eaduuardi. Hoc actum est ante regem publice; sed post mortem regis fracta est conuentio ab ipso Walðeofo. Sed postea, poenitentia ductus, ueniente ipso ad monasterium praefatum concessit ambas terras sancto Petro, eo tenore, ut ipse quamdiu uiueret teneret; et post obitum illius ambas simul in monasterio dimitteret; nec ipse aliquomodo istam conuentionem frangere, nec terras proprio reatu perdere, potest. Sed si quis istud instinctu diabolico euertere cupit, sciat se excommunicatum cum ipso diabolo in inferno mercedem accipere. Fiat! fiat!

DCCCCXXVIII.

GODRÎC.

✠ Ego Godricus concedo deo et sancto Benedicto Ramesiae post dies meos terram meam de Ticingetona, ita duntaxat ut abbas eiusdem aecclesiae Ead-

noðus frater meus adquietet eam de seruitio quod heregeat Anglice, Latine releuatio haereditatis, dicitur, quae ab haeredibus liberis post mortem patrum dominis solet impendi. Concedo etiam iuniori filio meo Eadnoðo terram de Acleia.[1]

DCCCCXXIX.

GODWINE AND LEÓFWINE.

✠ HER cýð on ðysum gewrite hú Godwine biscop on Hrofeceastre and Leófwine Ælfeáges sunu wurdon gesybsumode ymbe ðæt land æt Snoddinglande on Cantwarabyrig. Ðá ðá se biscop Godwine com tó ðám biscopstole þurh hǽse his cynehláfordes Æðelredes cynges, æfter Ælfstánes biscopes forðsíðe, ða gemétæ he on ðám mynstre ða ylcan swutelunga ðe his foregenga hæfde and ðǽrmid on ðæt land spæc. Ongan ða tó specenne on ðæt land, and elles for Godes ege ne dorste, oð ðæt seó spræc wearð ðám cynge cúð. Ðá ðá him seó talu cúð wæs, ðá sende he gewrit and his insegl tó ðám arcebisceope Ælfríce and beád him ðæt he and hys þegenas on Eást Cent and on West Cent hý on riht gesemdon, be ontale and be oftale; ðá ðæt wæs ðæt se bisceop Godwine com tó Cantwarabyrig tó ðám arcebiscope, ðá com ðider se scýres man Leófríc and mid him Ælfún abbod and þegenas ǽgðer ge of Eást Cent ge of West Cent, eal seó duguð; and hý ðǽr ða spæce swá lange handledon, sýððon se bisceop his swutelunge geeowod hæfde, oð hý ealle bǽdon ðone biscop eáðmodlíce, ðæt he geun-

[1] This is only a portion of a charter, preserved in a narrative which continues in the following words: —'praeter haec quoque plurima alia dona quae aliis concessit in eodem scripto reperimus quae quod nos minime contingebatur in figuris Anglicis neglecta remanserunt. Hanc autem terram de Acleia iccirco tetigimus quod et ipsa tradente eodem Eadnoðo filio eiusdem Godrici post reuolutionem dierum aecclesiae Ramesensi in liberam sicut in sequentibus dicetur elemosinam concessit.' See Charter 919.

nan scolde ðæt he móste mid bletsunga ðæs landes brúcan æt Snoddinglande his dæg; and se biscop ðá ðæs getiðode on ealra ðǽra witena þanc ðe ðǽr gesomnode wǽran, and he behét ðæs truwan, ðæt land æfter his dæge unbesacen eóde eft intó ðǽre stowe ðe hit útalǽned wæs, and ágeaf ða swutelunga ðe he tó ðâm lande hæfde ðe ǽr of ðǽre stowe geútod wæs, and ða hagan ealle ðe he be westan ðǽre cyrcan hæfde intó ðǽre hálgan stowe. And ðises lóces ǽrendracan wǽran; Ælfún abbod, and Wulfríc abbod, and Leófríc scíresman, and Siweard and Wulfstân æt Sealtwuda, and Ælfelm Ordelmes sunu. Ðonne is hér seó gewitnes ðe æt ðisum lóce wæs, ðæt is ǽrest se arcebiscop Ælfríc, and se biscop Goduuine, and Wulfríc abbod, and Ælfún abbod, and Ælfnóð æt Orpedingtúne, and se hired æt Cristes cyrcan, and se hired æt sancte Augustine, and seó burhwaru on Cantwarebyrig, and Leófríc scíresman, and Lifing æt Meallingan, and Siweard, and Sired his bróðor, and Leófstân æt Mærsehâm, and Godwine Wulfeáges sunu, and Wulfstân æt Sealtwuda, and Wulfstân iunga, and Leófwine æt Díctúne, and Leófríc Ealdredes sunu, and Góda Wulfsiges sunu, and Ælfelm Ordelmes sunu, and Sidewine æt Wealleswyrðe, and Wǽrelm and Æðelred portgeréfa on Byrig, and Gúðwold. Gif hwá ðis þence tó áwendenne and ðás foreword tó ábrecenne, áwende him God fram his ansýne on ðâm miclan dóme, swá ðæt he sí áscyred fram heófena ríces myrhðe and sý eallum deóflum betǽht intó helle. Amen.

DCCCCXXX.

GODWINE.

✠ Ego Godwinus dedi Engelramo de Lunderfeord totam terram iungentem dominio Pantracio, isto dicto Engelramo obligato inuenire equum, bartam,

ensem, et armamenta aurea quando in propria persona uel ego uel haeredes mei contra hostes ire coacti erimus; et hoc donum testifico. Ego Ælricus ✠ Ego Galfrides de Hedes Ego Willem Ego Ælwricus de Faleber et aliis.

Rubric. ✠ Comes Godwinus restitit Engelramo de Lundresford terram confiscatam dumdum seiunxit Sigwerdo et Leofrico coram Iohanne de Ashbornhamo et Iosepho.

DCCCCXXXI.

LEÓFGIFU.

✠ Leofgiue grēt hire lēuedi Godes grētinge! And ic kīðe ðe mīne quide ðat ic Crist an and his hālegan, mīne louerdes sōule tō ālīsednesse and mīne, intō ðe hōly stōwe ðēr ic self resten wille, ðat is at seynt Eādmundes byri. Ðat is ðat lond at Hintleshām and ðat lond at Gristlyngðorp, būten ðat lond ðat Ailsi hauede ðat he at his lāuerde ernede and at me, and ilk þridde aker on ðān wude at Hintleshām habbe Ælfsi, and ingong and ūtgong be felde and be fenne. And ic wille ðat Ælfrīc and Ælfrīc prēst and Ælf diacon habbe ðat minstre at Colne sō here lōfard it hem ūðe. And ic wille ðat Ælfrīc prēst beō on ðat ilke loh ðe Aignōð was, ānd bē se mund ofer ðān minstre ðe is ofre alle ōðere. And ic an ðān kinge tō marc goldes, fōn mīn eruenumen tō, and gealǣste ðat gold; and mīne lāue[r]de ðat lond at Belchām, būten ðat lond ðat Godrīc mīne stiward haueð, ðat habbe he; and Ælfward bisscop ðat lond at Benetlēye, būten half hīde ðe Osemund hauede ðat ic an Ælfwy mīn stiward and ðat he on sit; and Ælfnōð mīn stiward ðat lond ðat Berrīc hauede under hande; and Ælfgār mīne mei ðat lond at Borhām; and Ælfrīc mīne mey Wihtgāres sone ðat lond at Bromforde; and Stīgand ðat lond at Willaueshām; and Ælfrīc mīne

brōðeres sone ðat lond at Stonhām and at Walding-feld and at Lichtletic; and Ælflēd mīne dōhter ðat lond æt Hagele; and Godwine mīne āðum and mīne meygan ða þre hīde at Werle; and Lēfkyld ða tō hīde on fast his ōwen. And Æylmēr habbe ðat lond at Stonhām ðe ic him ēr tō honde let tō rēflande. And ic an Godrīc mīne rēue at Walddingfeld ða þritti acre ðe ic him ēr tō hande let; and Æilrīc mīn hird-prēst, and Ælrīc mīne cnihtes ðat lond at Lalleford ðe me best heren willen; and Ælfrīc prēst habbe ān hīde at Forendāle. And ic wille ðat alle mīne men ben frē on hirde and on tūne for me and for ðō ðe me bigeten. And ic bidde mīne lēuedien for Godes louen ðat ðū[ne] þolie ðat āni man mīne quide āwende, and se ðe hit āwende God almichtin āwende his ansēne from him on dōmes day būten ic it selfe dō. God ðe healde! Nū sinden ðise write þrē, ōn is mid ðise kinges hāli-dōme, and ōðer at seynt Eādmunde, and þridde mid Leōfgiue sæluen.

DCCCCXXXII.

LEŌFLÆD.

✠ Tibi domino dilectissimo atque uenerabili dominae meae reginae omnibus modis gratias refero, quod circa me ancillam uestram benigne agere uoluistis et mihi de substantiis meis, ex quo uir meus ablatus est a me, pro libitu disponere indulsistis. Nunc igitur ostendo in hoc libello quod uillam de Belesham deo et sancto Petro et sanctae uirgini Æðeldredae cum omnibus ad eam pertinentibus post diem meum concedo, pro anima uiri mei et liberis meis seu uiuis uel defunctis. Deinde duabus filiabus meis annuo Steuecheworde dum uiuant tenere Ælfwenne et Ælfswide, et ultra dies suos in locum sanctum Ely libere dimittant. Aliae uero filiae, scilicet Leosware, uicum illud de Weddreringesete sub hac conditione

permitto, ut caste se conseruet uel uirum legitime accipiat, ne ipsa et progenies nostra lupanaris contagii notetur infamia. Haec et alia ego ancilla tua tam aecclesiis quam domesticis domine rex tuo fauore post diem meum esse dispono, et rata in aeuum consistent, nemo ea praeter te, quod absit, subtrahat uel minuat. Et quicunque aliud ex eis euellere tentauerit maledictionem habeat domini nostri Ihesu Christi et cum Iuda proditore auditionem malam audiat, 'Ite maledicti in ignem aeternum qui paratus est diabolo et angelis eius.' Haec scripta tripliciter consignantur, unum est apud Ely, aliud in thesaurum regis, tertium Leofleda habet.[1]

DCCCCXXXIII.

LEÔFNÔÐ.

✠ Her swutelað on ðisse Cristes bêc ðæt Leôfenôð Ægelnôðes sunu æt Heorstûne hæfð geboht hine and his ofspring ût æt Ælfsige abbod and æt eallon hirede on Baðon mid fîf oran and mid .XII. heâfdon sceapa, on Leafcildes gewitnesse portgerêfan and on ealre ðǽre burhware on Baðon. Criste hine ablende ðe ðis afre âwende.

[1] The words which immediately follow this testament relate to the disposition of the property, and are consequently inserted :—'Quae cum mortua fuit corpus illius ad nos delatum in cimiterio fratrum sepelitur. Qua sepulta mox filia eius praefata Ælfeswida cum possessione de Steuecheworde aecclesiae se tradens uiri consortium aspernatur, illic iugiter professa est permanere; cui tradita est Coueneia locus monasterio uicinus, ubi aurifrixoriae et texturis secretius cum puellulis uacabat; quae de proprio sumptu albam casulam suis manibus ipsa talis ingenii peritissima fecit, et soror eius Leosware nobilissimo uiro Leofwino sublimiter dotata, terram de Wedreringesete aecclesiae postmodum adiecit, et plura quae de dono uiri sui sequenter inseremus.'

DCCCCXXXIV.

ÆGELSIGE.

✠ HER swutelað on ðisse Cristes béc ðæt Ægelsige æt Lintúnne hæfð geboht Wilsige his sunu út at Ælfsige abbod on Baðon, and æt eallon hirede tó écean freote.

DCCCCXXXV.

ÆGELSIGE.

✠ HER swutelað on ðisse Cristes béc ðæt Ægelsige Byttices sunu hæfð geboht Hildesige his sunu út æt Ælfsige abbod on Baðon, and æt eallon hirede mid syxtigon penegon tó écean freote.

DCCCCXXXVI.

GODWIG.

✠ HER swutelað on ðisse Cristes béc ðæt Godwig se bucca hæfð geboht Leófgife ða dagean æt Norðstoke and hyre ofspring mid healfan púnde æt Ælsige abbod tó écean freote on ealles ðæs hiredes gewitnesse on Baðon. Crist hine áblende ðe ðis æfre áwende.

DCCCCXXXVII.

ÆLFSIGE.

✠ HER swutelað on ðisse Cristes béc ðæt Ælsige abbod hæfð gefreod Godwine bace æt Stántúne for hine and for ealne ðone hired on Baðan, on Sémannes gewitnesse and Wulwiges æt Prisctúne and Ælfríces cermes.

DCCCCXXXVIII.

LEÔFRÎC.

✠ Ego Leofricus comes manifesto in breui isto quod terram quae uocatur Heamtune ad monasterium de Euesham dedi et misi in illam aecclesiam quam ego et coniux mea Godgyue ibidem in honorem sanctae et indiuiduae trinitatis pro animabus nostris deuote aedificauimus, et hoc cum uictu et hominibus, et omnibus rebus et consuetudinibus ad eandem pertinentibus, ita sicuti ego ipse unquam melius illam in manu mea tenui et possedi; et ego quamdiu uixero illius terrae procurator et defensor esse uolo, et consentire nolo ut aliquis iniusticiam in ea faciat plus nunc quam tunc quando in manu mea ipsam habui et in ea sedi. Istam terram ex dono regio accepi et ad eam sicut Cnut rex mihi concessit ueni, quia suae erat potestatis eam possidendam cui uellet tradi. Nam frater meus Normannus illam ante me habuit, sicut rex Æðelredus ad relinquendam post se cui haeredi uoluisset libenter ei pro suo grato seruitio eam concessit, quia ex praeuaricatione in ius eius recto nobilium suorum iudicio accepit, et ipse frater meus tamdiu sine clamore et calumpnia omnis hominis in ea sedebat et possidebat quamdiu uiuebat; et ego post eum quantum mihi placuit, et qui modo habent sicuti ego habui uolo ut ipsi habeant. Iste breuis scriptus habetur ut sit in testimonium et meae elemosinae stabile firmamentum quam aecclesiae concessi seruis dei ad eorum uictum. Modo est Birtegus episcopus testis huius meae donationis, et totus comitatus Wigornensiae ciuitatis. Deus, totius mundi creator et rector, qui cuncta creauit et fecit et cunctorum corda scrutatur et renes, cunctos qui huic meae donationi adiuuauerint ut firma sit sua benedictione multiplicet et custodiat et accrescere qui uoluerint cunctis bonis cres-

cant et repleantur. Et e contrario si qui sunt qui huic meae donationi nocere uolunt uel aduersari moliuntur in profundum inferni descendant uiuentes, et perpetuis poenis mancipati iudicium ultionis percipiant cum impiis, nisi ante mortem ad satisfactionem uenerint et reatum suum agnoscentes poenitentiam egerint.

DCCCCXXXIX.

LEÔFRÎC.

✠ Ego Leofricus comes Cestriae concilio et licentia regis Eadwardi et Alexandri papae qui mihi literas suas infra scriptas misit, cum sigillo et testimonio aliorum religiosorum uirorum tam laicorum quam clericorum, aecclesiam Couentriae dedicari feci in honorem dei et sanctae Mariae genitricis eius et sancti Petri apostoli et sanctae Osburgae uirginis et omnium sanctorum. Has igitur uiginti quatuor uillas una cum medietate uillae Couentriae, in qua fundata est ipsa aecclesia eidem aecclesiae attribui ad seruitium dei et ad uictum et uestitum abbatis et monachorum in eodem loco deo seruientium, uidelicet, Honington, Newenham, Chaddeleshunt, Ichenton, Olufton, Suðam, Grænesburgh, Burtingbury, Merston iuxta Auonam, Herdwike, Wasperton, Chesterton, Suðam, Ruyton dimidium Sow, Merston in Glocestriae schira, Salewarpe in Wigornensi prouincia, Eaton iuxta aquam quae dicitur Dee in Cestriae prouincia, Kyldesby et Wynwyke in Hamptonensi prouincia, Burbagh, Barwell, Scraptofte, et Pakyngton in Leicestrensi prouincia. Has autem uillas cum medietate praedictae uillae trado huic monasterio cum saca et socna et teloneo et themo, cum libertate, et omnibus consuetudinibus ubique, sicut eas a rege Eadwardo melius unquam tenui. Huius ergo rei testes extiterunt. Inprimis rex Eadwardus, Eadsi archiepiscopus Cantuariensis,

et Ælredus episcopus Wigornensis, et Wulfyus episcopus Lichfeldensis, Manni abbas Eueshamensis, et Godwinus abbas Winchelcombensis, Ælfricus abbas Pershouerensis, Godwinus comes, Araldus comes, Siwardus comes, Ordgarus Deuonensis, Ælfwardus de Kinfarton, Wagene de Wotton, et multi alii primates in Anglia quorum hic nomina notare fastidiosum est. Cum his ergo omnibus rex Eadwardus et ego libertatem huic monasterio dedimus ita ut abbas eiusdem loci soli regi Angliae sit subiectus; necnon et maledictionem dei et omnium sanctorum in haereditatem illis statuimus quicunque hoc monasterium libertate sua et donatione nostra priuauerint, aut in aliud ius et ditionem contra legem dei transmutauerint; quo statuto omnes una uoce diximus, Amen, Amen.

DCCCCXL.

LEÓFRÎC.

✠ Her swutelað on ðissere Cristes béc hwæt Leófríc bisceop hæfð gedón inntó sancte Petres minstre on Exanceastre ðǽr his bisceopstól is. Ðæt is ðæt he hæfð geinnod ðæt ǽr geútod wæs þurh Godes fultum and þurh his forespræce and þurh his gærsuma, ðæt is ǽrost ðæt land æt Culmstoke and ðæt land æt Brancescumbe and æt Sealtcumbe, and ðæt land æt sancte Maria circean, and ðæt land æt Stofordtúne and æt Sweartan wille, and ðæt land æt Morceshille and Sidefullan hiwisc, and ðæt land æt Brihtrícestâne, and ðæt land æt Toppeshamme ðe âh ðe Harold hit mid unlage útnam, and ðæt land æt Stocc, and ðæt land æt Sydebirig, and ðæt land æt Niwantúne, and æt Norðtúne, and ðæt land æt Clift ðe Wid hæfde. Ðonne ys ðis se éaca on landum ðæt he hæfð of his ágenum ðæt mynster mid gegódod, for his hláforda sáwlum and for his ágenre, ðám Godes þeówum tó

bigleofan ðe for heóra sáwlum þingian sceolon, ðæt is ǽrost ðæt land æt Bémtúne and æt Esttúne and æt Ceommenige, and ðæt land æt Doflisc and æt Holacumbe and æt Súðwuda; and he ne fúnde ða he tó ðám mynstre feng nán máre landes ðe ðiderynn gewylde wǽre, ðonne twá hída landes æt Ide; and ðǽron næs orfcynnes nán máre búton .VII. hruðeru. Đonne ys ðis seó oncnáwennis ðe he hæfð God mid gecnáwen and sanctum Petrum intó ðám hálgan mynstre on circlícum mádwum, ðæt is ðæt he hæfð ðiderynn gedón .II. bisceopróda and .II. mycele gebonede róda, bútan óðrum litlum silfrenum swurródum; and .II. mycele Cristes béc gebonede and .III. gebonede scrín. and .I. geboned altare and .V. silfrene caliceas and .IIII. corporales and .I. silfren pípe and .V. fulle mǽssereáf and .II. dalmatica and .III. pistelroccas and .IIII. subdiacones handlin and .III. cantercæppa and .III. canterstafas and .V. wællene weofodsceatas and .VII. ofbrǽdelsas and .II. tæppedu and .III. berascin and .VII. setlhrægel and .III. ricghrægel and .II. wahræft and .VI. mǽsene sceala and .II. gebonede hnæppas and .IIII. hornas and .II. mycele gebonede candelsticcan and .VI. læssan candelsticcan gebonede and .I. silfren storcylle mid silfrenum storsticcan and .VIII. læflas and .II. gúðfana and .I. merc and .VI. midreca and .I. firdwæn and .I. cyste; and ðǽr nǽron ǽr búton .VII. úpphangene bella, and nú ða synd .XIII. úpphangene and .XII. handbella; and .II. fulle mæssebéc and .I. collectaneum and .II. pistelbéc and .II. fulle sangbéc and .I. nihtsang and .I. ad te leuaui and .I. tropere and .II. salteras and se þriddan saltere swá man singð on Rome; and .II. ymneras and .I. deórwyrðe bletsingbóc and .III. óðre and .I. Englisc Cristes bóc and .II. sumerrǽdingbéc and .I. winterrǽdingbóc and Regula canonicorum and Martyrlogium and .I. canon on Leden and .I. scriftbóc on Englisc and .I. full spelbóc winteres and sumeres, and Boeties bóc on

Englisc and .I. mycel Englisc bóc be gehwilcum þingum on leóðwísan geworht. And he ne fúnde on ðám mynstre ðá he tófeng bóca ná má búton áne capitulare and .I. forealdodne nihtsang and .I. pistelbóc and .II. forealdode rǽdingbéc swíðe wáke and .I. wác mæssereáf. And ðús fela Leden bóca he begét inntó ðám mynster; Liber pastoralis, and Liber dialogorum, and Libri .III. prophetarum, and Liber Boetii de Consolatione, and Isagoge Porphirii, and .I. Passionalis, and Liber Prosperi, and liber Prudentii psycomachiae, and liber Prudentii ymnorum, and liber Prudentii de martyribus, and Liber Ezechielis prophetae, and Cantica canticorum, and Liber Isaiae prophetae on sundron, and Liber Isidori etimologiarum, and Passiones apostolorum, and Expositio Bedae super euangelium Lucae, and expositio Bedae super Apocalypsin, and Expositio Bedae super .VII. Epistolas canonicas, and Liber Isidori de nouo et ueteri testamento, and liber Isidori de miraculis Christi, and Liber Oserii, and Liber Machabeorum, and liber Persii, and Sedulies bóc, and liber Aratoris, and Diadema monachorum, and Glose Statii, and Liber officialis Amalarii. And ofer his dæg he ann his capellam ðiderbinnan forð mid himsilfum on eallum ðám þingum ðe he silf dide mid Godes þeninge on ðæt gerád ðæt ða Godes þeówas ðe ðǽrbinnan beóð æfre his sáwle gemunon mid heora gebédum and mæssesangum tó Criste and tó sancte Petre and tó eallum ðám hálgum ðe ðæt hálige minster is foregehálgod, ðæt his sáwle beo Gode ðe anfengre. And se ðe ðás gyfu and ðisne unnan wille Gode and sancte Petre ætbredan, sí him heofena ríce ætbroden and sí he écelíce geniðerod intó helle wíte.

DCCCCXLI.[1]

LIFING.

✠ Ego Liuingus episcopus manifesto in isto breui testem me esse quod Eadwardus rex consensit donationi illius terrae ad Heamtune, quam comes Leofricus principali monasterio Eoueshamio concessit cum uictu et cum hominibus, cum saca et cum socne, et cum omnibus in quibus constat mandatum regis; et abbas ipsius monasterii nulli homini in aliqua causa de ipsa terra respondeat nisi regi suisque subsequacibus. Etiam rex uult ut sanctus locus habeat libertatem suam ita pleniter sicut scriptum est in uita sancti Ecguini, et ut nullus hominum ita sit audax, neque episcopus neque comes aut uicecomes neque alicuius personae, ut istud mandatum frangat, et si aliquis facit excommunicetur. Istud totum factum est ad uillam nomine Bedewinde in camera regis. Et ipse rex mandauit mihi ut ego firmarem istud propter testimonium cum meo breui atque sigillo ad manus domini abbatis Manni, et sic feci, testibus sapientibus hominibus qui cum rege fuerunt.

DCCCCXLII.

ORCY.

✠ Her cyð on þisum gewrite ꝥ orcy hæfð gegyfen þæ gegyld healle 7 þone stede æt abbodesbyrig gode to lofe 7 sc̃e petre. 7 þam gyldscipe to agenne. on dæge 7 æfter dæge. him 7 his gebeddan to langsumum gemynde. se ðe þis awendan wyle hæbbe him wið gode gemæne on þam micclan dome; Ðonne syndon ðis þa forword þe orecy 7 þa gegyldan æt abbodesbyrig gecoren habbað gode to lofe 7 sc̃e petre to wurðmynte. 7 heora sawlum; ꝥ is ǣrost ðrym nihton ær

[1] This is a confirmation of Charter 938.

petres mæssan æt ælcon gegyldan ænne peningc. oððe an peningcwurð weaxes. loc hwæðer mare neod sy into þam mynstre. 7 on mæsse æfen æt twã gegyldũ ænne bradne hlaf well besewen 7 well gesyfled to urũ gemænũ ælmyssan. 7 fif wucan ær petres mæssedæge sceote ælc gegylda ænne gyldsester fulne clænes hwætes. 7 ꝥ beo gelæst binnan twam dagum be þæs inganges wite. ꝥ syndon þry sestras hwætes. 7 se wudu beo gelæst binnan ðrym dagũ æft̃ ðam corngesceote. æt ælcon riht gegyldan ane byrðene wudes. 7 twa æt ðã ungyldan. oððe gylde ænne gyldsester cornes; And se ðe bryðene underfehð. 7 ꝥ gecweme ne deð beo he his inganges scyldig 7 þær ne beo nan gyfu. 7 se gylda þe oðerne misgret innan gylde on eornostne hige gebete he ꝥ be his ingange wið ealre geferrædene 7 syððan wið þone man þe he mysgrette swa swa he hit findan mæge. 7 gyf he nele to bote gebugan. þolige he þære geferrædene 7 ælcre oðre gyldrædene; And seðe mâ manne inlæ̂de. ðonne he sceole buton ðæs stiwerdes leafe 7 ðæra feormera. gylde his ingang. And gyf ænigum on urum geferrædene his forðsið getide sceote ælc gegylda ænne peningc æt þam lîce for þære sawle. oððe gylde o . . . . gegyldum. 7 gyf ure ænig geuntrumod sy binnan syxtig . . . . ñ findon we fyftyne menn ꝥ hine gefeccon. 7 gyf he forðfaren sy .xxx. 7 þa hine gebringon to ðære stowe þe he to gyrnde on his life. 7 gyf he on neawyste forðfaren sy. warnige man þone stiwerd. to hwylcere stowe ꝥ lîc sceole. 7 se stiwerd warnige syððan ða gegyldan swa fela swa he mæge mæst to geridan oððe to gesendan. ꝥ hi þærto cumon 7 ꝥ lîc wurðlice bestandan 7 to mynstre ferian. 7 for ðære sawle georne gebiddan. ꝥ byð rihtlice gecweden gyldrædene ꝥ we ðus don 7 hit geristð ꝥ well ægðer ge for gode ge for worolde forðanðe we nyton hwylc ure hraðost forðfærð. þoñ gelyfe we þurh godes fultume ꝥ us

fremige eallon þas forword gecweden on ǽr. gyf we hit rihtlice healdað; Uton biddon god ælmihtigne georne mid inwerdre heortan ꝥ he us miltsige. 7 eac swa his halgan apostol sc̃e petre ꝥ he us geþingige 7 urne weg genyme to écere reste. forðanðe we for his lufon þis gegyld gegaderodon he hæfð þone anweald on heofenū ꝥ he mot lætan into heofenon. þone þe he wyle 7 forwirnan þam þe he nele. swa swa crist sylf cwæð to him on his godspelle; Petrus ic betǽce þe heofenan rices cæge. 7 swa hwæt swa ðu wylt habban gebunden ofer eorðan ꝥ byð gebunden on heofenū. 7 swa hwæt swa ðu wylt habban unbunden ofer eorðan ꝥ byð unbunden on heofenū; Uton habban hyht 7 hopan to him ꝥ he us bewite á her on worulde. 7 æfter forðsiðe ure sawla gehelpe. he us gebringe on ecere reste. Amen.

DCCCCXLIII.

ORDNÓÐ.

✠ Her is geswutelod on ðisum gewrite hú Ordnóð and his wíf geúðan ðára .x. hída æt Cendefer intó ðǽra ealdan cyrican tó Wintanceastre ofer heora bégra deg, and ða bóc ðyderinnan sealdan tó swutelunge, on ða gerád ðæt seó bóc heam sý geara gyf hý hyre hwér beðurfan tó ǽnire rihtinge, and gange seó bóc æft intó ðǽre stowe; and dǽle man swylcne dél heora ǽhta swylce hý gecwedan æfter heora dege, and gange seó ofereaca intó ðǽre stowe mid ðám lande. On ðá gereðnesse is ðæt land geseld tó ðám mynstre, ðæt man unc gefecce æt uncrum ændedege mid ðes mynstres crafte and unc swylce legerstówe forescéwian swylc unc for Gode þearflíce sý, and for weorulde gerysenlíc. Ðis is seó gewitnes ðe Ordnóð wile habban Godæs and his hiredes on Ealdan mynstre, ðæt is ðæt he and is wíf cwǽdan on heora

gewitnesse, ðæt is ǽhta gangan on his freónda hand ofer his deg, se dél ðe he cweðe, and se óðer dǽl intó ðǽre stówe ðǽr hí restað.

DCCCCXLIV.

ORDRÎC.

✠ Ðis forward was makid wid Ordríc hordere; Ðat es ðat ǽlc man in sancte Eádmundes byri hús-fast on his owe land sal gifen tó ðe hâlegenes bide-ripe ðe hordor ón peni at Petermasse on ginningc heruest; an sea ðat sit on óderes land sea sceal gifen oan halpeni for ðat he aalle scolden sceren ðe hâle-genes corn. Fram ðis sceal nǽfre nó mæn be scýr búton sancte Eádemundes þewes and sea cnytes âgen nure ánd ðe preóstes ine ðes singen at ðo wyuedes. God seonde heore frieond ðe worden sancte Eád-mund.

DCCCCXLV.

ÓSWULF AND ÆÐELIÐA.

✠ Haec est cartula quae demonstrat conuentio-nem illam quam fecerunt Oswulfus et Æðiliða uxor sua cum domino abbate Leofstano et monachis aec-clesiae sancti Albani, quando introierunt in frater-nitatem illorum. Dederunt autem inprimis Oswulfus et Æðeliða uxor sua domino abbati Leofstano et mon-achis aecclesiae sancti Albani ad introitum frater-nitatis eorumdem propter caritatem .xx[ti]. solidos, ob-tuleruntque deo ac sancto eius martyri Albano cum magna deuotione illam terram quae dicitur æt Stod-ham sicuti ipsi illam ea die melius possiderent. Id-que factum est cum consensu ac licentia regis Ead-weardi atque reginae Eadgyðae, scilicet ut et ipsi participes essent istius doni et retributionis eiusdem

consortes in regno coelorum. Ipsi autem, scilicet Oswulfus et Æðeliða, hoc donum deo et sancto fecerunt Albano pro animabus eorum cunctorumque consanguineorum suorum, quatinus in futuro iudicio ueniam mereantur percipere peccatorum; specialius tamen illa nobi[li]s matrona, uidelicet Æðeliða, hanc donationem fieri obtinuit a praesente domino suo, hoc est Oswulfo, pro anima prioris domini sui Ulfi qui sibi illam tribuit uillam. Postea autem rogauerunt ambo dominum abbatem Leofstanum ut dedisset eis ligna ad aedificandam in eadem uilla aecclesiam in honore domini nostri Ihesu Christi et sancti Albani, ut et haec aecclesia sibi in specialissimum fieret proprietatis signum, et ut ex illa die ob nullius euentum causae eam ullo modo amplius sanctus perdere posse Albanus; ea tamen conditione, ut quamdiu illi uiuerent terram illam in suum usum haberent, cum licentia domini abbatis Leofstani simul et monachorum; et hoc tali pacto, quod ob istius rei agnitionem unoquoque anno ad uictum proprie monachorum .xx. solidos darent quamdiu superstites ipsi fuissent. Huius rei testes sunt,

Wulfwius episcopus, Bondius stabulator, Burhredus, Eadwinus eiusdem filius, Godricus tribunus, Ælfstanus uicecomes, Leofwinus de Cadendune, caeteraque innumerabilis multitudo utriusque sexus ac diuersae aetatis qui ad dedicationem supradictae aecclesiae fuerunt, coram quibus omnibus utique dixerunt: ‘Notum uobis cunctis omnibusque hominibus esse uolumus quod nos hodie, uidelicet ego Oswulfus et Æðeliða uxor mea, deo sanctoque eius martyri Albano istam terram uidelicet Stodham, damus in perpetuam haereditatem, in praesentia domini Wulfwii episcopi et fratrum aecclesiae sancti Albani qui hic assunt modo nobiscum.’ Ad quorum uocem, imposito silentio, coram omni populo episcopus Wulfwius alta uoce respondens dixit, ‘Quicunque hoc dono sanctum priua-

uerit Albanum sciat se in futuro dei iudicio cum Iuda saluatoris nostri proditore perpetualiter condemnaturum fore; nosque illum tamen tamque praesumptuosum ex auctoritate dei omnipotentis, patris et filii et spiritus sancti, et sanctorum canonum et nostri ministerii excommunicamus et a consortio tocius christianitatis et a liminibus sanctae aecclesiae sequestramus, donec terram sancto martyri reddat Albano.' Cui cuncti qui aderant 'Amen' responderunt.[1]

DCCCCXLVI.

SIFLǢD.

✠ Her switeleð hú Sifléd an hire áihte ouer hire day. Đat is, érst intó seynt Eádmunde Marðingford for hire léuc sóule, al búten tuenti acres and tuéye wainegong wudes, and ðére wude norð ouer and mín kirke be fré and Wlmére preóst singe ðérat, and his bearntém só longe só he þén tó þen hóde, and fré léswe intó ðére kirke, and míne men fré; and be seynt Eádmund ðér ouer ðene fréschot. Se ðe ðise cuide wille áwenden be he ámansid from God almichtin and fram alle hise hálegen and fram sancte Eádmunde.

DCCCCXLVII.

SIFLǢD.

✠ Her switeleð on ðis write hú Sifléd úðe hire áihte ðó sche ouer sé ferde. Đat is, érst intó ðe túnkirke on Mardingford .v. acres and áne toft and .II. acres médwe and tó waynegong tó wude. And ic [an] míne landseðlen hére toftes tó owen áihte and alle míne men fré. And ic an eiðer míne bróðer áne

[1] The words which follow the names of the witnesses form part of a narrative, as in earlier examples.

waynigong tố wude. And ic an intố Norðwīch tố Cristes kirke .IIII. recheren and tố intố sancte Marian, and ōn intố mīne duzine. And ic an intố seynt Eád-munde al ðat ðére tố lāfe gesceotte, ðat bếð on Mard-ingforda hűs and hom, and wude and felde, and ốn mếdwe and on yrue. And gif ic hốm come ðanne wille ic sitten on ðat londe mīne day; and after mīne day stonde ðat cuide. And wố số ðis âwende, God âwende his ansếne from him on dốmes day bűten he it hếre bếte.

DCCCCXLVIII.

BISHOP SIWEARD, after 1058.

✠ SIWARDUS episcopus Godwino comiti et Hermanno episcopo et Kinewardo et caeteris omnibus nobilibus de Bearrucscira, salutem. Audiui Brihtwinum terram de Lechamstede sibi omnino appropriare, sed iniuste id agit, nam me permittente ea potitus est eo tenore, ut post suum decessum monachorum libere in manum redeat; quod conuentione dispositum est illustrium uirorum plurimorum praesentia, eo die quo Brihtnoðus eius frater defunctus Abbendoniae sepultus fuit qui tertius a patre; nam mater eius inter se et patrem media eiusdem terrae possessione functus est, quibus tantummodo Cnutonis regis tempore trino uitae spacio hominum possessores fieri, inde a monachis Abbendonensibus concessum fuerat; haec haud aliter haberi fide quam deo et regi meo domino debeo interposita iuro, sed et si adhuc his quis discrediderit, iudicio quo censura uestra potuerit iure definiri in ueritate quae protestatus sum ero paratus.

DCCCCXLIX.

BISHOP STÍGAND, 1049—1052.

✠ Her swytelað on ðissum gewrite ða foreweard ðæ Stígand bisceop and se hired on Ealdan mynstre worhtan wið Wulfríc, ðá ðá hý letan him tó ða twá hída landes æt Apeltúne and âne gyrde, and æt Peattanigge þreó gyrda, and ða mǽde ða gebyrað tó ðâm gerḗflande, and twḗgra gecý mǽnalǽse and tyn cúna forð mid ðas hláfordes, and his sceapa lǽse æfter ðæs hláfordes, his deg and ânes mannes deg æfter him, swylce hæ best geunne wið swylcan sceatte swylce he hit ða findæ mihte. Ðises is tó gewitnesse Stígand bisceop, and Godwine eorl, and se hired on Ealdan mynstre, and Ælfwine abbod and se hired on Niwan mynstre, and ealle scírðegenas on Hâmtún-scíre. Ðissa gewrita syndan þreó; ân is on Ealdan mynstre, and óðer is on Wiltúne, and þridde æfed Wlfríc.

DCCCCL.

TOUA, 1049—1052.

✠ Haec scriptura demonstrat conuentionem quam Toua quaedam uidua, quae fuit uxor Wihtrici, fecit cum domino abbate Leofstano et omni congregatione aecclesiae sancti Albani de terra quae uocatur Cyrictuna. Hoc est quod ipsa supradicta foemina dedit senioribus .III. marcas auri, tali conuentione ut ipsa teneret supradictam terram in uita sua et filius eius Godwinus; et post mortem amborum sine ulla contradictione reciperet sanctus Albanus terram suam tam bonam et tam plenam sicuti fuerat quando eam a senioribus et ab aecclesia susceperat, uel aliquanto meliorem. Et ipsa pro cognitione singulis annis deberet ad festiuitatem sancti Petri ad uincula unum sex-

tarium mellis triginta duarum unciarum monachis aecclesiae sancti Albani ad firmam dare. Quicunque hanc constitutionem seruare sine fraude studuerit, benedictionem dei et sancti martyris Albani habeat. Et quicumque haec fregerit sit anathematizatus a consortio sanctae dei aecclesiae, et maledictionem dei et sancti Albani et omnium sanctorum habeat. Amen. Huius conuentionis sunt testes

Ulfus episcopus, et Leofricus comes, et abbas et omnis congregatio aecclesiae Abbanduniensis, et abbas et omnis congregatio aecclesiae Hauuensis, et Wagan et omnes barones Leofrici comitis, et Ægelricus de Glimtune, et Eadricus filius Æfici, et Brihtuuinus de Dædintun, et Leofwinus de Bærtune, et Ægelricus smyrl, et Ælfuuinus, et Alwinus de Ingham, et Leofricus filius Osmundi, et Leofenotus frater eius, et Burhredus, et Sæwardus, et Ægeluuardus de Ortune, et Asserus filius Tolrii, et Goduuinus praepositus ciuitatis Oxnafordi, et Wulfwinus praepositus comitis et omnes ciues Oxanfordiensi.

DCCCCLI.

WIHBURHGA.

✠ Omnis usiae opifici sit laus deo patri eiusque unigenito cum sancto spiritu, qui genus humanum per gustum prohibiti fructus perditum, crucis patibulo redemit, cuius benignissimae miserationis opere creati mortis secundae poenam, quae primi parentis incuria contigit, euadere multimodis speramus. Ipsius itaque annuente clementia, ego Wihburhga uidua concedo totius boni retributori et piissimae ac beatissimae eius genitrici Mariae, mansam, uidelicet, unam in uilla quae nuncupatur Sciran ac, ita, scilicet, ut post finem meum, sit illa praenominata mansa ad remedium animae meae, pro conditione et recordatione

sepulturae corporis mei, monasterio Wigornensi et fratribus ibi deo seruientibus in possessione haereditatis perpetuae deputata. Et qui in aliqua fraude uel discrepatione per diabolicam gastrimariam istud frangere aut minuere temptauerit, sciat se cum rapacibus et peccatoribus esse coniunctum, et sine ullo honore in aeterna dampnatione cum diabulo dampnatum et sociis eius, nisi hic deo et hominibus cum digna satisfactione emendauerit. Ðis is ðæt landgemǣre tô Sciren âc. Ǣrest of Wines brycge ondlang lecc tô ðæs preôstes mǣdwe intô Feccanhâm; onlang ðæs brôces ðæt hit cymeð tô Ipples berhge; and swâ eal âbûtan ðæt hit cymð eft in ðone ilcan brôcc; and swâ æfter ðâm brôce tô Wahgenes gemǣre; of Wahgenes gemǣre ðæt hit cyme tô ðǣre pirian; and of ðǣre pirian tô ðâm walle ðe is in ðâm holan wege; and of ðâm walle Wahgenes gemǣres eft intô Wines brycge.

DCCCCLII.

WIGFERÐ.

PAGIO et alto domino deo Sabaoth, regnante in euum. Siquidem humani generis prosapia, de primo patre et matre edita, in hoc saeculum uenit, sicque per longa et uaga temporum spatia diuersis nationibus dirimuntur, ut ianitor coelestis bibliothecae, et uas electionis, praedicator egregius apostolus Paulus dixit: 'Praeterit enim figura huius mundi, quoniam in uelocitate dies et anni deficiunt.' Et iterum sagax sophista, qui quondam Solymis diues regnauit in aruis, katalectico uersu cecinit, dicens: 'Non semper licet gaudere; fugit hora qua iacemur.' Et ideo sunt omnes nostrae seriae litterarum apicibus confirmandae, ne posteris ex memoria labare possit, quicquid facta praecedentium patrum ac regum firm-

iter statuerunt. Qua de re ego Wiferd, et coniunx mea Alta nomine, Christo domino concessimus et omnibus sanctis in coelis, quamdiu fides catholica et baptismus Christi in Brittannia seruetur, aliquas agellicas portiones, pro remedio animae nostrae, ad aecclesiam beatissimi apostolorum principis sancti Petri, ubi corpora parentum nostrorum quiescunt, quae in Wigornensi ciuitate fundata est .xv. cassatos, in locis qui dicuntur Cnihtatun et Neowanham, atque Eardulfestun, cum uillulis illarum, ut, relictis relinquendis a nobis, rebus transitoriis aeterna Paradisi praemia, quae sempiterna esse scimus nancisci ualeamus. Pax seruantibus et custodientibus hanc nostram donationem et libertatem, contradicentibus uero et negantibus atque frangentibus, supplicium gemebundae dampnationis, et cum iustis non scribantur, ut cum Iuda traditore sint in aeternum dampnati, nisi ante hic cum satisfactione emendauerint.

Hér geswutelaꝺ ꝺára .xv. hída landgemǽra intó Cnihtatúne and Eardulfestúne. Ǽrest of Temede in corna bróc; andlang brókes ongean streám in corna wudu; of corna wudu in corna liꝺ; ondlong ꝺám liꝺe in ꝺone óꝺerne corna bróc; and swá mid streám in ꝺǽre eá Nen; of Nen in mǽra bróc; of mǽra bróke in momela gemǽra tó súꝺintúna gemǽru; of súꝺtintúna gemǽra betweonan stilla dúne tó ꝺám holan bróke; tó ꝺám gemǽre æt ꝺám holignan; of ꝺám holigena gemǽra intó ꝺám bróke tó worfes leáhges gemǽra; and swá æfter ꝺám bróke intó Stoctúne; of Stoctúne eft intó Temede.

DCCCCLIII.

ULF, about 1066.

✠ ÐIS is seó feorewearde ꝺe Ulf and Madselm his gebedda worhtan wiꝺ [God] and wiꝺ sancte Peter ꝺá

hig tô Ierusalem ferdon. Ðat is ðat land æt Carlatûne intô Burh, æfter heora dæge heora sâule tô âlŷsednesse; and ðat land æt Bythâm intô sancte Gûðlâce; and ðat land æt Sempingahâm intô sancte Benedicte tô Ramesege; and ðat land æt Lofintûne and æt Heordewîcan Ealdrede bisceope tô fullon ceâpe; and ðat land æt Scillintûne and æt Houcbig and æt Môrtûne ðǣron stent ðâm bisceope eahta marca goldes; and gif hig hâm cuman gylde ðâm bisceope his gold, and gif heora nâðer ne cymð, dô se bisceop for heora sâule swâ mycel swâ ðæt land is betere ðene ðæt gold sŷ; and gif ðâm bisceope getîd bûton eal teala, gâ ðe abbud Brand tô ðâm ilcan foreweardan; and ðæt land æt Manneðorp ic hæbbe ge-unnan ðâm abbot Brande; and ðæt land æt Willabyg ic habbe ge-unnan Siferðe mînen mǣge; and ðæt land æt Stoce he hafað ge-unnan Lyfgyfan hyre mâgan; and ðæt land æt Stroðistûne heô hafað ge-unnan Ingemunde, and he hyre [an] ða westhealle ongean æt Wintringatûne; and ðæt land æt Ofertûne syllæ man and dô for heora bêgra sâule; and twâ land ic habbe ge-unnen mînre môdar, ðæt is Kitlebig and Cotum, and heô hæfð me ge-unnen Mæssingahâm and Kytlebi; and gif ic hâm ne cume habbe Ingemund ðæt land æt Coringatûne; and ðæt land æt Cleaxbyg ic habbe ge-unnen Healðene mînan brêðer; and ðæt land æt Urmesbyg intô sanctæ Marian stowe and eal ðæt ic ðêr âhte; and Lindbeorhge habban mîne cnihtas gif ic hâm ne cume; and ðæt land æt Lohtûne ðæt heô hafað ðêrinne intô Ðornege.

DCCCCLIV.

WULF.

✠ In nomine domini nostri Ihesu Christi! Ego Wulf inprimis concedo pro anima mea et deo et sancto Albano terram quae uocatur Easttun, cum om-

nibus ad se pertinentibus, sicuti eam habui a rege cum consensu illius, uidelicet, Eadwardi regis, et illam terram similiter et Oxawycum sanctae aecclesiae Albani martyris, ubi et ego iacere uolo; et unum de melioribus meis uestimentis quae ego habeo, et unum calicem, et unum missalem, et unum dorsale, et pallam tunicam meliorem quae fuit Godgiuae; alteram uero ad monasterium Ramesige; et quatuor marcas argenti ad aecclesiam sancti Petri Romae; et quatuor ad missas cantandas pro anima mea, et quatuor ad principales aecclesias huius terrae; et sodalibus meis quatuor marcas auri, et omnes terras meas quas ego dimitto, praeter illas duas quas deo et sancto Albano concessi. Et concedo Dagfino marcam auri, et Efino duas marcas argenti, et unum equum; et Æðelrico ministro duas marcas; et Eadwardo unum equum; et singulis hominibus meis, qui terras non habent, singulos equos. Et si adhuc de auro uel argento aliquid superest, ille plus habeat qui plus pro anima mea facere uoluerit; et .xxx. de mancipiis meis libertatem pro anima mea habeant.

DCCCCLV.

WULFGYFU.

✠ In nomine domini! Ego Wlfgiua comitissa omnibus notum facio hoc quod omnipotenti deo concedere uolo post dies meos pro anima mea; uillam scilicet de Bramcestria do deo et sancto Benedicto Ramesiae, hoc uolo ut firmiter stet, et a nullo hominum immutetur. Hoc scriptum fuit in tribus partibus diuisum, quarum una remansit in manibus Æðelstani episcopi, alteram mecum retinui, tertiam obtuli Ramesiae. Deus optimus custodiat omnes quicunque hoc custodire uoluerint; et qui hoc immutare attemp-

tauerit deus illum ad iustitiam et emendationem reuocet. Amen.

DCCCCLVI.

BISHOP WULFWIG, 1052.

✠ Her swutulað on ðisan gewrite hū ða forewearde geworhte syndon ðe Wlwig bisceop and Leófríc eorl and Godgife ðæs eorles wíf geworhtan ymbe ðæt mynster æt sancte Marian stowe. Ðæt is ǽrost ðæt hig bædan ðone bisceop ðæt hig mōstan ðæt mynster gōdian and lande ðiderin tōlecge be his fullre leáfe; ðá týðede heom se bisceop and wæs swíðe blíðe ðæt he ǽnigne fultum hæfde ðæt him ðǽrtō fylstan wolde. Nū habbað hig hit gesett mid preóstan and willað ðǽr habban þeówdōm eallswá man hæfð on Paules byrig binnan Lundene and ða land ðe hig ðiderin letgeað beón ða ðám gebrōðram ðe ðǽrbinnan beóð tō fōdnoðe and tō scrūde; and se bisceop habbe intō his feorme ǽlc ðǽra þinga ðe Æðeríc bisceop and Eádnōð bisceop hefdan ætforan him of ðám ðe mid rihte gebyrað intō his bisceopríce, ðæt is ða twēgen dēles ǽlc ðǽra þinga ðe kymð intō ðám mynstre and ða preóstas habban ðone þriddan dǽl forūtan ðám twám mæssan. Ðonne habbe se bisceop eall ðæt ðǽrtō kymð ehta dagas tō ðǽre ǽrre sanctæ Marian mæssan and ehta dagas tō ðǽre æftran sancta Marian mæssan būtan ðám mete ánum, ðonne habban ða preóstas ða þriddan dǽl of ðám mete ðe ðǽrtō kymð and ða land ðe se bisceop and se eorl and Godgife and gōde menn ðiderin ge-unnað beón ðá æfre intō ðǽra halgan stowe ðám gebrōðran tō neóde and ðæt mynster tō gōdianne, ðæt nán bisceop ðe æfter him kymð ðǽrof náne feorme ne crafige būtan of ðám ðe him mid rihte tō gebyrað intō his bisceopríce, eallswá ōðre bisceopas ǽr ætforan him hæfdon. And ðis [was] gedōn be Eádweardes cynges

fullra leáfe and on his gewitnesse, and on Eádgyðe his gebeddan, and on Stígandes arcebisceopes, and on Kynsiges arcebisceopes, and on Heremannes bisceopes, and on Dodika bisceopes, and on Leófríces bisceopes, and on Ealdredes bisceopes, and on Heka bisceopes, and on Ægelméres bisceopes, and on Ælfwoldes bisceopes, and on Willemes bisceopes, and on Leófwines bisceopes, and on Sigweardes eorles, and on Haroldes eorles, and on Raulfes eorles, and on Ælfgáres eorles, and on Manniges abbodes, and on Ælfwines abbodes, and on Leófsiges abbodes, and on Leófríces abbodes, and on óðres Leófríges abbodes, and on Brihtmǽres abbodes, and on Esgéres stealres, and on Raulfes steallres, and on Lifinges steallres, and on eallra ðæs kynges húscarlan, and on his mæssepreóstan, and on Đurgódes lagen, and on Sigferðes, and on Godríces, and on Owines, and on Sigríces, and on eallra ðára burhwara gewitnesse on Lincolne, and on ealra ðǽra manna ðe seceað gearmorkett tó Stowe. And se ða geferǽdne mid gód geéce, God ælmigtig geéce his lifdagas hér on life, and on ðám tóweardan life ðæt he móte wununga habban mid Godes gecoranan; and se ðe hig tó drǽfe and ða land út of ðǽre hálgan stowe geútige, ádrefed wurðe he fram Gode and fram sancta Marian and fram eallan his hálgan on ða myclan dómes dæge. Nú syndon ðisse gewrita þreó, án is mid ðæs kinges háligdóme, and óðer is mid Leófríc eorle, and ðæt þridde is mid ðám bisceop on ða hálgan stowe.

DCCCCLVII.

BISHOP ĐEÓDRED.

✠ In nomine domini nostri Ihesu Christi! Ic Đeódred Lundeneware biscop wille bequeðen míne quiðen mínes erfes ðe ic begeten habbe and get bigete,

Godes þankes and his hālegen, for mīne sōule and for mīn lōuerde ᵭat ic under bigeat, and for mīn eldrene, and for alle ðe mannes sōule ᵭe ic foreᵭingiæ, and ic almesne underfongen habbe, and me sie rihtlīke for tō bidden: ᵭat is ðan ērst ðat he an his lōuerd his heregete, ðat is ᵭanne tuā hund marcas arede goldes, and tuā cuppes siluerene, and four hors sō ic best habbe, and tō suerde sō ic best habbe, and foure schelda and foure spere; and ᵭat lond ðat ic habbe at Ankeswrᵭ, and ðat lond ᵭat ic habbe at Illyngtone, and ðat lond ðat ic habbe at Earmingtone. And ic an Eādgiue fifti marcas redes goldes. And intō sancte Paules kyrke mīne tō beste messehaclon ᵭe hic habbe, mid alle ðe ᵭinge ᵭe ᵭēretō birið, mid calice and ōn cuppe; and mīne beste massebōc and alle mīne reliquias ðe ic best habbe intō Paules kirke. And ic an ðat land at Tit intō seynte Paules kirke ᵭen hewen tō bēdlonde mid al ðat ᵭēron stant, būten ᵭe men ðe ᵭēr aren frē men alle for mīne soule. And ic an ᵭat lond at Sūᵭereye mid alle ðe fiscoᵭe ðe ðērtō bireð ᵭen hewen intō sancte Paules kirke, and frie men ᵭo men for ᵭe biscopes soule. And Ꝥeodred biscop an ᵭat lond at Tillinghām intō sancte Paules kirke ðo hewen tō here and frē men ᵭo men for mīne sōule. And ic an ðat lond at Dūnemowe ouer mīne day intō sancte Paules kirke ᵭen hewen. And ic an ᵭat lond at Mendhām Osgote mīne sustres sune ouer mīne day būten ic wille ᵭat se minstre and hīde landes at Myndhām tō ᵭēre kirke. And ic an ᵭat lond at Scotford and Mydīcahām intō Myndhāmkirke ðo Godes hewen. And ic an Osgot ᵭat lond at Silhām and at Isestēde and at Chikeringe and at Æysfeld and at Wrtinhām, and alle ðe smale londe ᵭat ðēre tōbereᵭ. And ic an ðat lond at Horhām and at Elyngtone intō Hoxne intō sancte Æðelbrichtes kirke ᵭen Godes hewen. And ic an ᵭat lond at Luᵭinglond Offe mīne sustres sune and his brōðer and frē men ᵭo men

halue, and at Mindhám alsó for ðe bisscopes sóule· And ic an Osgote míne méy Eádulfes sune ðat lond at Bertúne and at Buchám and at Pakenhám. And ic an ðat lond at Newetúne and at Horningges hǽð and at Ikewrð and at Wepstéde intó sancte Eádmundes kirke ðen Godes hewen tó áre for Ðeódred bisscopes sóule. And ic an ðat lond at Waldringfeld Osgote míne sustres sune and mín hage ðat ic binnin Gypeswích bouhte. And ic [an] Wlstán ðat lond at Wrthám só it stant. And ic an intó éueri bisscopes stole fíf púnd tó délen for míne sóule. And ic an ðen archebiscope fíf marces goldes. And ic an ðat men déle at míne biscopríche binnen Lundene and búten Lundene .x. púnd for míne sóule. And ic an at Hoxne at míne biscopríche ðat men déle .x. púnd for míne sóule; and ic wille ðat men nieme ðat erfe ðat at Hoxne stand, ðat ic ðértó bigeten habbe, and déle it man on tó half intó ðe minstre and déle for mín sóule. And lete mon stonden só mikel só ic ðéron fond, and fré men ðo men alle for míne sóule. And ic wille ðat men lete stonden at Lundene byri só mikel só ic ðéron fond, and míne ðat ic ðértó bigat, and déle on tó half intó ðe minstre and half for míne sóule, and fré men alle ðo men, and dó men ðat ilke at Wunemannedúne and on Sceon, and lete men stonden at Fullenhám só it nú stant búton bwye míne manne fré wille, and on Denesige let stonden só mikel só ic ðéron fond, and déle it man on tó halfe, [half] intó ðe minstre and half for míne sóule. And ic an intó Glastingabyri .v. púnd for míne sóule. And ic an Ðeódred mín wíte massehakele ðe ic on Pauie bouhte and al ðat ðértó bireð, and simbelcalice and ðére messebóc ðe Gósebricht me biquað. And ic an Ordgár ðére gewele massehakele ðe ic on Pauie bouhte and ðat ðértó bireð. And ic an Gundwine ðér óðer gewele massehakele ðat is ungerenad and ðat ðe ðértó bireð. And ic [an] Spratacke ðe rede messehakele

and al ðat ðe ðértó bireð. And wó só míne cuyde ofté, God him ofté heueneríches, búten he it ér his ende it béte.

DCCCCLVIII.

ÐORED.

✠ Ic Ðored geann ðæt land æt Horslége ðám hirede æt Cristes cyrcean for míne sáwle, swá full and swá forð swá ic sylf hit áhte.

DCCCCLIX.

ÐURKYTEL.

✠ Her switeleð hú Ðurketel an his áhte after his day. Ðat is érst for his soule Palegráue intó seynt Eádmund and Witinghám half and half ðe bisscop. And alle míne men fré, and ilk habbe his toft and his metecú and his metecorn. And ic an at Keydoneberh ðat midleste forlong fré intó ðe kirke, and Scoreland and ðe préstes toft al intó ðe kirke fré. And ic an Léfwén mín wíf Simplinghám al ðat ceáplond and ðat óðer ðat ic mid hire nam, and half Keydone mid mete and mid erue tó ðat forwarde ðat we spreken habben, and míne men fré. And ic an Wingefeld míne bróðeres sunes Ulfketel and Ðurfketel. And ic an Léfquéne fíftene acres at Palegráue and án toft. And Wlwine habbe ðat lond ðe he mínes hafde; and Ælfwold habbe mid ton ðe he hér hauede. And ic an Léfríc míne neue and Godwine mine méy and Wlwine and his bróðer .xx. acres at Keydone, and ðe mon ðe ic and ðo munekes seken ymbe mín dél fré mannen tó note só he ér deden ér daye and after daye. Se ðe ðis áwende, wende him God fro heuene ríche intó helle witerbrogen búte he it ðe deppere béte ér his ending day. Ðise write sinden þre. On

is at seynt Eádmundes biri, ôðer haueð ðe biscop, þridde haueð Đurketel himself.

DCCCCLX.

ĐURKYTEL.

✠ Her kŷðet on ðis write ihũ ic Đurketel an mîn âhte after mîn day; ðat is êrest ðat ic an ðat lond at Castre and at Đorpe mid mêdwe and mid merisce, and ingong and ûtgong mîne sôule tô âlîsednesse God and sancte Benedicte and seynt Eádmunde tô Biry and tô Holme, and mîne wîues dêl euere unbesaken tô gyfen and tô habben ðêr hire leuest bê, and mîne lâfard richte heregete. And Ælfwên mîne douter habbe ðat lond at Ormisby tô ðân forwarde ðat hê it ne maye forwirken; and after hire day gô ðat lond intô Holme for mîne soule and for hire, bûten ðat lond ðat Omund âhte, ðat habbe Ketel mîne nefe, and ðat lond at Scrouteby habben mîne nefe kild Swegnes sunen and Alemundes. And ân pûnd habbe se abbot on Holm, ân ôðer se abbot on Byri, and mîne men frê ðo it ihernen wellen. And wô sô ðis quides berêuen wille, berêue hym God heuenrîche bûten he hit hêr bête. Đise write sinden þre, ân is on Holme, and ôðer on Byri, þridde mid Đurkitel seluen.

DCCCCLXI.

ĐURKYTEL.

✠ Đis sendan þa land þe þurkytel gean gode ⁊ sĉe marian ⁊ sĉe Eadmunde ꝥ is ꝥ land æt culeforde ꝥ his agen wæs swa hit stænt mid mete ⁊ mid mannũ ⁊ mid sake ⁊ mid socne . ⁊ eal ꝥ land æt wridewellan . ⁊ ꝥ land æt gyxeweorðe swa hit stent mid mete ⁊ mid mannum.

DCCCCLXII.

ÆGELWINE.

✠ Hoc notum sit omnibus fidelibus quod ego Ægelwinus niger, cum consensu domini mei regis Eaduuardi, aliquam iuris partem, id est .XXI. mansas cum una uirga in quatuor locis ubi nominamus æt Grenebeorge .V. hidas, æt Reodburne .VII. et .I. uirgam, æt Langalege .V. hidas et dimidiam, æt Ðwangtune .III. hidas et dimidiam, ad honorem dei et sanctae Mariae et sancti Albani et omnium sanctorum ad aecclesiam supradicti martyris Albani, pro anima mea et anima Wynflæde uxoris meae et pro animabus seniorum meorum deuotissime concedo, ad usum monachorum deo et beato martyri inibi seruientium. Si quis igitur hanc nostram donationem in aliud quam constituimus transferre uoluerit, sit priuatus a consortio sanctae dei aecclesiae, aeternisque barathri incendiis lugubris iugiter cum Iuda Christi proditore eiusque complicibus puniatur, si non satisfactione emendauerit congrua. Huius doni constipulatores fuerunt quorum inferius nomina scripta uidentur.

✠ Ego Eadwardus rex Anglorum hanc donationem Ægelwino mihi oppido fideli desideranti libenter concessi. ✠ Ego Ælfgyfa Imma mater regis Eadwardi concessi. ✠ Ego Ægelwinus hanc meam donationem manu mea confirmaui. ✠ Ego Eadnoðus episcopus. ✠ Ego Siwardus comes. ✠ Ego Ðurius comes. ✠ Ego Ælfricus filius Wiðgari. ✠ Ego Ælfwinus filius Wulfredi. ✠ Ego Ðurgiselus. ✠ Ego Swegn. Ego Burhtredus ✠. Ego Leofwinus filius Æstan ✠. Ego Ælfwoldus frater Leofwin ✠. Ego Ægelricus Rufus ✠. Ego Alric et omnis mea familia ✠.

DCCCCLXIII.

ÆLFGÂR.

✠ In nomine domini nostri Ihesu Christi! Ego Ælfgarus dux demonstro ad omnes fideles dei quod ego reddidi per licitum domini mei regis Eadwardi terram quae dicitur Deilesford Ægelwio abbati propter sex marcas auri ad opus sanctae Mariae de Eouesham in cibum fratribus. Audiui enim et scio quia illa terra antiquitus iacuit ad aecclesiam et ideo reddidi ei; et si quis de aecclesia retraxerit de regno Christi retrahatur. Đis is ðâra .vii. hîda landgemǽra æt Dagelesforda ða hŷrð intô Burhtûne. Ærest of Bladene on mûlæs lâw; ðæt forð ûp tô heorndûne tô wettan stânes wylle; of wettan stânes wylle on heortbrôc; of ðâm brôce on ða stîge; onlong stîge on ða dîc; onlong dîc on ða strǽt; onlong strǽt tô ðêre ôðere strǽt; of ðêre strǽt on beagan wylle; onlong brôces eft on Bladene.

✠ Ego Eadwardus rex Anglorum subscripsi. ✠ Ego Eadgið regina consensi. ✠ Ego Stigandus archiepiscopus consensi. ✠ Ego Ealdredus archiepiscopus consensi. ✠ Ego Wluui episcopus consensi. ✠ Ego Willelm episcopus consensi. ✠ Ego Siuuard episcopus consensi. ✠ Ego Leofric episcopus consensi. ✠ Ego Harald dux consensi. ✠ Ego Ælfgar dux consensi. ✠ Ego Tostig dux consensi. ✠ Ego Leofuuine dux consensi. ✠ Ego Ælfuuine abbas consensi. ✠ Ego Ælfsi abbas consensi. ✠ Ego Brand abbas consensi.

DCCCCLXIV.

ÆLFGÂR.

✠ In Ihesu omnipotentis nomine! Ego Ælfgarus dux testifico omnibus fidelibus dei quod Ordwius pater Ailwii abbatis dedit deo et sanctae Mariae de Eouesham Actune post finem suam ad cibum fratrum, et post finem uxoris suae Dorsitune ad uestitum fratrum. Et ego sub testimonio domini mei Eadwardi regis Anglorum concedo ut aecclesia sancta semper habeat. Et si aliquis ei abstulerit cum diabolo Beelzebub, nisi poenituerit, permaneat.

✠ Ego Eadwardus rex subscripsi. ✠ Ego Eadgið regina consensi. ✠ Ego Stigandus archiepiscopus consensi. ✠ Ego Ealdredus archiepiscopus consensi. ✠ Ego Leofwine episcopus consensi. ✠ Ego Harald dux consensi. ✠ Ego Ælfgar dux consensi. ✠ Ego Eadwine dux consensi. ✠ Ego Ægelsig abbas consensi. ✠ Ego Ægelnoð abbas consensi. ✠ Ego Wilstan abbas consensi. ✠ Ego Eadmund abbas consensi. ✠ Ego Ælfwine abbas consensi. ✠ Ego Bryhtric abbas consensi. ✠ Ego Bryhtric minister consensi. ✠ Ego Ægelwid minister consensi.

DCCCCLXV.

ÆLFGYFU.

✠ Ic Ælfgyfu seō hlǣfdige, Eādweardes cyninges mōdor, geǣrndede æt Cnute cyninge mīnum hlāforde ðæt land æt Niwantūne and ðæt ðǣrtō hȳrð intō Cristes cyrcean, ðā Ælfrīc se þegen hit hæfde forworht ðān cyninge tō handan, and se cyning hit geaf ðā intō Cristes cyrcean ðān hirede tō fōsterlande for uncre beigra sāwle.

DCCCCLXVI.

ÆLFHELM AND AFFA.

✠ In nomine domini! Ego Ælfelmus et Affa uxor mea notificamus praesentis scripturae indicio Ælfwyno ealdermanno et multis amicorum nostrorum cum eo, nos pro animarum nostrarum salute dedisse et concessisse deo et sancto Benedicto Ramesiae terram de Hettenleia et terram de Pottune cum omnibus ad easdem terras pertinentibus in liberae eleemosynae munus aeternum; et ut hoc apud generationem nascituram ratum habeatur et firmum, praesentis paginae munimine, sub eorum omnium testimonio apud Wathamestede deuotionis nostrae donationem roborauimus.

DCCCCLXVII.

ÆLFHELM.

✠ Her is seô swutelung hû Ælfhelm his âre and his ǽhta gefadod hæfð for Gode and for worulde. Ðæt is ðonne ǽrest his hlâforde ân hund mancosa goldes, and twâ swurd, and feôwer scyldas, and feôwer speru, and feôwer hors, twâ gerǽdode, twâ ungerǽdode. And he gean for his sâwle ðæs landes æt Wrættincge intô sancte Æðelðrýðe bûton ðâm twâm hýdon ðe Æðelrîc hæfð; and ic gean ðæs landes æt Brycandûne intô sancte Petre tô Westmenstre, bûton ic wylle ðæt man mæste mînum wîfe twâ hund swîna ðænne ðǽr mæsten sý, ðider hire leôfest sý; and ic gean Ælfgâre mînum suna ðæs landes æt Hwipstêde, and ðæs æt Wealtûne his dæg; and æfter his dæge gâ hit for uncra bêgra sâwle ðider him leôfest sý. And ic cýðe hwæt ic mînum wîfe tô morgengife sealde; ðæt is Beâdewan, and Burgestede, and Strǽtford, and ða þreô hýda æt Heânhealan, and ic gef hire ðâ wit

ǽrest tógædere comon, ða twá hýda æt Wilburgehám and æt Hrægenan and ðæt ðǽrtó lið, and ic gean hire Carletúnes, and ic gean hire ðæs heáfodbotles æt Gyrstlingaðorpe, and ealra ðǽra ǽhta ðe ðǽron standað mid mete and mid mannum, búton ic gean Godríce and mínre déhter healfes ðæs landes be wuda and be felda, búton ðám ðe ic mínum preóste gean. And ic gean mínum wífe and mínre déhter healfes ðæs landes æt Cunningtúne tó gedále, búton ðám feówer hýdon ðe ic Æðelríce and Ælfwolde gean, and ða healfan hýde ðe ic gean Osmǽre mínum cnihte. And ic gean Ælfmǽre and his bréðer Ælfstáne ðára twégra landa tó gedále æt Hættanleá and æt Pottúne búton ðám ðe ic Osgáre gean; and ic gean Gódere ðæs ðe ic æt Wimunde gebóhte; and ic gean Leófsige Lytlanbyrig æfter mínum dæge on ðæt gerád ðe ðæt stande ðe wit beforan ðám ealdormen Lucan, and ic gean him and his wífe ðæs landes æt Stoctúne wið án hund mancosa goldes, and ic wylle ðæt man selle mínum hláforde ðæt gold tó mínum heregeatum; and ic gean mínum þrým bróðrum tó gedále ðæs landes æt Trostingtúne búton ðám ðe ic gean Ælfwolde ðæs ðe Æðelríc hæfde; and ic gean Ælfhelme ðǽre hýde æt Icelingtúne and ðǽs æt Máwurðe; and ic gean Wulfmǽre ðæs ðe ic æt Biornhám hæfde; and ic gean mínre scæðe for mínre sáwle intó Hramesege healfe ðám abbode and healfe ðám hirede; and ic gean mínum wífe healfes ðæs stódes æt Trostingtúne and mínum geféran healfes ðe me mid rídað, and fó mín wíf tó healfum ðe on wealde is, and mín dóhter tó healfum; and ic wille ðæt mín wíf fó æfre tó healfum ǽhtum on ǽlcum túne, fó tó lande se ðe fó, swá hió tó forgifen wæs. Nú bidde ic ðe, leóf hláford, ðæt mín cwide standan móte and ðæt ðú ne geðafige ðæt hine man mid wuó wende. God is mín gewita ic wæs ðínum fæder swá gehýrsum swá ic fyrmest mihte and fullíce hold on móde and on mægene and ðe æfre on

fullum hyldum hold and on fulre lufe, ðæs me is God gewita. Se man se ðe mînne cwide wende, bûton ðû hit sŷ, leôf, and ic hæbbe geleâfan ðæt ðû nelle, God âfyrre hine of his rîce, bûton he ðe hraðor ongen wende, and God and ealle his hâlgan gehealde æ̂lcne ðâra ðe ðæ̂rtô gefyrðrige ðæt he standan môte. Gif hwâ æfre æ̂nig þing of ðisum cwide âwende oððe ætbrede, sŷ him Godes âr and his êce edleân æfre ætbroden, and he næfre ne wurðe on his myltse gemêt, ac he sŷ âmansumod of ðâm gemânan ealra gecorenra Cristes heâpa, ge nû ge on êcnysse, bûton he ðe hrædlîcor ðæt forlæte and on riht eâc eft gewende.

DCCCCLXVIII.

ÆLFHILD.

✠ In nomine domini dei summi! Ego Ælfild notum facio omnibus amicis meis quomodo disposui de rebus et possessionibus meis quas uir meus Ælfwoldus comes, frater Ælfwini ealdermanni, mihi et liberis meis concessit. Imprimis igitur concedo deo et sanctae Mariae et sancto Benedicto Ramesiae terram de Ryptona et terram de Wenintona et terram de Elintona sicut praedictus uir meus Ælfwoldus eas adhuc uiuens uiua uoce eidem aecclesiae concessit. Concedo etiam Eadnoðo filio filiae meae ut si fratres Ramesiae eum in monachum suscipere uoluerint terra de Biðerna simul cum eo cedat Ramesiae in possessionem; quod si noluerint nihilominus concedo eandem terram praefatae aecclesiae pro animae meae salute. Concedo praeterea Ælfmaro capellano meo terram de Cloptona in diebus suis libere tenendam; post dies uero eius remaneat simul cum caeteris terris aecclesiae Ramesiae. Rogo autem deum omnipotentem ut quicunque uel parentum meorum uel hominum caeterorum contra hoc uenire praesumpserit uel quicquam

horum immutare iram iudicis aeterni cum reprobis angelis incurrat, nisi uiuens delictum suum digne emendauerit. Amen.

DCCCCLXIX.

ÆLFRÎC.

✠ In nomine ✠ patris ✠ filii et ✠ spiritus sancti. Ego Ælricus de Lundresford miles concessi dilecto filio meo Iohanni istam terram quae ✠ Haraldus rex ✠ ante mihi dedit pro seruitio meo contra Tourstanum et Scotos coram patre priore de ✠ Seyr Sigeberto ✠ Thoma de Herst et caeteris.

DCCCCLXX.

ÆLFRÎC MÔDERCOP.

✠ Đis is se quide ðe Ælfrîc biquað êr he ofer sê ferde. Đæt is êrest Lodne intô seynt Eâdmunde be wude and by felde, and be fenne, sô ful and sô forð sô it ic formest âhte. And ic an ðat lond at Birðe intô seynt Æðeldrîðe sô ful and sô forð sô ic it bigeten hauede eyðer on wude ôðer on felde; and intô Holme tô sancte Benedicte Bertone al sô ful and sô forð sô ic it âhte. And ic an intô Rameseye six marc silures and ðat schal Godrîc mîne brôðer lesten; and ic an ðûs Wineholm intô Lodne and Fûglhelm intô Berhe, and ða schep deden men on tô, half intô Lodne and half intô Beorhe. And ic biqueðe tô min heregete âne marc goldes and ðat schal Godrîc mîn brôðer lesten. And Ælfrîc biscop I biqueðe mîne teld and mîn bedreâf ðat ic best hauede ût on mî fare mid me. And bê Ælfrîc biscop and Tofi Prûde, and Đrunni ðese quides mundes hure þinge ðat it nô man âwende, and gif it wâ wille âwenden, God almichten âwende is ansêne fram hym on dômes daye.

DCCCCLXXI.

ÆRNKETEL AND WULFRŪN.

✠ Ego Ærnketel et Wulfron uxor mea Æðelredo regi domino nostro et omnibus suis de Eboraco et de Notingeham notum facimus, nos concessisse et praesenti cyrographo confirmasse deo et sanctae Mariae et sancto Benedicto de Ramesia post dies nostros terram nostram de Hikelinge et terram de Kinildetune cum firma et seruitio, sicut habetur in dominio nostro. Uolumus autem ut post dies nostros corpora nostra ibidem, si deo placuerit, sepulta requiescant, et ubicunque alter nostrum uitam finierit, fratres Ramesiae uenientes cum custamento tam suo quam amicorum nostrorum corpus defuncti Ramesiam deferant tumulandum. Et ego Ærnketel uolo quod in pretium sepulturae meae et animae salutem proueniant aecclesiae Ramesiae .xv. librae de argento et auro et catallis, quae die defunctionis meae apud me contigerit inueniri, pro salute uero animae praefatae uxoris meae et corporis sepultura remanebit eidem aecclesiae terra de Lochamtona cum catallis omnibus quae in ea inuenientur. Ego autem Wlfrun singulis annis uitae meae ad festum sancti Benedicti quod est in aestate .x. mittas de brasio, et .v. de grut, et .x. mittas farinae triticeae, et .viii. pernas, et .xvi. caseos, et duas uaccas pingues de terra mea Hikelinge pro respectu decerno eidem aecclesiae procurari, in capite uero quadragesimae .viii. isicios. Quicunque ergo hanc donationem infringere praesumpserit uel permutare, animaduersionis aeternae in die iudicii coram deo reus existat, nisi condigna poenitentia temeritatem suam correxerit. Nec liceat cuiquam episcopo uel monacho has terras pro auro uel argento permutare, sed sint semper in possessione aecclesiae cui eas per hoc cyrographum studuimus confirmare.

DCCCCLXXII.

ÆGELFLǢD.

✠ Her swutelað on ðâm cwide ðe Ægelflǣd gecweden hæfð God tō lofe and hire sâule tō þerfe and hire hlāfordes. Ðæt is ðonne ða feower hīda landes æt Lagefare, and twā hīda æt Cochāmstēde ðe hȳ gean for hire sâule and for hire hlāfordes intō sanctes Paules mynstre on Lundene ðān gebrōðran tō bigleofan, ðâm ðe ðæs dæghwāmlīce Gode þeniað, be ðes cynges fulle gelēuen Æðelredes, on ðēra manna gewitnesse ðe heora naman hēr standað: Ðæt is ðonne Ægelnōð arcebiscop, and Wulfstān arcebiscop, and Ælfun biscop on Lundene, and Ælfrīc abbot, and Wigard abbot, and Ælsi abbot on Cowwaforde, and Ælfere ealdorman, and Briðnōð ealdorman, and Eādrīc ealdorman, and Ælfsige cynges þegn, and Ufegeat scīreman, and Frena cynges þegn. And swā hwilc man swā ðisne cwide âwende, sȳ he Iudas gefēre ðe ūrne drihten belēwde en helle wīte.

DCCCCLXXIII.

ÆÐELGYFU.

✠ Ego Æðelgiua comitissa do et concedo aecclesiae Ramesiae ad honorem dei et sancti Benedicti et ad animae meae subsidium sempiternum terram meam de Stowe et de Brunne, ita libere et quiete possidendam sicut ego ipsa eam unquam liberius et quietius possedi, et nouum molendinum, et unam marcam auri cuius medietas in usus monasterii necessarios cedat, de altera uero medietate refectio fratribus procuretur. Do etiam duos cyphos argenteos de .xii. marcis ad pondus hustingiae Londoniensis ad seruiendum fratribus in

refectorio, quatenus dum in eis potus edentibus fratribus ministratur memoria mei eorum cordibus arctius inculcetur. Estote fratres charissimi memores mei erga eum cuius gratia indigeo, deus autem sit nobis propitius; et ego uobis fida soror ero quamdiu durauerit tempus meum.

DCCCCLXXIV.

ÆÐELNÔÐ.

✠ Ic Æðelnôð Cristes cyrcean arcebisceop gebohte ðæt land æt Godmǽreshâm æt Sirede eorle mid twâm and hundseofontigan marcan hwîtes seolfres be gewihte, and geaf hit on mînon hâlan life intô Cristes cyrcean ðân hirede tô bigleofan intô heora beodderne, for mîne sâwle. And se ðe ðis wille âwendan, âwende hine Crist fram heofenanrîces myrhðe intô helle wîte.

DCCCCLXXV.

ÆÐELSIGE.

✠ Her geswutelað on ðisum gewrite ðæt Ægelsi on Wuldehâm hæfð gelened be Siwordes dægge biscopes his dôhter and hiore dôhter ût of Totteles cynne, and hæfð ôðra mænn ðǽrinn gedôn be ðǽre burhwara gewitnysse on Hrouecæstre and be ealle ðæs biscopes geféran.

DCCCCLXXVI.

HAROLD, 1066.

✠ Harold king grêt Ailnôð abbot and Touid and alle mîne þeines on Sumerseten frêndlîche; and ic cýeð eôu ðæt ic wille ðæt Giso bisceop beô his saca werð and his sôcna, ofer his lond and ofer his mannen, and tolles werð and têmes and infangenes þéfes, binnen

burekh and bútan, swó full and swó forð swó he furmest was on Eádward kinges dage on alle þingan. And ich bidde eóu alle ðæt ge bien him on fultume at ðys cristendóme Godes gerichtten for tó setten and tó driuen, lóc ðár hym néde sý, and heó eówres fultumes biðyrfe, swó swó ich yetruðan tó ew habbe ðæt ge wyllan for mína luuen. And ich nelle geðefien ðæt man him æt ánie þingan ánye unlag beóde. God eów gehealde!

The same in Latin.

✠ Haroldus rex Ailnodo, Touid, et omnibus balliuis suis Sumersetae, salutem! Sciatis nos uelle quod episcopus Giso habeat saca et socna, de terris suis et hominibus, et toll et team et infangeneðef in uilla et extra, ita plene et libere in omnibus sicut unquam habuit tempore regis Eadwardi. Rogamus etiam uos quatenus eidem si necesse fuerit auxiliari uelitis ad christianitatem sustinendam sicut de uobis confidimus id ipsum uelle. Nolumus autem ut ullus hominum ei in aliquo inferat iniuriam. Ualete!

DCCCCLXXVII.

The services of the tenants at Hysseburnan.

✠ Her synd gewriten ða gerihta ðæ ða ceorlas sculan dón tó Hysseburnan. Ærest æt hilcan hiwisce feowerti penega tó herfestes emnihte, and .VI. ciricmittan ealað, and .III. sesðlar hláfhwétes, and .III. æceras ge-erian on heora ágenre hwíle and mid heora ágenan sæda gesáwan, and on hyra ágenre [h]wíle on bærene gebringan, and þreó pund gauolbæres and healfne æcer gauolmǽde on hiora ágienre hwíle, and ðæt on hreace gebringan, and .IIII. fóðera áclofenas gauolwyda, tó scídhræce on hiora ágenre hwíle, and .XVI. gyrda gauoltíninga on hiora ágenre [h]wíle,

and to eástran twó ewe mid twâm lamban, and we [talaᵭ] twó geong sceap tó eald sceapan; and hî sculan waxan sceap and sciran on hiora âgenre hwîle, and ǽlce wucan wircen ᵭæt hî man hâte bûtan þrim, ân tó middanwintra, óᵭeru tó eástran, þridde tó gang-dagan.

DCCCCLXXVIII.

STÎGAND.

✠ Her suyteleᵭ on ᵭise writte wilke forwarde Stîgand and Ælgér his prést wrouhten ᵭo he let him ᵭat lond tó honda at Playford. Ðat is ᵭat Ælgér prést habbe ᵭat lond his day, and ouer his day fonge Stîgand ᵭértó gif he leng libbe, and ouer here bóᵭere day gó ᵭât lond intó seynt Eádmunde mid mete and mid manne and mid alle þinge só it ᵭanne tyled beᵭ, bûten âlken gentale; and he it ne may neyᵭer ne for-segen ne forwerken. Ðis aren tó witnesse; Ælfrîc bisscop, and Wi abbot, and al se hird binnen seynt Eádmundes biri, and Stîgand, and Ælfwine Wluardes sune, and Ælfrîc Wiᵭgâres sune, and Eádrîc, and Ordgâr, and Lemmér and manie óᵭere. Ðise write sinden tuá, ón is binnen seynt Eádmundes biri, and óᵭer hauiᵭ Stîgand.

DCCCCLXXIX.

WULFSIGE.

✠ Her swuteleᵭ on ᵭise write wâm Wlsi an his âihte. Ðat is érst for his sóule ᵭat lond at Wîken intó seynt Eádmundes biri ᵭa tuéye déles, and Ælfrîc biscop ᵭe þridde dél, bûten âne gyrde and .xii. swine-mesten ᵭat schal habben Wlwine hire day, and after hire dey intó seynt Eádmundes biri, and alle ᵭo men fré for ûnker bóᵭer sóule. And ic an mîne kyne-lóuerd .ii. hors, and helm and brinie, and ân swerd,

and a gold wreken spere. And ic an mīne lāuedy half marc goldes, an mīne nifte ǣn nore wichte goldes. And habbe Stānhand alle þinge ðe ic him bicueden habbe. And mīne brōðer bern here owen lond and .II. hors mid sadel gārun and ān brinie, and ōn hakele. And se ðe mīne cuide āwende, God almihtig āwende his ansȳne from him on dōmes day būton he it hēr ðe raðere bēte.

DCCCCLXXX.

ÐURKYTEL AND ÆÐELGIÐ.

✠ Ðurkil and Æðelgit unnen Wigorhām intō seynt Eādmunde sō ful and sō forð sō wit it owen, after ūnker bōðer day, and ðo men half frē þeōwe and lisingas. Se ðe ðis benime, God him benime hēuene rīche.

DCCCCLXXXI.

Manumissions at the altar of St. Petroc.

✠ Haec sunt nomina illorum hominum Huna et soror illius Dolo, quos liberauit Byrhtflæd pro redemptione animae suae super altare sancti Petroci coram istis testibus; Leofric presbyter, Budda presbyter, Morhayðo presbyter, Deui presbyter, Hresmen diaconus, Custentin laicus, Wurlowen laicus, ut libertatem habeant cum semine suo sine fine, et maledictus sit qui fregerit hanc libertatem.

Rumun liberauit Haluiu super altare sancti Petroci coram istis testibus; clerici sancti Petroci.

Budic, Glowmæð, quos liberauit Uulfsie episcopus super altare sancti Petroci.

Hoc est nomen Duihon quem liberauit Leofstan super altare sancti Petroci coram istis testibus; Byrhsie presbyter, Morhaðo diaconus, Britail, Iohann.

✠ Haec sunt nomina illarum foeminarum quas liberauit Wulsige, Cemoyre, Rum, Addalburg, et Ogurcen coram istis testibus uidentibus; Osian presbyter, Cantgeðen diaconus, Leucum clericus.

Wulfsige episcopus liberauit Ina prost cum filiis eius pro anima Eadgari regis et pro anima sua coram istis testibus; Byrhsige presbyter, Electus presbyter, Abel presbyter, Morhaðo diaconus, Canreðeo diaconus, Riol diaconus.

Haec sunt nomina illorum hominum quos liberabit Ælfsie super altare sancti Petroci pro redemptione animae suae, Onwen, Ewsannec, Iesu, coram istis testibus; Byrhtsie presbyter, Mermen presbyter, Agustinus lector, Morhaiðo diaconus, Riol diaconus.

Hoc est nomen illius foeminae Gluiucen, quam liberauit Ordulf pro anima Ælfsie super altare sancti Petroci coram istis testibus; Morhaðo diacono, Tithert clerico.

Ðes ys ðæs manes nama ðe Byrhsie gefreâde et Petrocys stowe, Byhstân hâte Bluntan sunu, on Æðelhide gewitnyse hys âgen wîf, and on Byrhisi ys mæsepreôstes, and on Riol, and Myrmen, and Wunsie, Morhæððo, and Cynsie, preôst.

Haec sunt nomina mulierum, Medhuil, Adlgun, quas liberauit Eadmunt rex super altare sancti Petroci palam istis testibus; Cangueden diaconus, Ryt clericus, Anaoc, Tithert.

Haec sunt nomina hominum quos liberauit Eadmund rex pro anima sua super altare sancti Petroci, Tancwoystel, Wenerieð, coram istis testibus; Wulfsie presbyter, Adoyre Milian clericus; atque in eadem die mandauit hanc foeminam Arganteilin eisdem testibus.

Haec sunt nomina hominum quos liberauerunt clerici Petroci, Sulleisoc, Ourduyðal, pro anima Eadgari regis super altare sancti Petroci in festiuitate sancti Micaelis coram istis testibus; Byrhsie presbyter, Osian presbyter, Austius lector, Riol diaconus.

Hoc est nomen mulieris Meonre quam liberauit Ullfric pro anima sua super altare sancti Petroci coram istis testibus; Mermen presbyter, Morhaiðo diaconus, Guaiðrit clericus.

✠ Haec sunt nomina mulierum quas liberauit Wulfsie episcopus et clerici sancti Petroci, Proscen, Wuencen, Onncum, Illcum, super altare sancti Petroci coram istis testibus; Byrhsie presbyter, Riol diaconus, Morhaðo diaconus, Wuaðrit clericus.

✠ Hoc est nomen illius mulieris Wenceneðel quam liberauit Ordgar dux pro anima sua super altare Petroci sancti, coram istis testibus; Wulfsige episcopus, Leumarh presbyter, Grifiuð presbyter, Morhaiðo diaconus.

✠ Hoc est nomen illius hominis Iliuð cum semine suo quem liberauit Æðelræd rex super altare sancti [Petroci] coram istis testibus; Æðelwerd dux testis, Osolf praepositus testis, Mermen presbyter, Riol presbyter, Ret clericus, Lecem clericus, Bleðros clericus.

✠ Hoc est nomen istius hominis Madfuð quem liberauit Iofa pro redemptione animae suae super altare sancti Petroci, coram istis testibus uidentibus; Tittherd presbyter, Aðalberð presbyter, Budda presbyter, Brytthael presbyter, Cenmyn presbyter; hii sunt laici, Teðion filius Wasso et Ungust Cilifri; et quicumque fregerit hanc libertatem anathema sit; et quicumque custodierit benedictus sit.

Haec sunt nomina illarum foeminarum quas liberauit Ermen pro anima matris illius Guenguiu et Elisaued super altare sancti Petroci coram istis testibus uidentibus; Osian presbyter, Leucum clericus, Ret clericus.

✠ Hoc est nomen istius hominis Teriðian cum semine suo, quem liberauit Ordulf filius Brun super altare sancti Petroci pro redemptione animae suae; ut libertatem habeat ab eo et a semine suo perpetualiter coram istis idoneis testibus; Leofric presbyter, Prudens presbyter, Adalberd presbyter, Tittherd presbyter, Budda presbyter, Boia diaconus, Morayðo diaconus; quicumque fregerit hanc libertatem anathema sit; et quisquis custodierit benedictus sit.

✠ Hoc est nomen illius mulieris Ælfgyð, quam liberauit Æðælflæd pro anima sua et pro anima domini sui Æðælwerd dux, super cymbalum sancti Petroci in uilla quae nominatur Lyscerruyt, coram istis testibus uidentibus; Æðælstan presbyter, Wine presbyter, Dunstan presbyter, Goda minister, Ælfwerd scīrlocc, Æðælwine muf, Ealdred frater eius, Eadsige scriptor; et hii sunt testes ex clericis sancti Petroci, Prudens presbyter, Boia diaconus, Wulfsige diaconus, Bryhsige clericus, ut libertatem . . . . Et postea uenit Æðælwærd dux ad monasterium sancti Petroci et liberauit eam

pro anima sua super altare sancti Petroci coram istis testibus uidentibus; Buruhwold bisceop, Germanus abbas, Tittherd presbyter, Wulfsige diaconus, Wurgent filius Samuel, Ylcærðon praepositus, Teðion consul cum [eius filio] Mor. Et ipse adfirmauit ut quicumque custodierit hanc libertatem benedictus sit; et quicumque fregerit anathema sit a domino deo coeli et ab angelis eius.

Hoc est nomen illius hominis quem liberauit . . . .
. . . .

Hoc est nomen illius hominis quem liberauit Cenmenoc pro anima sua super altare sancti Petroci, Benedic, coram istis testibus uidentibus; Osian presbyter, Morhaiðo diaconus.

Hoc est nomen illius [mulieris] Anaguiftl quem Eadgar rex liberauit pro anima sua super altare sancti Petroci, coram istis testibus uidentibus; Wulfsige presbyter, et Grifiuð presbyter, et Conredei diaconus, et Byrehtsige clericus, Selie laicos.

Wuenumon and hire teâm, Móruið hire swuster and hire teám, and Wurgustel and his team, warun gefreód hér on túne for Eádryde cynigc and for Æðel-[geard] biscop an ðas hirydes gewitnesse ðe hér on túne syndun.

Hoc est nomen illius hominis quem liberauit Perem pro anima sua, Gurient, super altare sancti Petroci coram istis testibus; Adelces presbyter, Morhæðo diaconus, Guaedret clericus. Uale! Uiue in Christo.

✠ Wunstan, Bleðros, Hincomhal, Benedic, Wurcant, Otcer, Onnwuen, Argantmoet, Telent.

✠ Marh gefreóde Leðelt and ealle hire teám for Eádwig cyningc on his ægen reliquias and he hic hét lǽdan hider tó mynstere and hér gefreógian on Petrocys reliquias on ðæs hirydes gewitnesse.

Hér kýð on ðissere béc ðæt Æilsig bohte ánne wífmann Ongyneðel hátte and hire sunu Gyðiccæl æt Đurcilde mid healfe punde æt ðǽre cirican dura on Bodmine, and sealde Æilsige portgereua and Maccosse hundredes mann .IIII. pengas tó tolle; ðá ferde Æilsig tó ðe ða men bohte and nam hig and freóde úpp an Petrocys weofede ǽfre sacles, on gewitnesse ðissa gódera manna; Đæt wæs, Isaac messepreóst, and Bleðcuf messepreóst, and Wunning messepreóst, and Wulfgér messepreóst, and Grifiuð messepreóst, and Noe messepreóst, and Wurðicið messepreóst, and Æilsig diacon, and Maccos, and Teðion Modredis sunu, and Kynilm, and Beórláf, and Dirling, and Gratcant, and Talan. And gif hwá ðás freót ábrece, hebbe him wið Criste geméne. Amen.

Hoc est nomen illius mulieris Codgiuo quae liberata fuit pro anima Maccesi centurionis super altare sancti Petroci in uigilia aduentus domini, istis testibus uidentibus; Boia decanus, Godricus presbyter, Sewinus presbyter, Eli diaconus, Wulgarus diaconus, Godricus diaconus, Elwine diaconus, Eadricus clericus, Elwinus, Elwerdus, Sicteicus, Waso, Wulwerdus, et alii quamplurimi de bonis hominibus. Si quis tam temerarius sit qui hanc libertatem fregerit anathema sit a deo et ab angelis eius. Amen fiat.

✠ Haec sunt nomina illorum quos liberauit pro anima .... Etgar rex super altare sancti Petroci, Guene, Cen, Arganbri, et iuniorum dedit unum pro anima Etgar rex id est nomen Brethoc, coram istis testibus; Grifiud, Loumarch presbyter, Gaudreit clericus.

Hér kýð on ðissere béc ðæt Ælfríc Ælfwines sunu wolde þeówian Putraele him tó nydðeówetlinge; ðá cum Putrael tó Boia and bed his forespece tó Ælfríce his bréðere; ðá sette Boia ðes spece wið Ælfríce, ðæt wæs ðæt Putrael sealde Ælfríce .VIII. oxa æt ðére cirican dura æt Bodmine, and gef Boia sixtig penga for ðére forspæce, and dide hine sylfne and his ofspreng ǽfre freols and saccles fram ðám dæge wið Ælfríce and wið Boia and wið ealle Ælfwines cyld and heora ofspreng on ðissere gewittnisse; Isaac messepreóst and Wunning presbyter, and Sewulf presbyter, and Godríc diacon, and Cufure prauost, and Wincuf, and Wulfwerd, and Gestin, ðes bisceopes stiwerd, and Artaca, and Kinilm, and Godríc map, and Wulfgér, and má gódra manna.

✠ Haec sunt nomina illorum hominum quos liberauit Ælfsie pro anima Eadgari regis et pro anima sua super altare sancti Petroci, Guenttinet, Cenhuiðel, Dauid, Anau prost, coram istis testibus; Byrhtsie presbyter, Riol diacon, Anaoc clericus, Tidherd clericus, Beniamen clericus.

✠ Hoc est nomen illius mulieris quam liberauit Gratcant, Ourdylyc cum filio suo Wurci, super altare sancti Petroci coram istis testibus; Hedyn presbyter, Lowenan diaconus, Leucum clericos, Bleðros clericos, Boia discipulus, Cenmyn clericos, Beniamen clericos.

Hoc est nomen illius mulieris id est Madguistyl cum progenie sua, id est, Bleidiud, Ylcerðon, Byrchtylym, quos liberauerunt clerici sancti Petroci super altare illius Petroci pro remedio Eadryd rex et pro animabus illorum coram istis testibus; Comuyre presbyter, Grifiud presbyter, Oysian presbyter, Loumarch diaconus, Wudryt clericus, Loucum clericus, Tithert clericus.

Hér cýð on ðyson béc ðæt Ælwold gefreóde Hwatu for hys sáwle a[t] Petrocys stow á degye and æfter degye. An[d] Ælgér ys gewytnesse, and Gódríc, and Walloð, and Gryfyið, and Bleyðcuf, and Salaman. And hebbe he Godes curs and sanctes Petrocus and æalle welkynes sanctas ðe ðæt brece ðæt ydon ys. Amen.

Custentin liberauit Proscen pro anima sua super altare sancti Petroci coram istis testibus; Mermen presbyter, Riol diaconus, Cantgueiðen diaconus, Tithert clericus, et aliis multis.

✠ Wulfsie episcopus liberauit Ædoc filiam Catgustel pro anima sua et Eadgari regis super altare sancti Petroci, Cyngelt, et Magnus, et Sulmeað, et Iustus, et Rumun, et Wengor, et Luucen, et Fuandrec, et Wendeern, et Wurðylic, et Cengor, et Inisian, et Brenci, et Onwean, et Rinduran, et Lywci. Haec sunt nomina illorum hominum, illarumque [foeminarum] quos liberauit Wulfsige episcopus super altare sancti Petroci pro anima sua et pro anima Eadgari regis.

✠ Haec sunt nomina illarum foeminarum quas liberauit Ermen pro anima matris illius. Id est Guenguiu et Elisaued, coram istis testibus; Freoc presbyter, et Osian presbyter, et Leucum monachus.

✠ Hoc est nomen illius hominis quem liberauit Osferð pro anima Eadgari regis, Gurheter, super altare sancti Petroci coram istis testibus; Comoere episcopus, Agustinus lector, Byrhsie sacerdos.

✠ Hoc est nomen illius hominis quem liberauit Eusebi pro anima sua, Ceengulcd, super altare sancti Petroci coram istis testibus; Grifiuð, Leumarh, Riol.

✠ Haec sunt nomina illorum hominum quos liberauit Anaoc pro anima sua; Otcer, Rannoeu, Muelpatrec, Iosep, super altare sancti Petroci, coram istis testibus uidentibus; Cemoere episcopus, Osian sacerdos, Leucum clericus, Guadret clericus.

Haec sunt nomina illorum hominum Agustin, Ælchon, Sulcæn, Loi, Milcenoc, Guenneret, Gurcencor, Riol, Anaudat, Æulcen, Gurcant, Ceft, Æniud, Oncenedl, Lucco, Iudhent.

✠ Ðes sint ða menn ðe Wulfsige byscop freôde for Eâdgâr cinig and for hyne sâwle æt Petrocys wefode, Leuhelec, Welet, . . nwalt, Beli, Iosep, Dengel, Proswite, Tancwuestel; an ðâs gewitnese, Byrhsige mæsseprôst, Mermen masseprôst, Mar, Catuuti, Wenwiu, Puer, Meðwuistel, Iosep.

✠ Ðys syndun ðâra manna naman ðe Wulfsige byscop gefreôdet æt Petrocys wefode for Eâdgâr and for hine silfne; and Byrhsi ys gewitnese masseprôst, and Mermen masseprôst, and Morhi; Diuset and ealle here teâm.

✠ Ðys sindun ðâra manna naman ðe Wunsie gefreôde at Petrocys stowe, [for] Eâdgâr cinig on ealle ðæs hiredys gewitnesse, Conmonoc, Iarnwallon, and Wenwærðlon, and Mæiloc.

✠ Haec sunt nomina filiorum, Wurcon, Æðan, Iuðnen, Wurfoðu, Guruaret, quorum filii et nepotes posteritasque omnis defenderunt se per iuramentum, Eadgari regis permisu, quoniam accusatione Malerit dicebantur patres eorum fuisse coloni regi[s]; Comoere episcopo teste, Ælfsie praeside teste, Dostigan teste, March teste, Ælfnoð teste, Byrhtsie presbyter teste, Mitcuuð presbyter teste, Abel presbyter teste.

Hoc est nomen illius uiri quem liberauit Byrhtgyuo, Salenn, pro anima sua super altare sancti Petroci coram istis testibus; Leof presbyter, Osian presbyter, Morcant.

FINIS TOMI IV.

LONDON:
Printed by S. & J. Bentley, Wilson, and Fley,
Bangor House, Shoe Lane.

nici.